زنجیره کتێبی گۆڤاری

شانۆ

ژماره (٢٥)

ئەم کتێبە بەخۆڕایی دابەشدەکرێت

ئەکتەری نەبینراو

نووسینی: یۆشی ئۆدیا و لۆرنا مارشەڵ
پێشەکی: پیتەر برۆک
وەرگێرانی لە ئینگلیزییەوە: فاروق هۆمەر

خاوەنی ئیمتیاز
ئەحـمەد سـالار

سەرنووسەر
ئەرسەلان دەروێش

بەڕێوەبەری هونەری
پەیام ئەحمەد

بەڕێوەبەری کارگێڕی
ئاشتی عوسمان دانش

چاپ
چاپخانەی کارۆ

ئەدرێس
سلێمانی - بەختیاری ١٠٩
کۆڵانی: ٢٧ - ژمارەی خانوو: ١٠
پەیوەندیی کوردستان
٠٧٥٠٤٤٩٥٠٦٥ - ٠٧٧٠١٩٦١٥٤٨

ئیمەیل:
ersalan@yahoo.com
وێب سایت:
www.shanomagazine.com

- ناوی کتێب: ئەکتەری نەبینراو
- نووسینی: یۆشی ئۆدیا و لۆڕنا مارشەڵ
- پێشەکی: پیتەر برۆک
- وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە: فاروق هۆمەر
- بابەت: لێکۆڵینەوەی شانۆیی
- چاپی: یەکەم
- چاپخانەی: کارۆ
- تیراژ: ١٠٠٠ دانە
- لەبەڕێوەبەرێتیی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە (١٢٥٤)ی ساڵی ٢٠١١ی پێدراوە

ئەکتەری نەبینراو

نووسینی: یۆشی ئۆدیا و لۆڕنا مارڕشەڵ
پێشەکی: پیتەر برۆک
وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە: فاروق هۆمەر

سلێمانی
٢٠١١

ناو و سەرچاوەی کتێبەکە بە زمانی ئینگلیزی:

The invisible actor

Written by: Yoshi Odia and Lorna Marshall

Foreword by: Peter Brook

Published in the United States of America by rout ledge, Inc

پێشەكییەک بە پێنووسی پیتەر برۆک...

ڕۆژە بەراییەکانی کارکردنمان بوو لە پاریس، گروپەکە بۆ بەسەر بردنی ئێوارە ئاهەنگێک لەگەڵ چەند موزیکژەنێک لە یانەی جاز کە لە هۆڵی لاس بەڕێوە دەچوو؛ بانگهێشت کرابوو. لەو دەمەدا کە هەوڵمان دەدا لەو تاقە دەرگەیەوە کە دەچۆوە سەر ژورێکی بچکۆلەی بە حەشامەت ئاخنراو، ڕێگەیەک بۆ خۆمان بکەینەوە؛ یۆشی لەپاڵ منەوە بوو. هەموو پلیشابووینەوە و بەرەو هۆڵی نمایش بە کێش دەکراین، بەرەو تاقە شوێنێک کە لە نێوان گروهی مۆزیکژەن و دیوارێکی بلۆکدا بە چۆڵی مابۆوە. ئاهەنگەکە زۆر سەرنجراکێش نەبوو، گەرماکەش بەجۆرێک بوو کە بەرگەی نەدەگیرا، ئەوەشمان لا روون بوو کە ئێمە وەک میوان لەبەرچاوی بینەرەکاندا بووین و تا کۆتایی ئاهەنگەکەش بوارێکی ئەوتۆمان بۆ هەڵنەدەکەوت بۆ ئەوەی خۆمان بدزینەوە. لە زۆر درەنگانێکدا کە ئاهەنگەکە کۆتایی هاتبوو ئێمەش لەتاو گەرما لە شوێنەکانی خۆمان بەرزببووینەوە و سەرقاڵی خۆکێشانەوە بووین، بۆمان دەرکەوت کە یۆشیمان لەگەڵا نەماوە. چۆن ئاوا سووکو ئاسان، بەبێ ئەوەی کەس پێیبزانێ و ئاگای لێبێت بە نەبینراویی بۆی دەرچوو، تا بە ئەمڕۆمان دەگات بۆ خۆی وەک ئەفسونێک ماوەتەوە... ئێمە دەزانین کە ئەویش هەر وەک ئێمە بونەوەرێکە لە گۆشت و خوێن، بۆیە ئەگەر ونبوونەکەی بە هۆی جادووەوە نەبوو بێت، ئەوا بێگومان لە ڕێگەی هونەرەوە بووە.

باوکم گووتەی پرۆفیسۆرێکی کۆنی فیزیای خۆی هەمیشە بە نموونە بۆ دەهێنامەوە و زۆرجاریش دووپاتەی دەکردەوە (لە دنیادا هیچ دیاردەیەک نییە کە نەگۆڕێت بۆ ژمارە) لە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا، تراژیدیای هونەر ئەوەیە کە زانستێکی نییە و تراژیدیای زانستیش

ئەوەیە کە بەبێ دڵ دەژی. کاتێک کە ئەو ناونیشانەی یەکێک لە مەزنە مامۆستایانی زین، کتێبی زیممان خوێندەوە ((نهێنییەکانی نوو)) عەقڵی خۆرئاوایی لە ڕێی ئەو دوکەڵە ڕەشەوە کە لە خەڵوەتگەیەکی بەنگکێشانەوە بەرز دەبێتەوە، سەرقاڵی بیرکردنەوەیە لەو ئەنگێزە ڕۆژهەڵاتیانەیە.

لە ڕاستیا نهێنییەکانی ئەفسوون تا ئەو کاتە ڕۆمانتیک و سەرنج ڕاکێش دەمێننەوە کە هێشتا نا ئاشکرا و نەزانراون.

یۆشی ئۆدیا لە ڕێی ئەم کتێبە ناوازەیەی خۆیەوە ئەوەمان بۆ دەخاتە ڕوو کە چۆن نهێنی و تەلیسمەکانی نواندن هێزێکی جیانەکراوەیە لەو زانستە کۆنکرێتیو پڕ کارامەییو هەمەلایەنەیەی کە لەڕێی ئەزموونەوە فێری دەبین. ئەو وانە گرنگو زیندووانەی کە ئەو دەیگەیەنێتە ئێمە، ئەوەندە بە ڕۆشنی و ناسکییەوە باسیان لێوە دەکات کە لە ئاستیا هەست بە هیچ دژوارییو بارگرانییەک ناکەین. هەموو شتێک بەوپەڕی سادەگییەوە دەکەوێتە ڕوو، بەڵام چ لە ڕۆژهەڵات و چ لە ڕۆژئاواش چەمکێک هەیە دەڵێ، هیچ شتێک بە ئاسانی خۆی نادات بە دەستەوە.

پاریس ١٩٩٧

پێشباس

یۆشی ئۆدیا بێهاوتایە. کاری پیشەیی ئەو نزیکەی پەنجا ساڵێک لەمەوبەر لە ژاپۆنەوە دەست پێدەکات. چ وەک ئەکتەرێکی مناڵ لە شانۆی کلاسیکی نوودا، چ لە شێوازی نواندنی شانۆی هاوچەرخدا، تا دەگاتە سەر تیڤیش کاری کردووە. کاتێکیش گەورە بووە، پەرەیداوە بە خوێندن و نواندنی شێوازە جۆر بە جۆرەکانی شانۆی کەلەپووری ژاپۆنی ((نوو، کابووکی، بەیتبێژیی جەدایۆ)) سەرباری نواندنیش لەسەر شێوازی شانۆی ڕۆژئاوایی. بێ لەوەش کاری ئەزمونگەری لەگەڵ شانۆ نووس یوکیۆ میشیمادا ئەنجام داوە.

لە دوایین ساڵەکانی سی ساڵی خۆیدا، بەرەو ئەوروپا، ژاپۆن جێدەهێڵێت و لەوێ بە دەرهێنەرێکی بێگانە ئاشنا دەبێت بە ناوی پیتەر برۆک کە بیرو ڕاکانی ئەوی دەربارەی شانۆ پێ سەرنجڕاکێش و تازە دەبێت. یۆشی هیچ زمانێکی ئەوروپی نازانێت، هەر ئەوەندەیە کەلوپەلەکانی کۆ دەکاتەوە و سواری فڕۆکە دەبێت بەرەو پاریس، سەرەڕای سەیرو سەمەرەیی ئەو کلتوورە نامۆیەی و ئەو ڕوانینە نائاشنایەشی کە لە خولقانی شانۆدا هەیەتی، یۆشی لە فەرەنسا دەمێنێتەوە و پەرە بە توانا و بەهرەکانی خۆی دەدات. لە ماوەی چەند ساڵێکیشدا دەبێتە ئەندامێکی گرنگی ناوەندی شانۆی نێونەتەوەیی و لە گەلێک کاری گرنگی وەک کۆنفراسی باڵندەکان، مەهابەهاراتا هاوبەشی دەکات. لەگەلێک کاری فلیمیشا هاوبەشی کردووە، گەلێک شانۆیی دەرهێناوە و لێرە و لەوێی ئەم جیهانەشدا چەندەها وۆرک شۆپی شانۆیی بۆ کاری نواندن بەڕێوە بردووە.

من بێجگە لەو کەسێکی دی وا پەیدا ناکەم، تا ئەو ئاستە خاوەن ئەزمونێکی نواندنی قووڵ و پڕ ڕوانین بێ، نەک هەر تەنیا لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا، بەڵکو لە هەردوو کاری ئەزمونگەری و سونەتگەریش،

لەو شانۆییانەی کە لە دەقەوە وەرگیراون و ئەو شانۆییانەش کە هەر تەنیا مەشقی ڕاگوزارین، چ لە کاری شانۆ و چ لە کاری شاشەش، لە سروشتی دەنگ و جەستەش، وەک ئەکتەر و ڕاهێنەر و دەرهێنەر. ئەو سنورە ناوازەیەش لە کارامەیی و پراکتیک ئەوی کردۆتە کەسێکی بێهاوتا، بێهاوتاش لێوەشاوەیە بۆ ڕاڤەکردن و گوزارشت کردن لە پیشەی نواندندا.

هەر لەو دەمەوەی پۆشی لە قۆناغە بەراییەکانی مەشقو ڕاهێناندا بوو لە کەلەپوری شانۆی کلاسیکی ژاپۆندا، ئاماژەی بۆ ئەو تەکنیکانە دەکرد و خۆی لە شێوازی فێرکردنیان نزیک دەخستەوە. ڕەنگە کەمێک تێبینی دەربارەی ئەو پێشینەیە، وێنەیەکی ڕۆشنترت سەبارەت بە زەمینەی کارکردنی پۆشی بخاتە بەردەست.

دوو شێوازی سەرەکی لە شانۆی ژاپۆنیدا هەن؛ نوو لەگەڵ کابووکی کە چەندین سەدە بەر لە ئەمڕۆ لە دایک بوون و سەرباری هێرشی شانۆی ڕۆژئاوایی و فشاری تیڤیش، تا بە ڕۆژگاری ئەمرۆمان دەگات، پارێزگارییان لە مانەوە و بوونی خۆیان کردووە. ئەگەرچی ڕەنگدانەوەی سەرچاوە مێژووییەکانن بەڵام هێشتا ئەو شێوازانە نەبوونەتە بابەتێک بۆ ئەوەی لە مۆزەخانەکاندا وەک ئەنتیک هەڵبگیرێن، یاوەخود کەلەپورێکی بەسەرچوو بن و هەوڵی زیندووکردنەوەیان بدرێ؛ بەڵکو ئەو شێوازە شانۆییانە زیندوویێتی خۆیان پاراستووە و بینەرانی تایبەت بە خۆشیان هەن.

شانۆی نوو، لە سەرەتاکانی سەدەی چواردەهەمەوە هاتۆتە بوون و یاسا و ڕێساکانی لەلایەن زیمی گەورە فێرکارەوە کۆکراوەتەوە. لە شانۆی نوودا، دوو لقی شانۆیی دەبینرێن: نوو بۆ خۆی، لەگەڵ کایەجن. شانۆی نوو، شێوازێکی شانۆیی باڵایە و دەمامکئامێزە و بە هاوشانی ریتواڵێک لە جووڵە و سەما و بە هاوبەشی مۆسیقا و تۆنە بەرزەکانی دەنگ پێشکەش دەکرێن. بابەتەکانی پەلووپۆیان بۆ ڕەشبینی هاویشتووە و ئاویان لە کانیاوی مەرگ و ژین، گومان

و سەراسیمەییەکانی خۆشەویستی و ژیان خواردۆتەوە. هەروەها جلوبەرگ و پۆشاکی زۆر ناوازە بەکاردێنێ. شانووی نوو، لە ڕووی شێوازەوە لە ڕادەبــەدەر زێدەڕۆیی بە خۆوە دەگرێت. تەختەیەکی شانۆی خاڵی، ئاماژە نەریتییەکان، بەکارهێنانی دەمامک، بۆ ئەوەی زەمینەیەکی لەبار بۆ ڕیتواڵ و کەش و هەوایەکی تراژیدیئامێز بسازێنێت و درامایەکی کاریگەر پێشکەش بکات.

شانۆی نوو، کەمتر جڵەو بۆ هەست و سۆز، بۆ کێشمە کێشی ئاشکرا، بۆ هەندێ ڕووداوی سەرسوڕهێنەر شلدەکات. بە پێچەوانەوە کایەجن، زیاتر پەیوەندی بە ژیانی سادەی ڕۆژانەی خەڵکەوە هەیە، شانۆی گاڵتەئامێزی کورت کورتن، کە گومان و فێڵبازی کارەکەرە ناپاکەکان دەخەنە ڕوو، ماخولیا و شێواوی و نائارامی خواوەندەکان، یاری و گەمە دڵخۆشکەرەکانی ژیانی سادەی ڕۆژانە نیشان دەدەن. لە کەلەپوری نواندنی شانۆی نوودا، هەردوو شێوازەکە لەسەر یەک تەختەی شانۆ دێنە نمایش کردن، لە پرۆگرامەکەدا هەردوو شانۆی نوو و کایەجن پێکەوە یەک لە دوای یەک پێشکەش دەکرێن.

لە ڕابردوودا لەماوەی یەک ساڵدا تەنیا یەک جار نمایش دەکران، نە وەرزی بوون و نە دوبارەش دەکرانەوە. پرۆگرامەکە بە شێوەیەکی ئاسایی پێکهاتبوو لە پێنج شانۆیی گرنگی نوو لەگەڵ چوار شانۆی کۆمیدی کایەجن و لە تاکە ڕۆژێکدا یەک لە دوای یەک پێکەوە نمایش دەکران. لە کاتێکا ئەو ڕۆژە پڕ لە جموجۆڵە لە ڕۆژگاری ئیستادا زۆر دەگمەنە و پێکهاتەکەی بڕیار لەسەر بابەتی شانۆییەکە دەدات.

وەک نەریت، یەکەم شانۆی نوو دەربارەی خواوەندەکانە، دووهەم چیرۆکێک دەربارەی پاڵەوانەکان دەخاتە ڕوو، سێهەمیشیان باس لە ژن دەکات وەک کارەکتەرێکی سەرەکی، چوارەمین شانۆشیان کارەکتەرێک نیشان دەدات کە (زۆرجار ژنە) لەوپەڕی هەژانی دەروونیدایە و ڕۆڵی ئەم کارەکتەرەیان لە هەموو شانۆییەکانی دی دژوارترە، هەر لەبەر ئەو هۆیەش ئەم شانۆییانە زۆرجار ناوی پارچەی (ژنانی شێت) یان

لێدەنرێن، لە کاتێکا قوڵایی هەقیقی ئەو کارەکتەرانەی کە لە خۆی دەگرێت زۆر لەو ناونیشانانەی کە بۆی دەستنیشان کراوە فراوانترە؛ پێنجەم و دوایین شانۆش دەربارەی گیانە دڕندەکانە.

لە شانۆی کایەجندا، تەنیا یەک جیاوازی نەبێت کە ئەویش گرووپی ژنانە کە لێرەدا بوونی نییە، دەنا هەمان زنجیرەی ڕێکخستن خۆی دووبارە دەکاتەوە. شانۆی خواوەندەکان لێرە تارادەیەک کەمێک خاوتر، بەڵام شکۆدارترە. ئەو شانۆییەش کە باس لە پاڵەوان دەکات لە ڕووی جەستەییەوە توند و تۆڵترە بەڵام لە ڕووی قووڵایی دراماییەوە ئەوەندە بەهێز نییە. کاتێکیش کە پەلدەهاوێت بۆ ئەو بەشانەی کە ژن یان ژنانی شێتیان لە خۆ گرتووە، ئەوا چ لە ڕووی دراماوە و چ لە ڕووی هەست و سۆزیشەوە، ڕواوڕووی دژواری و شێوانێک دەبنەوە. دوایین شانۆیی گیانە خراپ و بەدخووەکان، بەوپەڕی خێرایی و توندوتیژی و سەرسوڕمانەوە نیشان دەدرێت. بەڵام لە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا پڕۆگرامەکانی شانۆی نوو تەنیا یەک یان دوو شانۆی لە هەریەک لەو دوو بەشە لە خۆگرتووە.

شانۆی کابووکی لە سەدەی هەڤدەدا دەرکەوتووە و بە هەمان شێوەی شانۆی نوو، سەما و گۆرانی و مۆسیقا و جلوبەرگی زۆر ناوازە بەکاردێنێت. بەڵام بە پێچەوانەی شانۆی نووەوە؛ شانۆی کابووکی، ئامانجی ئەوەیە دیمەنێکی ڕۆشن نیشان بدات کە بینەر تووشی سەرسوڕمان و سەراسیمەیی بکات. پیەسی شانۆی کابووکی زیاتر سەرنج دەخاتە سەر ڕووداوە درامی و ویژدانییەکان، وەک خۆکوشتنی ئەڤیندارەکان، ئەو سامورایییە بەجەرگ و ڕەشو ڕوتانەی کە لەپێناوی بەدەستهێنانی ئازادییەکانی خۆیاندا دەجەنگن، بابەتەکانی حەزلێکردن و خۆشەویستی، ڕوداوە ترسناک و هەست هەژێنەکان، ئیرۆتیک، ترس و تۆقین، ئازار؛ کە ئەوپەڕی گوڕ و تواناکانی ئەکتەری تیا بەکاردێت و بە شێوازێکی نواندنی باڵا نمایش دەکرێن. ئەو توانایانەش بەو ئامانجە دەخرێتە ڕوو کە بینەر کەمەندکێش بکا و لەهەمان کاتا ببنە

جێ ڕێز و ڕەزامەندی بینەر بۆ خۆی بەدەست بهێنێت. لەم ڕوانین و جیهانبینیەشەوە بە تەواوی خۆی لە شانۆی نوو جیا دەکاتەوە و زیاد لەو هەست و سۆز و گوزارشتە نائاشکرایانەی کە شانۆی نوو دەیخاتە ڕوو، واوەتر پەلدەهاوێژێت. شانۆی کابووکی وا داڕێژراوە کە ئەکتەر لە ڕووی جەستە و دەنگ و هەست و سۆزەوە ئەوپەڕی توانا بەرز و باڵاکانی خۆی تیا بنوێنێت و نەمایش بکات.

کابووکی لە کۆتایی مانگەکانی هەر وەرزێکدا، لەگەڵ بەرنامەیەکدا کە ڕەنگدانەوەیەکی ورد و بەپێزی تایبەتمەندی و چونێتی ئەو کاتانەی ساڵە نمایش دەکرێ، بۆ نمونە لە هاویندا شانۆی تارماییەکان (چیرۆکە ترسناکەکان) یان شەڕە ئاو، کە زۆرجار لەبەر زاڵ بوون بەسەر گەرما و بۆ فێنک کردنەوە پەنای بۆ دەبەن. بەشێوەیەکی ئاسایی نمایشی کابووکی لە بەیانییەوە دەست پێدەکا و تا ئێوارە درێژە دەکێشێت و گەلێک پارچەی جیاوازی تیا نمایش دەکرێت. تۆ دەتوانی بە درێژایی هەموو ڕۆژەکە لەوێ ئامادە بیت، یاوەخود لەهەر کاتێک بۆ خۆت ئارەزوو بکەیت بڕۆیتە دەرێ و دەمێکی تر بگەڕێیتەوە. تەنانەت دەتوانیت خواردنی نیوەڕۆت لەگەڵ خۆت بهێنیت و لەکاتی نەمایشدا سەرقاڵی نانخواردنیش بیت. لەبەرنامەی ئەو ڕۆژەدا دووبارەکردنەوە بە دی ناکرێت، واتە بەرنامەیەکی داڕێژراو نییە ئەوەی کە لە بەیانیدا نمایش دەکرێت لە ئێوارەدا دووبارە بکرێتەوە، بەڵکو کۆمەڵێک پارچەی جیاواز جیاوازە کە یەک لە دوای یەک، وەک زنجیرەیەک بەردەوام دەبێت. زۆرجار ڕەنگە شانۆیەکی مێژوویی بێ دەربـارەی جەنگە دێرینەکان کە بەسێ جووڵەی جیاواز نمایش دەکرێت، یان کۆمیدیا، یان چەند پارچەیەک لەو کێشە دەروونییانەی کە لە کێشمە کێشی ئەرکە نیشتمانییەکان دەدوێ، ئەڤینێکی ناکام، چیرۆکەکانی شۆرش و خەبات و قوربانیدان. لە کۆتایشدا سەمایەکی پڕ خۆشی نەمایش دەکرێت، کە لەڕووی تەکنیکەوە هاوشانە بە گەلێک کارلێکەری دی کە شانۆکە پڕ دەکات لە جۆش و خرۆشێکی بێهاوتا.

سەرباری شانۆی کابووکی و نوو، هونەرێکی کەلەپووری دی هەیە لە گێرانەوەی حیکایەت کە پێیدەڵێن جەدایۆ و لە سەدەکانی شانزەهەمەوە دەستی پێکردوە، ئەگەرچی وەک هونەرێکی ئازاد و سەربەخۆ هاتۆتە ئاراوە بەڵام وەک هاوتایەکیش لەگەڵ شانۆی بانرکووی بووکەڵە دەردەکەوێت. هەندێکجار نەک بەشێوەیەکی بەردەوام لەگەڵ هەندێ شانۆی کابووکیش تێکەڵ دەکرێت. کاتێک کە لەگەڵ شانۆی کابووکی دا بەکاردێت، زیاتر بۆ بەهێزکردنی پێگە و ڕۆشنکردنەوەی جووڵە و فەرمانە دراماتیکییەکان هانای بۆ دەبرێت. لەو دۆخەشدا بەیتبێژ، لە ڕووکارێکی تەختەی شانۆدا دادەنیشێت و بەوپەڕی هەست و سۆزەوە و بەدەنگێکی سەرنج ڕاکێش و ناوازەوە ڕووداوەکان دەگێڕێتەوە. تەمبوور ژەنێکیش لە پاڵیەوە دادەنیشێت و بە ئاواز هاوڕێیەتی بەیتبێژ دەکات تا ڕووداوەکان زیاتر سەرنجڕاکێش و پر تامو چێژتر بکات.

لەم شێوازە جۆربەجۆرانەی شانۆی ژاپۆنیدا نواندن وەک هونەرێکی کارامەی سەربەخۆ تەنیا نابینرێتەوە، نەمایش لە کۆمەڵێ یەکەی پێکەوە گرێدراو ئاوێتە بووە چ جای سەما، گۆرانی چرین، یان قسە کردن بێ. کە ڕۆژئاواییەکان بە کۆی ئەو هونەرانە دەڵێن نواندن، ئەوەش ڕەنگدانەوەی سروشتی کەلەپوری شانۆی ژاپۆنییە، کە جۆرێکە لە شانۆییەکی گشتگیر کە لەڕێی جووڵە و نواندن و دەنگەوە دەخوڵقێ.

لە شانۆی ڕۆژئاواییدا دیاردەی پسپۆڕی دەبینرێت، ئەکتەر سەرقاڵی کاری نواندنە، سەماکار بە سەماکردن و گورانیبێژ هەموو سەرنج و کارامەیی خۆی دەخاتە سەر دەنگ. بەدەر لە شانۆی ئاواز ئامێز، زۆر کەمن ئەو ئەکتەرانەی کە داوایان لێکرابێ لە شێوازە جیاوازەکانی دی شانۆدا کارامە و شارەزا بن. ئەگەرچی هەندێ ئەکتەر هەن کە لە هەموو بوارەکانی گۆرانی چرین و سەماکردن و نواندیشا وەک یەک توانامەندن، بەڵام ئەوانە دەرهاویشتەن و توانایان بەسەر هەمەڕەنگیدا دەشکێت. بە پێچەوانەوە ئەکتەری ژاپۆنی چاوەڕوانی

ئەوەی لێدەکرێت کە لەو سێ بوارەدا کارامە بێت. بەڵام ئەوە مانای ئەوە نییە کە هونەرمەندی ژاپۆنی بۆی دەکرێ لە ماڵی ئۆپێرای پاشایی لەندەندا ڕۆڵ ببینێت.

باڵێ و ئۆپێرای ڕۆژئاوایی لەو کێڵگە تایبەتمەندییەی خۆیدا بۆ چەندین سەدەیە درێژەی بە گەشە کردنی خۆی داوە. شێوازی جووڵە و بەرهەمهێنانی دەنگی لە ژاپۆندا زۆر جیاوازە، گرنگترین خاڵێکیش کە دەبێ لێرەدا لەبەرچاوی بگرین ئەوەیە کە هونەرمەندێکی میللی لە ژاپۆندا چاوەڕوانی ئەوەی لێدەکرێت زیاتر لە ئەکتەرێکی ڕۆژئاوایی ئاستێکی بەرفراوانی گوزارشتی دەنگی و جەستەیی بەکاربهێنێت. سەما وشەیەکە بۆ پیشەی ئەکتەر بەکار دێت. لە شانۆی ژاپۆنیدا هەروەکو چۆن سەما جووڵەیەکی پاکژ و خاوێنە، لەگەڵ ئەوەشا گوزارشتێکی بەرجەستە و بینراوی کارەکتەر و بارودۆخ و پەیوەندیی و هەست و سۆزەکانە.

خەڵکانێک زۆرجار دەپرسن کە چۆن لەگەڵ یۆشی دا تێکەڵی کارکردن بووم. لە ڕاستیدا لەوکاتەوەی کە من لەهەمان زەمینە و کێڵگەدا پیشە و کاری شانۆییم هەڵبژاردووە، ئیدی لە هەندێ رووەوە یەکترناسینمان کارێکی مسۆگەرە و ڕوودانی جێی سەرسوڕمان نییە. چ لە ڕۆژئاوا و چ لە ژاپۆنیش لەگەڵ گەلێک لە فێرکارە کارامە و شارەزاکان کارم کردووە و هەمان پرسیارگەلێکیشم دەربارەی سروشتی نواندن، ڕواو و ڕووی خۆم کردۆتەوە. لە دواجاردا یەکترمان ناسی و لە دەرەنجامی گەلێک گفتوگۆوە دەربارەی نواندن، مەشق و ڕاهێنان، هەڵبژاردن، ژیان، یۆشی داوای لێکردم کە لە نوسینی یادەوەرییەکانیدا دەربارەی ئامادەکردن و پەروەردەکردنی ئەکتەر هاوبەشی لەگەڵدا بکەم. ئیدی لە دواجاردا بڕیارمان دا ئەم کتێبەش پێکەوە بنوسین. لە ماوەی چەندین ساڵ هاوبەشیمان، من و یۆشی بۆ چەندەها کاتژمێر پێکەوە قسە و گفتوگۆمان کردووە.

لەسەر ئاستی کەسایەتییەوە ئەو گفتوگۆیانە گەلێک بەنرخبوون و

شێوازگەلێکی تازەیان دەرهەق بە خۆم و کارەکەم خستۆتە بەردەستم. هەرچۆنێکیش بێ ئەو کارەش هێندە ئاسان نەبووە، چونکە یۆشی زۆر بەدەگمەن لە گفتوگۆکانیدا بیروڕاکانی خۆی دەخاتە ڕوو، بەڵکو لە جێی ئەوە زیاتر پرسیار دەکا و ورد دەبێتەوە، یاوەخود دوور لە بابەتەکەمان دەست دەکات بە گێرانەوەی هەندێک حیکایەت دەربارەی شمشێربازی. لەگەڵ ئەوەشا تەنانەت لەو کاتەنەشدا کە لەگەڵی ناگونجێم، یاوەخود بۆم ناکرێ لەو خاڵە تێبگەم کە ئەو دەیەوێت ڕاڤەی بکات، ئەو پرسیارەی کە ئەو دەیخوڵقێنێت واملێدەکات زۆر بە قووڵی بیر لەو کارە بکەمەوە کە پێیهەڵدەستم. ئەو واملێدەکات هەڵوێستەیەک بکەم و جارێکی دی بەخۆمدا بچمەوە و وەڵامەکان چەندو چوون پێبکەم، تا لە دواجاردا وەڵامێکی شیاو بۆ ئەو بابەتانە بدۆزمەوە کە ئەو وروژاندونی. یۆشی بەو جۆرە کار دەکات، ئەو هەرگیز ناڵێت (ئەگەر تۆ بە جووڵەی (ب) هەستیت ئەوا ئەنجامەکەی دەگاتە جووڵەی (ج)) ئەو زۆر بەسادەیی پرسیار دەکات، یان مەشقێک دەوروژێنێت و ئەنجامەکەی بۆ خۆت بە جێدەهێڵێت کە بیدۆزیتەوە.

لە ئیشکردنم لەسەر ئەم کتێبە هەوڵمداوە تاموچێژی ئەو جۆرە گفتوگۆیانەت نیشان بدەم کە من لەگەڵ یۆشیدا تێیدا ژیاوم. لێرە هیچ دەروازەیەک، ڕێنیشاندانێک نییە بۆ سەرکەوتن و بردنەوەیەکی بێ سێ و دوو، بەڵکو خستنە ڕووی پرسیار و تێڕامان و داواکاری و چیرۆک و مەشق و ڕاهێنانە. سەرکەوتوو بیت.

تێبینی: لەو جێگایانەدا کە تێبینی من هەن بۆ سەرنج ڕاکێشان و ڕوونکردنەوەی بابەتێک کە یۆشی دەریبڕیوە، تۆنی نوسینەکە تۆختر دەکەم و لە دامێنی خوارەوەشیدا هەردوو پیتی (ڵ. م) لە نێو دوو کەوانەدا جێدەهێڵم.

لۆڕنا مارشەڵ

پێشگووتار

لەو سەردەم و قوناغەی کە من لە ژاپون گەورە بووم، زنجیرە فلیمەکانی نینجا گەلێک بە شۆرەت و ناوبانگبوون؛ بەتایبەتی بۆ منداڵان. هەر وەک زۆرێک لەو منداڵانەی هاورێم خۆشیم بەو فلیمانە دەهات و ئەوەندەی بۆم لوا بێت بۆ تەماشاکردنیان چووم. یەکێک لەو هۆگەلەی کە وای کرد بوو ئەو فلیمانە زۆر سەرنجڕاکێش بن بۆ منداڵان، ئەو هێزە ئەفسوناوییەی کارەکتەرە سەرەکیەکانی بوون. جەنگاوەرەکانی نینجا بۆیان دەکرا بەسەر ڕووی بەردا هەڵبگەڕێن و بە بنمیچی خانوودا لەسەر پشت خۆ بخشێنن و بەسەر ڕووی ئاویشدا بڕۆن و هەرکاتێکیش بۆ خۆیان ئارەزوویان بکردایە ئەوا دیار نەدەمان. ئەو ڕاهێنان و مەشقە نهێنیانە ئەوەی بۆ رەخساند بوون کە سەدان کاری ترسناک ئەنجام بدەن، وەک ئەوەی دزە بکەنە ناو سەربازگەکانی دوژمنەوە و چۆنیان بویَ ئاوا زانیاری پەیدا بکەن، یاوەخود بەبێ ئەوەی ئێشکگرەکانی کۆشک پێبزانن هاورێ زیندانییەکانیان لە دیلی و ئەسارەت ئازاد بکەن.

لەسەدەکانی ناوینی ژاپۆن، جەنگاوەرانی نینجا هەر بەڕاستی بوونیان هەبووە بەڵام خاوەنی ئەو هێزە ئەفسوناوییە نەبوون. ئەوانە جەنگاوەرانێک بوون بە کاری جاسووسی هەڵدەستان، دزەیان دەکردە شوێنەکانەوە، بە کاری وێرانکردن هەڵدەستان، ڕێگە و فێڵی وایان بەکار دەهێنا کە تارادەیەک وا دەکەوتنە ڕوو کە کاری نەکردە بن. بۆ نمونە کاتێک کە بە ڕووی دیوارێکدا هەڵدەگەڕان جۆرە قولاپێکیان بە دەستەوە دەگرت، کە بەسەر ڕووی ئاودا دەڕۆیشتن پێڵاوێکی فووتێکراوی بچکۆلەیان لەپێ دەکرد، دەمێکیش گەرەکیان بوو بێت دیارنەمانێکی خێرا ئەنجام بدەن ئەوا بەرگی رەشیان دەپۆشی و بە نیازی بە هەڵەتە بردنی چاو، خۆڵیان دەخستە چاوی دوژمنەکانیانەوە.

لێڕاهاتن و فێربوونی ئەو تەکنیکانە سالآنێکی زۆری لە مەشق و ڕاهێنان لێخواستوون. بێگومان هیچ کاتێکیش، هیچ یەکێک لەو ڕوونکارییە لۆجیکیانەی ڕووداوەکان، لە فلیمەکاندا بە دیار نەکەوتوون.

نینجا، بە هاوکاری تەکنیکی فیلم، ئەفسونگەر بوون و لە سەرووی توانا مرۆییەکانەوە بوون و بە هێز و دەسەلآتێکی نائاسایی وا شەقلدرابوون کە بۆیان بلوێ بۆ هەر کاتێک ئارەزوو بکەن؛ دەرکەون و خۆیان بشارنەوە. بە تایبەتی ئەوانە بەلای بینەری زۆر منداڵەوە بەو جۆرە ئەفسوونگەر بوون.

بەرلەوەی بگەمە تەمەنی قوتابخانە من بەو فلیمانە سەرسام بووم و بە دایکم ڕاگەیاند کە دەمەوێت ببم بە نینجا. بەتایبەتیش ئارەزووم لەوە بوو بە ئەفسوونەوە دیارنەمێنم. پێم لەسەر ئارەزووەکەی خۆم داگرت و درێژەم پێدا تاوەکو لەدواجاردا دایکم چارەسەرێکی بینییەوە. لە پارچە قوماشێکی ڕەش کیسێکی بۆ دووریم و پێمی ڕاگەیاند کە ئەوە نهێنی تەواوی نینجایە. کتوپر خۆم هاویشتە ناو کیسە ڕەشەکە و لەسەر ئەرزەکە لێی ڕاکشام. دایکم هاواری کرد:

(ئەوە یۆشی چی لێهات؟ لە کوێ خۆی شاردەوە؟)

بە دڵنیاییەوە زۆر ئاسودە بووم بەو توانایەی کە هەمبوو لەوەی دەیارنەمێنم، گەیشتبوومە ئەو بڕوایەش کە من بەڕاستی بووم بە نینجا. ئەمجا جلەکانم لەبەری خۆم دادەکەند و لە پڕێکا بەدەر دەکەوتمەوە. دایکم هاوارێکی لێبەرز دەبۆوە و دەیگووت: ((ئای، ئەوە خۆ یۆشی لێرەیە! بۆچی من بۆم نەئەکرا تۆ ببینم؟))

ئیدی من و دایکم بۆ ماوەیەک لەسەر ئەو یارییە بەردەوام بووین. چەند هەفتەیەک دواتر، هاوڕێیەکی دایکم سەردانی ماڵەوەمانی کرد. منیش کتوپر خۆم لەناو جلوبەرگە ئەفسوناوییەکانی نینجادا شاردەوە و دایکم هەر وەک جارەکانی دی، هاواری کرد: ((یۆشی دیار نەما! ئەوە چی لێهات؟))

هاوڕێکەی دایکم ئاماژەی بۆ کیسە ڕەشەکە کرد و گووتی: ((ئەوەتا چۆتە ناو ئەو کیسە ڕەشەوە!))

ئیدی لەو دەمەدا من تێگەیشتم لەوەی کە چی قەوماوە، دەستم کرد بە گریان و هاوارمکرد:

((ئەم کیسە ڕەشە ئەفسووناوییە بێجگە لە درۆیەکی گەورە هیچی دی نییە!))

ئیدی من لەدواجاردا دەستبەرداری ئەو خەونە بووم کە ببم بە نینجا. هەنگاوی دواتر مەکیاج و بارۆکە بوو.

کاتێک کە لەسەر مەزاری شینتۆ ئاهەنگ و بۆنەی تایبەتی ڕێکدەخرا، دووکانەکان دەستیان دەکرد بە فرۆشتنی هەموو ئەو کەلوپەلانەی کە تایبەتبوون بەو یادانە، لەناو ئەو کەلوپەلانەدا دەمامک و بارۆکەی سادە هەبوون بۆ منداڵان. پێویست ناکات باسی ئەوە بکەم کە چەندێک بەوانە شاگەشگە بووم. لە دایکم پاڕامەوە بارۆکەی سامۆرایم بۆ بکڕێت کە لە کاغەز و مەرەکەبی ڕەش دروستکرابوون و لەبەشی سەرەوەی شاخیان بۆ کرابوو، کە وای لێدەکردم سەیر بنوێنم. بۆ ئەوەی زیاتریش وەک پاڵەوانێکی نمونەیی دەربکەوم، ڕێش و سمێڵم بۆ خۆم دروست دەکرد. بۆ خۆشم بە یاریدەی کارتۆن و کەرەسەی جوانکارییەکانی دایکم بارۆکەی گیشام دروست دەکرد و دەمامکی جیاواز جیاوازم دەکردە دەموو چاوم کە بە ڕەنگی سپی نەخشاندبوومن، ئیدی تەواوێک ئاستەم بوو بناسرێمەوە و کاریگەری زیاتریشیان لەسەرم دانابوو.

دواتر، دایکم هێنایە پای ئەوەی کە هەندێک لەو دەمامکانەم بۆ بکڕێت کە لە کارتۆن یان لە پلاستیک دروستکرابوون و لە پەرستگاکاندا بۆ فرۆشتن دانرابوون. پەنام دەبردە بەر لەبەرکردنی جلوبەرگەکانی دایکم و باوکم و لەگەڵ دەمامک و بارۆکەکانی خۆما تاقیم دەکردنەوە و ڕۆڵی سەدان کەسایەتی جۆربەجۆرم یاری دەکرد، هەر لە خواکانەوە تا دەگەیشتە جەنگاوەرانی سامۆرایی و گیشای قەشەنگ و خەمبار و

چەندین کارەکتەری دی. بۆ چەندین کاتژمێر من لەبەردەم ئاوێنەدا دەهاتو دەچووم و خۆم بە ڕۆڵی ئەو کەسایەتیانەوە سەرقاڵ دەکرد.

ئیستا دەمبینی ئەو دەمامک و بارۆکانەی کە بۆ خۆم دروستم کردبوون و یاریم پێوە دەکردن، گەلێک جیاوازتر بوون لەو کارتۆنە ڕەسەن و ئەسڵیە ڕەشانەی کە دایکم بۆی دروست کردبووم. لەگەڵ ئەوەشا کە سەرگەرمی نواندبووم، کەرەسەکانی خۆشاردنەوە و شێوازەکانی خۆحەشاردان و دیارنەمانیشم لە پێش چاوی خەڵکیدا بەکار دەهێنا.

بێگومان لە ڕاستیا من نادیار نەبووم، ئەو منەی کە ئەوان دەیانبینی ئەو منە هەقیقییە نەبوو کە هەبووم، لە ڕێی دەمامک و بارۆکەوە وام لە خۆم کردبوو کە نادیار بم.

ئەوە ڕوون بکەمەوە بۆچی ئارەزووی ئەوەم بوو کە (نادیار بم) بۆچی لەم سەر رووی زەمینە ئەوەم هەڵبژارد کە ببمە ئەکتەر؛ کەسێک کە لە پێش دەمی خەڵکاندا خۆی دەنوێنێت؟ سالأنێک بوو من ئەو پرسیارەم لە خۆم دەکرد، ئیستا وردە وردە خەریکە لەوە تێدەگەم.

نواندن بەلای منەوە خستنە ڕووی حزووری خۆم نییە یان نیشاندانی کارامەیی و تەکنیکی خۆم، بەڵکو لەڕێی نواندنەوە شتێکی دی دەخەیتە ڕوو، شتێک کە بینەر لە ژیانی ڕۆژانـەی خۆیدا بەریناکەوێت یان ڕێکەوتی ناکات. ئەکتەر نەک هەر بۆ خۆی ئەو شتە دانامەزرێنێت، بەڵکو وەک جەستەش بینراو نییە، بەڵام لەگەڵ تێکەڵاو بوونی بە ئەندێشەی تەماشاکار؛ شتێکی دی خۆی لە مێشکیاندا دەخاتە ڕوو. بۆ ئەوەی ئەوەش بکەوێتە ڕوو دەبێ بینەر بە هیچ جۆرێک لەوە ئاگادار نەبێت کە ئەکتەرەکە چی دەکات. دەبێ ئەوەیان لا بخوڵقێت کە ئەکتەرەکە لە یاد بکەن، ئەکتەرەکە دەبێ دیار نەمێنێت.

لە شانۆی کابووکی دا ئاماژەیەک هەیە پێیدەگوترێت (ڕوانینە مانگ) کە ئەکتەر لە ڕێی پەنجەکانییەوە ئاماژە بۆ ئاسمان دەکات. ئەکتەرێک کە

زۆر کارامە بوو، ئەو ئاماژەیەی بەوپەڕی سەلیقە و نازکییەوە نەمایش کرد. بینەران پێیان وابوو، ئەو جووڵەیە زۆر جوان بووا هەم چێژیان لە جوانی نواندنەکەی بینی و هەم لە زیرەکی ئەو تەکنیکە بەرزەش کە نیشانی دا. ئەکتەرێکی دی هەمان جووڵەی ئاماژەکردن بۆ مانگی نواند، بینەر زۆر بە تەواوی ئەو دیمەنەیان لا ئاشکرا نەبوو، جووڵەکە نازکی پێوە نەبوو؛ مانگیان زۆر بە سادەیی بینی. من ئەو ئەکتەرەیان بە باشتر دەزانم کە بۆی دەکرێ مانگ نیشانی بینەر بدات. ئەو ئەکتەرەی کە دەتوانێ نادیار بێت. جلوبەرگ و بارۆکە و مەکیاج و دەمامک بە تەنیا کیفایەت نین بۆ بەرجەستە کردنی ئەو ئاستانەی نادیار بوون.

نینجاکان ساڵانێکیان لەگەڵ مەشق و ڕاهێنانی جەستەدا گوزەراندووە بۆ ئەوەی فێری ئەوە بن کە چۆن نادیار دەبن. هەر بەو شێوەیەش ئەکتەر دەبێ زۆر ماندوو بێت بۆ ئەوەی جەستەی خۆی کارامە و لێهاتوو ڕابهێنێت، نەک هەر بە تەنیا ئەوەندە بێ کە بە سادەیی ئاستێکی باڵای نواندن نیشانی بینەر بدات بەڵکو توانای خۆشاردنەوە و نادیار بوونیشی هەبێت.

جارێکیان ئۆکورای هونەرمەند، مامۆستای بەناوبانگی کایەجن، پەیوەندی نێوان جەستە و تەختەی نمایشی لێکئەدایەوە. لە زمانی ژاپۆنی دا تەختەی شانۆ پێیدەگوترێت (بیوتەی). بڕگەی بیو؛ بە واتای سەما یان جووڵە. بڕگەی تەی؛ بەواتای تەختەی نمایش دێت. بە شێوەیەکی ڕاڤەیی واتا (جێگا یان شوێنی سەما) هەروەها وشەی تەی، بە مانای جەستەش دێت. لێرەوە خوێندنەوەیەکی تریشی بۆ دەکرێت بە واتای (جەستەی سەما) ئەگەر مانای وشەی بیوتەی وەربگرین، ئەی ئەوا هونەرمەند چییە؟ ئۆکورا دەڵێ، جەستەی مرۆڤ گیانی سەماکارە. بەبێ ئەو گیانە تەختەی شانۆ مردووە. هەرئەوەندەی هونەرمەند هاتە سەر تەختەی شانۆ، ئیدی ئەو بۆشاییە زیندوو بون بە خۆوە دەگرێت و جەستەی سەما دەکەوێتە سەما کردن. بە مانایەکی تر، ئەوە هونەرمەند

نییە کە سەما دەکات، بەڵکو لە ڕێی جووڵەی ئەوەوە تەختەی نەمایش سەما دەکات. کاری تۆ وەک ئەکتەر خستنە ڕووی ئەوە نییە کە تۆ چۆن باش نەمایش دەکەی، بەڵکو لە ڕێی نەمایشی خۆتەوە کارێکی وا ئەنجام بدەی کە گیان بە تەختەی شانۆ ببەخشی. هەر کاتێکیش ئەوە ڕوویدا، ئیدی بینەر لەگەڵ خۆت هەڵدەگری و تێکەڵ بەو جیهانەی دەکەیت کە تەختەی شانۆ خوڵقاندویێتی، وا هەست دەکەن بە تەنیایی بە شاخێکدا هەڵدەگەڕێن، یاوەخود لەناو جەرگەی شەرگەیەکدان، یان لە هەر شوێنێکی دی ئەم دونیایە. تەختەی شانۆ هەموو ئەو گریمانانە لەگەڵ خۆی هەڵدەگرێت. ئەوەش دەکەوێتە سەر ئەکتەر چۆن کارێکی وا دەکات کە تەختەی شانۆ زیندوێتی خۆی بەدەست بهێنێت.

یۆشی ئۆدیا

پاریس ١٩٩٧

١

تێهەڵچوون

خاوێنکردنەوە

بەرلەوەی دەست بە هیچ شتێک بکەین، زۆر گرنگە شوێنی کارەکەمان خاوێن بکەینەوە، هەرچی خۆڵ و پیسییەک هەیە هەڵیبگرینەوە و فڕێی بدەینە دەرەوە. هەرچی کورسی و کەلوپەل و کەرەسەیەک هەیە لەپاڵ دیوارێکی ژوورەکەدا بە ڕێکوپێکی ریزیان بکەین و ئەوجا دەستبکەین بە شوشتنی ئەرزەکە. ئەگەر ئەکتەرەکان کاتێک تەرخان بکەن و هەر لەسەرەتای ڕۆژی پرۆڤەوە بە خەمخۆرییەوە ئەو کارە ڕایی بکەن ئەوا کارەکە زۆر بە چاکی دەڕوات بەڕێوە. لە ژاپۆن هەموو ڕێو رەسمێکی شانۆیی، ئاینی، کاری هونەری بەو پرۆسێسەدا تێدەپەڕێت.

بەڵام ئەو خاوێنکردنەوەیە هـەروا بە شێوازێکی هەڕەمەکی ڕاناپەڕێنین، لە ڕێی بەکارهێنانی هەندێک داو و دەرمانی پاککەرەوە یان لەڕێی هەندێک ئامرازەوە، کە بە سادەیی خۆمان لە خۆڵ و پیسی قوتار بکەین، بەڵکو بەوپەڕی ئاگایی و هوشیارییەوە و بە شێوازێکی جەستەیی دیاریکراو؛ هەموو ئەو کارە هاکەزاییانەی ڕۆژانە بە جۆرێکی تایبەتی شوشتنی ئەرزەکە دەست پێدەکەین و ئاوێکی سارد و پارچە کەتانێک بەکاردێنین. پارچە کەتانەکە لە ئاوەکە هەڵدەکێشین (هیچ دەرمانێکی پاککەرەوەی تیا نەبێت) و تەواو دەیگوشین، ئەمجا پارچە کەتانەکە لەسەر ئەرزەکە بڵاوبکەرەوە و هەردوو لەپی دەستتی لەسەر دانێ. نابێ ئەژنۆکانمان لەسەر ئەرزەکە بێ، تەنیا دەست و قاچمان، جەستەشمان وەک پیتی (ڤی) هەڵگەڕاوەی ئینگلیزی لێدێت. ئەوجا

بە هێواشی بەرەو پێشەوە دەست بە ڕۆیشتن بکە و پارچە کەتانەکە بەسەر ئەرزەکەدا ڕابکێشە. هەڵبەت بە شێوەیەکی ئاسایی تۆ لەلایەکی ژوورەکەوە دەست پێدەکەیت و بەبێ وەستان بەرەو لاکەی دی دەچیت. کاتێ

دەگەیتە لاکەی ئەوبەر، بەرزبەرەوە و پارچە کەتانەکە بگوشە و لەئاوی هەڵبکێشەرەوە و جارێکی دی دەست پێبکەرەوە. بەو شێوازی جەستەیەش لاکەلەکانت بەهێز دەبن و سەرباری خاوێنکردنەوەی ئەرزەکە، تۆ جەستەشت مەشق پێدەکەیت. کاتێک کە ئەو ڕاهێنانە ئەنجام دەدەیت، بیر و ئەندێشەت تەنیا لای ڕاکێشانی پارچە کەتانەکە بێت و بە وریاییەوە کارەکە ئەنجام بدە، پەلە مەکە و مێشکی خۆت پەرەوازە مەکە، بیر لە شتێکی دی مەکەرەوە، لەگەڵ کەسانی دەوروبەری خۆت قسە مەکە. ئەگەرچی ئەو کارە تا ڕادەیەک دژوارە، بەڵام مەشقێکی گەلێک گاریگەر و بەکارە بۆ لێخوردبوونەوەی ئەکتەر.

لەفەلسەفەی بوودایی کۆندا، بیرۆکەیەک هەیە پێیدەڵێن (سەمادی) کە پاپەندە بە ئاستە قووڵەکانی لێخوردبوونەوەوە. لە ڕواڵەتدا کارێکی تەواو سادەیە. تۆ کاتێک دەخوێنیتەوە هەموو سەرنج و لێخوردبوونەوەت لەسەر خوێندنەوەی کتێبەکەیە. تۆ کاتێک دەڕۆیت بۆ ماسی گرتن، هەموو ئاگایی و سەرنجی خۆت لەسەر جووڵە و لەرینەوەی کەرەسەی ڕاوەکەتە. کاتێکیش کە ئەرزەکە خاوێن دەکەیتەوە، تەنیا سەرقاڵی ئەو کارە بە. لە ژیانی ڕۆژانەشدا کاتێک کە ئەرکێکی سادە دەگریتە ئەستۆی خۆت، هەوڵ بدە هەموو سەرنجت لەسەر ئەو کارە بێت کە ڕایدەپەڕێنیت. وا هەست بکە کە تۆ پڕاو پڕیت لە هێز و توانا و هەرچی وزەی گەردونی هەیە پاڵپشتی تۆ دەکات. کارێکی سروشتیە کە هەموو بیرکردنەوە و ئەندێشەمان بە پانتایی شوێنەکەدا پەرش و بڵاو بێتەوە. تۆ سەرقاڵیت بە خاوێنکردنەوەی ئەرزەکەوە، بەڵام (لەیادت کردوە) تۆ خەریکی چیت، بیرت بۆ دوێنێ دەڕوات کە بەچییەوە سەرگەرم بوویت،

یان بۆ ئەو هەراو زەناو غەڵبە غەڵبەی کە دراوسێکانتان دروستیان کردووە، یاوەخوود ڕەنگە نیگەرانی ئەوە بیت کە چۆن کرێ خانووی ئەم مانگە کۆبکەیتەوە. لەو بارودۆخەدا کارێکی دژوارە بتوانی وزەی گەردونی لە خۆتا کۆبکەیتەوە، ئەوە کێشە نییە کە تۆ لە چی خوورد دەبیتەوە، ئەوەندەی کە بۆت بکرێ سەرجەم لێخوردبوونەوەی خۆت بەکاربهێنیت. پەرەدان بە فراوانکردنی سەرنج و لێخوردبوونەوەی خۆت یاریدەت دەدات بگەیتە ناو دەروازەکانی (سەمادی). کاتێک دەگەیتە ناو ئەو دەروازەیەوە، هەست بەوە دەکەیت کە ڕێگا لەبەردەم ئاگاییەکی زیاتر لە وزە و تواناکانی خۆتا ئاوالا دەکەیت. لەناو دوو ئاستا دەژیت. بۆ نموونە، ئیستا تۆ سەرقاڵی خوێندنەوەی کتێبێکیت؛ وەختێک کە تۆ وشەکان دەخوێنیتەوە، لەهەمان کاتدا بە ئاگاییت لە هەموو ئەوەی کە لە دەوروبەرت دەگوزەرێت، بەڵام ئەو بە ئاگاییەت لە دەوروبەری خۆت تووشی بێزاربوون یان دابڕانت ناکات.

من هەوڵ دەدەم ئەو ڕاهێنانە بهێنمە ناو ژیانی ڕۆژانەمەوە. کاتێک کە بەیانیان لەخەو ڕادەبم و دەمو و ددانم دەشۆرم؛ هەوڵ دەدەم هەموو سەرنجی خۆم تەنیا لەسەر شوشتنی دەمو ددانم کۆ بکەمەوە. بۆ بەدبەختی، هەمیشە مێشکم دووچاری پەرەوازەیی دەبێت. هەوڵ دەدەم زۆر بەبایەخەوە سەرنجم بەتەواوی بگوازمەوە بۆ سەر شووشتنی ددانم، بەڵام بەردەوام دەبینم ئەندێشەم بەرەو دەرەوە پەل دەهاوژێت (نابێت چوونە بانکم لە بیر بچێت... ئەوجا دەبێت لەیادم بێت تەلەفوون بکەم.. تۆ بڵێی ئەمڕۆ میترۆ قەرەباڵخ نەبێت).

بەڕاستی زۆر سەختە سەرنجم بەتەنیا لەسەر خاوێنکردنەوە بێت؛ زۆر ئاسانە کە دوچاری دابڕان بێم. سەرباری ئەوە، ئەکتەر دەبێت بۆیبکرێت بەتەواوی لێخوردبوونەوە و بوونی خۆیەوە سەد دەر سەد تێکەڵاوی هەر چالاکییەک بێت کە لە ئارادایە.

ئەگەر تۆ بەو جۆرە لێیبڕوانیت، ئەوا خاوێنکردنەوە هەروا بە

سادەیی (ئامادەبوون) نییە بۆ کار. وشەی ئامادەبوون ئەو ئاماژەیە لەگەڵ خۆی دا هەڵدەگرێت کە ئەو چالاکییەی بەدوای ئامادەبووندا دێت زۆر گرنگە. ئەوا لەو بارودۆخەدا تەواو بە پێچەوانەوە؛ کار و فەرمانی خاوێنکردنەوەش بۆ خۆی گەلێک بەکەڵکە. هەوڵ و تەقەڵلا بۆ خاوێنکردنەوە تەنیا خۆی لە خاوێنکردنەوەی شوێنی کارکردنماندا نابینیتەوە، بەڵکو دەبێت دڵنیا بیت لەوەی کە جەستەشت لە دۆخێکی ئامادەسازیدا بێت. لە ژاپۆن لە سەرەتای هەر پێشبرکێیەکی سەرەکی بۆ فێربوونی هونەرەکانی پاڵەوانبازی و پارێزگاریکردن لە خوود، یاوەخود بەر لەهەر نمایشێکی گرنگی نوو؛ جەنگاوەران/ نمایشکاران سەریان دەخەنە بەر ئاوێکی سارد. ئەوەش هەر بۆ داماڵینی لەش نییە لە میکرۆب و پیسی، ئەوەندەی پاکژبوونەوەیەکی سیمبولییە. بەهەمان شێوە جێگای بایەخە کە تێبینی ئەوە بکەین کە گەلێک لە کلتوورەکانی دونیا گرنگی و سەرنجی تەواو دەدەن بە ریتواڵی پاکژبوونەوە. لە ئایینی ئیسلامدا تۆ قاچت دەشۆریت بەرلەوەی کە بڕۆیتە نێو میحرابی مزگەوتەوە، لە ئایینزای شینتۆدا ئاو لە دەمت وەردەدەیت و دەستت دەشۆریت بەرلەوەی پێ بنێیتە نێو پەرستگاوە، لە ئایینی مەسیحیشدا لە ئاوهەڵکێشان بایەخێکی هەم سیمبولی و هەم تەشریفاتی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتوە. ڕەنگە ئەو ئایینزایانە هەر لەبنەرەتەوە بۆ ئەوە هاتبنە گۆڕێ کە خەڵکی فێری پاکو خاوێنی بکەن، هەر هەموویان بەوپەڕی شێلگیرییەوە پێ لەسەر ئەوە دادەگـرن کە پاکو خاوێنی خاڵێکی سەرەکی خوداپەرستییە.

نرخ و بەهای خاوێنی و پاکژی لە کلتووری ژاپۆنیدا دەکەوێتە چەق یان سەنتەرەوە. بێگومان ئەرکو ڕۆڵی خۆشۆردن و خاوێنکردنەوە لە میکرۆب و پیسی لە هەموو دونیادا ناسراوە، بەڵام لە ژاپۆندا فاکتەرێکی زیاد لەوەشی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە. پرۆسەی خۆ پاککردنەوە لەلایەک و خاوێنکردنەوەی دەوروبەر لەلایەکی دی ڕەهەندێکی ڕۆحی

هەیە، کە رەگو ڕیشەکەی بۆ ئەفسانەیەکی ئایینی شینتۆ دەگەڕێتەوە. بە پێی ئەو حیکاتە ئەفسانەییە، خوای (ئایسانەجی) لەپاش ئەوەی کە لەسەردانی دونیای مردووان دەگەڕێتەوە خۆی دەشوات بۆ ئەوەی خۆی پاکژ بکاتەوە. جەستەی پیرۆزی لەهەموو میکرۆب و پیسییەکی دونیای مـردووان کە لە ئافەریدە جۆربەجۆرەکانی نێو کۆمەڵ پێکهاتوون، لە خواکان و خەڵکی سادە؛ خاوێن دەکاتەوە. بەپێی ئەم کۆسمۆلۆجیە (جیهانناسییە) خاوێنکردنەوە پەیوەندییەکە بە ئافەریدەوە بەستراوەتەوە و فەرمایشێکی چاکڕەو و بەهێزە، نەک هەروا بەسادەیی خۆ خاوێنکردنەوە بێت لە پیس و پۆخڵی. لە نێو هەندێک دەستە و تاقمی شینتۆ دا هەن کە ڕیتواڵی پاکژبوونەوەی جەستە خۆی لە مەلەکردن لەنێو دەریادا دەبینێتەوە، تەنانەت ئەگەر لە چلەی زستانیشدا بێت، ئەو ڕاهێنانەش پێی دەگوترێت (میساجی). ئەگەر لە دەریاشدا جێبەجێ نەکرا، ئەوا دەکرێ لە هەر ئاوێکی جوڵاو یان لەسەر لێڕۆیشتوودا ئەنجام بدرێ، وەک ڕووبار، کانی و تاڤگە، تەنانەت لە ژێر دۆشی گەرماویشدا.

خۆت لە ئاوەکەدا نقوم بکە، مەشقکەر دەتوانێ لەهەمان کاتدا هەندێ ڕاهێنانی تریش ڕاییبکات، کە گۆرانی گووتن و لێخوردبوونەوە هەندێکن لەوانە. لە نێو ژیانی ڕۆژانەدا، خۆ خاوێنکردنەوە؛ نیشاندانی ئەوپەڕی ڕێز و نەوازشە بەرانبەر بە خوود. هەروەها شێوازێکی گەرموو گوریشە بۆ ئامادەکردنی مێشک و جەستە بۆ کار. هونەرە جەنگییە جۆربەجۆرەکان و ڕاهێنانە ئایینیەکان هەر هەموویان پشت بە گرنگی و بایەخی خاوێنی دەبەستن، نەک هەر وەک سەرەتا و ئامادەکارییەک بۆ ساتو دەمی چالاکی، بەڵکو وەک بنچینە و پێکهاتەیەکی جیانەکراوەش لە گیان و خودی ڕاهێنان. بۆیە ڕۆژی کارکردن و ڕاهێنان بە خاوێنکردنەوەیەکی سەرلەبەری شوێنکار و جەستەت دەست پێدەکات. (ڵ. م)

نۆ چاڵی سەر جەستە

ئامادەکردنی جەستە هەر بەتەنیا خۆی لە خاوێنکردنەوەدا قەتیس ناکاو پتر لەوە دەخوازێ و دەبێت بەردەوام چاوت لێبێت و بایەخی پێبدەیت. بە تایبەتی ئەو نۆ چاڵەی کە دەکەونە سەر جەستە. بە پێی دابونەریتی ژاپۆنی، جەستە نۆ چاڵ لە خۆ دەگرێت. هەردوو چاڵی چاو، هەردوو کوونی لووت، هەردوو پەڕەی گوێ، دەم و دوو چاڵی دیش، کە یەکێکیان بۆ دەرهاویشتنی تەڕایی و ئەوی دییان بۆ دەرکردنی پیساییە. هەر هەموو ئەوانەش دەبێت هەمیشە چاوت لە دوویان بێت.

چاو

لەو دەمەوەی کە بینەر زۆر بە ئاگاییەوە نیگای لەسەر چاوی ئەکتەرە، ئەوا دەبێت بەوپەڕی بایەخەوە پارێزگارییان لێبکەیت. هەر بۆ نموونە، کارێکی شیاوە کە چاوت بە ئاوێکی شلەتێن بشۆریت. روخسارت لە نێو ئاوێکدا نقوم بکە و بۆ چەند جارێک پێڵووی چاوت بکەرەوە و بڕوانە سەرەوە، خوارەوە، لای چەپ، لای ڕاست، دواتر لە شێوەی بازنەیەکدا نیگات بسوڕێنەوە. دوای ئەوەی کە دەموچاوت شۆرد، دەتوانیت هەردوو پێڵووی چاوت زۆر بە ناسکی بشێلیت. بە دوو چاوی نوقاوەوە، هەردوو نەرمایی بەری دەستت بنێرە سەر چاوەکانت و زۆر بە خەمخۆرییەوە پاڵیان پێوە بنێ بۆ ناوەوە.

لە شانۆی کابووکیدا چاوی پڕ گوزارشت هەمیشە وەک سامانێکی گەورە تەماشا کراوە (تەنانەت بە چاوانی ملوێن دۆلاری ناسراوە). بەدرێژایی هەموو ئەو دابوونەریتانەی کە لە ڕۆژگارەکانی ڕابردووەوە هاتوون و گەشەیان کردووە، هەر هەموویان لەسەر ئەوە کۆک و

هاوڕابوون کە چاو هەستو سۆز و ئەفسونی جیاوازی لێدەرژێت. هەر بۆ نموونە؛ بۆ گوزارشت کردن لە حەزێکی ئارزووبازی، تۆ تیلەی چاو یاوەخوود چاو بڕینە چاو بەکاردەهێنیت. لەبەرئەوەی ئەو دابوونەریتانە بەشێکی گرنگ و دانەبڕاوی کلتووری کابووکییە، دەبێت ئەکتەر لە توانایدا بێت هەموو تواناکانی چاوی لە نەمایشدا بەکاربهێنێت. تەنانەت لە دەرەوەی کابووکیش، ئاگایی و هوشیاری چاو گەلێک پێویستە بۆ ئەنجامدانی نواندنێکی باش. بۆ نموونە تۆ دەبێت ئەوەت لە تواناداا بێت کە بە تیلەی چاو پەیامی خۆت بگەیەنی. ئەوەش سەرنجدان لە خۆ دەگرێت (سەرنجنەدان، سەرنجدان یان ڕوانینێکی قووڵ، سەرنجدانی نزیک، سەرنجدانی دوور) خستنەڕووی ڕووکارەکان. هەروەها گەلێک حیلەی باوی تریش هەن، هەروەک تەرزی (تەماشاکردنی مانگ). لە ڕوانینی تەماشاکارەوە، ئەوە دەردەکەوێت کە چاوانی تۆ سەرنجیان بڕیوەتە مانگ، لە ڕاستیا تۆ بۆ تەماشاکردنی مانگ چەناگەت بەکاردەهێنیت. ئەوەش وا دەکات کە جووڵەکەت زیاتر هەقیقەت و گەورەیی پێوە دیاربێت.

توانای بەکارهێنانی چاوەکانت بەشێوەیەکی کارا پاپەند نییە بە جیهانی سروشتییەوە. ئەو پەندەت لە بیر نەچێت کە دەڵێت کوێراییم دانەهاتووە. چاو بۆی دەکرێ نەبینراوەکانیش ببینێت هەروەک چۆن تەنە بینراوەکان دەبینێت.

جارێکیان دەربارەی مامۆستا و قوتابییەک حیکایەتێک دەگێرنەوە. ڕۆژێکیان قوتابییەکە لە مامۆستاکەی نزیک دەبێتەوە پێیدەڵێت: ((تۆ مامۆستایەکی زۆر سەرکەوتوو بوویت و گەلێک زانیاری چاک و بەکەڵکت فێرکردم، منیش دەمەوێت بەرانبەر ئەو هەموو یارمەتییەی ئێوە پێزانینی خۆمتان نیشانبدەم. لە ماڵەکەماندا تابلۆیەکی بەنرخمان هەیە، سامانێکی گەورەی خێزانەکەمانە و بە میراتی لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی دی پشتاو پشت بە جێماوە. من وەک خۆم ئەوەندە ئارەزووی

هونەری شێوەکاریم نییە، بیرم لەوە کردۆتەوە کە لە جێی ئەوەی ئەو وێنەیە بۆ خۆم بپارێزم؛ پێشکەشی ئێوەی بکەم. ئەگەر پێتان خۆشبێت دەتوانن ئەو تابلۆیە لە ماڵەکەی خۆتاندا هەڵبواسن.))

مامۆستاکە تابلۆکەی قبوڵ کرد و لەسەر یەکێک لە دیواری ماڵەکەی خۆی هەڵیواسی، دانیشت و کەوتە تەماشا کردنی؛ پاشی ماوەیەک هاتەوە بۆ لای قوتابییەکە و پێیگووت:

((گەلێک سوپاس. تۆ سامانێکی بەنرخت پێشکەش کردووم. لە پاداشتی ئەوەدا؛ منیش پێمخۆشە دیارییەک یان هەندێک پارەتان پێبدەم.))

قوتابییەکە بە جۆرێک لە خەمساردییەوە دەڵێت:

((نا نا! من ئەو تابلۆیەم لەبەرانبەر بڕێک پارەدا بە ئێوە نەبەخشیوە. هەر ئەوەندە بوو کە خۆشحاڵبووم ئەو سامانە بەنرخە بە ئێوە ببەخشم.))

مامۆستاکە هەرچۆنێک بێ بڕوا بە قوتابییەکە دەهێنێت و پێیدەڵێت:

((تکات لێدەکەم، نائارام مەبە. هەروەها منیش دەمەوێت سوپاست بکەم و پێزانینی خۆمت نیشانبدەم. بۆیە ئاسودە دەبم ئەگەر ئەو پارەیەم لێوەربگرن.))

قوتابییەکە کەمێک ڕادەمێنێت و دواتر پارەکەی لێوەردەگرێت، بەر لەوەی کە مامۆستاکەی بە جێبهێڵێت پێیدەڵێت:

((ئەوە جێی شادومانی منە کە ئەو میراتییە بە نرخەی خێزانەکەمان بۆی بکرێ لەسەر یەکێک لە دیوارەکانی ماڵی ئێوە بمێنێتەوە.))

چەند ڕۆژێک دواتر تابلۆ فرۆشێک بەسەردان ڕێی دەکەوێتە ماڵی مامۆستاکەوە، دەڕوانێتە تابلۆکە و پێیدەڵێت:

((دەترسم هەڵیانخەڵەتاند بیت، ئەو تابلۆیە تەنیا لەبەرگیراوەیە و هیچی تر.))

مامۆستاکە، خەندەیەک دەکەوێتە سەر لێوەکانی و پێیدەڵێت:

((من بۆ خۆم ئەوە پێدەزانم. من تابلۆکەم بە خاتری ناوبانگی وێنەکێشەکەی هەڵنەواسیوە، بەڵکو بە خاتری دڵپاکی قوتابییەکەم هەڵمواسیوە. ئەوەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئەو دیارییەی بۆی هێناوم چیە و چی نییە، ئەوەی بەلای منەوە جێگای بایەخە دڵی ئەوە. ئەگەر تۆ (تەماشای) تابلۆکە بکەیت لەبەرگیراوەیە، بەڵام ئەگەر بە ڕاستی (لێیبڕوانیت)، ئەوە دڵی میهرەبانی قوتابییەکەیە.))

لێرەدا دوو ڕووکار هەیە، ڕووکارێکی بینراو و ڕووکارێکی نەبینراو. کاتێک کە مامەڵە لەگەڵ کەرەسەیەکدا دەکەیت، دەتوانی تەنیا وەک کەرەسەیەک لێیبڕوانیت، لەوەش بترازێ، دەتوانی وا مامەڵە لەگەڵ کەرەسەکەدا بکەی کە مانایەکی دی و ڕەهەندێکی دی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە؛ هەر وەک ئەوەی لەودیوو فۆرمی ئەو کەرەسەیەوە شتێکی دی خۆی حەشار دابێت.

لووت

زۆر گرنگە کە هەوای تەواو هەڵبمژیت. ئەگەر کوونە لووتەکانت گیرابوون، دەکرێ هەناسە هەر بەتەنیا لە ڕێی دەمەوە هەڵبمژی و دەربکەیتە دەرەوە؛ بەڵام باشتر وایە کە لە ڕێی لووتەوە هەناسە هەڵبمژیت. سەرباری ئەوەی کە بیرۆکەیەکی کۆنی ژاپۆنی هەیە کە لووت وەک (چاوی سێهەم) دەبینێتەوە. ئەگەر چی ئێمە زۆر بەباشی لە گرنگی ئەو چاوی سێهەمە نازانین، بەڵام بە پێی ئەو بیرۆکەیە، لووتێکی داخراو؛ توانای بینین بە شێوەیەکی ڕۆشن و بیرکردنەوەیەکی هوشیارانە کەمتر دەکاتەوە. ئەگەر دەتەوێ دڵنیا بیت لەوەی کە لەهەموو ساتێکی خۆت بەئاگایت، لووتەکانت خاوێن بکەرەوە، ئیدی هەوا بە ئازادی هاتوچۆ دەکات. (لەوانەیە لەو کاتانەی کە سەرما دەگرین، گیرانی لووتەکانمان یەکێک بێ لەو هۆیانەی کە هەست بە گەلۆری

دەکەین) بۆ ئەوەی بە چاکی لووتەکانت خاوێن بکەیتەوە (لووتت بە ئاو فم بکەرەوە) هەروەها هەردوو لای لووتت بشێلە. پەنجەکانت بخەرە ئەم لاو لای لووتت لە بەشی خوارەوە و ئەمجا زۆر بەناسکی بەرەو سەرەوە بیانجوڵێنە. بەردەوام بە لە جوڵاندنیان لەسەرەوە بۆ خوارەوە و بەوجۆرە. جێگای ئاماژە پێکردنە کاتێک کە ماندوو دەبین ڕاهاتووین لەسەر ئەوەی کە هەردوو لەپی دەستمان بخەینە ئەم لاو لای لوتمان و لەسەرەوە بۆ خوارەوە یان بە پێچەوانەوە دەموچاومان هەڵبگلۆفین.

گوێ

لەو چاڵانەی دی کە دەکەونە سەر روخساری مرۆڤ، کوونە گوێکانمانن؛ کە ئەوانیش پێویستیان بە شێلان هەیە. کاتێک کە دەست دەکەیت بە شێلانی گوێیەکانت، بگەڕێ بە دوای ئەو پارچە بچکۆلەیەی کرگراکەی گوێدا کە دەکەونە سەر ئەم لاو لای روخسارمان و بە هێواشی بیانگرە. دواتر نەرمایی یان پەڕەی گوێکان بە پەنجە گەورەو هەر چوار پەنجەکانی دیت بگرە و بە شێوەیەکی بازنەیی بیانجوڵێنە. دواتر هەوڵ بدە زۆر بە نازکی بەرەو دەرەوە ڕایانبکێشی و ئەمجا بەرەو ناوەوەی نەرمایی گوێت پاڵیان پێوە بنێیت، بەرەو سەرەوەی لای روخسارمان و ئەمجا بەرەو خوارەوەی لای روخسارمان. پاشان نەرماییەکانی گوێت بگرە و بە شێوەیەکی ئازادانە بیانجوڵێنە. لە ژاپۆن بیرو باوڕێک هەیە دەڵێ، ئەگەر تۆ پەڕەکانی گوێت گەورەبن ئەوا هەم تەندروست و هەم دەوڵەمەندیش دەبیت... کەواتە بەردەوام بە لە ڕاکێشانیان.

هەنگاوی دواتر هەردوو لەپی دەستت بنێرە سەر کوونە گوێچکەکانت و بە هێواشی پاڵیان پێوە بنێ و بۆ ماوەی سێ چرکە بەردەوام بە و پاشان زۆر بە خێرایی دەستەکانت لاببە، ئەمجا گوێچکەکانت هەر یەکە

بە جیا تاقی بکەرەوە. دوو جار ئەو ڕاهێنانە دوبارە بکەرەوە.

بە لەپی دەستت گوێچکەکانت بەرەو ناوەوە بنوشتێنەرەوە و لەو کاتەی کە لەپەکانت گوێچکەکانتی داپۆشیوە، دەتوانی بە پەنچەکانت کە کەوتونەتە سەر پشتەوەی کاسەی سەرت، زۆر بە هێواشی بکێشیت بە ڕەقایی پشتی سەرتا.

دەم

یەکێکی دی لە چاڵەکانی سەر جەستەمان دەمە، سەرباری ئەوەی دەبێت ددانەکانمان خاوێن ڕابگرین، دەبێ بە شێوەیەکی تایبەتیش بایەخ بە پووکەکانمان بدەین؛ چونکە پووکی تەندروست ددانەکان لە جێی خۆیان بە پتەوی ڕادەگرن. لێرەش جارێکی دی، شێلان باشترین ڕێگایە بۆ پاراستنیان. بە دەمی داخراوەوە، سەری پەنچەکانت بخەرە ژێر لووتت، ڕێک لەسەر بەشی سەرەوەی پووکەکانت. زۆر بە نەرمی بە سەری پەنچەکانت بکێشە بەو بەشەدا (بە ستوونی پووکەکان دا) و لە بەشێکی لای ڕوخسارتەوە بەردەوام بە لەسەر ئەو جووڵەیە تا دەگەیتە ژێر چەناگەت و درێژەی پێبدە بۆ سەر چەناگەت و لەوێوە لەبەشی خوارەوەی پووکەکانت بەردەوام بە تا دەگەڕێیتەوە هەمان خاڵی سەرەتا.

لە نێو دەمی مرۆڤدا سێ جۆری ددان هەن: کەڵبەکان، بڕەڕەکان، خرێکان. کەڵبەکان تایبەتن بەو گیاندارانەی کە گۆشت خۆرن، بڕەڕەکانیش بۆ خواردنی میوە و سەوزەمەنی، خرێکانیش بۆ ئەوە دانراون کە دانەوێڵەی پێ بشکێنرێت. ڕێژەی سەدی هەر جۆرێکی ددان لە نێو دەمدا ئەو ئاماژەیەمان پێدەبەخشێت کە جەستە بە چ جۆرێکی خۆراک ڕاهاتووە. یەکێک لە مامۆستا بەناوبانگەکانی ئەیکیدۆ؛ تێبینی ئەوەی کردووە کە لە کۆی هەر سی و دوو ددانەکە، چواریان کەڵبەن،

واتە لە هەر هەشت دانە یەکێک. ئیدی کە لە هەر هەشت ددان یەک ددان بۆ گۆشت خواردن دانرابێت، کەواتە دەبێت یەک بەش لە هەشت بەشی خواردنەکانمان گۆشت بێت.

کۆم

لە ڕووی پاکو خاوێنییەوە، هیچ شتێکی ئەوتۆ نییە دەربارەی هەردوو ئەو کۆ ئەندامەی کە تایبەتن بە دەرهاویشتنی پیسایی لەشەوە بەتایبەتی بگوترێت. لەگەڵ ئەوەشا ئەو شوێنەی کە دەوروپشتی کۆمی تەنیوە لە هەندێ ڕووەوە گرنگە. لە ژاپۆندا هەموو هونەرە جەنگییەکان و دابوونەریتە شانۆییەکانیش، بایەخێکی گەورە دەدەن بەوەی کە لەکاتی ئیش کردندا کۆمی خۆت بە توندو تۆڵی ڕابگریت. بێگومان لە ژیانی ڕۆژانەدا و تەنانەت لە کاتی نەمایش کردنیشدا شل رایدەگریت و پێویستت بەوە نییە کە هەمیشە توند بێت. بەڵام لەزۆر ساتەوەختی گرنگدا، کاتێک کە دەتەوێت بەر بۆ تەقینەوەیەکی بەهێز و گەورە شل بکەیت، یان دەتەوێت دەنگت بە ئاستێکی زۆر باڵا هەڵبڕیت؛ ئەوا دەبێت کۆم تەواو داخراو بێت. ئەو داخرانە گوڕ و تین دەبەخشێ بە دەنگ و جەستە، جۆش و خرۆش و لێوردبوونەوەی زیاتریش بۆ جووڵەکەت فەراهەم دەکات. لەسەر ئاستی کاری ڕۆژانـەش، کاتێک کە هەوڵ دەدەیت تەنێکی قورس هەڵبگریت یان ڕابکێشیت؛ توند ڕاگرتنی کۆم؛ لەش لە ماندوو بوون دەپارێزێت. کاتێک کە کۆم توند و تۆڵ ڕادەگریت، ئەوا سەرنج و لێوردبوونەوەیەکی زیاتر لەو بەشەوە ڕادەکێشیت. من بۆ خۆم کە سەرگەرمی ئەو ڕاهێنانە دەبم هەست دەکەم بەرەو ڕووی جۆرێک لە ڕاچڵەکین دەبمەوە. لەوە دەکات جۆرە کەناڵێک لە جەستەمدا کرابێتەوە و دەروازە بۆ ئەوە واڵا دەکات کە گوڕو تینێک لە دەرەوە بڕژێنە ناو جەستەمەوە. بە مانایەکی دی ئەو بەشەی لەش

ئاماژەیەکیان بۆ گوڕ و تینی لەش لە خۆ گرتووە.

لە هەندێ تابلۆی پیرۆزی تیبتییەکاندا، زۆر جار لەو ناوچەیەی کۆمدا وێنەی مارێک دەکێشرێت. بیرۆکەیەکی هاوشێوەی ئەوەش لە وێنەی (دانیشتنی کەسێک) دەردەکەوێ کە وێنەیەکی تاوی کۆنی چینیە، لە تەنیشت بڕبڕەی پشتی کەسەکەوە وێنەی جەرجەرێکی ئاوهەڵکێشان هەیە، جەرجەرەکە لە چەرخوفەلکێکێ یاری منداڵان دەچێت، سەتڵێکی خاڵی شۆردەکاتەوە ناو بیرە ئاوەکە و لەگەڵ سەرخستنەوەیدا پڕ دەبێت لە ئاو. لەو دۆخەدا ئاو نیشانەی وزەی سروشتییە کە لە بڕبڕەی پشتەوە هەڵدەکشێ و لەشساخی نیشان دەدات. بەهەمان شێوەش؛ یۆگای هندیش بیرۆکەی (مارێکی پڕ وزە) دەخاتە ڕوو. کە پێیدەگوترێت کۆندالینی. کە نیشاندانی بڕبڕەی پشتە و پەرەدانە بە وزەی رۆحی. بە هەمان شێوەش، لە سەمای ئەفریکیشدا ئەو ناوچەیەی دەوروپشتی کۆم زۆر چالاکە. سەماکارەکان بۆیان دەکرێ هەر بە شێوەی مار بڕبڕەی پشتیان بجولێنن. خاڵی دەستپێکی ئەو جوڵەیەش لە کلێنچەوە دەستپێدەکات کە لە نزیک کۆمەوەیە. کلێنچەیەش بەرەو پێش و بەرەو دوا دەجولێ و سەرجەم بڕبڕەی پشتیش لەو جوڵەیەدا دەکەوێتە شوێنی و هاوبەشی دەکات. سەرەڕای ئەوەی کە ئەوە بە تەواوی کارێکی سروشتیە، وای دەبینم کە رەهەندێکی دیش لە خۆی بگرێت؛ کە بۆی دەکرێ ئەو وزە ناوەکیەی کە خەریکی هەڵقوڵانە ڕێک بخاتەوە.

هەر کاتێک کە بۆمان رەخسا ئاگامان لەو نۆ چاڵە بێ کە دەکەونە سەر جەستەمان، ئیدی بۆمان دەلوێ بەرەو ئەو ئەندامە گرنگانەی تری جەستەمان پەلبهاوین.

ئەندامەکانی تری جەستە

بڕبڕەی پشت

هەر جووڵەیەکی مووڕەگەیی (لە نموونەی سەمای شەپۆل ئامێزی ئەفریکی) سەرجەم کۆئەندامەکانی دەمار لەگەڵ خۆیدا دەبزوێنێت. زۆربەی ژێ دەمارەکانی جەستەش لە ڕێی مووڕەگەی پشتەوە، لە مێشکەوە بەرەو پارچەکانی تری لەش تێدەپەڕن. ئەگەر مووڕەگەی پشت چالاک بێت و هەر بڕبڕەیەک بەوپەڕی ئازادی خۆیەوە جووڵە بکات، ئەوا دەمارەکان کاری خۆیان بەباشی ئەنجام دەدەن و تۆش دەبیتە کەسێکی هەستیار و بە ئاگا. جووڵەی مووڕەگەیی، بەشێوازێک ڕەفتار دەکات هەر وەک ئەوەی جۆرێک لە شێلان بێ بۆ سەرلەبەری کۆئەندامەکانی دەمار. لەبەر ئەو هۆیەش، زۆر گرنگە کار بە مووڕەگەی پشتمان بکەین، بۆ ئەوەی هەر بڕبڕەیەک بەسەربەخۆی خۆیەوە ئامادە بێت و دەمارەکان لەلایەن ماسولکەوە بەداخراوی نەمێننەوە. تاڕادەیەکیش هەر مەشقێک بە وریاییەوە جووڵە بە موورگەی پشت بکا و بیکشێنێت، ئەوا لێیڕامەوەستە. هەر وەک چۆن منداڵ دادەنیشێت، بەوپەڕی ئاسودەگییەوە لەسەر ئەرزەکە دابنیشەو قاچاکانت بۆ پێشەوەی خۆت درێژ بکە، دواتر هەوڵ بدە کلێنچکەت بەتەواوی بەرز بکەیتەوە بۆ ژێر لەشی خۆت، بەوجۆرەی کە سێبەندەت دەگەڕێتەوە بۆ دواوە. ئەوجا کلێنچکەت بە دیوەکەی دی دا، بۆ دەرەوە ئاڵوگۆر پێ بکە و بەرەو ئاسمان بیجوڵێنە، ئەو دەمە سێبەندەت بەرەو پێشەوە کەچ دەبێت و بۆ ماوەیەک بەرەو خوار و ژوور کلێنچکەت بجوڵێنە. بیر لەوە بکەرەوە هەندێکجار (بەرەو پێشەوە.. بەرەو دواوە.. بەرەو پێشەوە.. بەرەو دواوە) بەکەڵکە. وردە وردە خۆت بۆ ئەو جووڵەیە شلبکە تا

مورِەگەی پشتت دەڕواتەوە بۆ ناو قەفەزەی سنگت. (بەرزبەرەوە.. نزمبەرەوە.. بەرزبەرەوە.. نزمبەرەوە).

گرنگترین خاڵێک لە کاتی ئەنجامدانی ئەو ڕاهێنانەدا ئەوەیە کە مورِەگەی پشتت بەوپەڕی نەرمی و ئاسودەگییەوە ڕابگریت. ئەگەرچی ئەوە جووڵەیەکی چالاکانەی زۆر گەورە نییە، بەڵام دەبێت لە دەستپێکی ڕاهێنانەکەدا، لەوکاتەی کە کلێنچکەت بەرز دەکەیتەوە زۆر وردبین بیت و درێژەی پێبدەیت تا دەگەیتەوە ناو قەفەزەی سنگت، بەوجۆرەی کە سەرلەبەری موورِەگەی پشتت بەو ڕاهێنانەوە سەرگەرم بکەیت.

لە سەگ بڕوانە، کاتێک کە دەترسێت، ئەوەندەی بۆی دەکرێت کلکی خۆی دەباتەوە ناوگەڵی خۆی. کاتێکیش لە حاڵەتی ئامادەباشیدایە ئەوا کلکی بەرز دەکاتەوە. بەمانایەکی دی، سەگ لە ڕێی جووڵەی کلکیەوە هەستو سۆزی خۆی نیشان دەدات. کلێنچکەت بنوشتێنەرەوە و لە ڕێی شەپۆلە جووڵەیەکەوە کە لە بڕبڕەی پشتەوە بەرەو مل و سەر تێپەڕێ، ئەو جووڵەیە وات لێدەکات کە زیاتر هەست (بەئاگایی) بکەیت.

کاتێک کە ئێش لەسەر بڕبڕەی پشتت دەکەیت، ئەوە بهێنە پێش چاوی خۆت کە تۆ مارێکی گەورەی پێچ خواردویت، یاوەخود پێشبینی ئەوە بکە کاتێ کە دەجوولێیتەوە، بۆت دەکرێ هەست بەوە بکەیت کە وزە لە موورِەگەی پشتتەوە هەڵدەقوڵێت. ساتەوەختێک کە زۆر بە سادەیی لە گۆشەیەکدا وەستاویت، پێشبینی ئەوە بکە کە لە ڕێی بەری پێتەوە هەست بەوە دەکەیت کە گوڕ و توانای زەوی دەڕژێتە ناو جەستەتەوە. هەرچیت کردووە، ڕێگە مەدە هەرگیز ئەو نەخشەیە ببێتە کارێکی میکانیکی، تا بۆت دەکرێ دەروازە بۆ پێشبینی خۆت واڵا بکە.

هارا

کاتێک خەڵکانی ژاپۆن دەربارەی (هارا) دەدوێن، ئاماژە بۆ ئەو جێگەیەی جەستە دەکەن کە چەند گرێیەک دەکەوێتە ژێر ناوکەوە. ئەوەش ناوەندی کێش و قورسایی جەستەی مرۆڤە و بە زاراوە ڕۆژئاواییەکەشی پێیدەگوترێت (سک) بەڵام ڕوانینی ژاپۆنییەکان بۆ هارا، ئەو شوێنە زیاتر لە جێگەیەکی سروشتی هەڵدەگرێ و بە سەرتۆپی کۆی خود یان دەروون دەدرێتە قەڵەم. ئەوە سەرچاوەی هێز و توانا، تەندروستی و وزە، کەماڵی کەسایەتی ئینسان و زیندوێتی پەیوەندی گرتنێتی بە جیهان و گەردونەوە. هارایەکی بەهێز هەر بە تەنیا بۆ ژیانێکی تەندروست کارا نییە، هەر پەروەردەکردنێکی رۆحی و فیزیکی (نموونەی هونەری شانۆ، ئەندێشە کردن و قووڵبینی، هونەرە جەنگییەکان) بەبێ بەکارهاوردنی ئەو ناوچەیە کارێکی مەحاڵ دەبێ. لەبەرئەوە مەشقکاری لەو بوارەدا گەلێک ڕاهێنان لە خۆدەگرێت بۆ برەودان و بەهێزکردنی هارا.

(ل. م)

تاکە ڕێگایەک بۆ ئامادەکردن و بەهێزکردنی هارا شێلانە تا ئەوکاتەی، بە پێچەوانەوە، هارایەکی پتەو؛ نەرم و گونجاو و گوێڕایەڵە. ئەگەر کاتێک دەستت کرد بە شێلانی، هەست دەکەی دژوار و رەقە، یاوەخود هەندێک بەشی هەیە ناسکە بۆ دەست تێوەردان، زۆر بە نەرمی بەردەوام بە لە شێلانی تا نەرم دەبێت. پەنجەکانت دابخە و دەستێکت وەک مشتێکی داخراو لێبکە و بە هێواشی لەسەر ناوکتی دابنێ و فشاری بخەرە سەر و وەک خولانەوەی میلی کاتژمێر چۆن دەخولێتەوە (دەستت بەرەو لای چەپ ببە و بەرەو خوارەوەی ناوکت بیجوڵێنە و دواتر بەرەو لای راستت بەردەوام بە تا دەگەیتەوە نزیک

لاکەلەکەت) درێژە بە شێلانەکەت بدە تا بە تەواوی هەموو ناوچەی سک دەگرێتەوە و هەست بەوە دەکەی کە وەک گونکێکی هەویر تەڕ و نەرم و ناسکبووە. ئەگەر هەست دەکەیت هەندێک بەشی سکت هێشتا هەر ڕەقە و تەواو ئامادە نەبووە، ئەوا بەردەوام بە لەسەر فشار بردن بۆی تا تەواوێک نەرم دەبێت.

دەستەکان

شارەزایانی بواری دەرزیئاژینین، دەڵێن هەندێک جێگە هەیە دەکەونە سەر نێوانی پەنجەکانی دەست و پێی مرۆڤ کە ڕاستەوخۆ پەیوەندییان بە ناوەندی جەستەوە هەیە. ئەو جێگایانە وەکو (کەناڵێک) وان کە سەرچاوەی وزە بە جیهانی دەرەوە گرێدەدەنەوە. ئەگەر ئەو سەری گۆشانە بشێلیت یان پیاندابکێشیت ئەوا هەمان کار لەگەڵ سیستەمی وزەی ناوەکیدا دەکەیت. بەو ڕێگەیە کاتێک پەنچەکانی پێت دەشێلیت یاوەخوود بۆ ماوەیەکی درێژ چەپڵە بە دەستەکانت لێدەدەیت، ئەوا ئەو جێگایانە چالاک دەبن و ئەو کەناڵانە دەکرێنەوە و دەروازە بۆ هاتنە ناوەوەی وزەی تەڕ و تازە والا دەبێت. خەڵکانێک هەن لە ژاپۆن کە هەموو بەیانی و ئێوارانێک بۆ پتەو کردنی تەندروستییان بە درێژایی نیو کاتژمێر چەپڵە دەکوتن. بەهەمان شێوە چینییەکانیش پێیان وایە کە پەیوەندییەک لە نێوان بەکارهێنانی پەنجەکان و تەندروستی سروشتیدا هەبێت. لە ڕاستیا پێکگەیشتن و بەکارهێنانی جووڵەی دەستەکان لەگەلێک لە دابوونەریتە ئاینییەکاندا دەبینرێت. لە ئایینی شینتۆییدا دەستەکانت دەکێشیت بە یەکا بۆ ئەوەی ڕۆحەکان بانگهێشت بکەیت. بۆ نوێژ کردن، لە ئایینی کریستیانەتی و لە بودایزمیشدا هەردوو بەری دەستت دەنوسێنیت بە یەکەوە. دەستەکانت لە دووری دە سەنتیمەتر دوور لەیەکەوە ڕابگرە و بە نەرمییەوە لێکیان نزیک بکەرەوە (بۆ

دورایی پێنج سەنتیمەتر) دواتر بە هێواشی بۆ هەمان شوێنی خۆیان بیان گەڕێنەرەوە. لەوانەیە لە نێوان هەردوو بەری دەستا هەست بە جۆرێک لە فشار بکەیت، هەر وەک ئەوەی بەرەو لای یەکتری بکشێن، یاوەخوود جۆرێک لە هێزی ڕاکێشانی موگناتیسی؛ لەوەدەکات شتێک لەوێدا هەبێت.

لەوانەیە تێبینی ئەوەت کردبێت کاتێک کە ئازاری گەدە هەراسانت دەکات بەشێوەیەکی نائاگایانە دەستت دەنێتە سەر سکت، یان کاتێک کە دووچاری ددان ئێشە دەبێت، ئەوا رووومەتت دەهێنیت بۆ سەر بەری دەستت. لێرەوە بەشێوەیەی نائاگایانە ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە پەیوەندییەک لە نێوان بەرکەوتنی دەست و کەمکردنەوەی ئازار و نارەحەتیدا هەیە. من بڕوام وایە کە جۆرە وزەیەک لە بەری دەستەوە هەڵدەقوڵێت کە ئازارشکێنە و نەخۆشییەکان دادەمرکێنێتەوە، لێرەوە پێکدا کێشانی دەستەکانمان بەیەکدیدا یان لێکخشاندنیان دەبێتە هۆی چالاکردن و نوێکردنەوەی ئەو وزەیە. هەرلەبەر ئەو هۆیەشە کە ئەو جۆرە مەشق و ڕاهێنانە ئاوێزانی دابوونەریتە ئایینییەکان بووە.

کارکردن لەگەڵ دەستەکانمان لە ڕوویەکی تریشەوە گرنگە، هەر وەکو هەمووومان دەزانین پیری و چوونە تەمەنەوە پەیوەندییەکی تەواوی لەگەڵ لەبیرچوونەوەدا هەیە. هەندێک لێکۆڵەرەوەی ژاپۆنی پێیان وایە کە بەشێکی گرنگی ئەو گرفتە پەیوەندی بە نەبووی مەشقی مێشکەوە هەیە، نەک بەو پرۆسە سروشتییەی بە ساڵاچوونەوە. بۆ زاڵبوون بەسەر ئەو کێشەیەدا هەندێک مەشقی سروشتی ئاسانیان داهێناوە، یەکێک لەو مەشقانە بەکارهێنانی دەستە کە سەرنج خراوەتە سەر پەنجەکان، بەڵام هەر بە تەنیا جوڵانی پەنجەکان هیچ کەڵکێکی لێنابینرێت؛ بەڵکو دەبێت ئەندێشەش لەگەڵیا تێکەڵ بکرێت. ئەندێشەی ئەوە بکە کە تۆ پاقلە دەچێنیت، یاوەخوود خەریکی ڕێکخستنی گوڵیت. ئەوە جووڵەیەکی سادەیە، بەڵام لەبەر ئەوەی کە کار لە والاکردنی

ئەندێشە دەکات و بە جەستەوەی گرێ دەداتـەوە، جووڵەیەکە بۆ چالاکردنی مێشک. راییکردنی ئەو مەشقانە بەبێ ئەندێشە هیچ دەرنجامێکی ئەوتۆ بەرهەم ناهێنێت.

دوایین دەست تێوەردان

لە سەروەختی ڕاهێنانی رۆحی ژاپۆنیدا، جلوبەرگی تایبەتی هەیە کە تۆ لەکاتی مەشقکردنا لەبەری دەکەیت. لە شینتۆدا ئەو ڕۆبە ڕەنگی سپییە، لەکاتێکا زۆرجار لە بوداییدا رەنگی سوورە یان زەردە. پێموایە کاتێک دەکەویتە کارکردن ئەوا کارێکی زۆر باش دەکەیت ئەگەر جلوبەرگێکی تایبەتی بپۆشیت. ڕاهێنانی تۆ بەشێکی درێژکراوەی ژیانی ڕۆژانەی تۆ نییە، بەڵکو شتێکی تەواو جیاوازە.
لەبەرکردنی جلوبەرگێکی جیاواز یاریدەی ئەو جیاکارییە دەدات. بەهەمان شێوەش بیرۆکەیەکی شیاوە کە جێگایەکی تایبەت بۆ ئەو مەشقە تایبەتیانەی خۆت تەرخان بکەیت. کاتێک کە دەست بەکار دەکەیت، خۆت لە جێگایەکی تایبەت دانێ کە تەواو خاوێنت کردۆتەوە، جەستەی خۆت بە مەلە کردن لە ئاوێکی ساردا پاکژ بکەرەوە و ئەو جلوبەرگە تایبەتە لەبەر بکە. ئیستاش تۆ ئامادەی بەرەو چوونە دونیای کارکردنەوە.

٢

جووڵە

یەکەمین شتێک کە ئەکتەر پێویستی بە فێربوونی هەیە جوگرافیای جەستەیەتی. تۆ بە زانینی مورەگەی پشتت دەست پێدەکەیت و دواتر دۆزینەوە و ناسینی لاقەکان و لە کۆتایشدا باڵەکانتە. لە ڕووی نواندنی چالاکییەوە، ئەوە مانای وایە کە تۆ کار لە جۆری وەستاندا دەکەیت و دواتر نوشتانەوە و جارێکی دی جووڵەی بەرزبوونەوە. هەنگاوی دووهەم نیشاندانی دانیشتن و بەدوایدا ڕۆیشتن، کە ڕێگەی ئەوەت بۆ دەرەخسێنێ کە بۆ هەر شوێنێک بتەوێت؛ بکەویتە ڕێ. فێربوونی جوگرافیای جەستە هەروا بە سادەیی بابەتێک نییە بۆ ڕاییکردنی مەشق و ڕاهێنان یان داخوازی جۆری جووڵەی تازە و ئارەزوومەندانە؛ بەڵکو چالاکییەکی هوشیارییە. تەماشای ئەوە بکە کە بە شێوەیەکی سروشتی چۆن ڕادەوەستیت.

تەنانەت هەندێ ناوچەی نائارام و نارێک؛ نەک هەر کاریگەری لەسەر جووڵەی ئاساییت و ئەو شێوازەی کە لەدەرەوە چۆن دەنوێنیت جێدەهێڵێت، بەڵکو لەسەر شێوازی دەروونیشت. هەر وردەکارییەکی بچکۆلەی جەستە ڕەنگدانەوەی حەقیقەتە ناوەکیە جیاوازەکانە.

ڕاوەستان

تاوەکو بۆت بکرێ هەست بەو ئاراستە سەرنج ڕاکێشە بکەیت، دەکرێ بۆ هەر چرکە ساتێک بزانیت کە جەستەت بەتەواوی دەکەوێتە

کوێوە. بۆ نمونە پێکانت دەکەونە کوێوە؟ ئەوە هیچ گومانێکی تێدا نییە کە پێیەکانت کەوتونەتە پایینی لاقتەوە، بەڵام بە دروستی چ پەیوەندییەکیان بە قوڵایی هەست و سۆز یان ئەناتۆمی جەستەتەوە هەیە؟ بۆ پێوانی ئەوەی کە جەستەت دەکەوێتە کوێوە، من چوار شێوازی بنچینەیی یان جۆری دانانی پێیەکان بەکاردەهێنم.

سەرەتا، بەجۆرێک ڕابوەستە کە پێیەکانت بلکێن بەیەکەوە، ئەوە چ هەستێکت پێدەبەخشێت؟

دواتـر، پێیەکانت بەتەواوی لەژێر سێبەندەتا دابنێ، لەبەشی سەرووی لاقتا هەست بەوە بکە کە ئێسقانی ڕانت لە کوێدا چەقیوەتە ناو سێبەندەتەوە، ئەوجا ئێسقانی رانت ڕێک بەرەو ئەرزەکە بنوشتێنەرەوە. کاتێ کە ئەو جووڵەیە دەکەیت، ئەگەر تۆ نێر بیت، ئەوا دەبینیت پێیەکانت پێنج بۆ حەوت سەنتیمەتر لێک دوور ڕادەوەستن، ئەگەر تۆ مێ بیت ئەوا پێیەکانت شەش بۆ نۆ سەنتیمەتر لێکجیا ڕادەوەستن.

لەوکاتەی کە مرۆڤ ئەندێشەی لاکەلەکەی خۆی دەکات، هەندێکجار بەهەڵەدا دەچێت؛ کە پێی وایە لاکەلەکەی لەوە پانو پۆڕترە کە هەیە، یاوەخود لەجێی ئەو شوێنەی کە ئێسقانی ڕانەکان دەچەقنە ناو سێبەندەوە؛ ئەو ئێسکە دەرپەڕیوانەی کە دەکەونە بەشی سەرەوەی سێبەندەوە؛ بە پێوانەیەک وەردەگرن. (ڵ. م)

هەر ئەوەندەی ئەو بارەت دۆزیەوە، لە هەستی خۆت وردبەرەوە. جۆرێکی تری دانانی پێیەکان ئەوەیە کە بەڕێژەی پانایی شانەکانت، پێیەکانت دابنێی، ئەمە لە بۆشاییدا وەک چوارگۆشەیەکت لێدەکات. دواترین جۆریش دانانی پێیەکانتە کە فراوانتر لە ڕێـژەی پانایی شانەکانتە، تۆ هەمیشە ئەم بارەیان لە هونەرە جەنگییەکاندا دەبینیتەوە، لەکاتێکا ئەوە وەستانێکی چالاک و هاوسەنگە. هەرکاتێک شارەزای ئەو چوار شێوازە جیاوازەی وەستان بوویت، بڕیاری ئەوە بدە کە ئیدی لەبەرابەر یەکتریان دابنێی، یاوەخود کتومت لە گۆشەی چلو پێنج

ڕایانگریت.

لە ڕووی کردەییەوە هەر پڕۆسەیەکی شانۆیی لە دونیادا گرنگی و بایەخێکی لەبننەهاتووی خۆی دەدات بە مورەگەی پشت تاوەکو بۆتبکرێ دوور لە هەر گرژی و دژوارییەک بۆ درێژترین ماوە ڕایبگریت، بۆ دەستەبەرکردنی ئەو تەرزەش گەلێک ڕێگای جیاواز هەیە. ڕێگایەک ئەوەیە وا ئەندێشە بکەیت کە ئاگاییت بەناو زەویتا شۆربۆتەوە خوارێ، لە هەمان کاتیشا هەست بەوە بکەیت کە گەردنت زۆر درێـژە، بە ڕادەیەک کاسەی سەرت بەرەو ئاسمان کێش کراوە. سەرباری ئەوەی بەشی خـوارەوەی قەفەزەی سنگ زۆر بەسادەیی بەرەو خوارەوە شۆربۆتەوە، ئەگەرچی ئەمە وای نەکردووە کە دارمانێک یان شێوانێک ڕوو بدات.

ئەو کاتەی لەگەڵ بیتەر برۆک لە ئەفەریکا بووم، چەند ڕۆژێکمان بە گەڕان بە نێو بیاباندا بەسەر برد. لە ناوچەیەکدا، نە هیچ دارو درەختێک، شاخێک، ماڵێک، زیندەوارێک، یان نیشانێکی ئاوەدانی لێبوو. لەهەر ڕووکارێکەوە تەماشات بکردایە تەنیا ئاسمان و زەمینێکی ڕووت و ڕەجاڵت دەبینی کە وەک دوو هێڵی ئاسۆیی درێژ ببونەوە. هەوڵمدا هەست بەوە بکەم کە لەم جیهانە گەورە و فراوانەی چوار دەوری خۆما دابڕاوم. دەستم بە هەندێک ئەزموون کرد و هەوڵمدا شێوازێک بۆ جەستەم بدۆزمەوە و بە جۆرێکی وای دانێم کە لە نێو ئەو بەتاڵییە فراوانەدا هەست بە بوونی خۆم بکەم. ڕاوەستان نەک هەر هیچ کەڵکێکی نەبوو، بەڵکو هەستم دەکرد شتێکی دروست نەبێت. ئەوجا هەوڵم دا لەسەر ڕووی زەمین ڕابکشێم، ئەو زەمینەی کە پڕی بوو لە وردە بەرد و لە ئاسمانیان دەڕوانی. ڕاکشانێک بەوجۆرە، کە هەستم بەوە دەکرد بوومەتە گەردێک لە لمی بیابان و وەک پیاوێکی مردوو لەناو خاکا تواومەتەوە. وەک کەسێکی زیندوو بە هیچ جورێک بوونم نەمابوو. سەرەنجام هەوڵم دا ڕێکو ڕەوان لەسەر ئەرزەکە دابنیشم و هەموو

وزەی خۆم لەسەر (هارا)ی خۆم کۆبکەمەوە. لەو چرکەساتەدا لە پڕێکا هەستم بەوە کرد کە هەر وەک ئەوەی چوو بێتمە ناو بوونێکی تازەوە، لە نێوان زەمین و ئاسماندا شۆربوبێتمەوە و وەک پردێک زەمین و ئاسمان بگەیەنمە یەکدی.

لە ڕێی ئەزموون و دوبارەکردنەوەوە، گەیشتمە ئەوەی لەو بۆشاییە دیاری کراوەدا ئەو بارە تەواوەی بوونی خۆم بدۆزمەوە.

بە دوو قاچی بڵاوەوە، بە ڕێژەی پانایی شانەکانت، ڕابوەستە و ئەوجا هەوڵ بدە ئەندێشەی ئەوە بکەیت کە پێستت وەک زەرفێکی پلاستیکی لێهاتووە و لەناو ئەو زەرفەشدا تەنیا ئاوی تیایە، نە مێشک، نە دڵ، نە گەروو، تەنیا ئاو؛ ئاوێکی ڕوون و پاکژ وەک کریستاڵ. بەبێ ئەوەی چاوەکانت بنوقێنیت، بڕوانە ئاوەکە. بێگومان دەست دەکات بە شەپۆلدان، بەرەو پێشەوە، بەرەو دواوە، بەرەو لای چەپ، بەرەو لای ڕاست؛ شەپۆلدانێکی نەرم و ناسک هەر وەکو ئاو. هەر لەو چرکە ساتەدا کە چۆن ئەو ئەندێشەیەت دامەزراندوە کە جەستەت وەک ئاوە، هەوڵ بدە هەست بە هێزی ڕاکێشانی زەوی بکەیت. هێزێک لەناو جەرگەی زەمینەوە دێت و بەرەو خوارەوە بانگهێشتت دەکات، بەڵام لاشەی تۆ هەر وەک ئاو دەمێنێتەوە. بەهۆی هێزی ڕاکێشانی زەمینەوە، سەرت قورس دەبێت، شانەکانت قورس دەبن، باڵەکانت قورس دەبن. تا ئەو کاتەی خۆت لە بارێکی وادا دەبینیتەوە کە بە چوارمشقی دانیشتوویت، زۆر بە شێنەیی بەرەو زەمین شۆردەبیتەوە و سەر و باڵەکانت تەواو خاوبوونەتەوە.

دواتر ئەندێشەی ئەوە بکە کە بە سێ هەودا جەستەت بە ئاسمانەوە هەڵواسراوە. یەکێک لەو هەودایانە بە کاسەی سەرتەوە گرێ دراوە و دوانەکەی دیش وان بە هەردوو مەچەکتەوە. هەر سێ هەوداکە تەواو توند دەکرێنەوە و بەرەو ئاسمان هەڵتدەکێشن، تا ئەو کاتەی جارێکی دی خۆت بە ڕاوەستاوی دەبینیتەوە و هەردوو باڵت بە ئاسمانەوە

شەتەک دراون. هەر وەک ئەوەی زەرفێک ئاو لە ئاسماندا هەڵواسرا بێت. پاشان جارێکی دی هەست بە هێزی ڕاکێشانی زەمین دەکەیت و سێ هەوداکە دیار نامێنن و سەر و باڵەکانت شۆردەبنەوە خوارێ و دەچنەوە شوێنی سەرەکی خۆیان. لە کاتێکا کە جەستەت وەک ئاو دەمێنێتەوە لە نێوان ئاسمان و زەمیندا بجوڵێ و بە شێوەیەکی بەردەوام درێژە بەو ڕاهێنانە بدە.

کە تۆ ئەو جووڵەیە دووبـارە دەکەیتەوە، بۆ خۆی بە شێنەیی خێراییەکەی زیاتر دەبێت. لە دەمە دەمی کۆتاییدا تۆ ئەو هەودایانەت لە بیر دەچنەوە کە مەچەکەکانتی گرێداوە و تەنیا ئەو هەودایە دەمێنێتەوە کە وا بەسەر کاسەی سەرتەوە.

بەبێ هیچ زۆر لەخۆ کردنێک بۆ ماوەیەک لەسەر بەرزبوونەوە و نزم بوونەوە بەردەوام بە و بە شێنەیی هێواش بەرەوە تا لەباری وەستاندا ڕابوەستیت، هەست بەوە دەکەیت کە تۆ لە نێوان هەر دوو هێزی کێشکردنی ئاسمان و زەویدا بە سەقامگیری ڕاوەستاویت.

پراكتیک

جارێکیان زینی گەورە مامۆستا، مرۆڤی بە بووکەڵەیەک شوبهاند کە بە هەوداکانەوە گرێدرابێت. لە چرکەساتەکانی لە دایکبوون و مردنیدا ئەو هەودایانە توند شەتەک دەدرێن یاوەخوود لە پڕێکا دادەپچرێن. کاتێکیش کە خەڵکان دەمرن، ئیدی پەتەکان دەپچرێن و لەگەڵ هاوارێکدا بووکەڵەکان بەر دەبنەوە خوارێ. بۆ ئەکتەریش بە هەمان جۆر کاتێک کە لەسەر تەختەی شانۆ سەرگەرمی نواندنە، ئەوا تۆ بووکەڵەیەکیت و بە هەوداکانی مێشکتەوە گرێدراویت و جووڵەت پێدەکرێت، ئەگەر بینەران ئەو هەودایانەیان دیت ئەوا نواندنەکەت سەرنج ڕاکێش نابێت. سەرەڕای ئەوەی کە دەبێت لە هەموو کاتەکاندا، چ لە سەروەختی

نواندندا یان لە سەروەختی خامۆشبووندا لێخوردبوونەوەیەکی لێبڕاوانە پیادە بکەیت و ئەوەش نابێت بینراو بێت. هەرگیز نابێت بینەران چاویان لە لێخوردبوونەوەی تۆ بێت. لە ڕوویەکی ترەوە ئەگەر لێخوردبوونەوەکەت دوو دڵی پێوە دیار بێ، کتومت وەک ئەوە وایە کە هەوداکانی بووکەڵەکە شل بوو بنەتەوە. ئەوا نواندنەکە چێژی خۆی لەدەست دەدات و بینەران لەوە بەرخوردار دەبنەوە کە ئەوەی ئەوان لێیدەڕوانن ژیانێکی ڕاستەقینە نییە؛ بەڵکو تەنیا تەماشا کردنی بووکەڵەیە. بە هەمان شێوە ئەگەر هەوداکانی لێخوردبوونەوەی ئەکتەر شلبوونەوە ئەوا نواندنەکە کاری خۆی مەیسەر ناکات. هەر کاتێک ئەو هەودایانە بە توندوتۆڵی و نەبینراوی مانەوە، نواندنەکە میکانیکی نابێ و بەوپەڕی ڕاستگۆیی و زیندوییەوە دەکەوێتە ڕوو.

ئەو جۆرە لە (پاپەندبوونی هەوداکان) نەک هەر تەنیا لەسەر تەختەی شانۆ، بەڵکو لەو کاتانەشدا کە ئێمە لەناو ژیانی ڕۆژانەماندایین کاری خۆی دەکات. هەر لەو دەمەی کە تۆ سەرگەرمی جموجۆڵ و چالاکی ئاسایی خۆتی، دەبێت هەوڵ بدەیت ئاگاییەکی قووڵ لە مێشکی خۆتا بنیاد بنێی، جۆرێک لە (پاپەندبوونی گیانی). هەر جموجۆڵێکی ژیانی ڕۆژانەمان دەبێت لەگەڵ (شەتەکبوونی هەوداکان)دا هاوپەیمان بێت، لەهەر چرکەساتێکدا بە ئاگابوونی تەواوت لە خۆت هەبێت. وەک ئەکتەرێک ئەوە کارێکی گەوهەرییە کە هەر کاتێک بۆت دەلوێ ڕاهێنان و پەروەردەکردنی ئەندێشەت پەرە پێبدەیت. هەر مەشقێکی جەستەیی کە تۆ پێیهەڵدەستیت دەبێت مەشقێکیش بێت بۆ ئەندێشە نەک هەر تەنیا جوڵانی جەستە بێ و هیچی دی. ئەوەش کەڵکێکی تری دەبێت. تۆ کاتێک کە مەشقێکی سادە ڕایی دەکەیت، هەر بۆ نمونە وەک نوشتانەوەی ئەژنۆت و تەنیا بیر لە بەکارهێنانی ماسولکەکانت دەکەیتەوە، ئەوا زۆر بە خێرایی ڕانەکانت قورس دەبن و ئازاریان تێدەزێت و جووڵەکە زۆر دژوار دەبێت. بەڵام ئەگەر تۆ ببێت و ئەندێشەی هەوداکان و جوڵە

لە نێوان ئاسمان و زەمیندا بەکاربهێنیت، ئەوا جووڵەکە بەئاسانی خۆی دەدات بە دەستەوە و لەو کاتەشدا هەموو سەرنجت لەسەر لێخوردبوونەوەیەکی قووڵی دەروونی دەبێت.

کاتێکیش کە سەرگەرمی مەشق کردنیت، هەوڵ بدە بیر لەوە بکەیتەوە کە (ئەمە تەنیا مەشقکردنە، ئەگەر هەڵەیەکیش بکەم بە راستی ئەوەندە گرنگ نییە) هەرچۆنێک بێت تۆ ئەگەر لەسەر تەختەی شانۆ هەڵەیەکت ئەنجامدا، دەبێت تێیپەڕێنیت و هەوڵ بدەیت کە هەڵەکە داپۆشیت. بۆت ناکرێ ڕابوەستیت و جارێکی دی دووبارەی بکەیتەوە. لە ڕاستیدا تۆ بە هیچ جۆرێک بۆت ناکرێ خۆت لەوە ببوێریت کە هیچ هەڵەیەک نەکەیت. ئەکتەرە لێهاتووەکانیش کە بەشێوەیەکی هەمیشەیی کارەکانی خۆیان لەبەردەم بینەراندا تاقیدەکەنەوە کەوتونەتە هەمان کێشەی لەوجۆرەوە، بێگومان کارەکەشیان بەوپەڕی سەرنج و ڕاگوزارییەوە بووە، تەنانەت لەو کاتانەشدا کە پراکتیکیان کردووە. هەموو ئەکتەرەکان کاتێک کە مەشق دەکەن دەبێت بەو جۆرە بیر بکەنەوە. هەر کاتێک کە پراکتیک دەکەیت ئەوە بهێنە پێش چاوی خۆت کە تۆ ڕاهێنان لەبەردەم بینەراندا ئەنجام دەدەیت، لە پڕێکا ئەوە سەرنجت ڕادەکێشێت کە تۆ بەوپەڕی گەرموگوڕییەوە ئامادەیت و خاو و خلیچکیت تور داوە. لەو ڕێگەیەوە کارەکەت دەڕواتە پێشەوە و ئەوپەری گرنگی وەردەگرێ و بە هەقیقی ڕاهێنانەکانیشت کەڵکی دەبێت. ئەگەر تۆ وا بیر بکەیتەوە کە (تەنیا مەشق دەکەیت) سەرباری ئەوەی کە چەندە بە چاکیش ئەنجامی بدەیت ئەوا کارەکەت بایەخێکی ئەوتۆی نابێت.

تۆ تەنانەت دەتوانی ئەو تەکنیکانە لە ژیانی ڕۆژانەشدا بەکاربهێنیت. پێشبینی ئەوە بکە کە تۆ لەسەر تەختەی شانۆیت و ئەو خەڵکەش لە تۆ دەڕوانن، بێگومان پێویستت بەوە نییە کە کارەکتەرێک بۆ خۆت هەڵبژێریت یان هەر وێناندنێکی دی، تەنیا هەوڵبدە کە خۆت بیت، سروشتی مامەڵە بکە. کە خۆت لەسەر ئەوە ڕادەهێنیت، ڕەنگە ئەوەت

بۆ دەربکەویت کە ئاگاییت گۆڕانکاری بەسەرا هاتووە و بەرانبەر بە دونیای دەرەوە وریا دەبیتەوە و بە هیچ جۆرێک جموجۆڵ و چالاکییەکانت کورت ناهێنن. کاتێک کە بەو چەشنە (نواندن) ئەنجام دەدەیت، ئەوا بە تەواوی خۆت دەدۆزیتەوە و لەهەمان کاتیشا بەئاگایت لەوەی کە چاودێری خۆت بکەیت. بەتەواوی چاودێری دوو بارودۆخ دەکەیت: خۆت وەک هەست و نەست؛ خۆت وەک ئامانج یان بابەت. ئەندێشەی ئەوەش بکە تۆ لە لایەن بینەرێکەوە تەماشا دەکرێی کە بەهەمان شێوە خاوەن ئاگاییەکی لەوجۆرەیە. سەربارى ئەوە جەستە کاتێ بیر دەکاتەوە لەوەی کە تەماشا دەکرێ ئەوا لەو تەماشاکردنەوە شتێک فێردەبێت. ئەتوانرێ بگوترێت ئەوە جۆرێک نییە لە بەخۆنازین یان لە خۆباییبوون، بەڵکو زۆر بەسادەیی جەستەت لەسەر ئەوە ڕادێت کە ببێتە تەماشاکراوێک.

لەو ڕێگایەشەوە، کاتێک کە ڕووبـەڕووی بینەرێکی هەقیقیش دەوەستیتەوە؛ ئەوا جەستەت لەسەر ئەوە ڕاهاتوە و وەک ئەوە نییە لەپڕێکا بەرەنگاری ئەزمونێکی تازە و ترسناک بیتەوە. ئەگەر تۆ لەسەر ئەوە ڕانەهاتبیت کە چاودێری بکرێیت ئەوا لەوکاتەی کە دەچیتە سەر تەختەی شانۆ هەستدەکەیت کە ڕوانینی بینەر دەتشڵەژێنێت. جەستەت بەجۆرێکی دی رەنگدانەوەی دەبێت و هەست و سۆزیشت بەجۆرێکی ئەوتۆ ئازاد نابێت. ئەگەر تۆ لە ژیانی ڕۆژانەتا یاوەخود لەوکاتەی کە سەرگەرمی مەشقکردنیت خۆت لەسەر ئەندێشە کردنی ڕووبەڕووبوونەوەی بینەر ڕابهێنیت ئەوا لەگەڵ ئەو تەماشاکردنەدا ڕادێیت و بەلاتەوە ئاسایی دەبێت و کاتێک کە بە هەقیقی ڕواوڕووی ئەو ساتەوەختە دەبیتەوە ڕاتناچڵەکێنێت. ئەندێشەت لێرەدا ئەوپەڕی پشت و پەناتە.

ئاڕاستەکانی جووڵە

ئێمە لە ژیانی ڕۆژانەماندا هەوڵدەدەین هەموو سەرنجەکانمان لەژێر پێستماندا کۆبکەینەوە، جەستەمان بە قەراخی کەرەستەکاندا دەجولێنین، پارچەکان هەڵدەگرینەوە، خۆمان دەپارێزین لەوەی بەر کورسییەکان بکەوین، لە شەقامە پر حەشامەتەکاندا ڕێگاکانمان دەهێنین و دەبەین، بە درێژایی هەموو ئەو چالاکیانەش تا ئەوپەڕی توانا بیر دەکەینەوە لەوەی کە لەڕاستیا جەستەمان دەکەوێتە کوێی ئەو بۆشاییەی چـواردەوری خۆمانەوە. هەرچۆنێک بێت جەستەی ئەکتەر دەکەوێتە ناو بۆشاییەکی بێهاوتای شانۆوە کە پێویستی بەوەیە (بکشێت) بۆ ئەوەی پری بکاتەوە. سەرباری ئەوەی کە دەبێت بەئاگا بیت لە پێست و ئێسقانەکانت، هەروەها دەبێت زاڵ بیت لەهەستکردن بەسەر هەموو ئەو ڕووکارانەی کە چوار دەوری جەستەیان داویت. لە شوێنێکی بۆشایی شانۆدا ڕابوەستە و ئەم پرسیارانە لە خۆت بکە.

پێشەوە دەکەوێتە کوێوە، ئەی پشتەوە، لاکان، سەرەوە، خوارەوە؟

لەپەیوەند بە بینەرەوە ئایا تۆ بەتەواوی ڕووت کردۆتە ئەوان، یاوەخوود لەسەر گۆشەی لار ڕاوەستاویت؟

ئەو هەست کردنەش بە بۆشایی دابەش دەبێت بەسەر هەشت ڕووکاردا. لە پەیوەند بە بینەرەوە ئەوانیش:

ڕووکاری پێشەوە، ڕووکاری دواوە، هەردوو باڵی ڕاست و چەپ، چوار وەستانی گۆشەی لار لە نێوانەوە. ئەوەش جۆرێک لە ئەستێرەیەکی هەشت گۆشەیی دەخولقێنێت. کە شێوەی نەخشەیەکی ڕوون لە بۆشاییدا وەردەگرێت و قاڵبێکی بنچینەییە بۆ جووڵە. هەروەها گەلێک شێوەی ئەندازەیی تریش؛ هەروەکو بازنە کە دەکرێ بەکاربهێنرێت. سەرباری ئەوەی یاریدەی ئەکتەریش دەدات کە ئاگایی بەرانبەر بە

جەستە لە بۆشاییدا لا بخولقێنێت، هەروەها لە ڕووی تەماشاکردنی بینەرانیشەوە وێنەی تەختەیەکی شانۆی ڕوون و ئاشکرا دەخولقێنێت.

مەشقێک هەیە کە دەستگیرۆییت دەکات بۆ ئەوەی ئەزمونی ئەو هەشت ڕووکارە ئەستێرەییە تاقی بکەیتەوە. بەجۆرێک ڕابوەستە کە ڕووت بەرەو پێشەوە بێت (ڕووەو بینەر) بەڕێژەی پانایی سێبەندەت قاچەکانت لەبەرانبەر یەکدیدا دابنێ. چەند هەنگاوێک بەرەو پێشەوە بجولێ و هەموو جەستەت لەگەڵ خۆتا بـەرە، کە ئەو هەنگاوە هەڵدەهێنیت باڵەکانت بەرەو پێشەوە دێن و لەگەڵ شانەکانت جووت دەبنەوە. کاتێک کە ئەو چەند هەنگاوە دەڕۆیتە پێشەوە قاچی راستت دەنوشتێتەوە و قاچی چەپت تاڕادەیەک ڕێک وەستاوە. لەکاتێکا کە مورەگەی پشتت ڕێک و ئاسۆیی ڕادەگریت، بەشێوەیەکی سەرەکی قورسایی جەستەت دەکەوێتە سەر قاچی ڕاستت. دواتر سەدو هەشتا پلە جەستەت بسوڕێنە و ڕووت بەرەو دواوە وەرچەرخێنە بەبێ ئەوەی شێوازی دانانی پێیەکانت بگۆڕی. تەنیا جەستەت لە شوێنی خۆت دەسورێنیت بەبێ ئەوەی هیچ یەکێک لە پێیەکانت بەرزبکەیتەوە. بەوجۆرە پشت دەکەیتە بینەران و ڕووت لە دیواری پشتەوەیە و قاچی چەپت بەرەو بەردەمی خۆت بردۆتە پێشەوە. لەو کاتەی کە وەردەچەرخێیت قورسایی جەستەت دەگوازیتەوە بۆ سەر پێی چەپت و بە کۆتایی ئەو جووڵەیەشت قاچی چەپت دەنوشتێتەوە. لەماوەی ئەو سوڕانەوەیەتا باڵەکانت بەرەو دواوە دەجولێن و جارێکی دی بەرەو پێشەوە دەگەڕێنەوە.

بۆ جارێکی دی لە شوێنی خۆتەوە هەمان پرۆسە سەرلەنوێ دەست پێ بکەرەوە: چەند هەنگاوێک برۆرە پێشەوە، ئەمجارە بەرەو باڵی راستت خۆت وەربچەرخێنە. ئەو جووڵەیەش لە پشتی قاچی چەپەوە، بەرەو ئاڕاستەی نوێ وەردەچەرخێیت. ئیستا ڕووت کردۆتە بەشی لای راستی شانۆ. دواتر سەدو هەشتا پلە جەستەت بسوڕێنە و ڕووت

بەرەو دواوە بەرەو لای چەپی شانۆ وەرچەرخێنە. ئیستا تۆ هەردوو بەشی پێشەوە و پشتەوە و هەردوو باڵی ڕاست و چەپی ئەستێرەکەت تاقیکردەوە.

ئیستا مەشقەکەمان دەگوازینەوە بەرەو تاقیکردنەوەی هەر چوار گۆشە لارەکانی ئەستێرەکە. قاچی ڕاستت بەرەو ڕووکاری ڕاستی گۆشە لارەکە ببە و ڕووت لە بینەر وەرچەرخێنە (لە زمانی شانۆدا: ڕووکاری پشتەوەی ڕاستی شانۆ) دواتر سەدو هەشتا پلە جەستەت بەرەو ڕووکاری پێشەوەی چەپی شانۆ بسوڕێنە، ئیستا تۆ لە باڵی چەپی گۆشە لارەکە ڕووت کردۆتە بینەر. ئیستا لە روکاری پێشەوەی ڕاستی شانۆدا قاچی ڕاستت بەرەو باڵی ڕاستی گۆشە لارەکە ڕووە و بینەر ڕابگرە و ئەمجا خۆت بەرەو باڵی چەپی گۆشە لارەکە لە ڕووکاری پشتەوەی چەپی شانۆدا وەرچەرخێنە و پشت بکەرە بینەر.

تۆ ئیستا ئامادەیت تەواوی گۆشەکانی ئەستێرەکە، بە هەنگاونان بە قاچی ڕاستت بەرەو ئاراستەی بینەر جارێکی دی دووپاتە بکەیتەوە. ئەو زنجیرە یەک لە دوای یەکە هەمیشە بە بردنە پێشەوەی قاچی ڕاست دەستپێدەکات، ئەمجا وەرچەرخێ، قاچی ڕاستت ببەرە پێشێ، دواتر وەرچەرخێ. هەر کاتێک کە ئاراستەی خۆت بەرەو ڕووکارێکی تازە دەگۆڕیت، نەک هەر پێیەکانت بەڵکو سەرلەبەری جەستەت بەرەو ئەو ڕووکارە (پێشەوە) لەگەڵتا دەجولێت. ئەوە یاریدەت دەدات کە هەستێکی هەقیقیت بە بۆشایی تەختەی شانۆ هەبێت لەپەیوەند بە بینەرەوە. لە شێوازی نواندندا، زەمینەی ئەو وێنە ئەستێرەییە لەسەر تەختەی شانۆکە بە ڕوونی ڕەنگیداوەتەوە، بەڵام کاتێ کە تۆ دەکەویتە دونیای ریالستیکی کارکردنەوە هیچ جۆرێک پێویست ناکات ئەوە بەتەواوی دیار و ئاشکرا بێت. دەکرێ تۆ بە ئاگابیت لەو هەشت ڕووکارە و دوور لە رۆحێکی میکانیکی نواندنی خۆتی لەسەر بونیاد بنێیت و کارەکەت ئەوپەڕی سروشتی بوونی خۆی بپارێزێت و لەهەمان

کاتیشدا پارێزگاری لە ڕوونی و بۆشایی خۆشی بکات. سەرباری ئەوەی جووڵە لە نێو ئەو بۆشاییەدا جەستە وابەستە دەکاتەوە بە هەموو ئاستە بەرزەکانی خۆیەوە، کە یاریدەت دەدەن هەستێکی قووڵت هەبێت بەرانبەر بەو پەیوەندییە ئینسانییە بنچینەییەی کە چواردەوری تۆی تەنییوە.

لە ڕووی پەیوەندییمان بە زەمینەوە، ئەوە دەزانین کە گرفتاربوونی جەستە بە خاکەوە کاریگەریەکی قووڵی هەیە، کە لە توانایدایە بتخاتە ناو دوخێکی ئارام و سەقامگیرییەکی ناوەکییەوە. نازانم ئەوە چۆن ڕوو دەدات بەڵام گاریگەرییەکی لە بننەهاتووی هەیە، هەر لەبەر ئەوەشە کە زۆربەی ئایینەکان بەکاریدەهێنن. تەنانەت لە ژیانی ڕۆژانەشدا زۆر گرنگە بیرلەوە بکەیتەوە کە چۆن و بەرەو کوێ جەستەت دەجولێنیت.

بەپێی بیر و ڕای ژاپۆنییەکان، کاتێک کە لاشەی مرۆڤ بۆ بەخاکسپاردن ئامادە دەکرێت؛ هەمیشە سەری مرۆڤەکە وا دادەنێن کە بەرەو باکوور بێت. پەیکەری بوددای ڕاکشاو هەمیشە جەستەی بەلای ڕاستا ڕاکشاوە، لە کاتێکا سەری ڕووی کردۆتە باکوور. هەروەها بڕوایەکی تریش لە ژاپۆن هەیە، ئەگەر سەرت کردبێتە ڕۆژئاوا؛ ناتوانی بەشێوەیەکی باش بنوویت. ئەو بڕوایەش پشتی بە لۆژیکی ئاراستەی سوڕانەوەی زەمین بەستووە.

ئەگەر تۆ بەو شێوازە بنویت کە سەرت لەگەڵ ئاراستەی خولانەوەی زەمینا بسوڕێتەوە (بۆ نموونە بەرەو ڕۆژهەڵات) ئەو هەستکردنە جیاوازە لەوەی کە سەرت بە ئاراستەی خۆرئاوا بێت. لەو دۆخەدا تۆ پێیەکانت لە پێشا دەسوڕێنەوە. ئەگەر تۆ بە جۆرێک دەنویت کە تەختی نوستنەکەت هاوشانی هێڵی ئیستوا بێت، ئەوا سەرت بەرەو ڕۆژهەڵات دابنێ. ئەگەر تۆ لەبەشی نیوەی باکوری زەمین دەژیت، لەگەڵ ئەوەشا باشترین داواکارییەک بۆ جۆری خەوتن ئەوەیە کە سەرت ڕووەو نزیکترین جەمسەری زەمین دابنێی، بە مانایەکی دی بەرەو باکوور.

گریمانەی ئەوە دەکەم ئەگەر تۆ لە بەشی باشووری زەمین دەژیت، ئەوا دەکریْ سەرت ڕووەو باشوور دابنێیت.

من لەڕاستیا نازانم ئایا هەموو ئەو بیرو باورە نەریتییانە دروست و بەکەڵکن یان نا، بەڵام ئەوە ڕوونە کە ڕاکشان بە شێوازی جیاواز هەستوسۆزی ناوەکی جیاواز بەرهەم دێنێت. هەمووومان دەزانین کە ڕاکشان لەسەر لای ڕاستمان بەتەواوی جیاوازە لە ڕاکشان بەسەر لای چەپماندا. بێگومان هەر یەکێکیش لە ئێمە ئارەزوویەکی تایبەتی خۆمان هەیە لە هەڵبژاردنی جۆری نوستنمان دا. بەمانایەکی دی ئێمە بە تەونێکی جیاوازی کات و شوێن دەورە دراوین و جەستەی ئێمە دەکەوێتە چەقی باکورەوە، باشورەوە، ڕۆژهەڵات، ڕۆژئاوا، سەروو، خواروو، ڕاست، چەپ، ڕابردوو، داهاتوو، لەدایکبوون و مردنەوە.

دانیشتن

بارێکی دی کە دەبێت سەرنجی بدەینێ دانیشتنە، لە ڕۆژئاوادا ئەکتەرەکان زیاتر پشت بە جووڵەی ڕاوەستان دەبەستن، یان دانیشتن لەسەر کورسی، زۆر بەدەگمەن ڕێدەکەوێت لەسەر ئەرز دابنیشن. بەڵام لە شانۆی ژاپۆنیدا دانیشتن لەسەر ئەرز ئەو باری دانیشتنەیە کە بەزۆری لە نواندندا بەکاردەهێنرێت. بەکارهێنانی ئەرز زەمینەیەکی فراوان بۆ بینینی بینەر واڵا دەکات، لەگەڵ ئەوەشا جوڵان لە نێوان دانیشتن و وەستاندا جێگای بایەخە. کارێکی سادە کە دەبێت ئاگاداری بین ئەوەیە کە ئەگەر لەسەر ئەرزەکە دادەنیشیت؛ دەبێت جۆرێکی ئەوتۆی دانیشتن بەکاربهێنیت کە ئەوپەری تواناکانی جووڵەت بۆ فەراهەم و سادە بکاتەوە، بەتایبەتی توانای بەرزبوونەوە و هەستان.

بارێکی دانیشتن کە زۆر باو و شیاو بێت نوشتانەوەی قاچەکانە لە شێوەی (دانیشتنی بەرگدروو) دا، بەڵام ئەوە بە تەواوی سنوردار

و دیاری کراوە و گرانیەک کە بۆ هەنگاوی داهاتوو ڕواوڕوومـان دەبێتەوە، ئامادە بوونە بۆ هەستان یان بۆ هەر جووڵەیەکی تری نەرم و ئاسان.

ئەو باری دانیشتنە زۆر دامەزراوە، یاریدەت دەدات بۆ درێژترین ماوە دابنیشیت بەڵام هیچ نێوانێکی لەگەڵ جموجۆڵدا نییە.

باری دانیشتنەکانی دی، بۆ نمونە دانیشتن لەسەر پاژنەی پێ، چ جای پەنجەکانی پێت والآبن (شێوازی ژاپۆنی) یان نوشتابنەوە ژێر خۆت (کە زۆرجار لە گۆزەگەری کۆنی یۆنانیدا دەبینرێت) ئازادی زۆرت پێدەبەخشن.

لەو بارانەدا، جەستەت لەوپەڕی ئامادەباشیدایە بۆ کار کردن و دەتوانی بەوپەڕی خێرایی بجولێیت. ئەگەر دەتەوێت لەئەرزەوە چالاکی ئەنجام بدەیت و پارێزگاری بە ئازادی خۆتەوە بکەیت ئەوا زۆر ئاسانە کە لەو باری دانیشتنانەوە دەست پێبکەیت. مەشقێکی بەکەڵک ئەوەیە کە زۆر بەسادەیی هەندێک کات تەرخان بکە بۆ ئەوەی کە جەستەت چۆن لە نێوان دانیشتن و هەستانەوەدا کاری خۆی ئەنجام دەدات، بەشێوەیەکی تایبەتی هەوڵبدە کە ئەو جووڵەیە بەوپەڕی هێواشی ڕابپەڕێنیت؛ بۆ نمونە با پێنج خولەک لە ڕاوەستانەوە تا دانیشتن بخایەنێت. بەو ڕێگایە، باشترین شێوازی کردەیی پرۆسێسەکەت بۆ دەردەکەوێت لەوەی کە چۆن سەرت ڕادەگریت، جەستەت سەقامگیر دەکەیت، لە چ کاتێکا قورسایی خۆت دەگوازیتەوە و کام ڕانەت زۆرترینی کارەکان ئەنجام دەدات و بەوجۆرە.

هەرەوەها دەبێت لەکاتی ئەو مەشقەدا ئەندێشەت وەک بەشێکی توندوتۆڵی ئەو ڕاهێنانە بخەیتە جووڵە.

کاتێک کە دەنوشتێیتەوە دەتوانی ئەو ئەندێشەیە بەکاربهێنیت کە لەوەبەر باسمان کرد سەبارەت بەوەی هێزی ڕاکێشانی

زەوی، جەستەت بەرەو قوڵایی زەمین کێش دەکات و بۆ دەمی

هەستانەوەش تۆ بووکەڵەیەکیت و هەوداکان بە ئاسمانەوە گرێیان داویت؛ یاوەخود هەندێک ئەندێشەی دی بەکاربهێنە.

خاوبوونەوە

وەک بەشێک لە تێگەیشتنی جەستەت، پێویستت بەوەیە کە جیاوازی لە نێوان گرژبوون و خاوبوونەوەدا درک پێبکەیت و چۆنیش دەتوانی کۆنترۆڵی هەر یەک لەو دوو دۆخە بکەیت. لە کاتی پراکتیکا بەدەستهێنانی ئەوە زۆر سەختە، بەتایبەتی ئەگەر کەسێک داوات لێبکات (خاوبەرەوە، ئیستا هەولبدە تەنیا خاوبیتەوە) تۆ نازانی چۆن دەست بەخاوبوونەوە بکەیت. تەنیا ڕێگایەک بۆ گەیشتن بەو ئاستە، ئەوەیە کە هەموو ماسولکەکانی جەستەت پەرژبکەیتەوە و ئەوەندەی بۆت دەکرێ خۆت گرژ بکەیت، ئیدی تۆ دەزانیت کە گرژبوون چۆنە، ئەمجا لەپرێکا هەموو ماسولکەکانت شل یان ئازاد بکە. لەهەمان کاتا بۆت ڕوون دەبێتەوە کە پێچەوانەی گرژبوون چۆنە. بیرۆکەی پێچەوانە بەکارهێنان لەگەلێک جێگای دیدا زۆر بەکەڵکە. بۆ نمونە (ئەگەر بتەوێت بازێکی بەرز بدەی) ئەوا دەبێت ئەژنۆکانت تەواو بنوشتێنیتەوە. بۆ ئەوەی بە دەستەکانت بە تەپڵێکا بکێشیت ئەوا دەبێت لەسەرەتا دەستت لە ئامێرەکە دوور بخەیتەوە، چەندێک دەستەکانت دوورتر بخەیتەوە ئەوەندە بەهێزتر دەکێشیتەوە بە ڕووی تەپڵەکەدا و دەنگی زیاتریشی لێوە دێت.

جارێکیان پیاوێک هەبوو کە بۆ ساڵانێکی دور و درێژ سەرقاڵی شانۆی نوو بوو، لەکۆتایدا مامۆستاکەی پێی دەڵێت:

((تۆ ڕۆژگارێکی دورو درێژە خۆت ماندوو کردووە، پێموایە ئەوەندە فێر بوویت کە ئیدی مافی خۆت بێت نهێنییەکانی کەلەپووری نواندنی شانۆی نوو وەربگریت. ئەوە کۆپیەکی ئەو پەرتووکە نهێنی ئامێزەمانە.))

قوتابییەکە زۆر بەوە شاگەشکە بوو کە ئەو بەخششەی پێ ڕەوا بینراوە، زۆر بە سادەیی سوپاسی مامۆستاکەی کردو زۆر بەخێرایی ڕایکرد بەدوای دۆزینەوەی شوێنێکی تایبەتا بۆ ئەوەی ئەو کتێبە بەنرخەی تیا بخوێنێتەوە. بەرگەکەی هەڵدایەوە و لاپەرەی یەکەمی سپی بوو.

لاپەرەی داهاتووش هەروەها سپی بوو، لاپەڕە بە دوای لاپەڕەدا تا دوایین لاپەڕە، سپی بوو. لە دوایین لاپەڕەدا نوسرابوو؛ هەموو هێزی خۆت لە پەنجە تووتەدا کۆ بکەرەوە. قوتابییەکە بەتەواوی سەرسامی دایگرت. بۆینەکرا لەوە تێبگات کە ئەوە مانای چیدەدات. بەڵام هەمان ئامۆژگاری کە لە هونەرە جەنگیەکاندا دەدرێ، کاتێک کە سامۆرای شمشێرەکەی دەگرێت، شمشێرەکەی بە دەستی یان بە باڵی، یان تەنانەت بە کەڵەموستی، هەڵناگرێت. ئەو هەموو ئەندێشەی دەخاتە سەر پەنجەتووتەی. لەو ڕێگایەوە جووڵەی هەم بەهێز و هەم ئازاد دەبێت.

ئەگەر لەڕێی هەر چالاکیەکەوە کە تۆ ئارەزووی دەکەیت بۆ خۆت هەوڵبدەیت، بۆت ڕوون دەبێتەوە کە ئەوە چەندێک کاریگەرە. کوپێک هەڵبگرە هەر وەک چۆن بە شێوەیەکی سادە لە ژیانی ڕۆژانەدا کوپێک هەڵدەگریت، دەست و پەنجەکانت بەکاربهێنە، بەڵام هەوڵبدە هەموو هێز و توانای خۆت لەسەر پەنجە تووتەت کۆبکەرەوە. لە ڕاستیا ئەوە پەنجە تووتەیە کە کوپەکەی ڕاگرتووە، زۆر بەسادەیی هەموو ئەوانی دی کاریان تەنیا هاوسەنگی و ڕێنیشاندانە. لەبەر چەند هۆیەک زۆر جیاواز دەنوێنێت، بەکارهێنانی ئەو پەنجەیە وادەکات کە وزە زۆر بەگەرموگوڕیەوە هاتوچۆ بکات. سەرباری ئەوە، ئەمجارە ئەگەر بتەوێ، کوپەکە هەڵبگرە و هەموو سەرنجت بخەرە سەر باڵت ئەو کاتە شانت بەرەو توندبوونەوە دەچێت و لەسەر شانۆ زۆر گرژ دەنوێنێت. تۆ ئەگەر هێزی خۆت لەسەر هەر شوێنێکی دی کۆبکەیتەوە، لەکاتی پرۆسەکەدا کەس نایبینێت و جوڵانەوەکانیشت ئەوپەری سادەیی پێوە دیار دەبێت. مامۆستایەکی تری شانۆی نوو، گوزارشتێکی تەواو

جیاوازی لەوە کردووە و دەڵێ:

((نهێنییەکە لە پەنجە تووتە و چەمانەوەی پێ دایە. هەموو هێزی خۆت لـەوێ دادەنێیت. من ناتوانم هۆکەیت پێ بڵێم، بەڵام ئەوە نهێنیەکەیە.))

لە ڕاستیا گرژ کردنی ماسولکەکان بەتوندی لەو جێگایەنەدا کارێکی نەکردەیە، بەڵام، لەڕێی بیرکردنەوەوە لەو جێگایانە، ئەوا دەکرێ سەرنجت لەسەر سەرت، ملت، ڕانت (لەو جێگایەنەی کە گرژبوونی ماسولکەکان گرفتی شاراوە بۆ ئەکتەر دەخوڵقێن) دووربخەیتەوە.

ڕۆیشتن

کاتێک تێبینی کەسێک دەکەیت کە بە شێوەیەکی سروشتی باش دەڕوات، لەوەناکات کە لە کەمەرەوە بۆ سەری بەهیچ جۆرێک بجوڵێت. پێتوایە تەنیا شوێنێک کە لە جووڵەدایە ڕانەکانێتی، لەکاتێکا بەشی سەرەوەی بەتەواوی (ئارامە).

(ئـارام) نییە لە ڕەقی یاوەخود لە جووڵەی ماسولکەیی، بەڵکو ئارامە لە خاوبوونەوەیەکی تەواو. جەستە خامۆشە، تەنانەت ئەندامە ناوەکییەکان تەواوێک ئارامن. لەو ڕێگەیەوە بۆت دەکرێ بەبێ ئەوەی ماندوو بیت، زۆر بەئاسانی بۆ درێژترین ماوە بە ڕێڕۆیشتن بڕۆیت. تۆ دەتوانی لە شانۆی نوودا ئەو کردارە ببینیت. جەستەی ئەکتەر بۆ خۆی بەهیچ جۆرێک ناجوڵێت، بەڵکو لەوەدەکات بەوپەڕی سادەییەوە بە قاچەکانییان لەسەر تەختەی شانۆ بجوڵێتەوە. ئەکتەرەکان لەوە دەکەن بەجەستەی خۆیانەوە بەوپەڕی ئاسودەییەوە(دانیشتبن) لە ئاکامیشدا جووڵەکانیان تەواوێک هاوسەنگە. ماسولکەکان بەوپەڕی خاوبوونەوەوە بەڵام بەتەواوی هێز و توانای خۆیانەوە کاری خۆیان ڕاییدەکەن، بەڵام بەشێک لە ئاسانی کارەکە دەرەنجامی ئەوەیە کە لەناوەوە ڕوو دەدات. سەروەختێک کە سەرگەرمی خوێندنی شانۆی

نوویت، بەشێوەیەکی بـەردەوام لەسەر گرنگی هارا دەمێنیتەوە و ئەو ناوچەیەش بە کراوەیی دەهێڵدرێتەوە یان پارێزی لێدەکرێت. لە دەرنجامدا، وزەی ناوەکی دەکرێ گرد بێتەوە و بەو هۆیەشەوە لە ڕووی فیزیکیەوە ناوەند و سەقامگیریت ڕادەگرێت. ئەکتەری باش بەوپەڕی ئاسودەییەوە مەحکەمە، وەک درەخت سەرسەخت و دژوار نییە، بەڵکو وەک ئاو نەرمە. هەوڵبدە ئەم مەشقە ڕاییبکەیت. بەوپەڕی ئارامی ڕابوەستە و ڕوو بکەرە هاوڕێیەکت. تۆ ئارام و ئامادەیت. هاوڕێکەت هەوڵدەدات بەوەی بە خێرایی لە شانی ڕاستت یان لە چەپتەوە، لە کەمەری چەپت یان ڕاستەوە؛ پاڵت پێوە بنێت و سەقامگیریت بشێوێنێت (هەر جارەی لەلایەکەوە، نەک هەموو لاکان پێکەوە) هاوڕێکەت هەوڵ دەدات زەفەرت لێبهێنێت و تۆ دڵنیا نیت لە چ لایەکەوە لێدەدرێیت. ئەگەر تۆ هاوسەنگی خۆت ڕاگرتبێت ئەوا هاوڕێکەت بۆی ناکرێ بەهیچ جۆرێک سەنگینیت لێبشێوێنێت. گرنگ نییە چەندێک بە هێزەوە پاڵت پێوە دەنێت، زۆر بەئاسانی بەرگەی ئەو کاریگەرییە دەگریت و بگەڕێرەوە بۆ سەر ئارامی و ڕاوەستاوییەکەی خۆت. تۆ بە ماسولکەی گرژەوە بەرگەی ئەو پاڵپێوەنانە ناگریت، بەڵکو تۆ ئارام و ئامادە وەستاویت؛ بۆت دەکرێت بەرەنگاری هەر فشارێک بیتەوە کە لە ئارادایە یان کە دوچاری دێیت. کاتێک کە هارا کراوەیە، وزەی ناوەکی پەرە دەستێنێت و واتلێدەکات زێدەتر هاوسەنگی خۆت بپارێزیت. سەرباری ئەوەش، لەو دەمەوەی کە سەرنجدانی دەنگی دەکەوێتە ژێر ناوکەوە، هارایەکی کراوە لێرەدا ڕۆڵی خۆی دەگێڕێت. لەبەرانبەر ئەوەدا ئەگەر تۆ سنگت واڵا بکەیت؛ ئەوا بە ناهاوسەنگی دەمێنیتەوە. تەنانەت لە ژیانی ڕۆژانەدا کاتێک تۆ سەرگەرمی هاتوچۆیت قورسایی ووزەت خستبێتە سەر نیوەی بەشی سەرەوەی جەستەت ئەوا زۆر بەخێرایی دوچاری ماندووبوون دەبیتەوە.

ئەگەر تۆ وزەی خۆت بگوازیتەوە بۆ (هارا) ت، بۆت دەکرێ بۆ ماوەیەکی درێژتر بەردەوام بیت و کەمتریش هەست بە ماندووبوون

بکەیت. هەوڵبدە (سروشتی بڕۆیت) تەنیا بڕۆ بەبێ ئەوەی هیچ شتێکی زیاد بخەیتە سەر ڕۆیشتنەکەت.

بۆت دەردەکەوێ ڕۆیشتنەکەت بێهاوتایە. بە دڵنیایی شایستەیە. هەر کەسێک هەوڵدەدات (سروشتی) بێت، بەڵام ڕویشتنی سروشتییان، زۆر ئاڵۆزە و ڕەنگدانەوەی کەسایەتیانە.

لەوانەیە کەسێک باڵی ڕاستی زێدەتر لە باڵی چەپی بجولێنێت. کەسێکی تر شانی چەپی بەرزتر لە شانی ڕاستی ڕابگرێت، یاوەخود سەری بەلایەکدا زیاتر خوار بکاتەوە. ئەو جیاوازییە بچوکانەیە کە وادەکات هەر کەسێک تایبەتمەندی خۆی هەبێت. ئەو تایبەتمەندییانە هەندێکجار ئەفسونی خۆیان هەیە و سەرنجڕاکێشن، هەندێکجاری دیش وا دەکەونە ڕوو کە ناقۆڵابن. بەڵام ئەگەر سەرنجی ئاژەڵ بدەیت ئەو تایبەتمەندییە یان ئەو جیاوازییانە لە کەسایەتیاندا ناکەونە ڕوو. پشیلەیەکی ژاپۆنی بەهەمان شێوەی پشیلەیەکی ئەوروپی یان ئەفریکی دەڕواو دەجولێتەوە. هەر کەسێک دەگریت بەشێوەیەکی قووڵ کەتۆتە ژێر کاریگەری کلتوری (وڵات، کۆمەڵگا، چین...) کەی خۆیەوە. مێژووی تایبەتی کەسێتیش وێنەیەکی سروشتی پێدەبەخشێت. ئەگەر چی جێی شادییە کە خاوەنی جەستەیەکی دەگمەن و ناوازە بیت، بەڵام ئەکتەر دەبێت لە توانایدا بێت کە تا مەودایەکی بەرفراوان ڕۆڵی کەسایەتی و کارەکتەری جیاواز یاری بکا و لە پێناوی دۆزینەوە و بەرجەستە کردنی کارەکتەرە جیاوازەکاندا، دەبێ بۆیان ئاسان بلوێ کە بەرگی کەسایەتی خۆیان فڕیبدەن. هەر کارەکتەرێک کە تۆ ڕۆڵی دەبینیت تایبەتمەندی خۆی هەیە و دەبێ بگەڕێی بە دوای ئەو جەستە تایبەت و دەگمەنەی دا. بۆ ئەوەی ئەو پرۆسێسەش ئاسان بێت، ئەوە ڕێگات بۆ خۆش دەکات کە بەدوای جەستەیەکی (بێلایەن) دا بگەڕێیت: جەستەیەک کە بەمانا سادەکەی (ئینسان) ی بێت و ڕەنگدانەوەی مێژووی کەسایەتی خۆت نەبێت. ئەو جەستەیەی کە تۆ لەگەڵی لە دایکبوویت و هیچ شتێکی زیادی نەخراوەتە سەر، دەستکاری کردنیشی ئاسان نییە، بەڵام هەر ئەوەندەی

تێگەیشتنت بۆ ئەو جەستەیە هەبوو، ئیدی دەکرێ دەروازەیەکی بۆ والآ بکەیت و ئەوە بدۆزیتەوە کە چۆن بەشێوەیەکی (سروشتی برۆییت). لەسەر ئاستێکی زۆر سادە، کاتێ کە دەڕۆیت هەوڵبدە هەردوو پێت یەکسان دابنێیت، لە پێشا پێی ڕاستت بجوڵێنە و ئەمجا پێی چەپت، هەر پێیەکت قورسایی و کێشی هاوسەنگی خۆی بدەرێ؛ دڵنیابە لەوەی کە جەستەت بەتەواوی ڕێک و هاوسەنگە. هەوڵبدە کە گەوهەری ڕێ ڕۆیشتن بدۆزیتەوە. دابوونەریتێکی تری ژاپۆنی، داوا دەکات کە باوکان بەرلەوەی کە ڕێگە بە شووکردنی کچەکانیان بدەن، پێڵاوی زاواکانیان تەماشا بکەن. ئەگەر پاژنەی پێی سوا بێت، ئەوە نیشانەیەکی شووم و خراپە؛ ئەوە دەردەخات کە پیاوێکی تەمەڵ و تەوەزەلە. لە پێشهاتێکی ئاواشدا دەبێت دەرگای چوونە دەرەوە نیشانی گەنجی خوازبێنیکەر بدرێت. ئەگەر پێڵاوەکانی زاواش لە پێشەوە سوا بێت، ئەوە بەختێکی باشە. لەوانەیە هەڵسانگاندنێکی بەپەلە بێ، بەڵام جەستە تەندروست و پڕ هێز و توانایە و هەروەها هیوایەکی گەشی بۆ داهاتوویەکی پرشنگدار لێچاوەڕوان دەکرێت. لەو دەمەشدا روخسەتی زەماوەند لەگەڵ خۆی دەهێنێت.

ئەو بیرۆکەیە بەهەمان شێوە لە هونەرە جەنگییەکانیشدا ڕەنگدەداتەوە، کاتێک کە قورسایی جەستە دەکەوێتە سەر پێشی پێ، لە شانۆی نووشدا بە هەمان شێوەیە. ئەوە مانای ئەوە نییە کە تۆ بەشێوەیەکی هەمیشەیی لەسەر نووکی پەنجەکانی پێت سەما بکەیت، یان لەسەر شێوازی ڕێو ڕۆیشتنی بالێ (پەنجەکانی پێ، بەر لە پاژنەی پێ کەوتبنە سەر ئەرزەکە) ئەگەرچی لە ڕێوڕۆیشتنی ئاساییدا، لەسەرەتاوە پاژنەی پێ پاپەند دەبێت بە زەوییەوە و پاشان قورسایی دەگوازرێتەوە بۆ بەشی پێشەوەی پێ. گرنگ ئەوەیە کە قورسایی جەستە بگوازرێتەوە بۆ سەر پەنجەکانی پێ، لەجیاتی ئەوەی هەر لەسەر پاژنەی پێ بمێنێتەوە. لەگەڵ ئەوەی کە قورسایی جەستە لەسەر پەنجەکانی پێ ڕادەگیرێت، کرداری ڕێوڕۆیشتن لە هاراوە دەست

پێدەکات. تۆ لەسەر (سەنتەر) دەڕۆیت و پەنجەکانی پێت لە زەوییەکە توند دەبن تا بەوپەڕی هێزەوە بەرەو پێشەوەت بەرێ. ئەگەر لەکاتی ڕاوەستاندا ئەو ڕێو شوێنە هەڵبگریت ئەوا بۆت دەکرێ زۆر بەخێرایی کاردانەوەت هەبێ و زۆر ئازادانەش بجوڵێیت. ڕۆژێک سامۆراییەکی بەناوبانگ دەڕوات بۆ بینینی نمایشێکی نوو کە لەلایەن ئەکتەرێکی بەئەزموونەوە نمایش دەکرێ. کاتێ کە لە نمایشەکە دەگەڕێتەوە، هاوڕێیەکی لێی دەپرسێت کە بیروڕای دەربارەی ئەکتەرەکە چۆن بوو. سامۆراییەکە دەڵێت:

((بەڕاستی زۆر کارامەیە و نواندنەکەی زۆر سەرنجراکێش بوو؛ هیچ دەروازەیەکی بۆ ئەوە نەهێشتبۆوە کە لە هیچ شوێنێکەوە بتوانی هێرشی بکەیتە سەر.))

هەر کاتێک کە لە سادەیی ڕویشتن تێگەیشتیت، ئەو کاتە بیر لە پێچکردنەوە بە ڕووکارەکاندا دەکەیتەوە.

پێت سەیرە، پێچکردنەوە بەلای ڕاستا و پێچکردنەوە بەلای چەپدا هەمان هەست بەرهەم ناهێنێت. لە ڕووی تیئۆرییەوە دەبێت یەکسان بن، لەبەرئەوەی جووڵەکان یەکسانن، بەڵام بەهەر شێوەیەک بێت هەستو سۆزە ناوەکییەکان جیاوازن.

(ئەوە جێی سەرسورمانە کە تێبینی ئەوە بکرێت کە زۆرینەی خەڵک کاتێک چاویان دەنوقێنن بەلای چەپدا خوار دەبنەوە) من نازانم بۆچی هەر ڕووکارێک بۆ خۆی هەستوسۆزێکی ناوەکی جیاواز بەرهەم دەهێنێت، بەڵام ئەو دیاردەیە زۆر بەدڵنیایی بوونی هەیە. لە شانۆی نوودا ئەوە هیچ گومان هەڵناگرێ و گەیشتونەتە ڕێکەوتنێکی تایبەت لەبارەیەوە. کاتێک کە ئەکتەر هەندێک چالاکی دەنوێنێت، وەک بیەوێت بچێت بۆ جەنگ؛ ئەوا بەرەو لای ڕاست هەنگاو دەنێت. ئەگەر بگەڕێتەوە ماڵێ، یان هەست بە خەمگینی بکات، بەرەو لای چەپ وەردەگەڕێت. بۆ تۆش ڕەنگە هەستوسۆزە ناوەکییەکان جیاواز بنوێنن، تاقیان بکەرەوە و لێیان بڕوانە.

چێژ

کاتێک کە ئەو مەشقانە جێبەجێ دەکەیت، زۆر گرنگە ئەوەت لە یاد بێت کە چێژ لە جوولەکانت وەربگریت. هەر بە شێوەیەکی ئامێریانە ڕاییکردنی ئەو مەشقانە هیچ مانایەک نابەخشن. دەبێت هەولبدەیت تێبینی جیاوازی ئەو کاریگەرییانە لەسەر جەستە بکەیت. جیاوازی تەواو لە نێوان ئەوەی کە باڵەکانت ستونی ڕاگرتبن لەگەڵ ئەوەی کە ئاسۆیی بن چییە؟ ئەوەش تەنیا جوولەیەکی گەورە نییە کە بەو ڕێگایە لێیبکۆڵیتەوە. تەنیا یەک دەستت بەکاربهێنە و بەکراوەیی بیهێڵەوە و دواتر دایبخە: کاریگەرییەکەی یەک هەستت پێنابەخشێ. دەستێکت بخولێنەوە، بەرەو خۆت بیهێنە پێشەوە، دواتر لە جەستەی خۆتی دوور بخەرەوە. دەستت لە شێوەی کۆڵە مستێک دابخە و دواتر دەستت والا بکە، والا کردنەوەی دەستت لە پەنجە تووتەوە، جیاوازییەکت پێدەبەخشێت و لەگەڵ والاکردنەوەی دەستت لە پەنجە گەورەوە چوون یەک نییە.

ئەوانە جوولەی زۆر بچکۆلە و وردن، بەڵام ئەوانە بە شێوەی جیاواز کاریگەری لەسەر دەرونت جێدەهێڵێت.

کاتێک سەرقاڵی کارکردنیت ئەوەت لەیاد بێت کە تۆ ئامێرێک نیت، بەتەواویش هەست بەوە بکەیت کە چۆن هەر جوولەیەکی جەستەت کاریگەری لەسەر دونیای ناوەوەشت جێدەهێڵێت. کاتێک کە من دەربارەی ئەو گۆڕانکارییانە دەدوێم کە لەسەر هەست جێدەمێنێت، هەر بەتەنیا ئاماژەیەک نییە بۆ لایەنی سۆز یان بۆ لایەنی دەروونی، بەڵکو شتگەلێکن زۆر لەوە واوەتر: بەڵکو تەواوی جەستە وەڵام دەداتەوە. زۆر گرنگە لەوە تێبگەین کە نواندن هەر بەتەنیا جۆش و خرۆش نییە، یاوەخود جوولان نییە، یان ئەو فەرمان و کردارانەی کە بەشێوەیەکی گشتی وەک (نواندن) دەیناسینەوە. بەڵکو ئاستێکی بنەرەتی بالاتر

دەبڕێت: هەستو سۆزە بنچینەیەکانی جەستە. یەکێک لە مامۆستاکانم دەیگووت:

((تۆ وەک ئەکتەرێک پێویست بەوە نییە تیئۆریستێک بیت. زۆر مەچۆ نێو قووڵایی لۆجیکەوە، یاوەخود زۆر خۆت بە تێگەیشتنە ڕۆشنبیرییەکاندا هەڵمەواسە. لەڕێی جەستەوە فێر بە)).

لەو کاتەوەی کە ئەمانە کۆمەڵە مەشقکێکی ڕۆشنگەرییین، لەوەدەکات کە نوسینی ئەم کتێبەش بۆ خۆی بیرۆکەیەکی خراپ بێت. خاڵێکی سەرەکی کە دەبێت لە یادت بێت ئەوەیە کە دەبێ تۆ بەجەستەت نمایش بکەیت، نەک بە مێشکت. کردەی نواندن وەک هەمان تێگەی ڕۆشنگەری یان تیئۆری نییە.

هەموو ئەو بەشانەی کە یۆشی کاری لەسەر دەکات گرنگی لەسەر بایەخی جەستە دەکەنەوە. کاتێ کەتەواو سەرقاڵی فێرکردنە، ڕۆژەکەی بە کۆمەڵێ مەشقی فیزیکی بەهێز دەست پێدەکات کە بۆ ماوەیەکی درێژ دەخایەنن، زۆر جار بۆ دوو یان سێ کاتژمێر دەخایەنن. لەکاتێکا کە زۆرینەی ڕاهێنەرەکانی دی لەوە دەکات بەهەمان کار هەڵستن، بەڵام ڕوانینی یۆشی گەلێک جیاوازە. بەلای یۆشییەوە، مەبەست لە کاری جەستەیی بۆ گەرمبوون نییە، یان بۆ بەهێزبوون و ئامادەبوون نییە، یان بۆ ئەوەی بزانی چۆن بەشێوەیەکی (باشتر) بجوڵێیت (ئەوانە کەڵکە لاوەکییەکانن). ئەوە ئامادەبوون نییە بۆ نەمایش. بە ڕوانینی ئەو، کاری جەستەیی وا لە ئەکتەر دەکات کە تێگەیشتنێکی قووڵی بۆ سەرجەم پرۆسێسەکە هەبێت: لە ڕێگەی جەستەوە کۆمەڵە شتێک فێرببیت کە دەکەونە ئەودیووی جەستەوە. بۆ بەدەستهێنانی ئەوەش دەبێت لەهەموو کاتو ساتێکا بەتەواوی گۆشت و خوێنەوە (ئامادە) بیت، تەنانەت لەو کاتەنەشدا کە سەرگەرمی کۆمەڵە مەشقێکیت کە بەهیچ جۆرێک پەیوەندییان بە کاری یۆشی وە نییە. (ل. م)

٣

نواندن

جۆ، ها، کایۆ

من زۆرجار داوا لە گروپێک ئەکتەر دەکەم کە لە شێوەی بازنەیەکدا دابنیشن، چاوەکانیان بنوقێنن و بەهەمئاهەنگی چەپڵە بکوتن، بەڵام هەوڵ بدەن کە دەنگەگە هارمۆنی بێت. نە کەسێک ڕۆڵی پێشرەو ببینێت و نە ریتمەکەشی بگۆڕدرێت. هەرجارێک، کە گروپەکە پێکەوە بەردەوام دەبن، چەپڵە لێدانەکە بەشێوەیەکی هەستپێنەکراو بەرەو بەرزبوونەوە هەڵدەکشێت تا دەگاتە لوتکە؛ سەرلەنوێ جارێکی دی دەنگەکە بەرەو نزمبوونەوە دادەکشێت (بەڵام ئەوەندەی سەرەتای دەستپێکردن نزم نەبێتەوە) بەردەوام بە لەسەر ئەوەی دەنگی چەپڵە کوتانەکە بەرەو بەرزبوونەوە هەڵبکشێت تا بۆ جاری دووهەم دەگاتەوە لوتکە و ئیتر بەو جۆرە درێژەی پێبدە.

شەشسەد ساڵ لەمەوبەر، زیمی گەورە فێرکاری نووی ژاپۆنی گووتی:

((هەر دیاردەیەک لە گەردووندا بۆ خۆی بەناو زنجیرەیەک ڕووداوی پەرەسەندووی یەک لەدوای یەکدا تێدەپەڕێت. تەنانەت خوێندنی باڵندەیەک یان گیزە گیزی مێشوولەیەکیش پەیرەوی لەو پەرەسەندنە دەکات؛ کە پێیدەگوترێت جۆ، ها کایۆ))

مۆتۆکایۆ زیمی، ساڵی (١٣٦٣ بۆ ١٤٤٣) بە دامەزرێنەری شانۆی نوو دادەنرێت. هەر دوو شێوازی (ساروگاکو) لەگەڵ (دەنکاکو) کە دوو شێوازی کۆنی نواندنن؛ پێکەوەی گرێدان. ساروگاکو (ئەگەر بە

ووشە وەربگێردرێت مانای مۆسیقای مەیمون دەبەخشێت) شێوازێکی سەرگەرمیکردنی ناسراو بووە، تێکەڵێک بووە لە کۆمیدیا و ئەکرۆبات.

(ساروگاکو، شێوازێکی کۆنی نواندن بوە لە سەدەکانی یازدە تا چواردە لە ژاپۆن، تێکەڵێک بووە لە ئەکرۆبات و سیحربازی و پانتۆمایم؛ کە ئەمڕۆ بە یاری سێرک بەناوبانگە. و. کوردی) دەنکاکو؛ بە واتای (کێڵگەی مۆسیقا) سەرچاوەی لە گۆرانی و سەما هەڵگرتووە و وەک بەشێک لە ریتواڵێکی کشتوکاڵی نمایش کراوە. (ئەم تەرزی نواندنە تایبەت بووە بە جوتیارەکان کە لە گوندەکاندا، لەساڵی نوێدا یان لە سەرەتای هاویندا بە تایبەتی لە دەمی مەرەزەکردندا ئاهەنگیان گێراوە، دواتر ئەو تەرزی نواندنە براوەتە شارەکان و شانۆی نووی لێوە هاتۆتە دەرێ. و. کوردی) کاتێک کە ئەم هونەرە تازە خوڵقاوە، زیمی چ لە ڕووی بابەت و فۆرمەوە و چ لە ڕووی تەکنیکی نواندنەوە چاکسازی تیا کردووە. بۆ ئەوەی ڕوانینی خۆی بۆ ئەکتەرانی نەوەی داهاتوو جێبهێڵێت، گەلێک نوسراوی لەوبارەیەوە نوسیوە. لەلای خێزانی شانۆی نوو، ئەم کتێبە بۆ ماوەیەکی زۆر بە نهێنی پارێزراوە و بە ڕێکەوتێک بۆ یەکەمینجار لەساڵی ١٩٠٨ کۆکراوەی ئەو نوسینانە وەک کتێبێکی تایبەت لە کتێبخانەیەکی دەستی دوودا بینراوە و ئەوەش وایکردوە کە ئەو زانیارییانە بکەونە بەر دەستی خەڵکی.

سەرباری ئەوەی ئەو کتێبە سەدان ساڵ بەر لە ئەمڕۆ نوسراوە، بیروباوەرە سەرنج ڕاکێشەکانی تا بە ڕۆژانی ئەمڕۆمان دەگات لەلایەن شانۆی هاوچەرخ و (شانۆی ڕۆژئاواشەوە) جێگای سەرسوڕمان و تێڕامان بووە. ئەگەرچی شانۆی ژاپۆنی زۆر پێداگیری لەسەر مەرجەکانی نواندن دەکاتەوە، گەلێک لەو دابونەریتانەش پشتی بە تێبینی کردنی وردی تەرزە سروشتیەکان بەستوە. زیمی تێبینی یەکێک لەو تەرزانەی کردووە کە ساختومانێکی ریتمیە بە ناوی (جۆ، ها، کایۆ).

(وشەی جۆ؛ لەڕووی واتاوە بە مانای (دەروازە) یان (سەرەتا) دێت.

وشەی ها؛ بەمانای (گەشەسەندن) یان (پشوو) دێت. وشەی کایۆ؛ بە مانای (خێرا) یان (لوتکە) دێت. بەپێی ئەو ساختومانە تۆ بە هێواشی دەست پێدەکەیت و دواتر زۆر بە نەرمی و بەشێنەیی ڕووەو لوتکە تا دێت بەرەو بەرزبوونەوە هەڵدەکشێیت. دوای گەیشتنە لوتکەش وچانێک دێت و دواتریش جارێکی دی هەمان بازنە لە خاوییەوە بەرەو خێرایی بە شێوەیەکی یەک لەدوای یەک دووبارەی دەکەیتەوە.

جۆ، ها، کایۆی تازەش ریتمێکی ئۆرگانییە کە زۆر بەسادەیی دەتوانی لەسەر جەستە تێبینی ئەوە بکرێت کە چۆن بەرەو ئۆرگانیزم ڕاپێچی دەکات. تاڕادەیەکیش هەر جووڵەیەکی ریتمداری سروشتی ئەگەر لێیبگەرێی بۆ خۆی بەهەمان ڕێڕەودا تێدەپەڕێت.

ریتمی جۆ، ها، کایۆ بەتەواوی جیاوازە لەو بیروباوڕە ڕۆژئاواییەی کە دەربارەی (دەروازە، ناوەند، کۆتایی) هەیە لەکاتێکا ئەمەی دواییان سەرباری ئەو نەرمییەی لە بەرزبوونەوەدا دەیگرێتە بەر زنجیرەیەک هەنگاوی دی بەرهەم دەهێنێت. ئەگەرچی بیرۆکەی (دەروازە، ناوەند، کۆتایی) بەشێوەیەکی گشتی ساختومانی درامی شانۆییەکە دەگرێتەوە، لەکاتێکا جۆ، ها، کایۆ سەرباری ساختومانی شانۆییەکە؛ بۆ ڕاگیرکردنی یان بەهێزکردنی سات بە ساتی نواندن بەکاردێت. لە شانۆی ژاپۆنیدا هەر شانۆگەرییەک جۆ، ها، کایۆی خۆی هەیە، هەر دیمەن و بینراوێکیش جۆ، ها، کایۆی خۆی هەیە؛ هەر ئاخاوتنێکی تایبەتیش بەهەمان شێوە جۆ، ها، کایۆی ناوەکی خۆی هەیە. تەنانەت هەر ئاماژەیەکیش؛ بۆ نمونە بەرزکردنەوەی باڵێک بەهەمان شێوە خێراییەکی تایبەت بە خۆی هەیە و کۆتایشی بە ریتمێکی تاڕادەیەک خێرا دێت. پلەی خێرایی یان بەرزبوونەوەش هەمەڕەنگە و هەندێکجار لەلای بینەر زۆر بەڕوون و ئاشکرایی دەکەوێتە ڕوو، هەندێکجاریش گۆڕانگاری لە بەرزبوونەوەی ریتمدا زۆر لەوە سست و خاوترە کە ببینرێ، بەڵام هەمیشە ئامادەیە و لەوێدا بوونی هەیە. هەستی بەرەو پێشەوە چوون یان پەرەسەندن

هەرگیز ون نابێت، هەندێکجار ڕێڕەوی شانۆییەکە بەرەو خاوبوونەوە دەڕوات، یاوەخود بەتەواوی ڕادەوەستێت و جۆ، ها، کۆیەکی بینراو لەئارادا نییە؛ بەڵام لەگەڵ ئەوەشا گەشەکردنی جۆ، ها، کۆ ڕوو دەدات، بەڵام لەو دەمەدا لەسەر ئاستێکی ناوەکی ڕوو دەدات.

لە ڕوانینی بینەرەوە، هەستێکی هەقیقی بوونی هەیە و لە ئارادایەو بەرەو داهاتوو پەلدەهاوێت و بەرەو پێشەوە دەڕوات.

دەشێ لەوێدا لەگەڵ هەر بەشێکی نواندندا گەلێک ڕووکاری جیاواز لە ریتمدا لەئارادا بێت بەڵام هەرگیز بینەر هەست بەوە ناکات کە نواندن گەیشتۆتە چرکاساتێکی سستئامێز. ساتێک کە ئەکتەر ئەو ریتمە بەکاردەهێنێت، لێرەدا فاکتەرێکی تریش خۆی دەخاتە ڕوو، ئەویش ئەوەیە کە تەرزی جۆ، ها، کایۆ لەگەڵ جەستەی بینەریشدا بوونی هەیە، ئەوا بینەر ڕواو ڕووی ئەزموونی هەستێکی ئۆرگانیکی دروست دەبێتەوە. جەستەی ئەکتەر و جەستەی تەماشاکار تێکەڵ بەیەک دەبن و هەست بەوە دەکرێت کە هەردوو لایان پێکەوە هاوبەشی گەشتێک دەکەن. گەلێک نمایشکاری ڕۆژئاوایی بەبێ ئەوەی بەخۆیان بزانن پەیڕەوی لە جۆ، ها، کایۆ دەکەن، هەست بەو چرکەساتانە دەکەن کە شانۆییەکە لە کوێدا دەگاتە ئاستی سستی و لە کوێدا پێویستی بەوەیە کە دەبێ بە فریای بکەویت و بیخەیتەوە سەر ڕێڕەوی خۆی. هەروەها ئەوەش دەزانن کە ئەو خستنەوە سەر ڕێڕەوەی خۆی کارێکی سروشتییە. ئەو کارەی شانۆی کلاسیکی ژاپۆنی پێی هەڵدەستێ ناساندن و پۆلێن کردنی ئەو تەرزی کارکردنەیە و بەشێوەیەکی ئاگاییانە دەیکات بەبەری هەموو جۆرەکانی نواندندا. ئەوەش دیاردەیەکی نامۆ نییە و بەتەنیاش تایبەت نییە بەشانۆی ژاپۆنی، بەڵکو کەرەسەگەلێکی بەکەڵکە بۆ هەموو ئەکتەرێک. (ل. م)

جۆ، ها، کایۆ بەتەنیا هەر تێگەیەکی شانۆیی ناوەکی نییە، بەڵکو ریتمێکە کە بینەر بەوپەڕی دڵو گیان هەستی پێدەکات. ئەگەر ئەکتەر و

دەرهێنەر بێئاگابن لەو هەقیقەتە، ئەوا ڕواوڕووی بەرهەمێک دەبنەوە کە جیاوازییەکی تەواو ڕوو دەدات لە نێوان ریتمی ناوەکی بینەر و بەرهەمەکەدا. لەبارودۆخێکی ئاوادا بینەران هەست بە خاوبوونەوە ناکەن و ڕێگە بە خۆیان نادەن تێکەڵ بە نواندنەکە ببن. بێگومان، ئەوەش کارێکی شیاوە ئەگەر بێتو ئامانجت ئەوە بێ بە پێچەوانەی ریتمی ئۆرگانیکی بینەرەوە کار بکەیت. دەتوانی سەرجەمی بەرهەمەکە وا لێبکەیت کە بەهەمیشەیی زۆر سست و خاو بێت یان زۆر خێرا بێت. ئەوەش زۆر بەدڵنییای وا لە بینەر دەکات کە لە ریتمی سروشتی خۆیان بێنە دەرێ، کە لەوانەشە تێبینی ئەوە بکەن کە بەرهەمەکە کارێکی زۆر هونەرییانەیە. لەودەمەدا چێژبینینەکەشیان چێژبینینێکی هوشیارانە دەبێ زیاد لەوەی کە بە تەنیا چێژبینێکی غەریزیانە بێت. من بۆ خۆم شانۆییەکم پێباشە کە نەک هەر بەتەنیا سەروکاری لەگەڵ ڕووبەری هوشیاریمدا هەبێت، بەڵکو وام لێبکات کە لەهەردوو ڕووی فیزیکی و ئۆرگانیکەوە سەرحاڵم بکات. مەحاڵە لە ڕووی کردەییەوە هەموو کاتەکان بۆت بکرێ لەسەر شانۆ سروشتی بیت. لەگەڵ ئەوەشا(لە ڕوانینی بینەرەوە) کارێکی گەوهەرییە کە لە هەر چرکەساتێکی نواندندا سروشتی (بنوێنیت). لەو دەمەوەی کە جۆ، ها، کایۆ تەرزێکی بنچینەیی ئەوتۆیە کە بینەر بەبێئاگایانە وەک (ڕاستگۆیی) جویێ دەکاتەوە، هەوڵبدە کەڵکی بۆ نواندنەکەت لێوەربگریت تا ئەوپەڕی (سروشتی) و ئۆرگانیگ بکەوێتە ڕوو.

سەربارى ئەوەش، کارکردن بە ریتمێکی (هەقیقی) کە گونجاوە لەگەڵ ئەوەی تۆ دەیکەیت، بەهەر جۆرێک بووە وا دەکات کە هەستو سۆزە قووڵ و ڕەسەنەکانت بێ گرێوگۆڵ هەڵبقوڵێن. بەوجۆرە کارەکە یان نواندنەکە بۆ ئەکتەریش و بۆ بینەریش بەوپەڕی ڕاستگۆییەوە دەکەونە ڕوو.

کات

یەکەم چرکەساتەکانی شانۆییەکە زۆر گرنگە. بۆ دەرهێنەر؛ گرفتەکە لەوەدایە کە چۆن نواندن دەستپێبکات. بۆ ئەکتەریش گرفتەکە لەوێدا خۆی حەشار داوە کە چۆن بۆ یەکەم جار بگاتە پێش دەم بینەر. بەڕاستی ئەوە چرکەساتێکی پڕ دژواری و زەحمەتە. لە کاتێکا ئەوە ڕاستە کە بەجێهێشتنی تەختەی شانۆش کەمێک کارامەیی دەوێت، بەڵام دەرکەوتنی یەکەمینجار زۆر گرنگترە. کاتێک کە تۆ ماشێن دەئاژویت، دەبێت ماشێنەکە بدەیت بە گێری یەک و دواجار پێت لەسەر پایدەری بەنزین توند بکەیت. بەهەمان شێوە تۆ بۆ دەسپێکردنی نەمایشەکەت کارت بە گەلێک وزە هەیە. دۆزینەوەی دەستپێکێکی بەهێز وا دەکات کە جۆ، ها، کایۆی سەرلەبەری شانۆییەکە بە سەرەتاییەکی بەهێز بێتە خولْقان. (بەسەرسوڕمانێکی تەواوە، ئەوەم بۆ دەرکەوتوە کە کۆتایی پێهێنانێکی باش یاریدەت دەدات کە دەستپێکێکی باش بدۆزیتەوە.)

هونەری شێوەکاری و پەیکەرتاشی لە بۆشاییدا گوزارشتی خۆیان ئەنجام دەدەن، لە کاتێکا هونەری شانۆ کات و بۆشاییش بەکاردێنێت. نواندن (هەرگیز لەگەڵ سکرپێت دا جووت نایەتەوە) بەڵکو تەنیا لەو دەمەدا بوونی هەیە کە تۆ تەماشای دەکەیت. سروشتی تەواوی ئەو چرکەساتەش بە دڵنیایی جێگیر نییە و دەگۆڕدرێت، شانۆییەکەش چرکە لەدوای چرکە خۆی دەکاتەوە یان خۆی دەخاتە ڕوو. هەتا ئەگەر جارێکی دیش بچیتەوە بۆ تەماشاکردنی ئەو شانۆییە، بە هیچ جۆرێک هیچ یەکێک لەو نمایشانە لەیەک ناچن. (چرکەساتەکانی نەمایش وەک چرکەساتەکانی تێپەڕینی ئاو وایە، کە هەرگیز جارێکی دی بۆت ناکرێ دەست بخەیتەوە ناو هەمان ئەو ئاوەی کە پێشتر دەستت بەری کەوتوە. و. کوردی) ئەو چرکەساتە هەنوکەییەی کە تۆ تەماشات کردووە بە

هیچ جۆرێک بۆ جارێکی دی دووباره نابێتەوە. لەبەرئەوەی ڕەهەندی کات لە کاری شانۆییدا سەنترالە، زۆر گرنگە بە ئاگا بیت لە (بزواندنی) (وشەی بزواندن لێرەدا بە مانای بەردەوامی و نەوەستان دێت یاوەخود جوولە لە پنتێکەوە بەرەو پنتێکی دی. و. کوردی) بۆ نمونە، تۆ جولەیەک دەکەیت، وەک خولانەوەی پەنجە تووتەت. ئەوە جولەیەکە، بەڵام چۆن درێژە بە کاتی ئەو جولەیە دەدەیت؟

تاکە ڕێگایەک بۆ (درێژکردنەوەی) (درێژکردنەوە لێرەدا بە مانای گەشەکردنی جوولە بەکار هێنراوە. و. کوردی) ئەو جوولەیە دووبارەکردنەوەیەتی. بەڵام ئایا ئەو دووبارەکردنەوەیە (درێژەپێدانە) یان زۆر بەسادەیی بەردەوامی پێدانە؟

تاکە ڕێگایەک کە لە پێش دەمدایە ئەوەیە کە لە جەستەت بپرسی چۆن ئارەزووی ئەوە دەکات کە درێژە بەو جوولەیە بدات. لەوانەیە بزواندنەکەی وردە وردە گەورەتر بێت، یان بگوازرێتەوە بۆ بەشێکی تری جەستە. مەسەلەیەکی گرنگتر لێرەدا ئەوەیە کە لە جەستە بپرسیت دوای ئەوە دەیەوێت بەرەو کوێ بڕوات. بەهیچ جۆرێک ئەوە بڕیاردانێکی هوشیارانە نییە کە مێشک بە جەستە بڵێ چی بکات، بەڵکو ئەوە گرفتی گوێڕایەڵی کردنە بۆ ئەو هەستەی کە لەو کاتەدا جەستە هەیەتی. کاتێک کە ئەو مەشقە دەکەیت، دەتوانی هەر بەشێکی جەستە بەکاربهێنیت (پەنجە، کەمەر، سەر، ئەژنۆ، یان هەر شوێنێکی دی) بەڵام لە دەسپێکێکی بچکۆلەوە و بە جوولەیەکی بچکۆلە، لە بەشێکی دابڕاوی جەستەوە دەست پێبکە. لەوەوە دەست پێبکە کە جوولەکە چەند جارێک دووبارە بکەیتەوە. لەسەر دووبارەکردنەوەکە بەردەوام بە و دواتر لە جەستەت بپرسە چۆن دەیەوێت درێژە بەو تەرزی جوولەیە بدات. لەوانەیە هەموو پەنجەکان هاوبەشی ئەو ریتمە بکەن و دواتر باڵیش بێتە نێو جوولەکەوە. لەوانەیە دەستێکیش خۆی تێکهەڵکێشی ئەو جوولەیە بکاو بەدوای ئەویشا قاچ بکەوێتە نێو

شەپۆلی جووڵەکانەوە. بەردەوام بە لەسەر هەمان چالاکی بنچینەیی خۆت و چۆنێتی بزواندنی، بەڵام جووڵەکە بۆ خۆی درێژە وەردەگرێ و تا بێت گەورەتر دەبێت و بڵاو دەبێتەوە بۆ ئەندامەکانی تری جەستە. لەم حاڵەتەدا، درێژە پێدانەکە لەڕێی فراوانبوونەوەکەی دایە. یاوەخود تۆ دەتوانی لە جووڵەیەکی فراوانەوە دەست پێبکەیت و (درێژەی بدەیتێ) بەوەی کە تا بێت بەرتەسکتر بێتەوە و زیاتر لێخوردبوونەوە لە خۆی بگرێت. ئەوەش درێژە پێدانە لەڕێی بچوکبوونەوەوە. ڕێگایەکی دی بۆ درێژبوونەوەی کارەکە لە نێو کاتدا، لەڕێگەی گواستنەوەوەیە. سەرلەبەری کردارە سروشتییەکە لەخۆوە دەگۆردرێت بۆ تەرزێکی تازە. جارێکی دی دەمەوێ ئەوە دووبارەی بکەمەوە کە ئەوە هەرگیز بریاردانێکی هوشیارانە نییە و ناشبێت، کە مێشک ئەو گۆڕانە دیاری بکاو بەخۆی بڵێ:

((ئیستا شەپۆل بە دەستم دەدەم و دواتر دەمەوێ جووڵە بە لاقم بکەم)).

بەئەندازەیەک تۆ خۆت لە ئاستێکی جووڵەی جەستەیدا دەبینیتەوە، یان کردارێک ئەنجام دەدەیت و دواتر لە جەستە دەپرسیت:

((ئاخۆ دەتەوێت بەرەو جووڵەیەکی تری جەستە یان بەرەو کردارێکی دی بگوازیتەوە؟

ئایا بۆ خۆت کوێ هەڵدەبژێریت؟))

ئەوە بڕیاری جەستەیە. دەبێ وەڵامی جەستە وەربگریتەوە. ئەگەر بەوجۆرە نەچێتە پێشەوە ئەوا کارەکە زۆر دروستکراو و ناسازگار دەکەوێتە ڕوو. لە هەموو دیمەن و چرکەساتەکانی نەمایشدا تۆ سەروکارت لەگەڵ ئەو بەرەو پێشەوە چوونە هەیە لە نێو کاتدا. تۆ بە کارێکی تایبەت دەستپێدەکەیت و دواتر پێویستت بەوەیە ڕێگایەک بدۆزیتەوە کە چرکە بە چرکە بەرەو گەشە کردنت ڕابپێچێت. لەوانەیە پرۆسەی درێژەپێدان شێوازی فراوانکردن، بچوک کردنەوە، یان

گواستنەوە وەربگرێت؛ بەڵام هەمیشە درێژەپێدان لە ئارادایە نەک هەر بەتەنیا گۆڕان. کاتێک کە تۆ ((گۆڕانکاریی)) بەسەر دیمەنێکدا دەسەپێنیت، ئەوە کردارێکە لە مێشکەوە هاتوە، نەک لە ئۆرگانیکی هەستکردن بە کات و بۆشاییەوە هاتبێت، بینەریش دەتوانی هەست بەو جیاوازییە بکات.

هەر وەکو ئەوەی لەگەڵ جۆ، ها، کایۆ تێبینیمان کرد، جەستە دەیەوێت درێژە بە کردارێک بدات (بۆ نمونە چەپڵە لێدان) لەڕێی بە شێنەیی بەرزبوونەوەوە. ئەمجا هەر کاتێک، کە دەنگەکە دەگاتە خاڵێکی دیارکراو (کاتێک چەپڵە لێدانەکە زۆر خێرا دەبێت) جەستە دەیەوێت بۆ کەمێک خاوی بکاتەوە و پاش ئەوەش جارێکی دی بەرەو بەرزبوونەوە بڕوات، بەو جۆرە بەردەوام دەبێت. جۆ، ها، کایۆ ریتمێکە جەستە پێی ئاشنایە و خۆشی دەوێت، ئەوەش تەرزێکی سەپێنراو نییە.

هەر کاتێک کە خۆت لە ئاستێکی تایبەتیدا یان تەرزێکی پەرەسەندوودا دەبینیتەوە، جەستە ئارەزووی ئەوە دەکات کە وەڵام بداتەوە. دەبێت فێری ئەوە بیت گوێ لە جەستە بگریت کە ئارەزووی چی دەکات، یاوەخود چۆن وەڵام دەداتەوە.

(گوێگرتن لە جەستە) پێویستی بە مەشق و ڕاهێنان هەیە و هەرگیز لەگەڵ ئەوەدا یەکسان و چوونیەک نایەتەوە (هەرچییەک ئارەزووی دەکەیت) فەرموو بیکە. لێرەشەوە گەلێک تایبەتمەند و زیرەکانەیە کە ئەو جەستەیەی گوێی لێدەگریت دەبێت جەستەیەکی زیندوو بێت. ئەگەر جەستەیەک زیندوو نەبێت ناتوانێ ئەوەت پێ بڵێت کە ئارەزووی چی دەکات، تۆ پرسیار دەکەیت بەڵام هیچ وەڵامێک بەدوای خۆیدا ناهێنێت و نازانێ ئارەزووی چی دەکات، ئیدی تۆ لەبەردەم جەستەیەکی مردوو دایت. وەک ئەکتەر، هەموو ژیانمان کەوتۆتە شوێن جۆ، ها، کایۆ. ئێمە شەوانە دەنووین، بەیانیانیش لە خەو ڕادەبین و پاش نیوەڕوان و ئێوارانیش پڕ دەبین لە هێز و توانا و دواتر جارێکی دی دەنوینەوە.

به هێڵێكی بازنەیی بەهار و هاوین و پاییز و زستاندا تێدەپەڕین. وەك كەسێكی تازە دەستپێكردوو دەست ئەدەینە پیشەكەمان و دواتر لە كارەكەماندا قاڵ دەبین و دەچینە پێشێ تاوەكو دەبینە پیرێكی شارەزا و لێهاتوو. ئێمە لە دایك دەبین، دەژین، دواتر دەمرین.

بۆشایی

كاتێك سەرگەرمی كاركردنیت، لەبارەی جەستەتەوە ئاگایی تەواو بەدەست دەهێنیت، ئەوەش بەرەو پێشچوونێكە، فێردەبیت تێبینی ئەوە بكەیت كە چۆن تەنانەت بچوكترین گۆرانگاری جەستەیی گاریگەری لەسەر دونیای ناوەوەت بەجێدەهێڵێت. تۆ ئیدی بە هەقیقی لە نێو دونیای جەستەدا نیشتەجێ دەبیت و بۆت دەردەكەوێ كە چۆن بچكۆلەترین گۆڕانكاری كە بەسەر جەستەتدا دێت گاریگەری لەسەر دیمەنی سروشتی ناوەكیت جێدەهێڵێت. هەستكردن، پەیوەندیەكی نهێنیئامێزە، چركە بە چركەی كە سەرگەرمی نواندنین؛ تەواو سەرنجڕاكێشە. ئەو چركەسات بە چركەسات پەیپێبردنەی شەیداییبوونە، بەڵام وەك ئەكتەر دەمانەوێت لەوە زیاتر تێپەڕێنین. دەمانەوێت هەستێكی وا بە بینەر ببەخشین كە لەپشتی هەر چركەساتێك لەو چركەساتانەوە دونیایەكی گەلێك لەوە زیاتر خۆی حەشارداوە؛ ئەوەی دەیكەین و ئەوەی دەیڵێین بە جۆرێكی دی پوختەی سەردەمێكی لەوە درێژتر یان باڵاترین ئەزمونی ئینسانیە. لە ڕۆژگارە دێرینەكاندا، شۆگن هێدەیۆشی؛ كە ئارەزوومەند و لایەنگری چایچییەكی گەورە و بەناوبانگ دەبێت بەناوی ریكایۆ. ڕۆژێكیان شۆگن بە ریكایۆ دەڵێت:

((بیستومە گوایە دەڵێن ئەم بەهارە گەلێك گوڵی جوانت لە باخچەكەتاندا ڕواندووە، پێمخۆش دەبێت بیانبینم))

ریكایۆ رەزامەندی دەنوێنێ و داوەتی شۆگن دەكات كە ڕۆژی

دواتر بێت و تەماشای گوڵەکان بکات. شۆگن بەوپەڕی چاوەڕوانییەوە خۆی دەگەیەنێتە دەروازەی باخچەکە. بەڵام کاتێک کە دەڕواتە ناو باخچەکەوە تووشی شۆک دەبێت کە دەبینێت تاقە گوڵێک چییە لەناو باخچەکەدا نییە. ریکایۆ هەموو گوڵەکانی لێکردبۆوە. شۆگن دەپرسێت:

((بۆچی ئەو کارەت کردووە؟ لەکاتێکا کە دەزانیت من هاتووم بۆ تەماشاکردنی گوڵەکان!))

ریکایۆ دەڵێت: ((نیگەران مەبە و بابچینە باخچەکەی ناوەوە.))

هەردوو پیاوەکە پێکەوە بەرەو باخچەکەی ناوەوە دەکەونە ڕێ، کە هەرچی گوڵ هەیە لەویش لێکراوەتەوە. ئیدی شۆگنتا دێت توڕەیی زیاتر شاڵاوی بۆ دێنێ و وا تێدەگات کە لەڕقی داواکەی ئەم، ئەو کارەساتەی ئەنجام داوە. بەرەو لای ریکایۆ دەڕوا و پێیدەڵێت: ((بۆچی ئەم کارەت بەرانبەر بە من نواندووە.))

ریکایۆش بەوپەڕی ئارامییەوە وەڵامی دەداتەوە: ((تکات لێدەکەم نیگەران مەبە و فەرموو با بڕۆینە دیوەخانی چا خواردنەوەکەمەوە.))

شۆگن و چایچییە مەزنەکە پێکەوە بەرەو کوخێکی بچکۆلانە دەڕۆن کە دەکەوێتە ناوەندی باخچەکەوە. لە گۆشەیەکی ئەو کوخە بچکۆلەیەدا تاقە گوڵێک هەبوو، بەڵام بەراستی تا بڵێی گوڵێکی جوان و گەشاوە بوو کە ریکایۆ تەواو شەیدای بوو.

شۆگن لە مەبەستەکەی ریکایۆ تێگەیشت، لێرەوە ئەو تاقە گوڵە نازدارە لەو هەزاران گوڵە جوانتر بوو کە لەناو باخچەکەدا روابوون، ئەگەرچی ئەو تاقە گوڵێک بوو بەڵام لەسەرێکی دییەوە لەتاقە گوڵێکی زیاتر دەنواند، ئەو نەک هەر نوێنەری هەموو گوڵەکان بوو، بەڵکو ئەو گەوهەری هەموو گوڵەکان بوو، نەک هەر ئەو گوڵانەی کە ئەو بەهارە لە باخچەکەی ریکایۆدا ڕوابوون، بەڵکو هەموو گوڵەکانی دونیا؛ لەهەر کوێیەک گوڵ هەیە.

کاتێک کە لە دێری زین بووم، رۆحانییەکە داوای لێکردم کاتێک کە

دەفرێک یان کوپێک چا دەگرم بەدەستەوە، دەبێت پێشبینی ئەوە بکەم کێشی چوار یان پێنج کیلۆگرامە. نازانم بۆچی، بەڵام ئەگەر تۆ پێشبینی ئەوە بکەیت کە ئەو بابەتەی وا بەدەستەوەیە گەلێک کێشی قورسە، ئەوا لە ڕوانینی بینەرەوە، پەیوەندی تۆ و ئەو بابەتەی وا بەدەستەوە گەلێک بایەخی دەبێت. لەژیانی ڕۆژانەدا تۆ زۆر بەخەمی ئەو شتگەلەوە نیت کە لێرەو لەوێ دەوریان داویت، تۆ بەتەنیا بەخەمی خۆتەوەیت. پەیوەندیت بە دەفرەکەوە یان کوپەکەوە پەیوەندییەکی زۆر ئاساییە. بەڵام ئەگەر بێتو تۆ ئەو بابەتە وا بگریت بەدەستەوە کە لەڕاستیا گەلێک کێشی هەیە و قورسە، ئەوا تۆ بەئاگا دەبیت لەو پەیوەندییە تایبەتییەی کە پێوەی پابەندییت. ئیدی ئەو پەیوەندییە وای لێدێت (ڕۆژانە) بەرەو ئەوە دەچێت کە (داوای زیاتر) دەکات.

هەندێک تەکنیک هەیە دەستگیرۆییت دەکات بۆ ئەوەی ئەو توانایە بەدەست بهێنیت بەبێ ئەوەی بخلیسکێیتە ناو ئەوەوەی کە لە نواندندا هیچ زیادەڕۆییەک بنوێنیت. بۆ نمونە، دیمەنێک داوات لێدەکات بۆ دوو مەتر بڕۆییت: باشە، تۆ ئەو کارە ڕادەپەڕێنیت؛ بەڵام وەک ئەکتەرێک ئاگاییت بەرەو ئاسۆ هەنگاو دەنێ. کاتێک کە دەتەوێت دانیشیت، وا هەستدەکەیت کە جەستەت بەرەو چەقی زەوی شۆڕ دەبێتەوە، کاتێکیش کە هەڵدەسیت، وای دەهێنیتە پێشچاو کە بەرەو ناوجەرگەی گەردون بەرز دەبیتەوە. لە ژیانی ڕۆژانەدا تۆ مامەڵە لەگەڵ ڕەهەندە هەقیقییەکاندا دەکەیت. کورسییەک دوو مەتر لەتۆوە دورە، بۆیە ئەندێشەت زۆر بەسادەیی تەنیا ئەو دوو مەترە دەبڕێت. کاتێکیش دادەنیشیت ئاسانترین شێوە دەگریتە بەر.

بەڵام لەسەر شانۆ، دەبێ پانتایی هەقیقی ئەو ژیانە نیشان بدەیت، جووڵەی تۆ گەلێک زیاتر لەوەت لێدەخوازێ کە هەر تەنیا (دوو مەتر بڕۆیت) یان (دابنیشیت). تۆ خۆت وا نیشان نادەیت یان هەوڵبدەیت وا لە بینەر بکەی کە ئەوە ببینێت. ئەو جووڵەیە بە جۆرێک (مانایەکی قوڵی

هەیە). زۆر بەسادەیی وای ئەندێشە دەکەیت کە ئەو بۆشاییەی مامەڵەی لەگەڵا دەکەیت زۆر گەورەیە. کاتێک کە لەسەر تەختەی شانۆ دەڕۆیت، وای دەهێنیتە پێشچاو کە تۆ بەرەو ئاسۆ هەنگاو دەنێیت.

هەروەها ئەگەر تۆ دەربارەی هەر تەنێک یان بابەتێک بەو جۆرە بیرت کردەوە، ئەوا بەشێوەیەکی ئۆتۆماتیکی سەرلەبەر جەستەی خۆت ئامادە دەکەیت بۆ بەرزکردنەوەی. لەسەر تەختەی شانۆ زۆر گرنگە کە سەرلەبەری جەستەت سەرگەرم بێ بە هەر کارێکەوە کە تۆ پێوەی سەرقاڵیت؛ هەتا ئەگەر ئەو جووڵە بینراوە گەلێک بچووکیش بێت. تۆ پێویستت بەوە نییە وای نیشان بدەیت کە ئەو تەنە زۆر قورسە (وەک لە پانتۆمایم)دا، وای نیشان دەدەیت، بەڵام لە ئەندێشەی خۆتا قورسایی زۆرە. بەهەمان شێوە جەستەی ئەکتەر (بابەتێکە) کە دەبێت زۆر مانادار و جێی بایەخ بێت. تۆ جەستەیەکی ڕۆژانەت هەیە کە بەیانیان دەڕوات بۆ بازار و لە دوای هەر ژەمە نان خواردنێکیش خۆی پاکژ دەکاتەوە. هەروەها تۆ چەند بابەتێک نەمایش دەکەیت کە دەربارەی ئاستە جیاوازەکانی ئەزمونی ئینسانی دەدوێت. کاتێک کە مەشق بە جەستەت دەکەیت، زۆر گرنگە کە ئەوەت لە یاد بێت کە مەشق پێکردنی جەستەی ئەکتەر زۆر لە جەستەی ڕۆژانە گەورەتر و ماناداترە.

چاپچییەکی مەزن لەلایەن خاوەنەکەیەوە بۆ سەردانی شۆگن، ڕەوانەی تۆکیۆ دەکرێت. بۆ ئەوەی کە سەردانەکەی تەواو سەلامەت بێت خاوەنەکەی داوای لێدەکات کە شمشێرێک لە خۆی ببەستێت. زۆر بە سادەیی تەنیا جەنگاوەرە سامۆڕاییەکان ڕێگە پێدراون کە شمشێر هەڵبگرن، بەڵام لەو دەمەوەی کە دابونەریتی سامورایی و چاپچییەکان لەیەکەوە نزیکن، ئەوا خاوەنەکەی پێی باشبووە کە شمشێرێکی بداتێ بۆ ئەوەی خۆی لە هەموو تەنگەتاوییەک بپارێزێت. ئەگەرچی هیچ شارەزایی ئەوەی نییە کە چۆن شەڕ بکات، بەڵام خاوەنەکەی پێیوابوو کە ئەو دەرکەوتنەی وەک جەنگاوەرێک لە گیروگرفتی دور دەخاتەوە.

وەستاکە شمشێرەکە لە خۆی دەبەستێت و بەرەو تۆکیۆ دەکەوێتە ڕێ. لە ڕێگا بە ڕێکەوت توشی دەبێت بە جەنگاوەرێکی (هەقیقی) سامۆرایەوە. سامۆراییەکە هەست بە سوکایەتی دەکات و کتوپڕ داوای لێدەکات پێکەوە بجەنگێن. وەستاکە داوای لێبوردنی لێدەکات و بۆی ڕووندەکاتەوە کە ئەم سامۆرایی نییە و لەسەر داوای خاوەنەکەی ئەو شمشێرەی هەڵگرتووە.

سامۆراییەکە مل بۆ ئەو چیرۆکە نادات و بە هیچ جۆرێک بڕوای پێناکات و پێیدەڵێت تۆ شمشێرت لە خۆت بەستووە و دەبێت خاوەنی ئەو ئەرکە مۆراڵەی خۆت بیت و هاتنە مەیدان قبوڵبکەیت.

چایچییەکە هەست بەوە دەکات کە هیچ ڕێگایەکی دەربازبوونی لەبەردەممدا نییە و دەبێ ڕوو بەڕووی مەرگی خۆی بێتەوە.

بە سامۆڕاییەکە دەڵێت:

((من نازانم چۆن بجەنگێم، ئەگەر دەتەوێت بمکوژیت؛ ئەوا سێ و دووی لێ مەکە.))

ساموراییەکە ڕەتی دەکاتەوە و ئەوە بە نەنگی دەداتـە قەڵەم پیاوێک بکوژێت کە تا ئیستا نازانێت چۆن شمشێر لە کالان دەربهێنێت. دەربارەی کێشەکە دەدوێن و هەردوو لایان لەسەر ئەوە کۆک دەبن کە بۆ ماوەی کاتژمێرێک جەنگەکەیان دوا بخەن و ئەوەش ڕوخسەتێک بۆ چایچییەکە دەرەخسێنێت کە لەو ماوەیەدا خۆی ئامادە بکات. دەیەوێت کەمێک بە ڕوو سوری و کەرامەتێکەوە بمرێ کە شمشێری بەدەستەوە بێت. دەیەوێت بەلایەنی کەمەوە هەندێک تەکنیکی شمشێر بەدەستەوە گرتن فێربێت.

وەستاکە بەرەو قوتابخانەیەکی هونەرە جەنگییەکان دەکەوێتە ڕێ کە لەو ناوەوە نزیکە و چیرۆکەکەی بۆ مامۆستاکە دەگێڕێتەوە. بەڵام لە جیاتی ئەوەی وانەی دەربارەی ئەوە فێربکات کە چۆن شمشێر دەگرێت بە دەستییەوە، مامۆستاکە داوای لێدەکات کە ریتواڵی چا تێکردنی

نیشانبدات. ئەویش ڕەزامەندی نیشاندەدات و بیر لەوە دەکاتەوە کە ئەوە بۆ دوایین جارێتی لە ژیانیا کە ڕیتواڵی چایی تێکردنی تیا نەمایشبکات. کاتێک کە ریتواڵەکە تەواو دەبێت، مامۆستای قوتابخانەکە پێیدەڵێت:

((زۆر باشە، تۆ زۆر بەباشی ریتواڵەکەت ڕاپەڕاند. تۆ هیچ پێویستیەکت بەوە نییە کە هونەری جەنگ فێر ببیت.))

لەو دەمەوەی کە تۆ بەتەواوی ئامادەی بۆ جەنگین، ڕەفتارت وەک سامۆراییەک هیچ کەموکوڕییەکی تیا نییە. هەموو ئەوەی کە پێویستە بیکەیت ئەوەیە کە شمشێرەکە وا بگریت بە دەستەوە هەر وەکو چۆن پیاڵەیەکی چا دەگریت بە دەستەوە.

لە ڕاستیا ئەو دوو کردارە هەردوکیان وەکو یەک وان. چاپچییەکە گەڕایەوە بۆ ئەوەی کە بەرەنگاری دوژمنەکەی بێتەوە. بەدەم هەڵکێشانی شمشێرەکەی و خۆ ئامادەکردنی بۆ بەرەنگار بوونەوە بە سامۆراییەکە دەڵێت:

((ئیستا من دەزانم چۆن شمشێر بگرم بە دەستەوە و ئیستا ئامادەم بۆ ئەوەی کە بمرم. ئیستا دەتوانی شمشێرەکەت هەڵبکێشیت و بمکوژیت))

جەنگاوەرەکە تێبینی هەڵوێستی بەرانبەرەکەی کرد و لە جێی ئەوەی شمشێرەکەی بەرز بکاتەوە و بۆ کوشتنی بڕواتە پێشەوە، شمشێرەکەی دادەنەوێنێ و پێیدەڵێت:

((من لە جەنگەکە پەشیمان بوومەوە. شارەزاییەکەت ڕوون و ئاشکرایە و هیچ ڕێگایەک نییە بۆ ئەوەی من بتکوژم. من لەو خراپ جوڵانەوەیەم داوای لێبوردنت لێدەکەم.))

ئەگەر تۆ هەموو رۆژێک کار بە جەستەت بکەیت و بەوپەڕی ڕوونی و بەردەوامییەوە سەرنج بخەیتە سەر هەموو ئاستەکانی ئاگاییت، لە کۆتاییدا (جەستەی ئەکتەر) دەبێتە جەستەی سروشتی خۆت. هەتا

ئەگەر داوات لێبکرێت جووڵەیەکی تازە و ناوازە ڕابپەڕێنیت ئەوا جەستەت بەبێ هیچ دامانێک وەڵامی خۆی دەداتەوە. بەو پەڕی ئاسانی و دروستییەوە ئامادەیە هەر کارێک ڕابپەڕێنێت. (ل. م)

ناوەکی و دەرەکی

تا بۆت بلوێ بە شێوەیەکی هەمیشەیی دەروازەی تازە بدۆزیتەوە و بۆ ئەوەی نواندنەکەت زیندوو بێت، ئەوا پێویستیت بە کارامەیی و ئاگاییەکی لەبننەهاتوو هەیە. بە مانایەکی تر بۆ نواندێکی باش دوو توخمی سەرەکی لەئارادان: تەکنیکی کارزانی، جووڵەی ئاسان و سەربەخۆی هۆش. کە لە ڕێی مەشقکردنەوە، بە درێژایی ژیانت هەوڵی بەرەو پێشبردن و قووڵکردنەوەی ئەو دوو توخمە دەدەیت.

کاتێک یۆشی وشەی ((هۆش)) بەکار دەهێنێت مەبەستی لە مێشک یان زیرەکی نییە. تاکە وشەیەکی ژاپۆنی هەیە، کە پێی دەگوترێت ((کۆکۆرۆ)) کە دەتوانرێ بەهەردوو مانای (مێشک) یان (دڵ) وەربگێردرێت. ڕەنگە باشتر بێت وەک قولایی ناخ یان کانگای دەروون بیری لێبکرێتەوە. (ل. م)

هەروەها تۆ هەموو ڕۆژێک ئەو دوو سیمایە لە بوونی ئەکتەر وەک بەشێک لە پیشەی کارەکەت ڕوویان لێدەنێیت و بەکاریان دەهێنیت. هەردووکیان؛ جووڵەی ئاسان و سەربەخۆیی هۆش، تەکنیکی کارزانی جەستە، دەبێ لە کاتی نواندندا بەتەواوی ئامادەییان هەبێت. لەو بارودۆخەدا، خۆیان وەک هەردوو گوزارشتی ناوەکی و دەرەکی دەخەنە ڕوو. هاوسەنگی جووڵەی ناوەکی لەگەڵ چالاکی دەرەکی کارێکی ناسک و هەستیارە، بەڵام ئەگەر بەوپەڕی کارامەییەوە ئەنجام درا ئەوا بەرگێکی یان ڕوویەکی ناوازە و سەرسامکەر دەبەخشنە کارەکەت. بۆ نمونە، جووڵەیەکی بینراو لەسەر تەختەی شانۆ زۆر توند

و تیژ و ڕەق دەکەوێتە ڕوو، ئەگەر قولآیی ناخیشت لەهەمان ئاستا بێت، ئەوا نواندنەکە زۆر گرژ و ئالۆز دەردەچێت. بۆیە هەوڵبدە کە ناخی دەروونت تەواو ئارام بێت. ئەگەر تۆ بە پێچەوانەوە، بتەوێ وێنایەکی ئارامی یان نائارامی نیشان بدەیت و قوولآیی ناخیشت بەو ئاراستەیە بڕواتە پێشەوە، ئەوا ریسکێکی گەورە ئەنجام دەدیت و نواندنەکەشت ئەوپەڕی بێزاری لەگەڵ خۆی دا هەڵدەگرێت. لە ساتەوەختێکی ئاوادا، قولآیی ناخ دەبێت بەوپەڕی هێز و تواناوە و بە لێخوربوونەوەیەکی تــەواوەوە ئەرکی خۆی ڕاییبکات. ئەوەش هەم پشتگیریی ئارامی کارەکتەرەکە یان بارودۆخەکە دەکات و هەم ڕێگری لەوەش دەکات کە ببێتە مایەی بێزاری بۆ بینەر. بە شێوەیەکی ئایدیالی، ناوەکی و دەرەکی دەبێت پێچەوانە بن. بڕوانە تەون چنین: کاتێک کە پانتایی شوێنەکە دیاری دەکرێت زۆر بە هێواشی دەچنرێت، ئەو دەمەشی کە دەبێت قولآییەکەی پڕ بکرێتەوە یاوەخود شوێنێکی تایبەتی ڕێکبخرێتەوە، ئەوا زۆر بە خێرایی کارەکە ئەنجام دەدرێت. لەسەر تەختەی شانۆش، کاری تۆ بەهەمان جۆرە: کاتێک کە داوات لێدەکرێ ئارام یان بێجووڵە بیت، لە ناوەوە هێز و توانایەکی لەبننەهاتوو لە ئارادایە. لە ناوەوە زۆر بە خێرایی سەرگەرمی کاری چنینیت. ئەگەر ئەو کانگای هێزە ناوەکییە ئامادەیی نەبێت، ئەوا تەواوی ئەو جووڵەیە یان ئەو چرکەساتە پڕ ئارامییە هیچ کاریگەرییەک جێناهێڵێت. ئەو پێچەوانەییە یان ئەو دژە ئاراستەییە ڕاست و دروستە، کاتێک کە تۆ جووڵەیەکی بە هێز یاوەخود جووڵەیەکی جەستەیی توندو تیژ ڕایی دەکەیت؛ دەبێت تا بۆت دەکرێت ئارامی لەناو خۆتا بەرقەرار بکەیت. وەک ئەو نمونەیەی لەسەرەوە باسمان کرد، ئەگەر تۆ بەو جۆرە خەریکی چنین بیت، ئەوا سەقامگیری خۆت لەدەست دەدەیت و بۆتناکرێ بەردەوام بیت لە چنین. ئەگەر تۆ بتەوێت لەسەر تەختەی شانۆ هەنگامەیەک بەرپا بکەیت، ئەوا دەبێت تایبەتمەندی نەبزۆکیت لەگەڵ خۆتا هەڵگرتبێت.

ئەوە بۆ خۆی پارادۆکسێکە؛ رووبەکی نواندن ئارامییە و ڕووەکەی دیشیان جموجۆڵە؛ ئەکتەر دەبێت بتوانێت ئەو دوانەییە، هەردوکی ئەزموون بکات. دەمێک کە پەی بە نەبزۆکی جەستە دەبەیت، دەبینیت تەواو نەبزۆک نییە؛ بەڵکو جووڵەیەکی ناوەکی لەئارادایە. کاتێکیش کە پەی بە جووڵەی جەستە دەبەیت، دەبێت لەگەڵ ئەو ئارامییەی ناخدا یان ناوەوەدا سەقامگیری بۆ برەخسێنیت. بەتەواوی مەبەستمان لە (ئارامی ناوەوە) چییە؟ مەبەست ئەوەیە کە تۆ زیندانی هەستو سۆزە وروژاو و هەڵچووەکان نیت. ناوەوە خاڵییە، هیچ شتێک نییە بێزارت بکات. هەرچۆنێک بێت، ئەو ئارامییە بە مانای (مەرگی) هەستکردن نایەت یان مانەوە لە بارودۆخێکی وشکو برنگی نەبزۆکیدا، بەڵکو ئاگاییەکی شلە کە کۆک و تەیارت دەکات بۆ بەدەنگەوە هاتنی هەر گۆڕانکارییەک کە لەو جیهانەی چواردەوری خۆتدا ڕوو دەدات. تۆ کاتێک ئامبازی هەستوسۆزێکی وروژاو دەبیت، کتومت وەک ئەوە وایە کە ناوەوەت لێوانرێژ بێت، ئیدی (بۆشاییەک) نامێنێتەوە بۆ هەستو سۆزێکی دی کە بێتە ژورەوە و دەبیتە زیندانی ئەو هەستو سۆزە.

بۆ نمونە، تۆ ئەگەر تووڕەیی داپۆشیت، ئیدی ئەوە مەحاڵە کە هەستو سۆزێکی دی لەخۆوە تێکەڵاوت بێ؛ هیچ شتێک ناگۆڕێت. پێویستت بەوە دەبێت کە ئەو تورەییە تورِ بدەیتە دەرەوە بۆ ئەوەی کە شوێنێکی خاڵی لە مێشکتا بخولقێنیت. هەر کاتێکیش دەروازەت بۆ ئەو بۆشاییە کردەوە، ئەوا ئازادیی تەواو بەدەست دەهێنیت بۆ بەرپەچدانەوە و وەڵامدانەوەی هەر کاریگەرییەک کە لە ئیستادا و لە هەنووکەدا ڕواو ڕووت دەبێتەوە.

بە مانایەکی دی، ئەوە هەستی تووڕە بوون نییە کە بۆ خۆی گرفتێکە، بەڵکو ئەو هەقیقەتەیە کە بەدەست هەستی تورەبوونەوە گیرۆدە بیت. هەر ئەوەندەی چرکەساتی کاردانەوەی تورەییەکە لەسەرت تێپەڕی، ڕێگەی بدە بڕوات و لە کۆڵت بێتەوە. شوێنەواری دەرەکی بەشێوەیەکی

هەمیشەیی دەگۆڕدرێت و تۆش دەبێ تەیار و ئامادە بیت بۆ ئەوەی ڕواو ڕووی هەر چرکەساتێک بیتەوە کە دێتە ڕێگەت. ئەکتەر بۆ خۆی دەزانێت کە لە هەر چرکەساتێکدا لە ڕووی سۆزدارییەوە بە جۆرە دەربرینێکەوە لکایت، ئیدی نواندنەکەت لە چوارچێوەی خۆی دەچێتە دەرەوە. هەر وەکو چۆن هەندێکجار کەسانێک هەن کە لەڕووی سۆزدارییەوە بە جۆرە دەربڕینێک یان وتنێکەوە ڕادێن و ئیدی بەردەوام لێیان نابێتەوە. هەست و سۆز بۆ خۆی لە خۆشییەوە، بۆ خەمگینی، بۆ تورە بوون دەگۆڕێ و هیچ چرکەساتێکی خاڵی یان ئارامی ناکەوێتە نێوانیانەوە. لە بارێکی ئاوادا ئیدی بە کەشێکی (زیادەڕۆیی سۆزداری) سەرمەست دەبن کە جێگیر و سنوردارە. (ڵ. م)

لە هاوسەنگی نێوان ناوەوە و دەرەوە دا، دەبزوێیت بەبێ ئەوەی بجوڵێیت. خامۆشیت بەڵام بێدەنگ نیت. وەک سواربوونی ئەسپ وایە. سوارێکی چاپوک زۆر بەخێرایی درێژترین ماوە دەبڕێت بەبێ ئەوەی هیچ کاریگەری و سەراسیمەییەکی پێوە دیار بێت، لەوانەیە ئەسپەکە دەیان کێڵگە و چاڵ و چۆڵ ببڕێت و بەناو کۆمەڵێک باخ و دارستاندا بڕوات و لە ڕووباریش بپەڕێتەوە، بەڵام سوارەکە هێمن و لەسەرخۆ و تاڕادەیەکیش بێجووڵەیە. هۆشی ئەکتەرەکە وەک سوارەکە وایە و جەستەشی لە شوێنی ئەسپەکەدایە.

سواری چاپوک زۆر بە ئاگایانە خۆی لەگەڵ ڕەوتی ئەسپەکەیدا دەگونجێنێت. لە کاتێکا فەرمانداری هەموو شتەکان بەدەست خۆیەوە بێت، جڵەو بۆ ئەسپەکەی شلدەکات و چی بویێ داوای لێدەکات. بەڵکو تۆ بۆ خۆت لەوێدا سەرداریت و ئەسپ شوێن ویست و ئارەزووەکانی تۆ دەکەوێت. ئەگەر تۆ سوارچاک بیت، ئەسپەکە تۆی لە بیر دەچێتەوە و تۆش ئەسپەکەت لە یاد نامێنێت. تا ئەوکاتەی کە دابرانێک لە نێوان تۆ و ئەسپەکەدا نییە، ئەوا ڕەوتی تۆ و ئەسپەکە دەبێتە یەک ڕەوت. لەهەمان کاتدا ئەگەر تۆ نەزانی چۆن سواری ئەسپ بیت ئەوا تۆ پێچەوانەی

سروشتی ئەسپەکە دەجوڵێیتەوە و دەمارگیر و لەوانەشە کەمێک ترس داتبگرێت. لە ئان و ساتێکی وادا بەهیچ جۆرێک ئارامی بوونی نابێت و ئەسپەکەش شێتگیر دەبێ. تا ئەو دەمەی هەردوکتان، چ تۆش و چ ئەسپەکە ماندوو دەبن، تێنەگەیشتن لە نێوانتان ڕوو ئەدات و بۆت ناکرێ گەشتێک بە ئارەزووی خۆت بکەیت. هەر ئەوەندە کیفایەت نییە کە جەستەیەکی چوست و چالاک (ئەسپ) هەروەها ئارامی و هۆشێکی ئامادە و تەیار (سوار) بەدەست بهێنیت، هەروەها دەبێت دەروازەیەکیش پەیدا بکەیت کە ئەو دووانە پێکەوە بسازێنیت؛ بۆ ئەوەی ئەو دوو دژە پێکەوە هەڵبکەن، دەبێت بەوپەڕی هارمۆنیەوە تێکەڵاوی یەکتری بن. (ل. م)

زیمی دەڵێت:

((جەستە حەوت بە دە، دەجوڵێت لە کاتێکا دڵ دە بە دە، دەجوڵێت.))

(کاتێک زیمی سەرگەرمی دامەزراندنی شانۆی نوو دەبێت، لە سروشتی نواندن دەکۆڵێتەوە، یەکێک لەو کلیلانەی کە بەکاری هێناوە بیرۆکەیەکە بەناوی؛ یاسای حەوت بە دە. ئەو وتەیەی ئەو بەمانای ئەوە دێت کە حەقیقەتی دونیای ناوەوە زۆر لەو پێکهاتە دەرەکییەی نواندن فروانترە. ئەگەرچی ئەوە بەمانای ئەوە نایەت کە گرنگی نەدەرێ بە دەربرین یاوەخود بە گوزارشتی دەرەکی نواندن، بەڵکو دڵنیابوون لە جیهانی ناوەوە گرنگە تا ئەوپەڕی لە توانادایە. و. کوردی)

کاتێک کە ڕۆڵێک فێر دەبیت، هەوڵ بدە لەسەدا سەد جێبەجێی بکەیت، تا ئەوپەڕی توانا ژیانی ناوەوە و گوزارشتی جەستەیش، هەردوکیان بەکاربهێنە. هەر کاتێک سەرگەرمی نواندنیت و دەتەوێت تا ئەوپەڕی بۆت دەلوێ درێژە بە دەربڕینی جەستەیت بدەیت، ڕێگە مەدە بینەر بۆی بکرێ بەئاسانی بگاتە جیهانی ناوەوەت. ئەگەر لە گوزارشتی جەستەیشت کەم دەکەیتەوە و بەرەو نەبزۆکی دەڕۆیت، ئەوەی کە لە جیهانی ناوەوەدا دەگوزەرێت با بینەر بتوانێ پەی پێببات. هەست

بەوە دەکەن کە لە شتێک دەڕوانن شایەنی لێوردبوونەوە و چاودێری کردنە. بەهەرحاڵ، دەبێت بەوپەڕی وریاییەوە ئەو بیرۆکەیەی زیمی بەکاربهێنین، لەوانەیە ئەگەر بە خراپی جێبەجێ بکرێ؛ نواندێکی ناچالاکمان پێببەخشێت. ئەوە بەمانای ئەوە نایەت کە پێکهاتەی دەرەکی نواندن پشتگوێ بخرێ و لە بایەخی کەمبکرێتەوە، تەنیا ئەوەندەیە کە لە نواندندا کەمێک زیاتر لەسەر گوزارشتی ناوەکی دەوەستی و لێی دڵنیا دەبیتەوە. سەرباری ئەوە، کاتێک لە پێش نواندن دا تا ئەوپەڕی توانات سەرقاڵی مەشقکردنی لەسەر سیمای دەرەکی ڕۆڵێک، بە دڵنیایی تەکنیک دەبێت قورسایی خۆی بخاتە سەر جەستە.

لە بارودۆخێکی ئاوادا، خاوبوونەوەی دەرەکی دەبێت زۆر ئاسان بێت، لەگەڵ ئەوەشا نواندن بەوپەڕی ناسکی و بەرزی خۆیەوە دەمێنێتەوە و سروشتی تەکنیکیش زیاد لەوەی کۆشش و تەقەلای پێوە بێ، ئاسانتر خۆی دەدات بەدەستەوە و ڕێگە بۆ بینەر خۆش دەکات کە سەرنج بدەنە جیهانی ناوەوە. تەنانەت، کاتێکیش هەر بەتەنیا لە نواندنی دەرەکی ورد دەبینەوە دەبینین کە لە ڕووی گوزارشتکردنەوە هێشتا پێویستی بە بەراوردکردنی زیاتر هەیە. زیمی پێشنیاری ئەوەی کردوە ئەگەر هاتوو جەستە زۆر بە لێبڕاوی سەرگەرمی جموجۆڵێکی سەخت و دژوار بوو، ئەوا لاقی ئەکتەر دەبێ بەوپەڕی نەرم و ناسکی بمێنێتەوە. ئەگەر تۆ لاقت بەوپەڕی هێزەوە بەکارهێنا ئەوا دەبێت پاژنەی پێت بەوپەڕی هێمنی و ئارامی بهێڵیتەوە. ئەگەر هەموو بەشەکانی جەستە پێکەوە بەسەختی بجوڵێنەوە، نواندن زۆر ڕەق و کاڵ و کرچ دەکەوێتە ڕوو. نەمایشێکی بەهێز نابێت نواندنێکی کاڵ وکرچ بەرهەم بهێنێت. هەردوو کردەی کۆنترۆڵکردن و بەراوردکردن لە ساتو دەمی بەکارهێنانی جەستەدا ڕێگە خۆش دەکەن بۆ نواندنێکی سەرنجراکێش و ئەفسونئامێز.

دووپاتەکردنەوە

لە ژاپۆن بۆ ماوەی هەفتەیەک نەریتێکی شینتۆیی بۆ ڕێو ڕۆیشتن بەناو شاخەکاندا هەیە، کە تەنیا کەمێک خواردن بۆ مان و نەمان لەگەڵ خۆتا دەبەیت. نەریتێکی دیش ئەوەیە کە سەد جار بە دەوری گۆڕی پیاوچاکێکدا دەخولێیتەوە، ئەمە لەو بڕوایەوە هاتوە، ئەگەر ئەو کردەیە بەتەواوی رایی بکەیت، ئەوا نوێژ و پاڕانەوەکەت دەگاتە شوێنی خۆی و وەڵامی خۆت وەردەگریتەوە. ئەو مەراسیمانە سەرچاوەیان لە دووپاتەکردنەوەوە بەدەستهێناوە. ئەوە دووپاتەکردنەوەیە کە وات لێدەکات بگۆڕێیت. سەرباری ئەوەی کە ئێمە زۆرجار وا هەست دەکەین ژیانی ڕۆژانەمان دووبارەیە و زۆر بەکەمی هەمەرەنگی تیا ڕوو دەدات. لە ڕاستیا ئێمە هەرگیز لەژیانی ڕۆژانەماندا شتێک دووبارە ناکەینەوە. جلوبەرگی جیاواز دەپۆشین و تا ڕادەیەکیش خواردنی هەمەڕەنگ دەخۆین و ئەزموونی جیاوازیش دەگوزەرێنین. من ئەوە ناڵێم کە ژیانێکی ڕاوەستاو و نەگۆڕ شتێکی باش بێت، بەڵام هەندێک کرداری دووبارەبوونەوە؛ کاریگەری بەهێزت تیا دەخولقێنێت و لە توانایدا هەیە کە بتگۆڕێت.

کاتێک سەرگەرمی ئەندێشە کردنیت، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ؛ درێژە بەهەمان باری دانیشتنی خۆت دەدەیت. لەسەمای ئەفریکیدا سێبەندەت (یان قەفەزەی سنگت) دەهێنیت و دەبەیت، هەمان جوولەی بڕبڕەی پشت دووبارە دەکەیتەوە. بڕبڕەی پشت شەپۆلێک دەخولقێنێت، ئەگەر درێژە بەهەمان جووڵە بدەیت ئەوا باری دەروونیت گۆڕانی بەسەرا دێت و وەک خۆی نامێنێتەوە. بەهەمان شێوە دەروێشەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوین، لەڕێی دوبارەکردنەوەوە حاڵ لەخۆیان دەهێنن. هەر کلتورێکیش جۆرە مەشق و ڕاهێنانێکی تایبەت بەخۆی هەیە، بەڵام هەر هەموویان

دووپاتەکردنەوە بەکاردەهێنن، بۆچی؟

تاکە ڕێگایەک بۆ بیرکردنەوە لەو بابەتە، ئەندێشەکردنی ئەوەیە کە مرۆڤ خاوەنی جۆرە وزەیەکی ناوەکییە کە شان بە شانی وزە سروشتیەکانمان بوونی هەیە. ئێمە لەڕێی چاودێری کردنی خۆراکەوە، خواردنی ڤیتامینات و کاتی شیاو بۆ خەو؛ هێز و توانا دەدەینە ئەو سیما و پەیکەرە جەستەییەی کە هەمانە. بەهەمان شێوەش ئەوە گرنگە کە ئەو وزە ناوەکییەی هەمانە پەروەردەی بکەین. هەستەوەری و ئاگایی ناوەکیشمان وەک باری سروشتیمان بۆ ژیان گرنگە. لەوە دەکات کە جووڵە مەشقگەلێک بێ بە دووپاتەکردنەوەی ئەو ئەرکە بێتە دی. هەر کلتورێکیش بۆ دووپاتەکردنەوەی ئەو چالاکییە سروشتیانە نمونەی تایبەت بە خۆیان هەیە. ئەو مەشقانەش بە هەموو جۆرە جیاوازەکانی دابونەریتەوە، بەزۆری خۆی لە وەرزشە ڕۆحیەکاندا دەبینێتەوە، کە من پێم وایە ئەم وەرزشە رۆحیانە زۆر لەو ئاینانە کۆنتر و بەتەمەنتر بن کە تا ئیستا هەن.

لەوە دەکات ئەو مەشقانەش لەڕێی هەڵە و ئەزموونەوە، بۆ پاراستن و پەروەردەکردنی ئەو وزە ناوەکیە بەدەستهێنرابن.

بە هۆی ئەو کاریگەرییەشەوە کە هەستی پێدەکرێت، دابوونەریتە رۆحیە جیاوازەکان بریاریان داوە کە ئەو کردەوانە تێکەڵ بە پرۆسێسە ئایینیەکانی خۆیان بکەن. هەر بەهەمان شێوەش، ئەو مەشقانەی کە دووپاتەکردنەوەی دەنگیان لە خۆ گرتووە لە گەلێک لە ئایینەکاندا بەدی دەکرێت، کە خۆیان لە شێوەی وشە و سرودە ئەفسووناویەکاندا دەبیننەوە.

چەند سەدەیەک دەبێت، گرنگی پەروەردەکردنی هەستوسۆزە ناوەکییەکانمان لەیاد کردووە، لێرەشەوە ئەو پەیوەندییەمان ونکردووە کە بەو چالاکییە جەستەییانەوە گرێمان دەدەنەوە کە لەبنەرەتەوە ئەوان ئەو ئەرکە ڕایی دەکەن. وەک بەرئەنجامێک، ئێمە دەتوانین ئەو ڕاهێنانە

ناوەکیانە تەنیا لەناو دابوونەریتە ڕۆحییەکاندا بدۆزینەوە، کە ئەو زانستە دەپارێزی و دەگوازێتەوە. لەگەڵ ئەوەشا، دەبێ هەر کەسێک ئەو وزە ناوەکیانەی خۆی پەروەردە بکات، چ جای شوێنکەوتەی ئاینێک بێت یان نەبێت. دووبارەکردنەوەی جووڵە کاریگەری لەسەر چالاک کردنی وزەی ناوەکیت هەیە، کە وات لێدەکات وەک مروڤێک هەستەوەر و بە ئاگا بیت. لە ڕابردوودا، هەر وەک چۆن لە ژاپۆن شینتۆییەکان بە دەوری گۆڕی پیاوچاکاندا دەخولانەوە، قەشە کرستیانەکانیش بەشێکیان لە ڕۆژەکانی خۆیان بە ڕێوڕۆیشتن لە نێو داڵانەکانی کڵێسادا بەسەر دەبرد.

وەک کەناڵێک بۆ وزەی ناوەکی من پێشتر ئاماژەم بە گرنگی بڕبڕەی پشت دا، دووبارەکردنەوەی ئەو جووڵانەش کە بڕبڕەی پشت دەبزوێنێت جێی بایەخە. تەنانەت کە کاتێکیش مەبەست لە کردارەکە بڕبڕەی پشتیش نەبێت، کاریگەری دووپاتەکردنەوە زۆر بە هێزە. ئەو هێزە لە گەلێگ لەو جێگایانەش کە ڕۆحی نین بینراوەتەوە، ئاماژە بەو تەرزە جەستەییانە دەکەم کە لەبزوتنەوە سیاسییە ڕێکخراوەکاندا بەکارهێنراوە، وەک ڕێکخراوە فاشییەکان. شوێنکەوتوانی ئەو فەلسەفە سیاسیانە شێوازی ڕێوڕۆیشتنی (تایبەتمەند) بە خۆیان هەیە لە نموونەی (ڕێوڕۆیشتن یان مارشی سەربازی) کە جۆرێک لە دووپاتکردنەوەی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە. ئەو جوڵانەوانە بە شێوەیەکی ئاسایی پیادە دەکرێ و لەلای خۆشیەوە جۆرێکە لە پەیوەستبوونی تاک بە گروپەکەی خۆیەوە. بەمانایەکی دی، ئەو چالاکییە جەستەییە گەلێک زیانبەخشە کاتێک کە مەبەست لێی یەکخستنی شوێنکەوتوانە لە قەبارەیەکدا کە سەرنج بەتەنیا لەسەر تاکە ئامانجێک چڕ کراواتەوە. (لێرەدا مەبەست لەباربردنی کەسایەتی تاکەکانە و تواندنەوەیانە لە بۆتەیەکدا، کوشتنی هەمەڕەنگی، یاوەخود بە جەماوەری کردنی خەڵک و ئاراستەکردنیان بەرەو ئەو شوێنەی کە سەرۆک یان گروپ ئـارەزووی دەکات. و. کوردی)

لەو چرکەساتەوەی کە هۆش و جەستە بەیەکەوە پەیوەستگیر دەبــن، هــەر کردارێکی جەستەیی سەخت و دژوار کارێکی وا دەخولقێنێت کە بیرکردنەوە هیچ نەرمییەک لەگەڵ خۆیدا هەڵنەگرێت. ئێمە نابێت گریمانەی ئەوە بکەین کە دابونەریت یان هەر فەلسەفەیەک کە جووڵەیەک دوبارە دەکاتەوە، ئیتر ئەوە بۆ خۆی کارێکی مەزنە. لەڕاستیا جیاوازییەکە لەوێدا خۆی حەشار داوە، کە دابونەریتە پیرۆزەکان هەوڵدەدات دووپاتەکردنەوە بە مەبەستی ئازاد بوونی هۆش بەکاربهێنێت. لەکاتێکا بزووتنەوە سیاسییەکان، لە نمونەی فاشیزم، پەنا دەبەنە بەر ئەوەی کە هۆش ئاراستەی ئامانجێکی هەڵبژێردراو بکەن.

دەمێک کە تۆ ئامانجت ئازاد کردنی هۆشە، بەئاگابە لەوەی کە خۆت لەو مەشقانە بەدوور بگریت کە مەشقی جەستەیی توندوتیژن. تێبینی ئەو هەڵوێستە کلاسیکییەی فاشیزم بکە کە چۆن مامەڵەیەکی ڕەق و وشک لەگەڵ جەستەدا دەکەن، هەر وەک چۆن لە مارشی سەربازیدا دەیبینین. تەنانەت لە هونەرە جەنگییەکانیشدا، لە کاتێکا کە مەشقەکان زۆر بەهێزن، دەبێ زۆر بەئاگا بیت لەوەی کە فێرکارێکی باش هەڵبژێریت. ئەگەر ئەو مەشقانە بە خراپی جێبەجێ کران، ئەوا دەشێ جەستەیەکی وشک و ڕەق بەرهەم بهێنێ، یاوەخود چوارچێوەی هەر بەرنامەڕێژییەک تێپەڕێنێ و بەرەو ئەوە پەلکێشت بکات کە بە هیچ جۆرێک هۆشێکی نەرم و ناسک پەروەردە نەکات. بەهەمان شێوە، کاتێک کە مەشق دەکەیت دەبێت کار بۆ ئەوە بکەیت کە لە جیاتی ئەوەی سەرنج و لێخوردبوونەوەت بە تەسک و تروسکی بهێڵیتەوە، بەرەو کراوەیی و شلی بەریت. ئامانج لە هەموو ئەو مەشق و ڕاهێنانەش دەبێت بۆ ئازادکردنی هەردوو مێشک و جەستە بن پێکەوە، هەر جووڵە و کردارێک پێچەوانەی ئەوە بوەستنەوە دەبێت خۆتی لێ بەدوور بگریت.

دووپاتەکردنەوە تەکنیکێکی بەکەڵکە، بەڵام لەژیانی ڕاستەقینەدا پێویستمان بە (گەشەکردن) هەیە. تۆ ناتوانی ڕۆژ لە دوای ڕۆژ هەمان

شت دووباره بکەیتەوە: بۆ ئەوەی حەز و ئـارەزووت بهێڵیتەوە و (گەشە) بە خۆت بدەیت دەبێت بەهەمان شێوە بەرەو پێشەوە هەنگاو بنێیت. لە دێری زیندا، تۆ ڕۆژانە لەهەمان کاتدا هەمان شت دووبارە دەکەیتەوە. لەناو ئەندێشەدا دەمێنیتەوە، کار دەکەیت، نان دەخۆیت، دەنوویت. لەکاتێکا لەوانەیە ئەوە شێوازێکی کاریگەری ڕاهێنانێکی رۆحی بێت، بەڵام خۆ ئەکتەر قەشەیەک نییە، ئێمە پێویستمان بەوەیە کە بە ڕێگایەکی جیاواز کارەکانمان ڕاپەڕێنین بە مەبەستی گۆڕان و گەشە سەندن. تاکە ڕێگایەک بۆ ئەوەی خۆت لەوە بەدوور بگریت کە دووپاتەکردنەوە وشک وبرنگت هەڵبێنێت، ئەوەیە کە هەردوو کارکردی بەراورد و هەمەڕەنگی تێکەڵ بەکارەکەت بکەیت. لە شینتۆیزما لە دەمی گواستنەوە لەنێوان دوو قۆناخی بەهێزدا ئەو بیرۆکەیە بەکاردەهێنن، لە جووڵەیەکی چالاکەوە بەرەو چرکەساتێکی هێمن. لەڕاستیا بۆ ئەوەی هەر ڕاهێنانێکی جەستەیی کەڵک و بایەخی خۆی هەبێت، دەبێت بەراورد بەکاربهێنیت. کاتێک کە لە ڕاهێنانێکی چالاکەوە بەرەو نەرمی دەگوازیتەوە، فاکتەری گرنگ ماوەیە: بۆ ماوەی چەند لە بارێکا دەمێنیتەوە بەرلەوەی بۆ بارێکی دی بگوازیتەوە.

فێرکارێکی چاک دەتوانێت کە بەرلەوەی بەرەو راهێنانێکی ناسکتر بگوازیتەوە، ڕێنوێنی ئەوەت بکات کە راهێنانێکی قورس و دژوار دەبێت بۆ چەند بخایەنێت. ناکرێ پێشبینی ماوەدانان بکرێت، ناتوانی بڵێیت کارێکی قورس دەبێت بۆ ماوەی بیست خولەک درێژ بێتەوە و چرکەساتێکی ناسکیش بۆ ماوەی دە خولەک. ماوەی دروستی هەر راهێنانێک پشت بە کۆمەڵێک فاکتەر دەبەستێت، بۆ نمونە، ڕۆژ، ژمارەی کەسەکان، ئەندازەی ڕاهێنان. ڕاهێنەر کاتێک کە ڕێنوێنی یان دادوەری کات یان ماوە دەکات دەبێت زۆر بەناسکییەوە مامەڵە لەگەڵ ئەو فاکتەرانەدا بکات. ئەگەر ڕاهێنەرەکە بەباشی ماوەکەی دیاری کرد و هەڵبژارد، ئەوا قوتابییەکان بەباشترین شێوە هەست بەکاریگەری

ڕاهێنانەکان دەکەن، لەوانەیە هەست بەماندویی بکەن، بەڵام لەهەمان کاتیشا هەست بە خۆشییەکی لەبنەهاتوش دایاندەگرێت. دەمێکیش کە هەر بەتەنیا بۆ خۆت مەشق دەکەیت، ئەگەر هەستت کرد کە شتێک زیاد لە کاتی خۆی خایاندووە یاوەخود بۆتە ئەوەی کە بێزاربوونت تیا بخولقێنێت، ئەوا بەرەو ڕاهێنانێکی دی بگوازەرەوە.

لەگەڵ ئەوەشا، هەندێکجار کەڵکی زیاتری هەیە ئەگەر لەسەر ڕاهێنانێک بەردەوام بیت و بەبێ ڕاوەستان جار لە دوای جار دووبارەی بکەیتەوە. لەوانەیە لەسەری تووشی بێزاربوون بیت، بەڵام لەخاڵێکی دیاری کراویشدا ڕەنگە سنووری بێزاربوون تێپەڕێنیت و بگەیتە دونیایەکی دی و شتێکی زۆر نوێ بدۆزیتەوە، شتێک کە تاوەکو ئێستا لە ژیانی ئاسایی خۆتا ڕێکەوتیت نەکردووە. ئێمە لەژیانی ڕۆژانەماندا، هەرگیز لە سنوور و ڕێگرییەکانی بەردەم بێزاربوون ئاودیوو نەبووین، ئەگەر لە هەمبەر کارێکدا هەستمان بە دژواری و بێزاربوونێک کردبێت ئەوا زۆر بەسادەیی دەستمان لێ کێشاوەتەوە. کاتێک کە ناچار دەبیت تا دوا ڕادەی بێزاربوون بە ڕاهێنانێکەوە بنوسێیت ئەوا هەلێکت لە پێش دەمایە کە ڕواو و ڕووی بۆشاییەکی نوێ بیتەوە، ئەوەش زەمینەی گەشەکردنت بۆ دەرەخسێنێت.

لەژیانی ڕۆژانــەی خەڵکانی سادەی ژاپۆن دا ڕێژەیەکی زۆر دووبارەبوونەوە دەبینرێت. زۆر دەنوشتێیتەوە، هەستو سۆز و خۆشەویستت لەهەمبەر کەسانی دی دا بە کۆمەڵێک جووڵەی پڕ لە حیشمەت دەخەیتە ڕوو: تا زێدەتر خۆشەویستییت نیشانی کەسێک بدەی زێدەتر بۆی دەنوشتێیتەوە. ڕەنگە هەر لەبەر ئەوەش بێت کە گەلێک لە دابونەریتەکان نوشتانەوەیان وەک نیشانەیەک بۆ ڕێزلێنان بەکارهێنابێت، کە ئاماژەیەکی بەهێزە بۆ پێک گەیاندن و لێک نزیک کردنەوەی جۆش و خرۆش و کردار بەیەکدی. لە چرکەساتی ڕایی کردنی ئەو جووڵە و ئاماژانەدا، لە شتێک دڵنیا دەبیت کە بۆت ناکرێ

بە شێوازێکی لۆژیکی هیچ ڕوونکردنەوەیەکیان لەسەر بدەیت. ئەوە جۆرێکە لە تێگەیشتن کە تەنیا لەڕێی جەستەوە نەبێت، بۆت ناکرێت لە هیچ کتێبێکا یان گفتوگۆیەکدا بیاندۆزیتەوە. ڕەنگە ئەوەش تێگەیشتنێک بێ لە خودی خۆت وەک بونیادێکی مرۆیی.

لەزۆرێک لە ئایینەکانی ئەم دونیایەدا، بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ خەڵوەت دەکشیت، یان بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ ڕێگا دەبڕیت، بەڵام لە کۆتاییدا دەرونبینی یان بینایییەکی باڵا بەدەست دەهێنیت. ئەوەی کە لێرەدا جێگای لەسەر ڕاوەستانە ئەو دەرونبینییە کە لە ڕێگای هەندێک چالاکی جەستەییەوە بەدەست دەهێنرێت. کاری جەستەیی باش یەکێکە لەو کارکردانەی کە وات لێدەکات بگۆڕێیت یان تێگەیشتنت باشتر بێت. کاتێکیش کە تۆ مەشقی جووڵە و جەستەیی بە جۆرێکی تەندروست ڕادەپەڕێنیت، لەوانەیە لە ژیانتا هەست بە بەختەوەری بکەیت، یان هەست بە کرانەوە و خاوێنی مێشکت بکەیت یاوەخود ئاگاییت زێدەتر هەستەوەرتر دەبێت. بە شێوازێکی دی هەست بە پتەوبوون و بەهێزی دەکەیت.

وزەی مرۆیی

منداڵ لەسەر پارچە کاغەزێک ڕەنگ بڵاودەکاتەوە و نیگارێکی ڕەنگا و ڕەنگ و زیندوو بەرهەم دەهێنێت، بەڵام تەنیا هەر ئەوەندەیە کە جوانە. هونەرمەندانی شێوەکاریش لەوانەیە هەروا بەسەرپێی هەمان ڕەنگ بەهەمان شێوە بەکاربهێنن، بەڵام هەرچۆنێکش بێت کاتێک لە کارەکانیان دەڕوانیت هەستێکی جیاواز داتدەگرێت، هەستێکی بەهێزی ئەوتۆ کە بەرەو قووڵایی ناوەوە پەلکێشت دەکات، تەنیا هەر ئەوەندەی کاری منداڵەکە جوانە، بەڵام هەڵگری مانا و قووڵاییەکی زیاترە؛ بەڵام بۆچی ئەوە ڕوو دەدات؟

من وا هەست دەکەم بەهەر جۆرێک بووە لەڕێی ڕەنگ و شێوە و تانوپۆوە، وزەی هونەرمەندە شێوەکارەکە بۆ بینەر دەگوازرێتەوە. بۆ ئەکتەریش بەهەمان شێوە، کاتێک کە ڕواو ڕووی بینەر دەبێتەوە؛ گرفتێک لەئارادایە کە بەدەستهێنانی (ئامادەیی) تەواوە، ئەگەر چی بینەر بۆی ناکرێ بە ووشە گوزارشت لەوە بکات، بەڵام بۆی دەکرێ هەست بە وزەی ئەکتەرەکە بکات، بۆ ئەوان چونیان بۆ شانۆ یەکێکە لەو چێژە سەرەکیانە. هەر شتێک کە دەبێتە هۆی ئەوەی وەکو ئەکتەرێک پەرە بە وزەت بدات، یاریدەی نواندنیشت دەدات. کاتێک کە تۆ دەبینیت یان هەست دەکەیت ئەکتەرێک لەسەر تەختەی شانۆ گەورە دەنوێنێت، گەورەتر لەو جەستە فیزیکییەی کە بە ڕواڵەت دەینوێنێت. ئەوە لەڕێی سەرنج ڕاکێشانەوە ڕوو دەدات. سەردەمێک کە من گەنج بووم، تەماشای کچە ئەکتەرێکم دەکرد کە لەسەر شانۆ گەلێک شۆخ و شەنگی دەنواند، کاتێک کە شانۆییەکە تەواو بوو بەرەو دەرگای ژووری خۆگۆڕینی ئەکتەرەکان چووم و لەوێدا چاوەڕێم کرد و وەستام تا کچە ئەکتەرەکە هاتە دەرەوە. بەڵام کاتێک کە کچە ئەکتەرەکە دەرکەوت، وەک هەر ئافرەتێکی دی ئافرەتێکی گەلێک سادە و ئاسایی دەینواند، نەک ئەو ئافریدە زۆر نازدارەی کاتێک کە لەسەر تەختی شانۆ سەرگەرمی نواندن بوو.

بەوپەڕی گەرم و گوڕییەوە کە قاچەکانت هێندەی پانایی شانەکانت واڵا بن، لەسەر ئەرزەکە ڕابوەستە و بەو شێوەیەی کە ڕووت بەرەو ئاسمان بێت، سەرت بەرەو پشتەوە بسوڕێنە. تا ئەوەندەی کە لە توانادایە و بۆت دەکرێت دەمت، گوێچکەت، لوتت، چاوت بکەرەوە. باڵەکانت بەرەو سەرەوە هەڵبڕە و دەستەکانت واڵا بکە، بەو شێوەیەی کە بەری دەستت ڕووە ئاسمان کرابنەوە. زمانت درێژ بکە و لە دەمتی ببەرە دەرەوە. لەو بارەدا کە وەستاویت و هەموو ئەندامەکانی جەستەت روەو ئاسمان کراونەتەوە، دەنگی (ئـــــا)یەکی درێژ دەربهێنە

و تا ئەوەندەی بۆت دەکرێت درێژەی پێ بدە و بەردەوام بە، دواتر زۆر بەنەرمی باڵەکانت بەرەو خوارەوە شۆڕ بکەرەوە و سەرت بۆ باری ئاسایی خۆی بگەڕێنەرەوە و چاو و دەمت دابخە و بە هێمنی هەناسە بدە. گەلێک مەشقی هاوشێوەی دی هەن کە یاریدەی ئەوەت دەدەن وزەی مرۆینەی خۆتیان پێ فراوانتر بکەیت. کاتێک کە لەسەر ئەوە ڕادێیت بەو شێوەیە درێژە بە کار کردنی خۆت بدەیت، بە تەواویش بۆت دەکرێ سەرنجی ئەوە بدەیت کە لە چ سەرچاوەیەکەوە ئەو وزەیەت بۆ دێت. ئەوەت بۆ ڕوون دەبێتەوە کە ئاسودەیی بە تەنیا لەوەوە نییە کە (وزەت تێدەڕژێت) بەڵکو سەرباری ئەوە لەو بە شێنەیی تێگەیشتنەشتەوەیە، کە لەسەرچاوەی ئەو وزەیە و لەو پەیوەندییەش کە لەگەڵیت هەیە، دێت. هەر کە هەستت بە سەرچاوەی ئەو وزەیە کرد، ئیتر کەمترین خەمت لەگەڵ (وەرگرتنی وزە) دا دەبێت و زۆرترین خەمت لەگەڵ (یەکانگیربوون) لەگەڵ ئەو سەرچاوەیەدا دەبێت. ئاسودەییەکی لە بنەهاتو لە پرۆسەی ئەو (یەکانگیرییە)دا دەدۆزیتەوە و لە ئەنجامیشدا وزەیەکی زۆرت تێدەڕژێت. لەگەڵ ئەوەشدا تێگەیشتنت تا بێت قووڵتر دەبێتەوە.

دەق، لە شانۆی نووی ژاپۆنیدا گەلێک کۆنە و دەگەڕێتەوە بۆ ڕۆژگارەکانی سەدەی سیازدە و چواردە؛ کە زۆرجار شێوازی هونەری خۆی لە ئەندێشە سروشتییەکانەوە خواستوە. ئەگەر کەسایەتیەکە غەمگین بوو بێت، باسی ئەوەی نەکردووە کە بۆچی غەمگینە، لەوانەیە گوتبێتی: ((هاوین بەسەرچوو. بەمزوانە زستان دەگاتە جێ. گەڵاکانی پایز دەوەرن))

هەستو سۆزەکان لەڕێی دیاردەکانی سروشتەوە خراونەتە ڕوو. بەهۆی ئەو نەریتەوە ئەوەمان بۆ ڕوون دەبێتەوە کە مرۆ بەشێک بووە لە سروشت. هەستکردن بە شادی یان غەمگینی لە جیهانی سروشتیدا هاوتا و بەرابەری هەبووە و وزەی مرۆیی پەیوەست بووە بە وزەی

ژینگەی سروشتیەوە. ئەمڕۆ خەڵکان وا پێشبینی دەکەن کە لەبەرانبەر سروشتدا ئازادن و ئەوەی لە دونیای سروشتیدا ڕوو دەدات، دوور و نزیک هیچ کاریگەرییەکی لەسەر ئەوان نییە. لەو دەرەنجامەشدا، کاتێک کە لەسەر تەختەی شانۆ وێنای مرۆڤ دەکێشیت، هیچ پەیوەستگیرییەکی بە سروشتەوە نییە. بەڵام هەر کەسێک کە لە نزیک هێڵی بوومەلەرزەوە گوزەران دەکات، دڵنیایە لەوەی کە ئێمە بەتەواوی بەشێکین لە جیهانی سروشتی و هەر کاتێک زەمین بڕیاری لەرزینی دا ئەوا هیچ تەکنەلۆژیایەکی باڵا لە دونیادا بۆی ناکرێ قوتارت بکات.

لە ڕاستیا، مرۆڤ بەتەواوی وابەستە و پەیوەستگیرە بە سروشتەوە. ئاو و هەوا و ئاگر و تەنانەت زەمینیش، بەبەردەوامی دەجوڵێن و ئێمەش بەشێکین لەو جووڵەیە. کاتێک کە ئێمە لە شانۆ کار دەکەین دەبێت دان بەو پەیوەندییەدا بنێین. کاتێک کە لەسەر تەختەی شانۆ سەرقاڵی بیناسازی مرۆیین دەبێت ئەوەمان لەیاد بێت کە ئەو، وابەستەیە بە هەموو دیاردەکانی سروشتەوە. ئەگەر ئەوەمان لەیاد کرد، هەموو ئەو ڕەهەندانەی کە دەبێ مرۆیی بن لەناو دەچن.

بۆ نمونە کاتێک ئەم دێرە دەڵێم (من تووڕەم!). ئەگەر هاتوو وەک یەکەیەکی دابڕاو هەر بەتەنیا بیرم لە خۆم کردەوە و سەرنجم خستە سەر ئەزمونی تاکە کەسی خۆم، ئەوا توڕەبوونەکەم زۆر بێنمود دەبێت. بەڵام ئەگەر بیرم لەو ئاگرە کردەوە کە لە جێگەیەک کەوتۆتەوە، توڕەبوونەکەم گەلێک ئەستورتر و لەبەرچاوتر دەبێت. بێگومان، ئایا ئاگر بۆ خۆی (توڕە)) نییە، ئیدی هەستو سۆزیشم بۆ خۆی لەگەڵ جیهانی سروشتیشا بەرابەری هەیە. بەهەمان شێوە ئەگەر بمەوێ بەرجەستەی (ئاسودەیی) بکەم، دەتوانم پێشبینی ئەوە بکەم کە من بەشێکم لەو ئاڵوگۆڕە سروشتییەی دەوروبەری خۆم. ئیدی بەو شێوەیە، سۆزەکەم هەر بەتەنیا شتێک نییە کە زۆر بەسادەیی لە ناوەوەی مندا ڕوو بدات، بەڵکو بۆ خۆی دەبێتە ڕەنگدانەوەیەکی سروشتی.

کاتێک کە دەستمان کرد بە ئیش کردن لە دەقی (ئەو پیاوەی کە) پیتەر برۆک هەموومانی کۆکردەوە تا ئەوەمان بۆ ڕوون بکاتەوە کە ئەو دەیەوێ شانۆ بکاتە بەشێک لە کتێبەکەی (ئۆلیڤەر ساکس) بە ناوی (ئەو پیاوەی ژنەکەی خۆی لێدەبێتە شەبقەیەک) ئیدی دەستمان کرد بە مەشقی ڕاگوزاری هەندێک دیمەن لە کتێبەکە.

(لێرەدا یۆشی بۆ نەمایشی ((ئەو پیاوەی کە ژنەکەی لێدەبێتە شەبقەیەک)) کە بەرهەمێکی پیتەر برۆکە و ناوەکەی لە کتێبێکی ئۆلیڤەر ساکسەوە وەرگیراوە، بۆ کورتکردنەوەی ناوەکەی لەگەلێک جێگەی تری ئەم کتێبەدا تەنیا ئاماژە دەکات بە ((ئەو پیاوەی کە)) و. کوردی)

تا ئێرە، من هەمیشە پێم وابووە کە بابەتی گەڕانی شانۆیی، دەبێت بابەتێک بێت کە بێ کەمو زیاد وابەستە بێت بە ئەزموونی بینەرەوە. ڕەنگە بابەتێک بێ دەربارەی خۆشەویستی، کاروباری خێزان، مردن، ڕامیاری، بەڵام دەبێت ڕوداوێک بێ کە بینەر لە ژیانی خۆیدا بەری کەوتبێ و بۆی ئاسان بێت بیناسێتەوە. بەڵام دەربارەی نەخۆشییەکانی مێشک؟ ئەگەر بابەتێکی دەروونناسی بوایە تاڕادەیەک دەکرا دەست و پەنجەی خۆتی لەگەڵا نەرم بکەیت و پێی ئاشنا بیت، چونکە لەوانەیە دوور و نزیک ئەزمونێکم لەگەڵ گرفتارییە دەروونییەکاندا هەبوو بێت. بەڵام گرفتاری هەستەوەری دیاردەیەکی گەلێک تایبەت و سنوردارە و شتگەلێک نییە کە لەژیانی زۆربەی خەڵکاندا ئەزموون کرابێت. لێرەوە ئەو بابەتەی کە پیتەر برۆک هەڵیبژارد بوو بۆ من گرفتێک بوو. بۆمنەدەکرا خۆمی لەگەڵدا بسازێنم، زۆر بەڕاشکاویش بەلامەوە سەیر بوو، بۆچی لەم دونیایەدا لەسەر بابەتێکی ئاوها بنشینەوە. ئەکتەرەکان دەستیان کرد بە مەشقی ڕاگوزاری و منیش کەوتمە تەماشاکردنیان. لە پڕێکا هەستم بەوە کرد کە (من ئەو کەسەم). زۆر بەتەواوی کارێکی نالۆجیکی بوو، بەڵام هەستم کرد من ئەو کەسەم کە دووچاری گرفتاری هەستەوەری هاتووم. گەلێک ترسام. لە ئاستێکی تریشا، دیمەنەکە بۆ

خۆی پێکەنینهێنەریش بوو. پیاوێک کە هەست بەلای چەپی خۆی نەکات، لەوە دەچێ کەمێک پێکەنینهێنەر بێت بۆ تەماشا کردن. بەڵام من تۆقیم، بە هیچ جۆرێک پێکەنینهێنەر نەبوو. ڕێی تێدەچێت کە ئەو کەسە من بم کە لەوێ گرفتاربووم و هەست بە گرفتارییەکەی خۆم نەکەم. ڕێگایەک لە ئارادا نییە بۆ زانین.

ئیدی لەو ساتەدا ئەوە بووە جێی سەرسوڕمانم کە بێ سێ و دوو، پەیم بەوە برد کە بۆم دەکرێ لەو پرۆژەیەدا کار بکەم.

لە ڕاستیا لەو دەمەوەی کەلەگەڵ پیتەر برۆکدا کار دەکەم، لە نزیکەی سی ساڵێک لەمەوبەرەوە، ئەم کارە بووە باشترین پرۆژەی من. لەو ڕۆژگـارەدا، من لە یەکبینە بیرم لە وێنە دەکردەوە، بە تایبەتی وێنا کردن یان نمایش کردنی مرۆڤ. بەر لە داهێنانی ئامێری کامێرا، یەکێک لە ئەرکە بنچینەییەکانی پۆرتریێت ئەوە بووە کە تۆماری تایبەتمەندی کەسایەتی و ڕوداوەکان بکات. ئیدی لەو دەمەوەی کە وێنەی فۆتۆگرافی ئەو ئەرکە ڕاییدەکات، چ کارێکمان بە پۆرتریێت نەماوە. لە جیاتی ئەو ئەرکە، هەنوکە هونەرمەندانی هاوچەرخ شێوەی مرۆڤ دەکێشن بۆ ئەوەی شتێک دەربارەی ئەوە بڵێن کە چۆن خەڵکی دەبینن. ئیدی ئەوە ڕوانینی مرۆڤە کە دەگوازرێتەوە. هەوڵمدا هەمان کار لەگەڵ نواندنی خۆما بکەم. ئەو شێوازەی خۆم بەکاربهێنم کە چۆن دەڕوانمە خەڵکی، هەرچۆنێک بێ دڵنیا نەبووم لەوەی کە چۆن ئەو کارە ڕایی بکەم.

کاتێک کە دەستمان کرد بە ڕاهێنان، دڵنیا نەبووین لەوەی کە چ شێوازێک بۆ نەمایشی ئەو بەشە هەڵبژێرین. بڕیارماندا هەنگاوی یەکەم ئەوە بێت تا ئەوەندەی بۆمان دەکرێت زانین و شارەزایی دەربارەی خودی گرفتە هەستە دەمارییەکان کۆ بکەینەوە، بۆ ئەو مەبەستە بۆ ماوەی چوار مانگ سەردانی نەخۆشخانەی عەسابی ساڵپیتەمان لە پاریس کرد و لە نزیکەوە نەخۆشەکانمان بینی و قسەمان لەگەڵا کردن. هەموو ئەو ڕاپۆرت و سەرگوزشتانەمان خوێندەوە کە لە ئینگلتەرەوە

ڕەوانە کرابوون. گەلێک زانیاریشمان لە خودی ئۆلیڤەر ساکسەوە پێگەیشتبوو. گەلێک دۆکۆمێنتی تەلەفیزۆنیمان تەماشا کرد.

کاتێک کە لە نەخۆشخانە کەوتینە تێبینیکردنی نەخۆشەکان، هەندێ مەسەلە زۆر بە خراپی توشی شۆکیان کردم. نەخۆشێک هەبوو کە تێدەکۆشا لە بێهۆشی بێتە دەرەوە. نەخۆشێکی تریش تەنیا دوو هەفتەی لە ژیاندا مابوو. ئەوەی من لەو نەخۆشانە بەدیم کرد ئەوە بوو کە وزە بنچینەییەکانی مرۆڤ چەندە بەهێزن. جۆرێک لە وزە کە پاڵیان بە جەستەوە دەنا لە بهێوشی بێتە دەرەوە، وزەیەک کە دەیەوێت درێژە بە ژیانی خۆی بدات لە کاتێکا جەستە لە مردنەوە نزیکترە. ئەو نەخۆشەی کە بێهۆشبوو، دیار بوو کە سەرباری ئەوەی بێئاگا بوو، بەڵام شتێک لە ناوەوەیدا دەجولاً و هەوڵی دەدا کە جەستە بە ئاگا بهێنێتەوە. ئەو وزە مرۆڤانەیە زۆر بە تین و تاوە، گرنگ نییە بەلایەوە کەسەکە بێجووڵەیە یان لەسەرە مەرگدایە، شتێکە کە بۆ مانەوەی ژیان تێدەکۆشێت. بۆم دەرکەوت بەبەراورد بەو وزەیە، لای چەپت ئیفلیچ بێت هەر بە تەنیا وردەکارییەکی ڕووکارییە. بێگومان، ئیفلیچ بوون بۆ خۆی گرفتارییە، بەڵام بە بەراورد بەو پاڵنەرە سەرشێتەی بەردەوامی ژیان، تەنیا وردەکارییەکە. تەماشاکردنی ئەو وزەیە جێگای سەرسوڕمانە، لەگەڵ ئەوەشا شتێکی جوانیشە. نەخۆشێکی دی لەوێ بوو کە بە هیچ جۆرێک بۆینەدەکرا بجوڵێت، تەنیا ئەو کاتانە نەبێت کە کەسێک مۆسیقای لێدەدا، ئەویش دەکەوتە سەما کردن.

ئەوەم بۆ دەرکەوت کە مرۆڤ بۆ خۆی مەتەڵێکە. پزیشکانی هەستە دەمار بۆیان دەکرێ گەلێک ڕاڤەکاری لەسەر ئێرە و ئەوێی دیاردەکان بدەن، بەڵام من هەست دەکەم دەربارەی مرۆڤ هێشتا شتگەلێکی نهێنیئامێز لەئارادان. تەنانەت جەستە بۆ خۆی رازێکە و بۆت ناکرێ بەتەواوی ڕاڤەی بکەیت.

ساتەوەختێکیش کە سەرقاڵی نەمایشی (ئەو پیاوەی کە) بووم،

بڕیاری ئەوەم دا کە هەوڵی گەیاندنی ئەو پەیامە بدەم کە مرۆڤ چەندێک قەشەنگە و چەندێکیش پڕ ڕاز و نهێنییە. وەک دەرەنجامێکیش، کاتێک کە لە شانۆییەکەدا لە ڕۆڵە جیاوازەکاندا کار دەکەم، نیگەرانی ئەوە نیم کە وێنەی کارەکتەرگەلێکی دیاریکراو بکێشم. گرفتارە عەسابییەکان و وزە بنچینەییەکانی مرۆڤ وابەستە نین بەهیچ دۆخێکی کەسێتیەوە. من زۆر بەسادەیی لەوە ڕادەمێنم کە پارچە پارچە و جوڵە جووڵە دیمەنەکان بینا بکەم. وردە وردەش گیانی مرۆیی هەڵدەقوڵێت. بۆم دەرکەوت ئەو پرۆسەیە زۆر سەرنج ڕاکێشە. لەهەمان کاتیشا هەوڵم دا کەمترین ژمارەی ئەو جوڵانە بەکاربهێنم کە پێویستیان بە خستنە ڕووی هەقیقەتی دۆخی کەسایەتییەکانە. وردەکاری زیاد لە پێویستیش هەقیقەتە ناوەکییەکان دادەپۆشێت. ئێمە بەتەواوی ئەوەمان بۆ نەدەکرا ئەو جوانییە سەرنجراکێشەی گەوهەری مرۆیی ببینین.

تێبینی کردنی خود

سەروەختێک کە لە جووڵەیەک ورد دەبیتەوە، هەوڵ بدە گەڕان و لێپێچینەوەت هەموو ئەو کردارانە لە خۆ بگرێت کە سەرلەبەر هاوتا و هاوچەشنن، ئەوەش ڕاپێچت دەکات بۆ ئەوەی بەتەواوی بیر لەوە بکەیتەوە کە دەتەوێت چی لە جەستەت بکەیت. پەیکەری مرۆڤ چەق یان هێڵێکی ستوونی لە خۆ گرتووە کە تا نیوەی لەش دێتە خوارێ و چاوێک، کونێکی لووت، گوێیەک، باڵێک، لاقێک کەوتۆتە هەر لایەکی جەستەوە. هەر لەوە دەکات کە لای ڕاست ئاوێنەیەک یان وێنەیەکی دووبارەی لای چەپ بێت. هەرچۆنێک بێت ئێمە هوشیاری و ئاگاییەکی ئەوتۆمان دەربارەی ئەو ساختومانە بنچینەییە هەیە و کردارەکانمان بە ئەندازەیەکی دروست هاوچەشنی یەکن. بۆ ئەزموونکردنی هەر جۆرێک لەو جووڵانە، هەوڵبدە کە هەردوو لای ڕاست و چەپی جەستە

لەهەمان کات و بەیەک ئەندازەی یەکسان بجولێنیت. بۆ نمونە هەردوو باڵت بەرزبکەرەوە، تا ئەوەندەی بۆت دەکرێ هەردوو چاوت بکەرەوە، قوولە پێکانت بەرەو لایەک وەربگێرە. ئەوە گرنگ نییە کە چیدەکەیت یان چۆن دەکەویتە ڕوو، بەڵکو ئەوەی گرنگە دۆزینەوەی هەموو ئاستەکانی هاوچەشنییە، تاوەکو پەی بەوە بەری کە لەناوەوە هەست بە چی دەکەیت.

گەلێک گرانە بۆت بکرێ لە کارەکەی خۆت دڵنیا بیت. کاتێک کە ئەو مەشقانە ڕادەپەڕێنیت لە کەسێکی دی داوا بکە سەرپەرشتی یان تێبینی جووڵەکانت بکات. بۆ نمونە کە هەوڵدەدەیت جەستەت بۆ بارێکی تایبەت بجولێنیت.

(بەتایبەتی ئەو مەشقانەی کە دەستەکانت بۆ خـوارەوە لەسەر زەوییەکە داناوە) لەو چرکەساتانەدا ئاسان نییە لە خۆت بڕوانیت. بۆ ئەوەی بۆت بکرێ بە شێوەیەکی دروست و وردبین کارەکانی خۆت ڕایی بکەیت، لە کەسێکی دی بخوازە کە ئەو جووڵانەی دەیکەیت بۆت ڕاستبکاتەوە. هەر ئەوەندەش کە لێیڕاهاتیت ئاستی هەقیقی دەستەکانت دەکەونە کوێوە ئیدی بـەردەوام بە لەسەر دووبـارە کردنەوەی تا لە دواجاردا جەستەت بۆی بکرێ زۆر بە ئاسانی و بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی بگەڕێتەوە بۆ هەمان ئەو بارودۆخە. بەڵام بەرلەوەی کە بەوپەڕی دڵنیاییەوە بگەڕێیتەوە بۆ هەمان ئەو باری جەستەیەی پێشووترت، پێویستت بەوەیە کە بەتەواوی و سەد دەر سەد ئەو ئاست و بارە بەباشی فێر ببیت. بەهەمان شێوە، ڕێگە بە کەسێک بدە گوێ لە دەنگ و ئاخاوتنت ڕابگرێت تاوەکو لە وردبینیان ڕابمێنێت یان دڵنیا بێت. ئەگەر هەر لەسەرەتای پرۆڤە کردنتەوە کەسێکت هێنا کە دەستگیرۆیی و یاریدەت بدات، ئیدی بەبێ ئەوەی پێویستت بەوە بێت کە بۆ هەر جارێک و تاوێک ڕابوەستیت و لە خۆت وردبیتەوە، ئەوا لێیڕا دێیت بێ کەموکوڕی مەشقەکانی خۆت ڕایی بکەیت. لە کاتێکا ئەگەر چی

ئاوێنە یان تۆماری ڤیدیۆیی یاوەخود هەر جۆرە تۆمارێکی دی بۆی ناکرێ سەد دەر سەد ڕەنگدانەوەی بێ زیاد و کەمی کارەکەت بۆ بخاتە ڕوو، ئەوا لەیادت بێ، کارێکی شیاوە؛ بەتایبەتی بۆ ئەو جێگا تایبەتیانەی جەستە داوای یاریدە لە کەسێکی دی بخوازیت. ئەو جۆرە دەستگیرۆییانەی دی تەنیا بۆ سەرەتاکانی فێربوونی کاری شانۆیی بەکار دێت. لە کاتی نەمایشدا، بۆت ناکرێ بە هیچ جۆرێک (بە خۆتا بچیتەوە) ئەگەر چی جووڵەکەشت بەوپەڕی دروستی یان نادروستیەوە ڕایی کرد بێت، بەڵکو تەنیا دەبێت بار و دۆخەکانی جەستە لەڕێی هەستکردنەوە ڕێکبخەیت. وەک ئەکتەرێک دەبێت لە هەموو کاتەکاندا تەواو دڵنیا بیت لەوەی کە جەستەت چۆن داناوە، هەر جووڵەیەکیش دەبێت هەڵبژێردراو بێت نەک هەر لە خۆوە یان بە ڕێکەوت ڕوو بدات. زۆرێک لە ئەکتەر، پێیان خۆش نییە ڕەخنەیان لێ بگیرێت. کاتێک کە لە پرۆژەیەکدا کار دەکەم، ڕەنگە شتێک بە ئەکتەرێک بڵێم کە ببێتە مایەی تووڕە بوونی. من لە گەلێک بۆنەدا تێبینی ئەو تەرزەم کردوە، ئەگەر وا بێت یان وا نەبێت من ئەو کەسەم کە تێبینی دەدەم. لەوانەیە ئەکتەرەکە هەقی خۆی بێت کە نائارامی دایبگرێت. لەوانەیە هەڵە بێت ڕەخنە بگریت، ئەگەر بێتو گەلێک زۆر بڵێی بکەیت ئەوا ئەنجامەکەی ببێتە هۆی ئەوەی کە ئەکتەرەکە توشی شڵەژان بێت.

بەپێی ڕوانینی من، من زۆرم پێخۆشە گوێ لە هەر جۆرە ڕەخنەیەک بگرم کە لە ئارادایە. بەلای منەوە، گرفتێکی سەرەکی لێرەدا خۆی حەشار داوە کە بۆمناکرێ تەماشای جووڵەکانی خۆم بکەم. تەنانەت تۆماری ڤیدیۆیش، بۆی ناکرێ ئەو هەموو وردبینی و وردکارییەی کە لە نەمایشێکی زیندوودا هەیە ڕەنگ پێبداتەوە. نواندنیش لە بەرانبەر ئاوێنەیەکدا کارێکی کردە نییە و ڕەنگدانەوەکەشی ڕاستگۆیانە نییە. لێرەوە تێبینی خەڵکانی دی زۆر بەکەڵکە و ئەرک و جێی ئاوێنەت بۆ دەگرێتەوە.

بەڵام رەخنەگر (بەهەموو جۆرەکانی رەخنەگرەوە، تەنانەت بە ئەوانەشەوە کە هاورِێ ئەکتەرەکانی خۆتن) وەک ئاوێنەیەکی کەچ و خوار وان کە هەڵگری رِووگە و شێوەی تایبەتی خۆیانن. ئەگەر برِوات وابێ ئەوەی کە (رِەنگئەداتەوە) دەقاودەق بێ کەم و زیاد بگوازرێتەوە بۆ گووتن، ئەوا دوور نییە کە بە رِوانینێکی هەڵەوە بێینە دەرەوە. وشەکانی رەخنەگر رِەنگدانەوەیەکی حەقیقی ئەو کارانە نین کە تۆ پێیان هەڵدەستیت. دەبێت رِێگاش بدرێ بۆ بەهەڵەدا چوون. لەگەڵ ئەوەشدا هەموو زانیارییەکان جێبایەخن، ئەوەش گرفتێک نییە کە تۆ گوێ بۆ هیچ یەکێکیان شلناکەیت، یان کتومت شوێن پێی هەموویان هەڵدەگریت. من پێم وایە رِوانینی کەسانی تر زۆر بەنرخ بن و تا ئەوەندەی بۆمدەکرێ بە سنگفراوانییەوە لێیان وەردەگرم. زۆرجار هاورێیان گلەیی ئەوەم لێدەکەن کە من زیاد لە پێویست گوێ بۆ کەسانی دی شلدەکەم.

ئـەوان پێیان وایـە کە ئـەوە ببێتە هۆی ئـەوەی کە لە توانای باوەرِبەخۆبوونم کەمبکاتەوە. رِەنگە ئەوە تا رِادەیەک رِاستی تیا بێت، بەڵام ئەوە هۆیەک نییە کە من پێم خۆشە گوێ بۆ رەخنە شلبکەم. من پێموانییە ناچار بم شوێن وردو درشتی هەر سەرنجێک بکەوم، بەڵام لەرِێی ئەوەوە کە خەڵکان دەیڵێن، بۆمدەکرێ زانیاری لەمەر کارەکەی خۆم وەربگرم و ئەوەش دەروازەیەکم بۆ واڵا دەکات کە بزانم لە رِاستیدا چی دەگوزەرێت. تەنانەت بوونی ئاوێنەیەکی کەچ و خوار باشترە لەوەی کە ئاوێنەیەک نەبێت، دەشێ سەرنجەکان ((رِاستگۆ)) نەبن بەڵام بەکەڵکن.

ئەکتەرێکی کابووکی جارێکیان گووتی:

((ئەگەر پێتوابوو کەسێک ئاستی نواندنی لە تۆ باڵاترە، ئەوا ئەو گەلێک کارامەیە. ئەگەر پێتوابوو هەردوکتان تا رِادەیەک لەیەک ئاستان، ئەوا بێگومان ئەو زۆر لەتۆ لە پێشترە. ئەگەر واتهەستکرد کە ئەو لە ئاستێکدایە لە تۆ نزمتر بێ، ئەوا لە رِاستیا هەردوکتان لە یەک ئاستان.))

لە ڕاستیا، بینەر ئاوێنەیەکی هەقیقییە. من بەتەواوی نازانم چۆن ئەو ڕۆڵەی خۆم یاریبکەم هەتا وەکو ڕواو ڕووی بینەر ڕانەوەستمەوە. لەو چرکەساتەدا کە ڕۆڵی خۆم دەدۆزمــەوە، ژووری پرۆڤە تەنیا ئامادەکارییەکە کە هەلی ئەو دوزینەوەیەم بۆ دەرەخسێنێت. بینەر پێمدەڵێ چۆن ڕۆڵی خۆم یاریبکەم. بڕوام وایە کاری ئەکتەر نیشاندانی ئەوە نییە کە دەتوانێت چ کارێک ئەنجامبدات، بەڵکو دەبێ بۆیبکرێ بینەر بگوازێتەوە بۆ شوێنکاتێکی دی؛ شوێنکاتێک کە بۆیناکرێ لە ژیانی ڕۆژانەدا ڕێکەوتی بکات. کاری ئەکتەر لەسەرێکەوە بەکاری شوفێری ماشێنێک دەچێت کە خەڵکی هەڵدەگرێت و دەیانگوازێتەوە بۆ شوێنێکی دی، شوێنێکی تەواو ناوازە. من دەمەوێت بەو شێوازە خزمەتی بینەر بکەم. کاتێک کە سەرقاڵی نواندنیت، تۆ بەتەواوی دەرگیریت لەگەڵ ئەو کارەکتەرەدا کە ڕۆڵەکەی دەگێریت. ئەگەر کارەکتەرەکە غەمگین بێت، ئەوا هەستو سۆز و جەستەشت بەگوێرەی ئەوە دەجولێتەوە، لە هەمان کاتیشا (تۆ)یەکی دیش لە ئارادایە کە نەمایش دەباتە ڕێوە، تۆیەک کە تەواوێک غەمگین نیت. دەتوانی هەست بە ڕایەڵی ئەو پەیوەندییە بکەیت کە دەکەوێتە نێوان ئەو (تۆ)یەی کە سەرگەرمی چرکەساتەکانە و ئەو (تۆ)یەی کە لەدەرەوە ڕاوەستاوە و چاودێری دەکات.

(چاودێریکەر) فەرمان دەدات؛ بۆ نمونە، بڕیاری ئەوە دەدات شێوەی جەستە بگۆڕێت کە لەبەرانبەر ئەوەشدا هەستو سۆز بە دوای خۆیدا ڕێکدەخاتەوە. ئەو پرۆسەیە زۆر سەرنجڕاکێشە بۆ تێبینی کردن و تۆش بە ئاگایت لە (خۆت) کە سەرقاڵی چاودێریکردنی (خۆت)ـەکەی ترە. لە هەمان کاتیشا تۆ لە ڕاستیا نازانیت پەیوەندی نێوان جەستە و هەست و سۆز چۆن کاری خۆی دەباتە ڕێوە. بە ڕێکخستنەوەی جەستە، هەست و سۆزت گۆڕان لە خۆ دەگرێت، شتێک دەگۆڕێت و تۆش ئاگات لێیە کە ڕوو دەدات، بەڵام تێناگەیت بۆچی وا دەکات. بەدوای ئەوەدا بە شوێن (تۆ)کەی تردا دەگەڕێیت کە وا دەکات ئەو

گۆڕانگارییانە ڕوو بدات.

وەک ڕاهێنانێک، هەوڵبدە ڕۆڵی کارەکتەرێک یاری بکەیت کە تەنیا بەشێکی جەستە بەکار دەهێنێت. بۆ نموونە تۆ ڕۆڵی هاملێت یاری دەکەیت؛ بە هەموو ئالۆزیەکانی خۆیەوە و تەنیا دەستێکت بەکار دەهێنیت. ئەمجا هەوڵ بدە دەستەکەی تریشت بەکار بهێنیت و ژیان بە کارەکتەری ئۆڤیلیا ببەخشیت. هەر وەکو شانۆی بووکەڵە وایە، بەڵام بە جیاوازییەکەوە کە ئەویش ئەوەیە بووکەڵەکە پارچەیەکە لە جەستەی خۆت. کاتێک ئەو کارە جێبەجێ دەکەیت، لە ڕێی دەستەوە بە کاری نواندن هەڵدەستیت. هەمان کار دووبارە بکەرەوە و ئەمجارە لە جیاتی ئەوەی تەنیا دەستێکت بەکار بهێنیت، سەرجەم جەستەت بەکاربهێنە. زۆر بەسادەیی هەر وەکو چۆن مامەڵەت لەگەڵ دەستدا دەکرد، بە هەمان شێوە مامەڵە لەگەڵ هەموو جەستەدا دەکەیت. وەک ئەکتەرێک، چاودێری و مامەڵەش لەگەڵ جەستەدا دەکەیت، لە دەرەنجامی ئەو مامەڵەیەشەوە شتێک دەگۆڕێت و هەستو سۆزێکی نوێت تێدەڕژێت. هەر لەو چرکەساتەشدا کە چاودێری هاتنە ئارا و دەرکەوتن یان هەڵقوڵینی ئەو هەستو سۆزە دەکەیت، تا ڕادەیەک وەک شتێکی نامۆ و لەناکاو وایە. بەڵام ئەو کەسە کێیە کە چاودێری دەکات؟

چیرۆکێکمان هەیە کە لە وڵاتی چیین ڕوویداوە. هەبوو نەبوو، پیاوێکی دەوڵەمەندمان هەبوو. ئەم پیاوە چوار ژنی هەبوو. ژنی یەکەمیان هەتا بڵێی جوان و نازدار بوو. بۆ هەر کوێیەک بڕۆیشتایە لەگەڵ خۆی دەیبرد و بە شانازییەوە نیشانی هەر کەسێکی دەدا کە ڕێکەوتی بکردایە. ئەم ژنەی دڵی هەر شتێکی لە دونیادا بخواستایە؛ لە زێر و زیوو، لە ئاوریشمی جوان و گرانبەها، بێ سێ و دوو بۆی دەکری. هەمیشە پێکەوە دەچوونە گەرماو و زۆر بەسادەییش ئەم پیاوە لە سەرییەوە تا پای ژنەی بە دەستی خۆی دەشوشت. ئیدی ئەم ژنە لە خۆی گۆڕا و هەتا بڵێی لووتبەرز و لە خۆباییبوو، بە ئارەزووی

خۆی ئەم مێردەی دەهێنا و دەبرد. پاش هەوڵ و تەقەلایەکی زۆر ژنی دووهەمی هێنا. تا ئەم بووکەی بۆ دابەزی، هەوڵی زۆری دا، مامە حەمەیی زۆری کرد و لە هەمان کاتدا بێنە و بەردەیەکی زۆریشی هاتە ڕێ. بۆ ئەم ژنهێنانەی پایە و پلەی کۆمەڵایەتی خۆی لە ناو کۆمەڵدا قۆزتەوە. ئەم ژنەی زۆر خۆش دەویست. بە ژنهێنانی دووهەمی گەلێک ئاسودە بوو و هەر لەبەر ئەوەش هەستی بە دڵنیایی تەواو دەکرد. ئەگەر چی بەرانبەر ئەم ژنە تازەیەی کەمتر هەستی بە خۆشەویستی ڕاستەقینە دەکرد (لەبەر ئەوەی ناچار بوو هەوڵێکی زۆر بدات بۆ بەدەستهێنانی ئەم ژنەی) بەڵام سوێندی خوارد بوو هەرچی لە توانادا بێت بۆی بکات. بە ژنەکەی گووتبوو کە حەز دەکات ببێتە فێڵباز، پیاوکوژ، یان هەر شتێکی دی بۆ ئەوەی دڵنیا بێت لەوەی کە لەگەڵیا دەمێنێتەوە.

ژنی سێهەمی تا ڕادەیـەک ئەوەندەی بەلاوە گرنگ نەبوو، هەر ئەوەندە بوو کە هەستێکی ناسکی بەرانبەری هەبوو. بەڵام کاتێک کە مارەی کردبوو، ژنێکی جوان و سەرنجڕاکێش بوو. ناو بە ناو لە گەشتو گوزارەکانیدا لەگەڵ خۆیدا دەیبرد، تاوەکو لەو کاتانەش کە لەماڵ نییە؛ هەست بە خۆشی و سەفا بکات. بەڵام بەپێی تێپەڕینی کات هەستی بە کەموو کوڕی و خەوشەکانی ئەو ژنەی کرد. ئەگەر چی لە سەرەتای ژیانی هاوسەرێتیاندا بەوجۆرە نەبوو، بەڵام وردە وردە گرفت و ناخۆشی کەوتە نێوانیانەوە. گەلێک پلار و توانجی دەگرتە ئەم ژنەی وەک ئەوەی پێیدەگووت:

((گەمژە، بێ هەست و سۆز، نەخوێندەوار.))

ئەوەندەی نەمابوو کە لێک جوێ ببنەوە، تا لە ناکاوێک منداڵێک چارەنوسەکەی گۆڕی و ئیدی مێردەکەی بڕیاڕی دا کە ژیانیان هەر وا بە سادەیی بمێنێتەوە.

ژنی چوارهەمی هەر وەکو خزمەتکارێک مامەڵەی دەکـرد. بە ئارەزووی خۆی دەهێنا و دەیبرد و دەیڕەتاند. هەر کاتێکیش ئارەزووی

بکردایە لێیدەدا، قەتیش نەبوو دیارییەک یان روویەکی خۆشی لێ بنێت. لەو دەمەوەش کە خۆشەویستی مێردەکەی ڕووی لە کەمی کردبوو، ئەم ژنە بەستزمانە لە حاڵێکی خراپدا گوزەرانی دەکرد. ئیدی وای لێهاتبوو ئەوپەڕی داماو و بێدەرەتان ژیانی دەبردە سەر. هەمیشەش ئاگای لە هەڵسوکەوتی خۆی بوو تا کارێکی وا نەکات کە دڵی مێردەکەی برەنجێنێت.

ڕۆژێکیان لە لایەن دەوڵەتەوە داوای لێکرا کە خۆی بۆ گەشتێکی دور و درێژ بۆ ئەودیووی سنوری ئیمپراتۆرییەتەکەیان ئامادە بکات. لەبەرئەوەی هێز و گوڕی جارانی نەمابوو، بۆی نەدەکرا بە تەنیا ئەم گەشتە بکات. بڕیاڕی دا داوا لە یەکێک لە ژنەکانی بکات کە لەو گەشتەیدا هاوڕێ و هاوسەفەری بکەن. ئەو زیاتر حەزی بەوە بوو کە ژنی یەکەمیان هاوڕێ و هاوسەفەری بێت. بەڵام هەر کە ئەو داوایەی لە ژنی یەکەمی کرد، ئەو زۆر بە ساردییەوە وەڵامی دایەوە و گووتی:

((نەخێر، بە هیچ جۆرێک)). ئیدی پشتی کردە مێردەکەی و دوور کەوتەوە. مێردەکەی زۆر تورە بوو، بەڵام بۆی نەدەکرا هیچی لەگەڵ بکات. لە دوای ئەوە ڕووی کردە ژنی دووهەمی و هەمان داوای لێ کرد. ژنی دووهەمی بەبێ ئەوەی خۆی بشڵەژێنێت، بەدەم شانە کردنی قژییەوە بەیەک وشە پێی گووت: ((نەخێر)). دڵرەقی ژنەکەی توشی شۆکی کرد.

ئیدی ڕووی کردە ژنی سێهەمی. هەموو قورسایی ڕۆژانەیماڵەکە بەسەر ژنی سێهەمیەوە بوو، سەرباری ئەوەش هەر کاتێک ناساخ بوایە، ئەو شەونخونی بەدیارییەوە دەکێشا. پێیوابوو لەویان باشتر تیا نەبێت بۆ ئەوەی لەو گەشتە دور و درێژ و سەختەیدا هاوسەفەری بکات و خەمی هەڵبگرێت. کاتێک کە ئەو داوایەی ئاراستە کرد، ژنە هەردوو چاوی پڕ بوو لە فرمێسک و گووتی:

((لە ڕاستیا من پێمخۆشە لەگەڵتا بێم، بەڵام دەبێ من لێرە بمێنمەوە

و ئاگام لە منداڵەکەمان بێت. لەگەڵ ئەوەشا من دەترسێم سەردانی ئەو شوێنانە بکەم کە بەلامەوە ئاشنا نین. لە ڕاستیا من دەتۆقێم. من تا ئەوپەڕی سنوور لە دووت دێم، بەڵام لەوە دوورتر، داوای بەخشینت لێدەکەم، لەوە دوورتر ناتوانم بڕۆم.))

مێردە سەری ڕەزامەندی بۆ پۆزشی ژنەکەی لەقاند و بە دوای ژنی چوارەمیدا ڕۆی. ئەگەرچی بە گومان بوو، لەبەرئەوەی مامەڵەیەکی ئەوتۆی لەگەڵ نەکردبوو کە چاوەڕێی وەڵامێکی دڵخۆشکەرەی لێبکات. بەڵام ژنە پێیگوت کە کاری ئەم ئەوەیە کە لە تەنیشت مێردەکەیەوە بێت و بۆ هەر کوێیەک داوای لێبکات، شوێنی بکەوێت؛ ئەگەر بۆ دۆزەخیش بێت. کابرا بە وەڵامەکەی هەم سەرسوڕمان و هەم خۆشحاڵی دایگرت.

کاتێ کە ڕۆژی سەفەر هات. ژنی یەکەمی نەک هەر لە نێو پێخەفەکەی بەرز نەبۆوە، تەنانەت ڕوویەکی گەشاوەشی لێ نەنا و درێژەی بە هەمان ساردو سڕی خۆی دا و ئامادە نەبوو خواحافیزیشی لێبکات. ژنەی دووهەمیشی بە هەمان شێوە ڕەفتاری کرد و هیچی نەگووت، تەنانەت ئامادە نەبوو هیوای سەفەرێکی خۆش و سەلامەتیشی بۆ بخوازێت. ژنی سێهەمی سەرقاڵبوو بە ئامادەکردنی پێویستییەکانی گەشتەکەیەوە و وەفای خۆی نیشاندا و لە دەم دەرگا بە دوو چاوی پڕ لە گریانەوە باوەشی بە مێردەکەیدا کرد و تێر تێر ماچی کرد و گەڕایەوە ماڵی خۆی. کابرا تەنیا بە هاوسەفەری ژنی چوارەمی بەرەو گەشتێکی دورو درێژ و وڵاتانێکی بێگانە ملی ڕێگای گرتە بەر.

کەواتە ئەو چوار ژنە کێن؟ ژنی یەکەم جەستەیە. ژنی دووهەم ماڵ و موڵک و داراییتە. ژنی سێهەم خێزانتە یان پەیوەندییەکانتە بە خەڵکیەوە، ژنی چوارەمیش خودی خۆتە. ئەودیووی سنووریش مردنە. جەستە و ماڵ و موڵکت هەنگاوێک لەگەڵت نایەن. مێرد یان ژن، ئەوەندەی بۆیان بکرێ لە دوات دێن. ئەوەی بە تەنیا لەگەڵت دەمێنێتەوە، ئەو کەسەیە کە تا دوا ڕادە لەگەڵی خراپ جوڵاویتەوە؛ کە خودی خۆتە. ئێمە وا بیر

لە جەستەمان دەکەینەوە هەر وەکو ئەوەی کە موڵکی (خودی) خۆمان بێت. ئەوە ڕاستە کە تۆ بۆت دەکرێ جەستەت بە کار بهێنیت، بەڵام ئەوەماڵی خۆت نییە. ئەوەی کە تۆ بەڕاستی (خاوەنیت) تەنیا مێشک و ناخی دەرونتە.

تۆ لە گوڵ بڕوانە، یەکەمین شتێک کە سەرنجت ڕادەکێشێت پەڕەی ناسکی گوڵەکەیە. بەڵام ئەگەر تۆ بڕوانیتە ئەودیووی گوڵەکە، ئەوکات دەتوانی لاسکی گوڵەکە ببینیت. نازکی؛ جوانییەکە کە هەقیقییە، بەڵام شتێکی دی کە نادیارە، لەو دیوەوە پشتیوانی لێدەکات. ئەوەش سەنگی مەحەقی هەموو شتێکە. دەریاچە ڕووکارێکە کە تۆ بۆت دەکرێ بیبینیت، بەڵام دەریاچە هەمیشە (شتێکی دی) لەو دیوەوەی هەیە. تەنانەت شاخێکی گەورە و زەبەلاح گەلێک جوگەلە لە ناخیا هەڵدەقوڵێن.

مرۆڤیش هەمیشە ڕووکارێکی بینراوی هەیە و لە ناوەوەش دونیایەک نهێنی خۆی حەشار داوە. ئەوەی تۆ بۆت دەکرێ بیبینیت لە لایەن ئەوەوە کە تۆ بۆت ناکرێ بیبینیت پشتیوانی لێدەکرێت. لەبەرئەوە نابێت لە ساتەوەختی پرۆڤەدا بکەویتە هەڵەوە بەخاتری ئەوەی هەر بەتەنیا ڕووکاری شتەکان دەبینیت. بەوپەڕی سادەیی ئەوە هیچ کەڵکێک ناگرێت.

تۆ ئەگەر دەتەوێت گوڵێکی جوان بەرهەم بهێنیت، ئەوا دەبێت بایەخ بە ئاودانی گوڵەگە و بە لاسکەکەی بدەیت تا تەواو گەشە بکا و گەورە بێت. بەهەمان شێوە گەر بتەوێ خاوەنی جەستەیەکی جوان و قەشەنگ بیت و ئامادەبوونێکی شیاوت لەسەر شانۆ هەبێت، دەبێت بایەخ بە ناخی دەرونی خۆت بدەیت. ئەگەر ناوەوەت بە هەژاری پەروەردە کرد، ئەوا بە هیچ جۆرێک ئەندازەی جوانی ئاماژە، تەکنیکی دەنگی ناوازە، جلوبەرگی ناسک و جوان، مەکیاژ و خۆ جوانکردن بە فریات ناکەوێت. بەبێ دونیای ناوەوە هیچ کەڵکێک ناگرێت.

دەتوانم پرسیارێک بکەم، ئاو چییە؟

تۆ دەتوانی بە هێنانەوەی چەند نمونەیەک وەڵام بدەیتەوە، وەک ئەوەی (دەریاچەیە، ڕووبارە، زەریایە، یان ئەو مادە شلەی کە لە بۆری ماڵەکانمانەوە دێتە دەرەوە) بەڵام ئەوانە هیچی (ئاو) نین. بەڵکو ئەوانە ئەو فۆرمانەن کە ئاو لێیانەوە دەردەکەوێ. بەمانایەکی تر شتێک لە ئارادا نییە وەک (ئاو) بۆ خۆی. شێوەیەکی بنەرەتی ئاو وەک خۆی بوونی نییە.

کاتێک کە ئاو دەبینین، تەنیا ناوەڕۆکێکە و لە (وێنەیەک)دا دەیبینین، لە مەنجەڵێک، لە زەریایەک، لە دڵۆپێک باراندا. ئەگەر ئاو بکەینە دەفرێکی خڕەوە، ئەوا کتومت شێوەی دەفرەکە وەردەگرێت و هەموو جوڵەیەکی ئاوەکەش هەر لەو شێوەیەدا گیر دەخوات. ئەگەر لە شێوەی رووبارێکدا بکەوێتە ڕوو ئەوا مل بۆ ڕێرەوی ڕووبارەکە شل دەکا و دیمەنە سروشتییەکەشی بەپێی بەرزی و نزمی و پانی و پۆڕی و تەسک بوونەوە و خوڕە و هاژەی ڕووبارەکە دەگۆڕێت. لە دەریاچەشدا دەروازە و دورگە و شێوەیەکی ئاڵۆز بە خۆیەوە دەگرێ و لە ژێر گەرمایی و تیشکی خۆردا دەبێتە هەڵم.

ئاو سەدان شێوەی جیاوازی هەیە و هەمیشە ئێمە (ئاو) بەپێی شێوەکەیدا دەناسینەوە. (ل. م)

مرۆڤیش بەهەمان جۆر. ئێمە دەزانین کە (ئاو) بوونی هەیە، ئەگەر چی تەنیا ئەو کاتانە دەتوانین ببینین کە شێوەی ئەو قەوارەیە وەردەگرێت کە هەیە. بوونی مرۆیش لەو دیووی ئەو (شێوە)یەوە بوونی هەیە کە ئێمە دەیبینین.

تەنانەت تاقە کەسێک بۆ خۆی چەندین ((شێوە))ی هەیە. هەندێکجار شێوەکانمان لەو کارەوە دێت کە ڕایدەپەڕێنین.

ئێمە قوتابین، فەیلەسوفین، یان کرێکار. ئەوە دابوونەریتمانە. یاوەخود ئێمە بەپێی تەمەن شێوە وەردەگرین و هەر بەو پێیەش بەرپرسیارێتیمان دەگۆڕێت: مناڵی، دایک و باوکێتی، پیرێتی. رەنگە تاکە

کەسێک لە ماوەی ئێوارەیەکدا لە چەندین شێوەدا دەربکەوێت، لەوانەیە لە سەرۆکێکی وشکو برنگەوە بۆ هاورێیەکی هاوسۆز و بۆ باوکێکی بەرپرسیارو بۆ عاشقێکی ساویلکەی ڕۆمانتیکی بگۆڕێت. هەموو ئەو ڕۆڵانە هەقیقەتن بەڵام کامڵ نین. زۆر بە سادەیی ئەوانە ئەو شێوانەن کە دەشێ مرۆڤ پێوەیانەوە بکەوێتە ڕوو. (ل. م)

جارێکیان مامۆستایەکی زین، جەستەی بە کوتە گۆشتێکی سوور شوبهاند کە مرۆڤی هەقیقی ڕۆژانە بەردەوام دەڕواتە ناوی و لێوەی دێتە دەرێ. کەسانێکی زۆر گریمانەی ئەوە دەکەن کە ئەو جەستەیەی دەیبینین کتومت لە خۆیان دەکات. لە کاتێکا کە ئەو کوتە گۆشتە بە دڵنیایی خودی مرۆڤە، لەناو ئەو جەستەیەدا جۆرێکی دی لە مرۆڤ بوونی هەیە؛ شتێکی دی کە تەواو جیاوازە لەو خوێن و گۆشتەی کە هەیە. ئەوی دی کەسێکی ئازادە و بەردەوام لە گۆڕاندایە، ئەو کەسە؛ تەواو خودی خۆتە.

کاتێک کە سەرگەرمی نواندنیت، ئامانج نیشاندانی ئەو کارەکتەرە نییە کە تۆ ڕۆڵەکەی یاری دەکەیت. لەو دیووی ئەو کارەکتەرەوە مرۆڤێکی زیندوو بوونی هەیە و هەر ئەو کەسە زیندووەشە کە کارێکی وا دەکات کە ئەو تەختە ساردو سڕەی شانۆ گیانێکی زیندووی بەبەردا بکرێ. دارشتنی (کارەکتەر) هەروا بەسادەیی بە هیچ جۆرێک کیفایەت نییە.

جەستە و هەستو سۆز

ئەکتەر هەوڵدەدات لەسەر تەختەی شانۆ (سروشتی) بنوێنێت. بێگومان ئەوەش لە هەموو شێوازەکانی تری شانۆدا بەتەواوی راستە. تەنانەت ئەو دەمەش کە ئەکتەر هەوڵدەدات شێوازێک بۆ بەرهەمەکەی هەڵبژێرێت، ئامانج لەو کارەی ئەوەیە کە لەسەر تەختەی شانۆ

سروشتی بنوێنێت. مەبەست لە سروشتی لای من (مرۆڤانەیە):

شتێک کە (هەقیقییە) ئەکتەر گیان بەبەریا دەکات و بینەریش هەستی پێدەکات. نواندنی سروشتی شتێکە کە تۆ لەڕێگەی گەڕانێکی دەرونی قووڵەوە پەی پێدەبەیت. لەوانەیە تۆ کارێک بەرهەم بهێنیت کە تا دوا ڕادە سروشتی و هەڵگری گیانێکی مرۆڤانە بێت. بەڵام ئەمە هەموو کاتێک مەیسەر نابێت، لەبەرئەوەی دەروازە و ڕێی هەستو سۆز بۆ ئەو گەڕانە کارێکی هەروا سادە نییە و هەندێکجار پڕە لە گرێ و گۆڵ. ئەوەش پێویستی بە کۆمەڵێک تەرز و شێواز هەیە لەلای ئەکتەر بەچاوپۆشی لەوەی کە لەڕاستیا هەست بە چی دەکات، بەردەوام هەموو شەوێک نواندنێکی مرۆڤانەی ڕاستگۆیانە بەرهەم بهێنێت.

ئێمە دەزانین کە هۆش، جەستە، هەست و سۆز؛ زۆر بەئالۆزی پێکەوە ڕایەڵ کراون. کاتێک کە تۆ خەمباری داتدەگرێت، شانەکانت هەرەس دێنێ و سەرت شۆر دەبێتەوە و ڕەشبینی داتدەگرێ و پێت وایە سەرتاپای ژیانت بە هەڵەدا تێدەپەڕێت. کاتێکیش ئاسودەیت، جەستەت ڕێک و ڕەوان بەرەو کرانەوە دەڕوات و سەرت قیت و قۆز ڕادەوەستێت؛ بە هەر جۆرێکیش بووە وا هەست دەکەیت کە هەر چی هیوا بخوازیت بۆت دێتە دی. بەردەوام باری جەستە و بیرکردنەوە و هەستو سۆزەکانت پێکەوە گۆڕانیان بەسەردا دێت.

وەک ئەکتەر ئێمە هەمیشە کارەکانمان لە مێشک یان لە هەستو سۆزەوە لە دایک دەبن و دواتر خۆیانمان بەسەرا دەسەپێنن و لە جیهانی ناوەوە بەرەو دونیای دەرەوە پەل دەهاوێژن و دێنە دەرێ و لەسەر جەستەمان دەکەونە ڕوو. شێوازەکەی تریش هەر ڕاستە و کاری خۆی دەکات: لە دەرەوە دەخولقێ و دواتر بەرەو ناوەوە گەشتی خۆی دەست پێدەکات.

بۆ بەرجەستە کردنی ئەو بیرۆکەیە دەتوانی پێکەنین بەکاربهێنیت. بەوپەڕی بەرزییەوە دەنگی (هەها هەها هەها) دەربهێنە.

گوێ مەدەرە ئەوەی کە خۆشیت پێدەبەخشێت یان نا، بە شێوازێکی ئاسایی جێبەجێی بکە. ئەگەر هەر کاتێک ئەو ڕاهێنانە بە گروپ جێبەجێ بکرێ، هەر کەس لە شوێنی خۆیەوە بەڕاستگۆیی پێدەکەنێ و سروشتی دەکەوێتەوە.

وەک ئەکتەر کارێکی زۆر دژوارە بۆت بکرێ لە خۆتەوە پێبکەنیت، هەتا ئەگەر هەوڵیش بدەیت لە ئەزمونی خۆتەوە چرکەساتێکی پڕ لە خۆشی بەیاد بهێنیتەوە، هێشتا کارێکی هەروا ئاسان نییە. لەبەرئەوەی بە شێوەیەکی گشتی زۆر گرانە بۆت بکرێ باری دەرونی خۆت بە تەنیا لە ڕێی هێزی ئیرادەوە بگۆڕیت. دەتوانیت هەوڵبدەیت بە خۆت بڵێی کە هەست بە شادی یان ناشادی بکەیت، بەڵام بە زۆری خود گوێت لێناگرێت. بەڵام ئەگەر هەوڵی گۆڕینی جەستەت بدەیت، بەرەو ئەوە دەڕۆی کە کاریگەری لەسەر هەستو سۆزت جێبهێڵیت و تا ڕادەیەک ڕێگەت بۆ واڵا دەکات بەرەو نواندنیکی ڕاستگۆیانە هەنگاو بنێیت. هەروەها لە ژیانی ڕۆژانەی خۆشتا تۆ هەرگیز بڕیاری ئەوە نادەیت کە پێبکەنیت، بەڵکو زۆر بەسادەیی خۆی دروست دەبێت. تۆ هەرگیز بیر لەوە ناکەیتەوە: ((ئەو شتە چییە کە لە ژیانما پێکەنینهێنەرە؟)) بەڵکو بۆ خۆت پێدەکەنیت.

ئەگەر بیر لەوە بکەیتەوە، ئەوا زۆر درەنگە بۆ پێڕاگەیشتن بەو ساتە وەختە و چرکەساتەکەت زۆر بەخێرایی وەکو بروسکە لە دەست دەڕوات. پێکەنین کارێکی خۆکردە و بەجۆرێکی سەرپێی دەخوڵقێت، ئاسان نییە لە کاتی داواکراودا خۆتی بۆ ئامادە بکەیت و ئەو ڕاگوزارییە بسازێنیت.

هەرچۆنێک بێت، ئەگەر نواندن لە دیووی دەرەوە دادەمەزرێنیت، ئەوا دوو خاڵ هەیە کە دەبێت لە یاددا بێت. یەکەمیان:

هەر وەک لە پێشتریش ئاماژەم پێکرد، نواندن هەمیشە لێخوردبوونەوە و پێوە خەریکبوون یان سەرگەرمیبوونی بەردەوامت

لێدەخوازێت. ئەکتەر دەتوانێ لێخوردبوونەوەی خۆی بخاتە سەر هەستی ناوەکی (ئەگەر لە ڕووکاری ناوەوە بەرەو ڕووکاری دەرەوە کار بکات) یان بیخاتە سەر جووڵەی دەرەکی (ئەگەر لە ڕووکاری دەرەوە بەرەو ڕووکاری ناوەوە کار بکات) بەڵام دەبێت لێخوردبوونەوە ئامادەیی هەبێت. هەمیشە شتێک لە ناوەوە ڕوو دەدات. بۆت ناکرێ تەنیا دەرەوە دابمەزرێنی و دواتر پشت گوێی بخەیت.

دووهەمیان: شێوازی دەرەکی کە ئەکتەر بەکاری دەهێنێت، دەبێت پشت بە هەقیقەتی مرۆیی ببەستێت. ناکرێت تەنیا تەرزێکی جووڵە بەکاربهێنیت و ئیدی هیوا بخوازیت کە جێگەی خۆی بگرێت، بەڵکو دەبێت تەرزێک بەکاربهێنیت کە سروشتی و وردبین بێت.

جارێکیان لە شانۆی نوودا، نواندنێکی شانۆییم بینی بە ناوی فۆجیتۆ کە زۆر بە قووڵی خستمیە ژێر کاریگەری خۆیەوە.

لە نواندنەکەدا ئەکتەرەکە دەبوو ڕۆڵی پیرێژنێک بگێرێت کە دڵی پڕ لە داخ و کەسەری مەرگی کوڕەکەیەتی.

ئەو ئەکتەرەی کە ڕۆڵی پیرێژنەکەی دەبینی، پیاو بوو. لە نەریتی هەردوو شانۆی کابووکی و نووشدا، ڕۆڵی هەموو کارەکتەرەکان لە لایەن پیاوە یاری دەکرێن. ژن لەسەر تەختەی شانۆ وەک بوویێکی هەقیقی بوونی نییە. لە شانۆی نوودا ئەکتەرەکە ماسکی ئافرەت دەکاتە سەر روخساری و گیان و ڕۆڵی ئافرەت بەرجەستە دەکات. لە شانۆی کابووکیشدا ئەکتەرەکە ماکیاژ و بارۆکە و جل و بەرگی ئافرەت دەپۆشیت تا دیمەنێکی بەرز و باڵا نمایش بکات و ڕۆحی مێینە بە قووڵی بەرجەستە بکات. (ل. م)

پیرێژنەکە بڕیار دەدات ڕووبـــەڕووی بکوژی کوڕەکەی ڕابوەستێتەوە. لەو تەنیشتەوە کە بە درێژایی (پردێک) بەرەو ناوچەرگەی شانۆ دێت، لەوێدا پیاوکوژەکە چاوەڕێ دەکات. بە ڕێ و ڕۆیشتنی ئەکتەرەکەدا هەستم بە پەیکەری پیرێژنێک کرد کە خەم و

پەژارەیەکی قوولْ، تورەیی و بێزارییەکی تەواو چۆکی پێدا داوە.

لەدوای تەواو بوونی شانۆییەکە بەرەو پشتەوەی شانۆ کشام و دەمویست لەوە تێبگەم کە چۆن ئەو ئەکتەرە بۆی کراوە گیان بەبەری ئەو کارەکتەرە دژوار و پڕ لە ئالۆزییەدا بکات. پرسیاری ئەوەم لێکرد کە بەرلەوەی بڕواتە سەر شانۆ هەستی بە چی کردووە و بیری لە چی کردۆتەوە. ئەکتەرەکە وا وەلامی دامەوە:

((من ڕۆڵی پیرێژنێک دەبینم، بۆیە کاتێک کە دەکەومە ڕێ، دەبێت لێخوردبوونەوە و سەرنجی تەواوی خۆم ئاراستەی هەنگاوەکانم بکەم و لە هەنگاوی سروشتی کورتر بن و لەلای یەکەم سنەوبەریشەوە کە دێتە ڕێگەم دەبێت پشوویەک بدەم))

لە شانۆی نوودا، ئەو پردەی کە ئەودیووی کەوالیس بە تەختەی شانۆوە دەبەستێتەوە بە تـەواوی لە بینەرەوە دیارە و درێژایی پردەکەش سێ ستونی سنەوبەری لە خۆ گرتووە. (ل. م)

لە شانۆی ڕۆژئاواییدا، ئەکتەرەکە بەرلەوەی پێ بخاتە سەر تەختەی شانۆ، لەوانەیە خۆی لە هەست و سۆزێکی پڕ لە خەمناکی، تورەیی یان هەر هەستێکی دی بار بکات. بەلام لە پەیوەند بەم ئەکتەرەی شانۆی نوو، هیچ هەوڵدانێکی ئەوتۆ بۆ خولقاندنی بارێکی دەروونی لە ئارادا نییە، کەچی لەگەڵ ئەوەشا وێنەی پیرێژنەکەی بەتەواوی بەرجەستە کردووە. ئەگەر چی خۆی پێیوابوو زۆر بەسادەیی کەڵکی لە هونەری سەما دیوە بۆ ئەو کارەی، بەلام من پێموایە زۆر ناخودئاگایانە تێکەڵ بوونێک بە هەست و سۆز ڕۆڵی لەو دیمەنەدا گێڕاوە. ئەوەی جێی بایەخە ئەوەیە کە تێنەکۆشا هەوڵدانەکەی بکاتە کارێکی خۆیی. زۆر شۆر نەبۆوە بۆ ناو وردەکارییەکان. شانۆی نوو؛ وەلام دانەوەیەکی خۆیی نییە بەڵکو ئەزمونێکی جیهانگیرە. ئەزمونی ئەو پیرێژنە بەتەنیا کێشەی تاکە کەسێک نییە ئەوەندەی ڕەنگدانەوەی پەرێشانی و تەنیاییەکانی کۆی مرۆڤایەتییە. هەر لەبەر ئەو هۆیەش، شانۆی نوو زیاد لە شانۆی

ڕۆژئاوایی ئاستێکی جیاوازتر لە وابەستەییبوون یان سەرگەرمیبوون دەخوازێ. لە نواندندا ئەکتەر بەوپەڕی وردەکارییەوە لەهەر شتێک خورد دەبێتەوە کە دەستگیرۆیی دەکات بۆ ئەوەی چۆن مامەڵە لەگەڵ جەستەی بکات. بەتەواوی خۆی تەرخان دەکات بۆ کارەکەی و لەناو ئەو چرکەساتەدا دەتوێتەوە.

ئەوە ڕاهێنانێکە، کە دوو دیالۆگی کورتی تیا بەکاردەهێنین:

((برسیمە، هیچ سەروەت و سامانێک شکنابەم، ئەوەی خواردن بێ لەماڵما نییە))

یاوەخود:

((لەوانەیە سبەینێ پارەیەکم بێتە دەست. دەتوانم ئەوەی حەزم لێیەتی پێی بکڕم و بیخۆم))

بە گشتی، ئەگەر دیالۆگێکی لەوجۆرەت کەوتە بەر دەست؛ بیر لەوە دەکەیتەوە کە چۆن بیڵێی. لەوانەیە ڕستەی یەکەم بە شێوازێکی ڕەشبین و بە تۆنێکی نزمەوە بڵێی و زۆر بە هێواشی وشەکان لە زارت بێنە دەرەوە. ڕستەی دووهەمیش بە گوڕ و توانایەکەوە، یان بە دەنگێکی بەرزەوە بڵێی. ئەوە شێوازێکی سروشتیە، بەڵام شتێکی سەرنجڕاکێش دەبێت کە ڕێگەیەکی دیش تاقی بکەیتەوە کە وابەستەبوون یان ڕایەڵێک لە نێوان جەستە و هەستو سۆزا بەکاربهێنیت.

کاتێک کە دیالۆگی یەکەم دەڵێی، هەوڵ بدە بارێکی جەستەیی گونجاو بدۆزیتەوە؛ بۆ نمونە بنوشتێیتەوە یان هەرەس بهێنی.

وێنەیەکی جەستەیی وا هەڵبژێریت کە لەگەڵ ئەوەی دەیڵێیت گونجاو بێتەوە. دواجار ئەو شێوازی جەستەیە لە مێشکی خۆتا هەڵبگرە. ئەمجا وێنەیەکی جەستەیی دی بۆ دیالۆگی دووهەم دیاری بکە، بۆ نمونە بە ڕێکی ڕابوەستە؛ یان بە هەر شێوازێکی تری کراوەی ڕەوان. ئەو وێنەیەش لە یادی خۆتا بپارێزە.

ئیستا بۆ جارێکی دی باری جەستەیی یەکەم وەربگرە و هەوڵبدە چێژ

لەو وێنەیە وەربگریت و لەگەڵیا دیالۆگی یەکەم بڵێی. لە کاتێکا کە تێبینی شێوازی ئەو گواستنەوەیە بکەیت، خۆت بۆ باری جەستەیی دووهەم بگوازەرەوە. نەک هەر بە تەنیا ئەوەندە بێت کە لە باری جەستەیی (ب) وە بچیتە باری جەستەیی (ج). هەوڵبدە هەست بەوە بکەی کە جەستە پێویستی بە چییە بۆ ئەوەی لە شێوازی وێنەی (ب) وە بگوازێتەوە بۆ شێوازی وێنەی (ج) و هەروەها چۆن لە هەمان کاتیشا وزەی ناوەکیش گۆڕانی بەسەردا دێت. کاتێکیش دەچیتە باری جەستەی (ج) دیالۆگی دووهەم بڵێ.

هەنگاوی دووهەم ڕاییکردنی چەند ڕاهێنانێکە کە نیاز لێی تەنیا جوڵانێکی بچکۆلەی جەستەیە، جوڵانێکی ئەوتۆ کە تەماشاکەر بەهیچ جۆرێک تێبینی ناکات: بۆ نموونە؛ تەنیا ڕێگە بە قەفەزەی سنگت لە (ب) وە بگوازیتەوە بۆ (ج).

تۆ بۆ خۆت تێبینی ئەوەت کردوە کە لە کاتێکا جەستە بارەکانی خۆی دەگۆڕێت چۆن رەهەندی ناوەکیش گۆڕانی بەسەرا دێت. ئەوەت لە یاد بێت کە چۆن گواستنەوەی ناوەکی ڕوو دەدات. ئیستا دیالۆژەکان لەو کاتەدا بڵێ کە بەردەوامی لە جوڵانەوەی ناوەکی لە خاڵی (ب) وە بۆ خاڵی (ج). تەنیا دیالۆگەکان نەبێت، هیچ شتێکی دی لە دەرەوە ڕوو نادات.

ناوەوە بە هۆی دیالۆگەکانەوە ناگۆڕێت. جەستە ئەو گۆڕانی وزە ناوەکییە و گەشتە سروشتییەی لە یادە و دیالۆگەکان گوێڕایەڵی دەکەن.

لە شانۆیی ئەو پیاوەی کە، من ڕۆڵی نەخۆشێکم یاری دەکرد کە توانای هەست کردن بە لای چەپی خۆی لەدەستدابوو.

لە دیمەنێکدا کە لە لایەن پزیشکەکانەوە داوای لێدەکرێت کە زۆر بە ئاگاییەوە لەبەردەم ئاوێنەدا ریشی خۆی بتاشێت. ەویش ریشی خۆی دەتاشێت. بەڵام لەبەرئەوەی کە هیچ ئاگاییەکی لەسەر لای چەپی خۆی نییە، تەنیا لای ڕاستی خۆی، نیوەی روخساری دەتاشێت. ئەو گەیشتبوە

ئەو بڕوایەی کە هەردوو لای روخساری خۆی بە تەواوی تاشیوە. لەو کاتەدا بە ئامێری ڤیدیۆ وێنەی گیرابوو. پزیشکەکان داوایان لێکرد کە بڕوات لەسەر شاشەی تیڤییەکە لە خۆی بڕوانێت. لەوکاتەدا کە لای چەپی نەخۆشەکە لە ئاوێنەکەدا وەک لای چەپی پێچەوانە دەبێتەوە و لە تۆمارە ڤیدیۆکەدا وەک لای راستی خۆی دەکەوێتە پێش چاوی، ئیدی لایەکی روخساری خۆی بە کەفی سابوونی ریش تراشینەکەیەوە دەبینێت. لەو ساتەدا بۆی ڕوون دەبێتەوە کە مێشکی داغان بووە.

لە دەمی نواندندا، دەبوو بۆ سێجار تەماشای شاشەی ڤیدیۆکە بکەم و دواتر بچمەوە بەر ئاوێنەکە بۆ ئەوەی ئەو دوو شێوەیەی روخساری خۆم بەراورد پێبکەم. هەر دووبارەکردنەوەیەکی ڕوانینە سەری خۆی کاریگەری لەسەر بردنە پێشەوەی ڕەوتی بارودۆخەکە جێدەهێڵێت. بۆ یەکەمجار پیاوەکە لە کاتێکدا ئاوڕدەداتەوە کە پزیشکەکان داوای لێدەکەن تەماشای شاشەی ڤیدیۆکە بکات. زۆر بە سادەیی سەری خۆم وەردەسورێنم. بۆ جاری دووهەم کابرا ناتوانێ بڕوا بەوە بهێنێ کە بە چاوی خۆی بینیویەتی، بۆیە دەبێ بروانێتەوە شاشەکە تا لە دیمەنەکە دڵنیا بێت. جارێ سێهەم نائومێدی دایدەگرێت.

سێ هەنگاو لە ئارادایە. بۆ ئەوەی بەرەو پێشەوە چوونی تەواو ڕوو بدات، هەر کاتێک کە سەرم جوڵاندبێت ئەوا تیمپۆی جووڵەکەم گۆڕیوە. وا دەکەوێتە ڕوو کە کارێکی میکانیکی بێت، بەڵام لە هەقیقەتا بۆ هەر کاتێک کە ئەو دیمەنەم نواند بێ بەوپەڕی ڕاستگۆییەوە بۆمدەرکەوتوە کە هەست بە غەمگینی تەواو دەکەم. تێناگەم بۆچی، من لە دوای هەستو سۆز نەگەڕاوم، بەڵام بە هۆی بەرزبونەوەی تیمپۆ و وابەستەیی ناوەکییەوە بۆمدەرکەوتوە کە فرمێسک بە چاوانما دێنە خوارەوە.

لەڕاستیا هەموو نواندنی من خۆی لەسەر هەندێک جوڵەی جەستەیی ورد دامەزراند بوو. (بەو) تیمپۆیە ئاوڕ لە شاشەی ڤیدیۆکە بدەرەوە. جاری دووهەم کەمێک لە ڕێگەدا بۆی ڕابوەستە. زۆر بە هێواشی

ئاوڕێک بەلای ڕاستا بدەرەوە. ئیدی بۆ خۆی هەست و سۆز جۆش دەسەنێت.

وەک ئەکتەرێک، ئەگەر لەسەرەتاوە بەدوای هەستو سۆزا وێڵبم؛ ئەوا دووچاری کارەسات دێم. پێموایە:

((دوێنێ، بەتەواوی خەمبار بووم. ئیدی دەبێ ئەمرۆش جارێکی دی هەمان خەمباری بخولقێنمەوە))

بەڵام هەر کاتێک هەوڵبدەم بیر لەوە بکەمەوە خەمبار بنوێنم ئەوا خەمباری بە هیچ جۆرێک ڕوو نادات. زۆر ئاستەمە بۆت بکرێ هەروا بە سادەیی هەمان هەستو سۆزت بۆ دووبارە و سێبارە بکرێتەوە. کاتێک کە لە بەردەم بەرهەمێکدایت و بۆ بەرهەمهێنانەوەی هەمان دیمەن پشت بە سەرچاوەی هەستو سۆزی خۆت دەبەستیت ئەوا خۆت دەخەیتە ناو ختوورەیەکی زۆر گەورەوە. بە جۆرێکی دی، بۆتدەکرێ ڕۆژانە وردەکارییەکانی جەستە بە هەمان شێوەی خۆی دووبارە بکەیتەوە. بۆ ئەکتەر کارکردن بە شێوازەکانی جەستە گەلێک ئاسان و لەبارترە.

لە شانۆی کلاسیکی ژاپۆنیدا، نواندن بە تەواوی لەسەر ئاستی دەرەوە بنیاد دەنرێت. ئەکتەر هەر وەکو پارچەیەک لە هونەری سەما فێری جووڵەی شانۆیی دەکرێت. هەر هەنگاوێک، جوڵانێکی سەر، ئاماژەیەکی هەست و سۆزاوی لە دابو نەریتەکانەوە وەردەگیرێت. تەنانەت تۆنە دەنگییەکان سکرێبت یان خشتەی بۆ دانراوە و دەبێت وەک بەشێکی ئەو سکرێپتە فێری ببیت. ئەو فۆرمە جەستەیی و دەنگیانە پێیان دەگوترێت کاتا. بە هیچ جۆرێکیش هیچ جۆرە مەشقێکی ڕاگوزاری لە ئارادا نییە (ئیرتیجال) و ئەکتەرێکی تازە دەستپێکردوو بۆ ئەوەی فێری کاتا بێت بۆ هەر ڕۆڵێک کە وەری دەگرێت، دەبێت کتومت لاسایی مامۆستاکەی خۆی بکاتەوە. هەر کاتێکیش کتومت ئەو هونەرە بە کارامەیی فێر بوویت (ئەمجا دوای ئەوە بە تەنیا) ڕێگە بە ئەکتەر دەدرێت کە دوایین پەرەمووچەی خۆی لەسەر کارەکەی

جێبهێڵێت یان (تامو بۆیەکی تایبەتی) بە کارەکەی بدات. ئەویش دەبێت بە شێوەیەکی زیرەکانە و هەست پێنەکراو بێت و لەسەر هەمان کاتا بێت، نەک ڕاڤەیەکی نوێ دابهێنێت. (ڵ. م)

بە شێوەیەکی هەمیشەیی شانۆی نوو دابەش دەبێت بۆ دوو بەش. لە نێوانی ئەو دوو بەشەدا (دابڕانێک) هەیە کە پشوویەک دەدات بە ئەکتەری سەرەکی تا بچێتەوە ئەو دیووی شانۆ و جل و بەرگەکانی بگۆڕێت. لە ماوەی ئەو دابڕانەشدا ئەکتەرێکی کۆمیدی کایەجن دێتە سەر شانۆ و سەرلەبەری چیرۆکەکە بۆ بینەر ئاشکرا دەکات. ڕۆژێکیان ئەکتەرێکی زۆر کارامەی شانۆی نوو، کاتێک کە لە ژوورەکەی خۆی سەرگەرمی خۆگۆڕین دەبێت، گوێ ڕادەگرێت و بە خۆی دەڵێت:

((ئای! خۆ کەواتە ئەم شانۆییە دەربارەی ئەوە دەدوێت)).

ئەوە بۆ یەکەمجاری دەبێت کە ئەکتەرەکە سەرجەم چیرۆکەکە ببیستێت. ئەگەر چی بەوپەڕی سەرکەوتویی بەشەکەی خۆی ڕایی کردووە و بە باشترین شێوەش ڕۆڵەکەی خۆی یاری کردووە. بەڵام هیچ زانیارییەکی دەربارەی ڕوداوەکانی دواتری لە لا نەبووە. ڕۆڵەکەی خۆی لەسەر ڕووکاری دەرەوە دامەزراندوە و شوێن کۆمەڵێک کاتا کەوتوە کە وەک نەریتێک لەبەردەمیا ئامادەیە. سەرەڕای ئەوەش، بینەر تام و چێژی لە نواندنەکە وەرگرتووە و لەوانەشە بەتەواوی هەستی بە حەقیقەتی چیرۆکەکە کرد بێت.

لەو بەرهەمەی پیتەر بروک ((مەهابەهاراتا)) من ڕۆڵی کارەکتەرێکم هەبوو بە ناوی ((درۆنا)) کە جەنگاوەرێکی لێهاتووی ئەوتۆیە لە هیچ شەرێکدا زەفەر ناخوات. لە شانۆییەکەدا دوژمنەکانی درۆنا بەر لە دوایین وادەی جەنگ، زۆر بەلێبڕاوانە هەوڵدەدەن کە لە کۆڵ خۆیانی بکەنەوە؛ چونکە ئەگەر ئەو هاوبەشی ئەو شەرە بکات ئەوا بێ سێ و دوو ئەوان هیچ ئومێدێکی بردنەوەیان لەبەردەمدا نامێنێت. بەو هیوایەی کە درۆنا توانای بەرەنگاربوونەوەی نەمێنێت، بڕیاری ئەوە دەدەن کە

فێڵی لێبکەن. درۆی لەگەڵ دەکەن و پێیدەڵێن؛ کوڕەکەت کوژراوە. لە ئەنجامدا ئەو فێڵە کاری خۆی دەکا و لە داخ و کەسەری مەرگی کوڕەکەی، درۆنا خۆی دەکوژێت. لە دیمەنی خۆکوشتنەکەیدا، درۆنا پۆشاکەکەی دائەکەنێ و وەک جۆرێک لە پاکژبوونەوە، جامێک ئاوی سور بەسەر خۆیا دەرژێنێت. ئاوەکە بە هەموو گیانیا دێتە خوارێ و بەرەو ئەرزەکە چۆراوگە دەبەستێت. بەوپەڕی گەرمو گوڕییەوە بینەر هەست بە خۆشەویستی و خەمگینی و نائومێدی باوکێک دەکەن.

بەڵام من وەک خۆم، بیرم لەوە نەکردبۆوە کە لەو چرکەساتەدا دەبێت چی بکەوێتە ڕوو؟

یاوەخود دەبێت چ بارێکی دەرونی بەکاربهێنم؟

کە دیمەنەکە دەستی پێکرد، توشی ساچەتۆری (مۆسیکژەنێکی ژاپۆنییە کە لەو بەرهەمەدا کاری کردووە) بەشێوەیەکی بەردەوام دەستی کرد بە تەپڵ کووتان. من سەرنجی خۆم هاویشتە سەر تەپڵ کووتانەکەی ئەو و زۆر بە سادەیی هەوڵمدا پەیوەندییەک لە نێوان جووڵەی خۆم و تەپڵ کووتانەکەی ئەودا دابمەزرێنم. بۆ من هیچ شتێکی دی لە ئارادا نەبوو، تەنیا ئەو پەیوەندییە نەبێت کە لە نێوان ئەو دەنگە و جووڵەی جەستەی مندا هەبوو. بێگومان من هۆشداری خۆم هەبوو دەربارەی جۆ، ها کایۆ و بە ئاگا بووم لە سروشتی ئەو بارودۆخە کە چرکەساتێکی دڵتەزێنە نەک شادیهێن. ئیدی من بە تەنگ ئاگایی قووڵی و گەوهەری ئەو چرکەساتەوە هاتم. من (خەمگینیم) یاری نەکرد بەڵکو زۆر بە سادەیی خۆی لەو سات و وەختەدا هاتە ئارا و تێکەڵ بە من بوو. کاری من تەنیا ئەوەندە بوو کە لەو کاتەدا گەشە بە جۆ، ها کایۆ دەدەم، پەیوەندییەک لەگەڵ تەپڵەکەدا بخوڵقێنم. دوای ئەوە، پێموابێت ئەو چرکەساتە کاریگەری خۆی جێهێشت لەبەرئەوەی من زۆر بە گەرمی سەرنجی خۆم لەسەر تەنیا شتێک جێهێشتبوو. لە دەرەنجامی ئەوەشدا، بۆشاییەکی زۆر (لەناو) مندا هەبوو؛ بۆشاییەک کە ڕێگای بۆ

ئەندێشەی بینەر خۆشکردبوو کە بێنە ژورەوە. من ناوەوەی خۆمم بە گەلێک بابەتی دەروونی بار نەکرد بوو. زۆر بەسادەیی نەوازشم بۆ ئەو بارودۆخە هەبوو و لەگەڵ ئەوەشا سەرنجم بۆ مۆسیک شلکرد. لە پاداشتی ئەوەشا ئەو سەرنج شلکردنە جۆرێک لە بۆشایی دەرونی خوڵقاند. کە بینەر بۆی دەکرێ لە نێو ئەو بەتاڵاییەدا پرۆژەی ئەندێشەی خۆی تیا دابمەزرێنێت. دەتوانن هەموو جۆرە چیرۆکێک دەربارەی ئەوە بخوڵقێنن کە من هەست بە چی دەکەم.

بۆشایی خاڵی؛ شانۆ کەوتۆتە نێو دەروونی ئەکتەرەوە، هەروەک چۆن لەسەر خودی تەختەی شانۆشە. جارێکیان مامۆستای شانۆی نووەکەم؛ گووتی نابێت تۆ (بەو شێوازە تایبەتەی خۆت) نواندن ئەنجام بدەیت. بەڵکو لە جێی ئەوە دەبێت کتومت ئەوە دووبارە بکەیتەوە کە مامۆستاکەت نیشانتی دەدات. ئەو جۆرەی کە دەستی پێ بەرز دەکەیتەوە، شێوازی ئاخاوتنی دیالۆگەکان، هەر هەموو شتێک دەبێت کتومت بەو جۆرە بێ کە ئەو پێتی دەڵێت؛ هەتا ئەگەر واش بیر بکەیتەوە کە ئەوانە هیچیان ڕاست نەبن. تۆ تا ئەو دەمەی دەگەیتە تەمەنی شەست ساڵی بۆت نییە هیچ شتێک لەوانەی فێری بوویت بگۆڕیت یان ڕاڤەیان بکەیت؛ دوای ئەوە ئیدی تۆ ئازادیت. بەڵام لەو دەمەوەی کە لە تەمەنی پێنج شەش ساڵانەوە دەست بە ڕاهێنانی شانۆی نوو دەکەیت؛ ئەوا ئیتر ئێمە دەبێت لە ڕاستیا دەربارەی زێدەتر لە پەنجا ساڵ خوێندن لە شانۆی نوودا قسە بکەین. ئیدی لێرەوە، بەتەواوی دەست و پەنچەت لەگەڵ شێوازی خۆتا نەرم کردووە و هەر کاتێکیش کەوتیتە مەشقی ڕاگوزاری یان کارێکی نواندت گرتە ئەستو، ئەوا زۆر بە سادەیی لەبەردەمتا وەک ئاو خواردنەوەی لێدێت و هەموو ئەو تێبینی و زانیاریانەی کە لە ماوەی ئەو پەنچا ساڵەی ڕابردوودا فێری بوویت بە هاناتەوە دێن و دەبنە زەمینەیەکی لە بننەهاتووی ئەوتۆ کە وات لێدەکەن لە مانای ئازادی ڕاستەقینەی خۆت تێبگەیت.

ساڵانێک بە دوای ئەوەدا کە مامۆستاکەم ئەوەی پێگووتم، بۆ جارێکی دی بینیمەوە، ئەوکات تەمەنی گەیشتبوە هەفتا و پێنج ساڵان. لێمپرسی ئایا ئێستاکە گەیشتویتەتە (تەمەنی ئازادی) خۆت و هەمان هەستت هەیە. ئەو وەڵامی دامەوە:

((نەخێر، ئەوەی کە پێمگووتی تەنیا بۆ داهێنەران دەگونجێ، من ئەکتەرێکی سادەم و بۆمناکرێ ئازادی بە دەست بهێنم.

لەڕاستیا تەواو پێچەوانەیە، من ئیستا هیچ ئازادییەکم نییە. من تەواو پیر بووم و هەندێکجار هەست دەکەم کە مێشکم ڕادەوەستێت یان ڕستە و ئاخاوتنەکانم لە بیر دەچنەوە. من زۆر نیگەرانم لەبارەی ئەوەی کە ڕستەکانم لە یاد نامێنێت و کاتێکم بۆ نامێنێتەوە بۆ ئەوەی بۆ دۆزینەوەی ئازادی تەرخانی بکەم. هەموو خەمی سەرەکی من ئەوەیە کە کارەکەم بە شێوەیەکی باش ڕابپەڕێنم و هیچی دی.))

چەند ساڵێک لەمەوبەر چووم بۆ بینینی کارێک کە لەلایەن ئەکتەرێکی درەوشاوەی ژاپۆنییەوە بە ناوی (هسیۆ کانز) نەمایش دەکرا. لەو دەمەوەی کە ئەو کۆچی دوایی کردووە، گەلێک لە رەخنەگران پیانوایە کە گەورەیی نواندنی ئەو، نەوەی نوێی هانداوە کە ڕوو بکەنە شانۆی نوو. شتێک کە لە بارەی نەمایشەکەی ئەوەوە تێبینیم کرد ئەوە بوو کە بابەتی چیرۆکەکەی زۆر ڕوونبوو. رەنگە ئەوەش هۆیەک بوو بێت کە وای کرد بێت لە لایەن گەنجانەوە ناوبانگ پەیدا بکات. بەداخەوە، ئەوە بەلای منەوە کەمێک تووشی نائومێدی کردم. نواندنەکەی گەلێک سەرکەوتوو بوو، بەڵام کاتێک سەرلەبەری چیرۆکەکەی زۆر بە ڕوونی دا بەدەستەوە، وام هەستکرد کە لەسەر شاشەی تیڤی تەماشای میلۆدرامایەک دەکەم. کاتێک کە هاتە پاریس و هەمان شانۆی لەگەڵ خۆی هێنا بوو، زۆر ناسک و سەرکەوتوو بوو. من دواتر چوومە ئەودیووی شانۆوە بۆ ئەوەی قسەی لەگەڵا بکەم. ئەو ئەوەی بۆ ڕوون کردمەوە کە کاتێک کە ئەم کارەی لە ژاپۆن نمایش کردووە، سەرنجی

تەواوی خستۆتە سەر هێڵی درامی چیرۆکەکە، چونکە ئەو زمانەی کە لە شانۆی نوودا بەکاردێت زۆر کۆنە و گەلێک لە ژاپۆنییەکان کێشەیان لە تێگەیشتنی مانای تەواوی پیەس دا هەیە. ئیدی لێرەوە هەستی بەوە کردوە کە خاڵی گرنگ بەلای ئەوەوە، لێرەدایە کە هەوڵبدات ڕوونی بە کارەکەیەوە هەبێت. لە ئەوروپا، مەسەلەکە جیاوازە و هیچ هۆکارێکی ئەوتۆ لەئارادا نییە کە وا لە بینەر بکات شوێن ڕستەکانی بکەون؛ بۆیە بەرەو ئامانجێکی دی هەنگاوی ناوە. لە جێی ئەوەی کە هەوڵبدات چیرۆکەکە زۆر بە ڕوونی بگێڕێتەوە، ئەو سەرنجی تەواوی خۆی خستۆتە سەر ئاماژە و دەنگ و وردەکارییەکانی تری چرکەساتەکانی نەمایشەکە. ئەوەش وایکردووە کە سەرباری ئاڵۆزی زمان و تەمومژی چیرۆکەکە، سەرنجی بینەر ڕابکێشێت و سەرسوڕمان و کاریگەریی دەرونیان لەسەر جێبهێڵێت.

ژنە ڕەخنەگرێکی فەرەنسی ئەو نەمایشە دەبینێ و تێبینی ئەو کاریگەرییەی کردووە کە لەسەری جێماوە. ئەو لەسەرەتاوە تەنیا دانیشتوە و بە شێوەیەکی ئارام تەماشای کردووە، بەڵام دواتر وردە وردە باری خۆی گۆڕیوە و بڕبڕەی پشتی بە جۆرێک ڕاگرتووە کە تەواو کەوتۆتە باری ڕامانێکی قووڵەوە و سەرباری ئەوەی کە بۆشی نەکراوە لە کارەکە تێبگات بەڵام هێشتا هەستی کردووە کە شتێکی زۆر گرنگ لەسەر تەختەی شانۆوە تێکەڵاوی دەبێت.

پێموایە ئەو هەقیقەتەی کە کانز چی دی بەخەمی ئەوەوە نەبووە کە چ لە ڕووی هەستو سۆز، چ لە ڕووی ماناوە یاوەخود دەروونییەوە چیرۆکەکەی بگێڕێتەوە، ئەو کەشەی بۆ خوڵقاندوە کە بگاتە ئاستێکی دی لە نواندن. ئەو لێکدابڕانەی کە وای لێکردووە بەتەواوی بوونی خۆیەوە لە چرکەساتەکانی نەمایش خوردبێتەوە، لەجێی ئەوەی نیگەرانی ئەوە بێت کە مەبەستی چیرۆکەکەی بگەیەنێت، ناچاری کردووە لەو شێوازە باوەی گێرانەوەی شانۆیی دووری بخاتەوە. ئیدی لێرەوە ئەوەی بۆ

ڕەخساوە کە ئاستێکی گەردونی بەرفراوان لە پەیوەندی، مرۆڤ بە مرۆڤەوە؛ بدۆزێتەوە کە تەنانەت ڕەخنەگرە ژاپۆنییەکانیش بۆیان نەکراوە هەست بەوە بکەن. بەهەرحاڵ، ڕەنگە ئەو ڕوانینە کەلەپورییەش بۆ خۆی هەڵگری گرفت بێت، ئەگەر تۆ هەر لە ڕووکاری دەرەوە بتەوێ کاری خۆت بکەیت، ئەوا دەشێ لەبەرانبەر ئەو ڕوانینە کەلەپورییەدا گرفت بێتە ئاراوە و زۆر دەستکرد و لاسایی بکەوێتە ڕوو. نواندنەکەت هیچ بەرهەم نەهێنێ و زۆر خاڵی و بێ مانا بێت. ئەگەر تەنیا بایەخ بدەیت بە ڕواڵەتی دەرەکی نەمایش؛ ئاماژەکانت، ماکیاژ و جلو بەرگ و گوزارشتەکانت، ڕەهەندی ناوەکیت هەر وا سارد و سڕ یان بە سادە و ساکاری دەمێنێتەوە. هەر وەک ئەوەیە کە تۆ (تەلارێکی) زۆر جوان دروست بکەیت، بەڵام ناوەوەی تەلارەکە هەر رووت و ڕەجاڵ بێت و وەک کەلاوەیەک بمێنێتەوە. تەلارێک ناوەخنەکەی ڕووت و ڕەجاڵ بێت ئەوا بە هیچ جۆرێک کار لە بینەر ناکات. لەهەمان کاتا ئەگەر هەر بەتەنیا بایەخ بە ڕوکاری ناوەکی نەمایشیش بدرێ، ئەوەش بۆ خۆی گرفتێکی دییە. کاتێک کە تەکنیک بۆ ساختومانی تەلارەکە لە ئارادا نەبێت کە هەڵگری قوڵایی و دنیای من بێت، ئەوا ناتوانی هیچ ببینیت. ئەوا تەنیا بێسەروبەرییەکە و سەرنجڕاکێش نابێت. پێویستت بەوەیە کە تەلارێکی جوان بنیاد بنێیت و دڵنیاش بیت لەوەی کە ناوەوەش هەمان نرخ و بەهای هەیە.

ئەو ((خاڵیبوونەی))یەی کە یۆشی لێرەدا مەبەستێتی نائامادەیی دنیای ناوەوەیە. دەنا ئەو ((خاڵیبوونە گەشەی)) کە چەند لاپەڕەیەک لەسەرەوە باسی لێوە کرد بۆ خۆی جیاوازە و کەشێکی پڕ لە جووڵەی ناوەکییە، جۆرێکە لە خاڵیبوون کە بینەر هەست بەوە دەکات کە ئەکتەر بەتەواوی بوونی هەیە و شیاوە کە هەر شتێک ڕوو بدات و بقەومێت. ئەوە ئەو جۆرەیە لە خاڵیبوون کە پێویستمانە تەلارەکەی پێ پڕ بکەینەوە. (ل. م)

لە ژیانی ڕۆژانەدا، کارێکی نەکردەیە کە هەڵسوکەوت و رەفتارە ئەقڵییەکانت هەڵپەسێریت، لە کاتێکا کە هۆش هەقیقەتێکی هەستپێکراوی نییە و بۆتناکرێ شێوازی بیرکردنەوەت یان ڕوانینت بۆ دونیا بگۆڕیت. بە هەمان شێوە، هەوڵ بدە هەستو سۆزی توندی خۆت پشگوێ بخەیت (بۆ نمونە تورەیی یان بێزاری) یاوەخود دان بە خۆتا بگریت، دەبینیت زۆر گرانە. ئەوانە شتگەلێکن کە بە ئاسانی ناگۆڕێن. بەڵام بۆمان دەکرێ بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ جەستە بهێنین و بەرین، بیبینین و دەستی تێوە بدەین، جەستە هەقیقەتێکی هەستپێکراوی هەیە کە هۆش و هەستو سۆز ئەو هەقیقەتەیان نییە. لە کاتێکا کە جەستە وابەستە بێت بە دیاردەکانی تری ناو خۆمانەوە، ئەوا بە گۆرینی جەستەمان بۆمان دەکرێت ئەوانیش بگۆڕین.

هەر کاتێک کە دەبینی بێزاری دایگرتوویت، دەستبکە بە جوڵانی جەستەت، هەوڵبدە بڕبڕەی پشتت ڕاست بکەیتەوە و سنگت دەرپەڕێنی و شانەکانت بکشێنیت. تا بۆت دەکرێ بجوڵێ و بڕوانە ئاسمان و تەماشای ئەم لاو لای خۆت بکە و بە قووڵی هەناسە هەڵبکێشە، ملت خاو بکەرەوە و هەوڵبدە تا دەتوانی گەشە بە جووڵەکانت بدەیت. دواتر دەبینیت کە بێزارییەکەت نامێنێت و بیرکردنەوەت لەو بازنە بەر تەسک و داخراوەی خۆی دا خول ناخوا و پەل بۆ دەرەوە دەهاوێژێت. کارکردن لەگەڵ جەستەدا شتێک نییە کە زۆر بەسادەیی ئەکتەر هەر بەتەنیا بەنیازی تەندروستی یان بۆ نواندنێکی سەرکەوتوو پەنای بۆ بەرێت. ئەگەر تۆ ئەوە بکەیتە نەریتێک کە بەردەوام بە دوای دۆزینەوەی جەستەتەوە بیت ئەوا سەرباری ئەوەی کە دونیای هەست و سۆزت فراوان دەکەیت، دەبیتە خاوەنی جەستەیەکی ئازاد و ئامادەش.

وردەكاری

لەگەڵ چەند قوتابییەکدا سەرقاڵی کارکردن بووم لە شانۆیی چاوەڕوانی گۆدۆی بیکێت دا، لەو کاتەدا کە کارەکتەری لەکی مۆنۆلۆگێکی دورو درێژ و وەرسکەر دەڵێ. کاتێک قوتابییەکە بەو مۆنۆلۆگەوە خەریکبوو، من ڕاموەستاند و لێمپرسی:

((بەدوای چیدا وێڵیت؟))

قوتابییەکە وەڵامی دامەوە: ((من بە دوای وەڕسیدا وێڵم))

وەک ئەکتەرێک بۆت ناکرێ، فەلسەفەیەک یان بیرۆکەیەک، تەنانەت دۆخێک بنوێنێ، ئەوە مەحاڵە. لەوانەیە دەرهێنەر پێت بڵێ: ((لەم چرکەساتەدا جووڵە لە خۆت ببڕە، هیچ وزە و توانایەکت نەبێت، لە کۆمەڵگە داببڕێ، دەی ئەوە بڵێ))

بەڵام تۆ بۆت ناکرێ هیچ یەکێک لەو بار و دۆخانە کایە بکەیت. ئەکتەر دەتوانێت هەندێک مەسەلەی تەواو بەرجەستە بئاخفێت، لەوانەیە بچرپێنێت، وشە لە دوای وشە پەی دەر پەی بکات. لە دوای ئەوەش ڕەنگە بینەر ڕاڤەی تایبەتی خۆی هەبێت، بۆ نمونە ((ئەو پیاوە خۆی ونکردووە)). لەوە بگەڕێ، بەڵام ئەکتەر نابێت یاری (خۆ ونکردن) بکات.

سەرباری ئەوە، ئەگەر تۆ هەوڵبدەیت (وەرسی) بگەیەنیت، دەبێت سەرنجڕاکێشترین جۆری وەرسی گەمە بکەیت. ئەگەر بینەر هەستبکات تۆ دەیانخەیتە باوێشکدان، ئەوە وەڕسی نییە لە شانۆدا، بەڵکو ئەوە بۆ خۆی وەرسی نێو ژیانی هەقیقییە. وەک ئەکتەرێک ناکرێت دیالۆگەکانت بە شێوەیەکی وەڕسکەرانە بڵێی، بەوە بینەر دەخەیتە پرخەی خەو.

لە جیاتی ئەوەی بار و دۆخێک گەمە بکەیت، بگەڕێ بەدوای وردەکارییە بەرجەستە کراوەکاندا، هەر کاتێکیش ئەوانەت لا کۆبوونەوە؛ بینەر ئەو هەستەی لە لا دەڕسکێت (کە تۆ کێیت).

لە ژیانی ڕۆژانەدا، تۆ ڕۆڵی کارەکتەری خۆت گەمە ناکەیت. هەنوکە جووڵەیەک دەکەیت، زۆر نابات جوڵەیەکی دی و ئیدی جووڵە بە دوای جووڵەدا دێت و دەچێت. لە پاشاندا دەتوانیت بڕوانیتە جووڵەکانی خۆت و ئەوە جویێ بکەیتەوە کە تۆ چ کارەکتەرێکت هەیە، بەڵام ناتوانیت بڕیاڕی ئەوە بدەیت کە بەو جووڵەیە هەستیت لەبەرئەوەی کارەکتەرەکەت (داخوازی) ئەوەت لێدەکات. لەوانەیە سبەینێ شتێک بکەیت کە بە تەواوی جیاواز بێت. مەسەلەکە بەو جۆرە نییە:

((لەبەرئەوەی کارەکتەرەکەم وام لێدەخوازێت، دەبێت لە دوای ئەوە بەو جۆرە بکەم.))

بە هیچ جۆرێک وا نییە. لەهەر چرکەساتێکدا تۆ جوڵەیەک، وشەیەک، دەستەواژەیەک هەڵدەبژێریت.

کاتێک کە ڕۆڵێک ئامادە دەکەیت، زۆر ئاسانە بەشێوەیەکی بەرفراوان کەسایەتی ئەو کارەکتەرە جویێ بکەیتەوە کە کایەیەی دەکەیت و بڵێی (ئەم کارەکتەرە پیاوە قۆشمەیە) یاوەخود (ئەم خاتوونە گەشبینە) بەڵام چۆن لەو ڕێیەوە ڕۆڵی کەسێک کایە دەکەیت؟ تۆ بۆت ناکرێ بەهیچ جۆرێک وەسفکردن کایە بکەیت. ئەوەی کە بۆت دەکرێ بیکەیت دۆزینەوەی گەلێک وردەکارییە. لەم کاتەدا سەری بڵند دەکاتەوە. لەم چرکەساتەدا خانمەکە دەنگی بەرز و زوڵاڵ دەبێت. کاتێکیش ئەو وردەکارییانە کەڵەکە دەبن، بینەر باری سەرنجی خۆی لە لا گەڵاڵە دەبێت و لە کۆتاییشدا هەر بۆ خۆی بڕیاری ئەوە دەدات کە ئایا ئەو کارەکتەرە قۆشمەیە یان گەشبینە. هەوڵبدە ئەو وردەکارییە بچوکانە گەشە پێبدەیت. هەرچۆنێک بێت لێرەدا دەربارەی ئەو جۆرە کارکردنە دوو تێبینی گرنگ لەئارادان. یەکەمیان، دڵنیا بیت لەوەی کە ئەو وردەکارییانەی پەیت پێبردوون تەواو ڕاست و دروستن. دووهەمیان، جووڵەی جەستە و وزەی دەرونی دەبێت شێلگیرانە وابەستە بن پێکەوە. دەبێ بۆ هەر چرکەساتێکی دراماتیکی کاتێکی زۆر بۆ گەڕان

بە دوای وردەکاری تەواو ڕاست و دروستا تەرخان بکەیت. ئەوەشت بەتەنیا لە کاتێکا بۆ مەیسەر دەبێ کە هەستێکی تەواو توند و تۆڵت بە واستە بوون لە نێوان جەستە و ڕەهەندی ناوەکیدا دامەزراندبێ. کاتێک کە جەستەت زۆر بە توندوتۆڵی بە دونیای ناوەوەت پەیوەست دەبێت، بچوکترین گۆڕانکارییەکی جەستەیی، جۆش و خرۆشێکی ناوەکی جیاواز دەخولقێنێت.

دەتوانیت پەی بەو جیاوازییە بەری کە دەکەوێتە نێوان ئەوەی بە جۆرێک ڕابوەستی کە پەنجەکانی دەستت نوشتابنەوە یاوەخود والآت کردبن. هەروەها ئەوەشت بەلاوە ڕوون و ئاشکرایە کە هەر یەک لەو وردەکارییە جیاوازانە چ جۆش و خرۆشێکت تیا دەخولقێنێت. کاتێک پەنچەکانت نوشتاندۆتەوە هەست بەوە دەکەیت کە جۆش و خرۆشێکت لە سوربوون لەسەر شتێک لەلا دەرسکێ و لە بارودۆخێکی لەو چەشنەدا خۆڕاگرتووتر دەکەویتە ڕوو.

بۆ ئەوەی لەو ڕوانگەیەوە، ڕۆڵێک ئامادە بکەیت پێویستت بەوەیە کاتێکی زۆر لەگەل هەموو ئاستە شیاوەکانی جەستەدا ئەزموون بکەیت و بەتەواویش وردبین و ڕاستگۆ بیت بەرانبەر بە هەر جۆش وخرۆشێک کە لەلات دەخولقێت. ئەوە باش نییە بارێکی جەستەیی وا بدۆزیتەوە کەوا هەستبکەیت (تارادەیەک) لەبار و دروستە، بەڵکو دەبێت وردەکاری جەستەیی سەد دەر سەد پوخت و ڕوون بدۆزیتەوە کە بەو پەڕی دڵنیاییەوە وابەستە بێ بە هەستو سۆزی ئەو چرکەساتەوە. هەر کاتێک کە هەموو شێوە بنچینەیی و گەوهەرییەکانت دۆزییەوە، ئەودەم دەکرێ هەر هەموویان گرێ بدەیتەوە بە فۆرمێکەوە؛ وەک جۆرێک لە (نەخشە)ی گەشتێکی ئەندێشاوی یان هەستو سۆزاوی. ئیدی هەر کاتێک کە نەمایش دەکەیت زۆر بە سادەیی بکەوەرە شوێن ئەو نەخشە سروشتییە. بەڵام بۆ ئەوەی نەخشەیەکی پوخت دابرێژیت، پێویستت بە کاتی تەواو هەیە تاوەکو وردەکاری پوخت و دروست بدۆزیتەوە.

کاتێک کە سەرگەرمی گەڕانیت بە دوای دۆزینەوەی وردەکاری سروشتیدا، هەندێکجار دەتوانیت تاقیکردنەوەکانت بەشێوەیەکی بچوککراوە (میناتۆر) ئەزمون بکەیت. بۆ نموونە، ئەو جووڵەیەی کە تۆ دەتەوێ بیدۆزیتەوە بازدانێکە، بەڵام ئەو جووڵەیە تا ئەندازەیەک گران و (تاقەتپروکێنە) بۆ ئەوەی بەرجەستە بێت. دەکرێ لەوەوە دەست پێبکەیت کە سەرنجت بخەیتە سەر جوڵانەوەی دەستێکت. تۆ پێشتر لە بەشی (چێژ) دا تێبینی ئەوەت کرد کە دەستەکانت گەلێک ئیمکانیاتی لەبەردەمدایە: پێنج پەنجە، لەپی دەستت، نێوانی پەنجەکان، گرژ کردن، شلکردن. دەکرێ بە ئارەزووی خۆت یاری پێبکەیت. لە چرکەساتێکی تایبەتا کە هەست بە ئاسودەیی دەکەیت دەستەکانت لە خۆوە واڵا دەبن. ئەوە هەستو سۆزێکی ڕاستگۆیە و ئەو هەستو سۆزەیە کە تۆ لێی دەگەڕێیت و ئەو جووڵەیەش زۆر بە لێبڕوانە وابەستەیە پێوەی. هەرچۆنێک بێت من لەسەر شانۆ سەروکارم لەگەڵ وەسفێکی لەوە گەورەتردایە، ئیدی جووڵەی (لە خۆوە واڵا بوونی دەستم) گەورەتر دەکەم بۆ بازدان. بەڵام گەیشتنە ساتی بازدان پرۆسەیەکی هەستیارە. من لە دەستێکەوە کارەکەم دەست پێدەکەم، لەو هەستوسۆزە دروستەوە کە لەوێدایە. دواتر هەوڵ دەدەم سەرجەمی جەستەم تەواوێک وەک ئەو دەستەمی لێ بێت. (لەهەقیقەتا بەکارهێنانی دەست کتومت میناتۆرێکی تەواو نییە، ئەوەیە کە کۆی هەستوسۆزەکان لەوێدان. تەنیا ئەوەیە هەندێکجار تەواوی جەستە دەبێتە دەستێک). وەک ئەکتەرێک تۆ بڕیار دەدەیت کە دەتەوێت ئەو (دەستە) چەندێک گەورە بێت، دەکرێ بچکۆلە بمێنێتەوە، یاوەخود سەرجەم بونیادی جەستە بگرێتەوە. بەمانایەکی دی، لە ڕاستیا ئەوە گرنگ نییە کە جووڵەکە چەندێک گەورەیە. ئەوەی گرنگە دۆزینەوەی ئەو جووڵەیەی جەستەیە کە هاوپاڵی جووڵەی ناوەکی بێت. هەر کاتێکیش پەیت بەوە برد، ئەوا ئیدی ڕێژە یاوەخود ئەندازە بۆ هەڵبژاردن جێدەمێنێت. دەتوانیت لە دەروازەیەکی بچکۆلەوە

دەست پێ بکەیت و تا دێ ئەندازەکەی گەورەتر بکەیت، یاوەخود لە ئاستێکی گەورەوە دەست پێ بکەیت و تا دێ ئەندازەکەی بچوک بکەیتەوە.

دەتوانین لە هەندێک لەو ڕاهێنانە جەستەییە گشتییانەی نواندن ورد بینەوە:

یەکەم: روخسارت بە جۆرێک هێمن بکەرەوە کە هیچ گوزارشتێکی پێوە دەرنەکەوێت. هەموو ماسولکەکان ئارام بن (دەم و چاویش) بەجۆرێک ئارام بنوێنێ کە هیچ هەستو سۆزێک نەنوێنێت. هەوڵ بدە لەسەر ئەو دۆخە بەردەوام بیت تا تەواوی جەستەت بەو جۆرەی لێدێت. هەوڵ بدە پەی بە هەموو توانا سروشتییەکانی هەر یەک لە ماسولکەکانت ببەیت. کاتێکیش بەو کارە هەڵدەستی چێژی هەموو ئەوانە بکە کە ڕوو دەدەن. (بڕوانە بەشی چێژ) لەو ڕێگەیەوە، بۆت دەکرێت بە هەقیقی هەست بە ئەرکەکانی جەستە بکەیت و لە گاریگەرییان ورد بیتەوە. ئەمجارە تەواو پێچەوانەی ئەوە وەربگرە. روخسارت تا بۆت دەکرێ ڕەق، وەک جۆرێک لە ماسکێکی بەردین لێبکە و جەستەت بەوپەڕی ئاراميیەوە بهێڵەوە. ئیدی بۆت دەردەکەوێت کە جەستەت دەیەوێت لەوەڵام بەو گوزارشتەی لەسەر روخسارتە بێتە وەڵام. هەنگاوێک واوەتر بچۆ و ڕێگە بدە جەستە خۆی لەگەڵ روخساردا هاوسۆز بنوێنێت. دڵنیابە لەوەی کە ئەوە بەشێوەیەکی لەخۆوەیی یان سروشتی ڕوبدات نەوەک لەوە بێت کە مێشک بڕیاڕی بۆ بدات:

((ئۆی من گوزارشتێکی توڕەم بە ڕوخسارەوە دیارە، بۆیە دەبێت دەستم بەرز بکەمەوە و مستەکۆڵەم ئامادە بێت))

لە جێی ئەوە دەبێت جەستە خۆی بۆ ئەوە ئامادە بکات کە چ گوازرشتێک وەربگرێ تا خۆی لەگەڵ روخساردا بگونجێنێت.

هەر کاتێکیش ئەو یەکگرتنە ڕووی دا ئیدی هەوڵبدە بە دوای ئەوەدا بگەڕێی کە چ دەنگێک لەگەڵ ئەو هاوکێشەیەدا جووت و تەبا دێتەوە.

لە جێی ئەوەی هانا بۆ (ووشە) بەریت هەوڵبدە دەنگ بەکاربهێنیت. تۆ دەرهەق بە ئیستا پەیکەرێکی زیندووت خوڵقاندوە، روخسارت بەکارهێنا و جەستەش شوێن پێی هەڵگرت و بە دوای ئەوانیشدا دەنگ. ئیستا با ئەو پەیکەرە بەردینە بجولێ و تێکەڵ بە کارەکتەرەکانی دی بێت. ئەمجارە با ڕووکاری کارەکەمان بە جۆرێکی دی بگۆڕین، بەرلەوەی دەست بە جووڵە بکەین و هەوڵبدەین پەیوەندی ناوەکی بۆ پەیدا بکەین؛ دەتوانیت ئەندێشەیەکی دیاریکراو لە مێشکدا بخوڵقێنی و بواری پێبدەیت کە جەستەت بەرەو جووڵە پەلکێش بکات. بوارت بۆ جەستە خۆشکرد کە لە ڕێگەی ئەندێشەوە بەوپەڕی ئازادی خۆی بکەوێتە جووڵە. بەهەرحاڵ، بۆ ئەوەی ئەو ڕاهێنانە بۆی بکرێت بە تەواوی کاریگەری خۆی بەجێبهێڵێت؛ ئەوا دەبێت تۆ توانایەکی بەرفراوان و لەبننەهاتووت هەبێت لە بواری ئەندێشەدا بۆ ئەوەی کە بۆت بلوێ زۆر بە سروشتی جەستەت بە هەموو جۆرێک بجولێنیت و لەسەر یەک تەرز و جۆر دەق نەگرێت. جێگای سەرنجیشە لە جێی ئەوەی لەسەر بیرۆکە سادە و ساکارەکان هەڵوێستە بگریت؛ بتوانیت ئەندێشەگەلێک بوروژێنیت کە پەیوەندی بە گەوهەری ئەزمونی مرۆڤایەتییەوە هەبێت. بۆ نمونە ئەندێشەی ئەوە بکە کە تۆ لەناو رەحمی دایکتایت و خەریکی ئەوەی کەبەرەو دونیای دەرەوە بەڕێ دەکەویت. بۆ ئەوە، دەبێت بە شوێن ئەوەدا بگەڕێی کە تۆ بەرلەوەی بێتە نێو ئەم دونیایەوە کێ بوویت یاوەخود لەڕێی جووڵەوە، کارێکی وا بکە کە سیما ترسناکەکانی کەسایەتی خۆت بخەیتە ڕوو. بەمانایەکی دی، خستنە ڕووی ئەو دیمەنە کاریگەرانە بۆ خۆی جۆرێکیشە لە چارەسەری دەرونی و یاریدەت دەدات کە دونیای ناوەوەت خاوێن بکاتەوە. ئەندێشەت بۆی دەکرێ زۆر زیرەکانە کار بکاتە سەر جەستەت تەنانەت بەبێ ئەوەی هیچ جووڵەیەک یان وابەستە بونێکی سروشتیش لە ئارادا بێ. بیر لە رەنگێک بکەرەوە، بۆ نموونە سوور یان زەرد، تەواوی لێخوردبوونەوەی خۆت بخەرە

کار و بەبێ ئەوەی ئەو ڕەنگە لە ڕووکاری دەرەوەت بەکاربهێنیت، تەواوی بوونی خۆت لەگەڵ ئەو ڕەنگەدا یەک بخە. هەموو بوونی تۆ ڕەنگی سوور دەگرێت. ئەمجا لە بینەر بپرسە با پێشبینی ئەوە بکات کە تۆ چ ڕەنگێکت بەکارهێناوە. بێگومان ئەوە لە هەموو کاتەکاندا کاری خۆی ناکات، بەڵام بە ڕێژەیەکی زۆر باڵا بینەر ڕەنگە ڕاستەکە یان بەکارهاتووەکە هەڵبژێرێت. ئەوە مانای ئەوە دەدات ئەگەر تۆ خاوەنی ئەندێشەیەکی قووڵ و بەهێز بیت، ئەوا بینەر دەتوانی هەست بەوە بکات کە چی ڕوو دەدات. هیچ پێویست بەوە ناکات ئەوە نیشان بدەیت، ئەگەر تۆ خۆت لەگەڵ تەواوی بوونی خۆتا تەبا کردبێت، ئەوا ئەو پەیوەندییە بۆ خۆی دەرسکێت. ئەندێشەت بۆ خۆی جووڵە و بوونی تۆ ڕێکدەخاتەوە و بینەریش بۆی دەکرێ هەست بەوە بکات. بە دڵنیاییەوە بینەر لەوە تێدەگات.

تای و یۆ

کاتێک کە یوشی لەڕێی کەڵەکە بوونی ڕووکەشی وردەکارییەکانەوە وەسفی ساختومانی نواندن دەکات، پێ لەسەر ئەوە داناگرێت کە ئەوە تەنیا ڕێگەیەک بێ. بەڵکو هەندێکجار لە ڕووکاری درەوەوە بەرەو ناوەوە کار دەکەیت، هەندێکجاریش پێچەوانەکەی. (ل. م)

یەکێک لە زۆر قورسترین بەڵام بەکەڵکترین بیرۆکەکانی زیم ئەو بەشەیە کە تایبەتە بە فێربوونی (دیاردە)و (ساختومانی بنچینەیی) کە لە شانۆی نوودا پێیدەگوترێت تای و یۆ. بە تێرمێکی شاعیرانە، تای گوڵە و یۆ بۆنەکەیەتی؛ تای مانگە و یۆ درەوشانەوەکەیەتی. کاتێک کە سەرقاڵی خوێندنی نواندن دەبیت، لە ڕووکاری ناوەوەی ـ دیاردەکاندا ـ لە ساختومانی بنچینەیی خورد دەبیتەوە.. ئیدی (گوزارشتی دەرەکی) بۆ خۆی بە ئۆتۆماتیکی دەکەوێتە ڕوو. لەزۆربەی جارەکاندا، ئەکتەر

دەکەوێتە ژێر (گاریگەرییەوە)و ئەوجا بریار دەدات کە لاسایی بکاتەوە، بەڵام ئەوە نواندنێکی زۆر باش بەرهەم ناهێنێت. لەجیاتی ئەوە پێویست دەکات لەوە تێبگەیت کە ئەو (کاریگەرییە) لە کوێوە سەرچاوە دەگرێت و ئەو هۆکارەش چییە کەوا لە پشت دروستبونیەوە خۆی حەشار داوە. ئەگەر تۆ بەبێ ئەوەی لە ساختومانی بنچینەیی تێبگەیت، لاسایی ڕووکاری دەرەوەی هەر شتێک بکەیتەوە ئەوا کارەکەت هیچ مانایەکی نابێت.

بۆ نمونە، ئەگەر تۆ ڕۆڵی پیرێژنێک یان پیرەمێردێک یاری دەکەیت، لە ڕاستیا دەبێت لەوە تێبگەیت کە پیری چ کاریگەرییەک لەسەر جەستە و مێشک جێدەهێڵێت، هەروەها چۆن تەمەنی هەر کارەکتەرێک بە شێوەیەکی ناوازە پاپەندە بە ئەزمونی ژیان و کەسایەتی ئەو تاکە کەسەوە. زۆر جار لە جیاتی وێنەیەکی تەواو هەقیقی و ڕاستگۆی کەسێکی دیـاری کـراو لە تەمەنێکی دیـاری کـراودا، لەرزینێکی سەرتاسەری دەبینیت. ئەگەر تۆ لە جیاتی تێگەیشتن لە بونیاد یان ساختومانی بنچینەیی ئەو هەستو سۆزەی کە لە جەستەیەکی لاوازەوە سەرچاوە دەگرێت، هەوڵ بدەیت پیری بە لاسایی کردنەوەی ڕواڵەتی دەرەکی نیشان بدەی، با بۆ نموونە ئاماژە بە لەرزینی دەست بدەین، ئەوا تۆ بێجگە لە بەرهەمهێنانی کلێشەیەک چی دیت نەکردووە. (ل. م)

لە کاتی مامەڵەکردن لەگەڵ تێگەی تای و یۆ، زۆر گرنگە ئەوەت لەیاد بێت کە لە سەروو وەختی نواندندا هەردوکیان وەک یەک گرنگن، ئەگەر لەو دیووی جووڵەکەتەوە بونیادێکی بچینەیی لە ئارادا نەبێت ئەوا وردەکارییەکانی گوزارشت بە هیچ جۆرێک بە تەرزێکی ڕاستگۆیانە خۆی ناخاتە ڕوو. بە هەمان شێوە ئەگەر تۆ نەزانیت ئەو بونیادە بنچینەییە قووڵە چۆن خۆی بۆ بینەر دەخاتە ڕوو، ئەوا بەریەککەوتن بە هیچ جۆرێک ڕوو نادات.

بە گەڕانەوەیەک بۆ نمونەی کێشانی پۆرترێتی کەسێکی پیر،

بەلایەنی کەمەوە دەتوانین ئەوە ببینین کە ئەکتەر تەکنیک و لێهاتوویی بەرجەستەکردنی هەموو کاریگەرییەکانی پیری هەیە (لەسەر هەر چوار پەل، هەناسەدان، تەماشاکردن، گرژبوونی ماسولکەکان و ئەوانی دیش) تێگەیشتنی تەواو لە هەقیقەتە سروشتییەکانی پیری لەلایەن بینەرەوە هەستی پێناکرێت. بەڵکو ئەوە (یۆ)یە کە کارێکی وا دەکات (تای) ببینرێت و بکەوێتە ڕوو. هەردوکیان وابەستەن بەیەکەوە (ل. م)

کاتێک کە سەرقاڵی پرۆڤە کردنی، دەبێت هەوڵ بدەی زۆر وریای ئەو وتووێژە هەمیشەییە بیت کە دەکەوێتە نێوان ئەو دوو شێوازەوە. ڕەنگە لەو دەم و ساتەدا بێت کە بە شێوەیەکی خۆڕسکی دەربارەی کەسایەتییەک یان بارودۆخێک دەرک بە شتێکی بنچینەیی دەکەیت. دەبێت دڵنیا بیت لەوەی کە ئەو تێگەیشتنە وەک کاریگەرییەکی ڕاستگۆیانەی ئەو کـارەت خۆی بخاتە ڕوو کە چرکە بە چرکە ڕایدەپەڕێنیت. هەرگیز نابێت ئەوە دژوار بێت، هەر هیچ نەبێت لەو دەمەوەی کە تۆ وەک ئەکتەرێک، هەمیشە بە ئاگای لە ڕووکەشی جووڵەکانت و کردەی دەربڕینەکانیشت دەبێت بەوپەڕی ئاسانیەوە بەرهەم بهێنیت. بەهەمان شێوە، ئەگەر بتەوی گەڕانەکانت بە لاسایی کردنەوەی دیاردە دەرەکیەکان دەست پێبکەیت، ئەوا دەبێت بڕوانیتە ناوەوەی ڕواڵەتەکان بۆ پەیبردن بەو ساختومانە قووڵەی کە وا دەکات کارێکی دیاریکراو ڕوو بدات.

زیم لەسەر گرنگی ئەوە ڕادەوەستێت کە ئەکتەر لە (تای) ڕۆڵەکەی تێبگات، دواجار ڕێگا بدات (یۆ) خۆی بخاتە ڕوو.

ئیدی لە کەلەپوری شانۆی ژاپۆنیدا، لەلای مامۆستای گوزارشتی دەرەکی، ئەوە بۆتە تێگەیەک کە فێربوونی ڕێباز یەکێکە لەو پەیڕەوانەی کە چەندو چوونی لەسەر ناکرێ و بەبێ ئەوەی قوتابی ئاگادار بکاتەوە لەوەی کە چی لە پشتی ئەو بڕیارەوە خۆی حەشارداوە. بۆ ئەو دۆزەش، ئامۆژگارییەکانی زیم دەستگیرۆیی ئەوەمان دەکات کە

شێوازی دەرەکی نەمایش چۆن بەرجەستە دەبێت.

لە ڕۆژئاوادا دۆزێکی تەواو جیاواز لە ئارادایە، زۆرجار ئەکتەر بە تەنیا سەرنجی خۆی ئاڕاستەی بونیادی قووڵی دوزێک یان کارەکتەرێک دەکات، لە کاتێکا بێئاگا دەمێنێتەوە لەوەی کە لە چرکەساتێکی دیاریکراودا جەستەی چی دەکات. دەرهەق بەو مەسەلەیەش، پێویست بەوە دەکات کە زۆر بە باشی کار لەسەر تێگەیشتن لە ماناکانی گوزارشتکردن بکەیت. لەگەڵ ئەوەشا، هەردوو شێوازی شانۆی ژاپۆنی و ڕۆژئاوایش دڵنیایی خۆیان دەرهەق بەو وتووێژە گەرموگوڕەی کە دەکەوێنتە نێوان تای و یۆوە دووبارە دەکەنەوە. (ل. م)

پەیوەندی بە ئەکتەرەکانی دییەوە

هەنگاوی داهاتوو کارکردنە لەگەڵ کەسانی دی بۆ دامەزراندنی پەیوەندی و وەڵام. بۆ ئەوەش دەکرێ هەر ڕاهێنانێکی سۆلۆ یان تاکە کەسی وەربگریت، بۆ نموونە ڕاهێنانێکی لێکچوو کە لەگەڵ کەسێکی دی دا ئاڵوگۆڕی پێ بکەن. جووڵەی هونەرە جەنگیەکانیش بۆ ئەو مەبەستە کۆمەڵە مەشقێکی گونجاون، لە کاتێکا هەموو هونەرە جەنگییەکان وەڵامدانەوەن بە کەسی بەرانبەر، بە تەنیا یەک جیاوازی نەبێت: ئەویش هونەرە جەنگییەکان پشتیان بەستوە بە پێویستی کوشتنی بەرانبەر یان بە پارێزگاریکردن لە خودی خۆت، لە کاتێکدا پەیوەندی لە نێوان ئەکتەراندا پشت بە کێشە نابەستێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە: پەیوەندی لە نێوان ئەکتەراندا ئاڵوگۆڕییێکی تەبایی و بەرابەریی پڕ هەستیارییە.

لە کاتێکا کارکردن لەگەڵ کەسێکی دی باشترین ڕێگایە بۆ گەشەکردنی پەیوەندیەکی قووڵی مرۆیانە لەسەر تەختەی شانۆ و لەگەڵ ئەوەشا هەڵگری گەلێک کەڵکو بایەخی تریشە. ئەگەر تۆ هەر بە تەنیا بۆ خۆت پرۆڤە بکەیت، کارێکی سەختە بۆت بکرێ لە چەند خولەکێک

واوەتر داهێنانی خۆت درێژە پێبدەیت، بەڵام لەگەڵ کەسێکی دی دا ئەو مەرامە زۆر بە ئاسانی مەیسەر دەبێت. کچە ئەکتەرەکەی هاورێم (شتێک) دەکات، لەبەرئەوەی ئەو بە کارێک هەستاوە، ئەوە من هان دەدات دەرهەق بەوە لەبەرابەردا (شتێکی دی بکەم). ئیدی بەوجۆرە، لەبەرئەوەی من کارێکم ئەنجامداوە، هەڵبەت کچە ئەکتەرەکەی هاورێشم کاردانەوەی دەبێت. کارکردنی تۆ لە دەرەنجامی کاری بەرانبەرەکەتەوە گیانی بەبەردا کرا، بەردەوام بوون لەسەر ئەو شێوازی کارکردنە رێگە خۆشدەکات مەشقی راگوزاری لەو رێگەیەوە درێژە بکێشێت. ئەگەر تۆ سەرگەرمی مەشقێکی راگوزاری فرە ئەکتەر بیت (مەشقێکی سادە بۆ نموونە پیاسەکردن لە هەمان پانتایی دا) و ئاگات لە بەرانبەرەکەت نەبێ، ئەوا بەلای بینەرەوە دیمەنێکی زۆر نامۆ دەنوێنێت، وەک دوو فلیمی ڤیدیۆیی تەواو لێکجیاواز کە لە هەمان کات دا هەردوکیان پێکەوە نیشان بدرێن. هیچ پەیوەندیەک لە نێوان ئەو دوو کەسەدا روو نادات، بەڵام لە کاتێکدا کە بەوپەری ئاگاییەوە تەماشای بەرانبەرەکەت دەکەیت؛ ئەوا ئاڵوگۆرێکی قووڵی مرۆڤدۆستانە روو دەدات.

توانا و لێوەشاوەیی بە وەڵام دانەوەی ئەکتەری بەرانبەر و بینەر دەکەوێتە سەر تۆپی کارکردنی یۆشییەوە، نەک هەر بە تەنیا چاوەروانی ئەکتەر بێ لەوەی کە بۆی بکرێ دەرهەق بە پاڵنەرە ناوەکییەکانی و گرێدانەوەیان بە جەستەوە (وەڵام)ی هەبێت؛ بەڵکو دەبێت بەتەواوی ئاگادار و وریا بێ لەوەی کە ئەوانی دی چی دەکەن. نەک هەر بۆ دامەزراندنی پەیوەندییەکی توندو تۆڵ و ناسک، بەڵکو ئامادە بیت کە چرکە بە چرکە و بە کۆراڵ؛ بەردەوام بی لە گێرانەوەی چیرۆکەکە. دەرەنجام بەوەش کاتێک کە یۆشی سەرگەرمی فێرکردنە، گەلێک لە راهێنانەکانی پشت بە فرە ئەکتەری دەبەستێت. راهێنانەکانیشی داهێنراو و نەخشە بۆ کێشراو نین، مەشقی راگوزاری ئازادن، کە هیچ یەکێک لە ئەکتەرەکان پێشرەوی ناکات؛ بەڵکو هەر یەکێکیان (شوێن پێی) وەڵامدانەوەی ئەوی

دی هەڵدەگرێت. هەمیشە ئەم کارە بە وتووێژێک دەچێت کە هەریەکێکیان چاوەڕوانی نۆبەی خۆی دەکات بۆ (ئاخاوتن). دەکرێت ئەو وتووێژەش جەستەیی یان زارەکی یان هەردوو جۆرەکە بێت. (ل. م)

بە جۆرێک هەست بە جەستەی خۆت بکەیت کە وابەستەیە بە ئاسمان و زەوییەوە، دەست بکە بە ڕۆیشتن و بە چوار دەوری ژورەکەدا بخولێرەوە. کاتێ کە سەرقاڵی ڕێ و ڕۆیشتنیت هەوڵبدە کە هەست بە کەسانی دەورو پشتی خۆت بکەیت.

لە ڕاستیا تۆ هاوکات دوو کار پێکەوە ڕادەپەڕێنیت: بە ئاگابوون لە جەستەی خۆت لەنێو پانتایی دا و هەروەها دامەزراندنی پەیوەندی بە ئەکتەرەکانی دییەوە. تۆ لە هەمان کاتدا سێ ئاڕاستە بەکاردەهێنیت: سەرەوە، خوارەوە، دەرەوە. دواتر ئەندێشەی ئەوە بکە کە (تۆ)یەکی دی لەم دونیایەدا بوونی هەیە و ئەو (تۆ)یەش زۆر بە سادەیی چاودێری ئەوە دەکات کە چی دەگوزەرێت؛ هەم چاودێری بارودۆخی سروشتیت دەکات و هەم چاودێری ئەوەش کە چۆن پەیوەندی بە کەسانی دییەوە دەکەیت. ئیستا تۆ خاوەنی سێ ئاستی جیاوازیت لە چالاکی و ئاگایی: جەستەی سروشتیت لە پانتاییدا، پەیوەندیت بە کەسانی دییەوە، هەروەها ئەو چاودێرییکەرە بێدەنگەش. دوو کەس وتووێژ دەکەن، کە هەر یەکێکیان تەنیا یەک دەستی بەکار دەهێنێت. وەکو هەر وتووێژێکی هەقیقی هەر یەکەیان گوێدەگرێ و وەڵامی ئەوەکەی دیش دەداتەوە کە چی دەڵێت. ئەوە وەکو ئاماژەی زمان، یاوەخود گەمەی پیت و هێما نییە، کە تۆ هەوڵدەدەیت وشەکان پەیدا بکەیت.

لە جیاتی ئەوە هەوڵدەدەیت بە هەموو بوونی خۆتەوە لەو تاکە دەستە ورد ببیتەوە. هەر لە ئاژەڵێکی سەیرو سەمەرە دەچێت، کە لەگەڵ ئاژەڵێکی سەیر و سەمەرەی تری وەک خۆی دا وتووێژ بکات. کاتێک کە لە ژیانی ڕەسەنی ئەو مەخلوقە تێدەگەیت کە چۆن بۆی دەکرێ لەگەڵ ئاژەڵێکی دی دا گەشە بەو پەیوەندییە جیاواز و هەقیقیەی خۆی

بدات، جێگای سەرسوڕمان و لێخوردبوونەوەیە. ئەگەر بڕوانینە ئەوەی کە لێرەدا چی ڕوو دەدات، لە ڕاستیا هیچ شتێک لە ئارادا نییە، تەنیا ئەوە نەبێت کە دوو دەست لەبەرانبەر یەکتریدا سەرقاڵی هەڵگلۆفین و لولخواردن و گوشینی پەنجەکانی یەکترین. ئەوە چییە کە سەرنجمان ڕادەکێشێت بۆ ئەوەی لە پەیوەندی نێوان دوو نەمایشکاری بچکۆلە بڕوانین. دەستی یەکەم بەدەم جووڵەیەکی ناسکەوە خۆی دەخزێنێتە کەنارێکەوە، دەستی دووهەم بە نەرمە گوشینێک وەڵامی دەداتەوە، ئەوەش بۆ تاوێک موچورکەیەکی خۆشی دەداتە دەستی یەکەم. ئیدی ئەو پەیوەندییە بەو جۆرە درێژە دەکێشێت و بەردەوام دەبێت. ئەوەی کە لێرەدا سەرنجڕاکێشە ئەو ئاڵوگۆڕەیە کە دەخوڵقێت. نواندن لە نێو دەستی هەر یەکێک لەو ئەکتەرەکاندا جێنشین نابێت، بەڵکو دەکەوێتە میانەی ئەو بۆشاییەوە کە لە نێوان ئەو دوو دەستەدا دەخوڵقێت. ئەو جۆرە نواندنەش نە گێڕانەوەیە، نە دەرونیە، نە هەستبزوێنە، بەڵکو شتێکی دییە، شتێک کە گەلێک لە بنچینەکانی نواندن واوەترە و زۆریش لەوە دژوارترە کە بتوانرێت چوارچێوەبەند بکرێت. بەڵام کاتێک کە دەڕوانیتە ئەو ئاڵوگۆڕەی کە لە نێوان ئەو دوو دەستەدا دەخوڵقێت، شتێکی سەیر ڕوو دەدات، شتێکی زیندوو کە گیانی تێدایە. ئەوەش ئاستێکی بناغەیی بەرز و باڵای نواندنە، کە ئاڵوگۆڕێکی زیندووی نێوان دوو مرۆڤە. لە دەم و ساتی پرۆڤەدا، زۆرجار ئەکتەرەکان بە یاریکردنی ئەو (کەش و هەوا) تایبەتییەی کارەکتەرەکانی خۆیانەوە سەرقاڵ دەبن و ئەکتەرەکانی دییان لە بیر دەچێتەوە. کاتێکیش ئەوە ڕوو دەدات زۆر گرانە ئەوە بدۆزینەوە کە چۆن بە شێوەیەکی سروشتی گۆڕانگاری و گەشە بە دیمەنێک بدەین. ئەوەی کە لێرەدا ونە و نابینرێت ئەو ئاڵوگۆڕە گەوهەرییەیە کە دەکەوێتە نێوان کارەکتەری تۆ و کارەکتەرەکانی دییەوە. لە ژیانی ڕۆژانەماندا ئێمە بەشێوەیەکی بەردەوام گەلێک جووڵە و ئاخاوتن لەگەڵ کەسانی دەوروبەری خۆماندا ئاڵوگۆڕ دەکەین، کە ئەوەش هەقیقەتێکی مرۆییە

و تەنیا ئەوەندەمان دەویٚ کە بیگوازینەوە بۆ نێو دونیای نواندن. هەر لە ڕێگەی ئەو ئاڵوگۆڕە زیندووەی دەنگ و جووڵەشەوەیە کە دەکریٚ چیرۆک یان هەست و سۆز بگاتە ئاستی بینین. بە شێوەیەکی ئاسایی، کاتێک کە دۆزێکی تایبەت یاری دەکەیت، هەوڵدەدەیت کە تەواوی کەسێتی خۆت بە(جەستە و هۆش و هەست و سۆز) وە لەو چرکەیەدا بتوێنیتەوە، بەڵام هەندێکجار جێی لێرامانە کە ئەو یاریکردنە تەنیا لە دەورو خولی ئەم سیٚ دۆخەدا بێت و بچێت: لەسەرەتاوە؛ لەگەڵ هاوڕێکەت لە ڕێی بەکارهێنانی ئاخاوتن و وەڵامدانەوەی سروشتیەوە ئەو دۆزە تایبەتە یاریبکە و هەوڵبدە لە هەر دەربرینێک بە جەستە و روخسار دوربکەویتەوە، کتومت بەو شێوازەی کە هەیە ئەو دیمەنە درێژە پێبدەیت. بەشێوەیەکی سەرەتایی هەستدەکەیت کە لە کاتێکدا جەستەت لەو دیمەنەدا ئامادەیی نییە، زۆر بە سادەیی ئاڵوگۆڕێکی دەرونی لە نێوان تۆ و هاوڕێکەتدا ڕوو دەدات. لەگەڵ ئەوەشدا، ماسولکەکانت یادەوەری ئەو پەیوەندییە سروشتییەی خۆی دەپارێزیٚ و جەستەشت هەست بە وریایی زیندوویێتی خۆی دەکات. بۆ ئێمە زۆر گرنگە کە وەک ئەکتەرێک درێژە بە ئەزمونی خۆمان بدەین. تەنانەت کاتێکیش کە ناجوڵێیت، یاوەخود جەستەمان بە دەربڕینی شانۆییەوە سەرقاڵ نییە، ئەوە مانای ئەوە نییە کە بنوییین. لە ڕووی ڕاهێنانەوە، دەبیٚ هەوڵی ئەوە بدەیت کە وا هەستبکەیت ئەوەندە بە گوڕ و چالاکییەوە دەجوڵێیت هەر وەک ئەوەی دیمەنێکی وا نەمایش دەکەیت ئەوپەڕی کۆشش و ماندووبوونی ماسولکەیی دەوێت.

لەوانەیە کە (هیچ شتێک) لە جەستەدا ڕوو نەدات. (هیچ شتێک) لە دەنگ دا ڕوو نەدات. بەڵکو جموجوڵێکی بێشومار لەسەر ئاستی ناوەوەدا ڕوو بدات. ئەوە بەهەمان ئەو شێوەیەی بیرکردنەوەی تۆ نییە دەربارەی دیمەنەکە. لەو پێشهاتەدا، هەر بە تەنیا گومان و پرۆسە دەرونییەکان کـاری خۆیان دەکـەن، لە کاتێک دا کە جەستە وەک مردوویەک دەمێنێتەوە. ئەو ڕاهێنانەی سەرەوە وامان لێدەکات کە ئەزمونی جۆرێک

لە پەیوەندی سروشتی نادیار بکەین؛ لە کاتێکا کە جەستە لە ناوەوە دەجولێت. لە دۆزێکی ئاوادا، جەستە بەتەواوی لەو دیمەنەدا بەکاردێت کە نەمایش دەکرێت. هەوڵبدە کار لەسەر دیالۆگی یەکێک لە دیمەنی پیەسە کلاسیکییەکان بکەیت. زۆر بەسروشتی، لەوانەیە ئەکتەرەکان بەر لەهەموو شتێک بەدوای ئەو ئەگەرانەدا بگەڕێن کە (دەشێت) لە دیمەنەکەدا ڕوو بدات و دوای ئەوەش لە ڕێی دەقەکەوە دەروازەی دەرونی گونجاو و لەبار بدۆزنەوە. لە جێی ئەوە، هەوڵبدە ئەو (مانا) و بارودۆخە هەستو سۆزاوییە لەبیر بکە و تەنیا لە دوو مەسەلە وردببەرەوە. سەرەتا، پیەسەکە بکە بە (گۆرانی) و ئاوازێک بۆ وشەکانی بدۆزەرەوە، ئەوجا لەگەڵ ئەکتەرێکی تری ئەو دیمەنەدا چێژ لە ئاڵوگۆڕی ئاوازەکە ببینن. گرنگ ئەوە نییە کە ئاوازەکە چۆنە، هەندێکجار خێرایە و هەندێکجار خاوە، گرنگ ئەوەیە کە چێژ لەو ئاڵوگۆرە ببینن. گرنگ ئەوە نییە کە کەش و هەوایەکی دەنگی لەبار و گونجاو دابهێنی و ئاوازەکە خۆش بێت. ئەوەی گرنگە ئەوەیە کە بەڕاستی ئەو دوو ئەکتەرە خۆشی لەو ئاڵۆگۆرە (مرۆییە) ببینن. ئەو خۆشییەی کە دڵو دەرونی ئەکتەرەکان دادەگرێت زۆر نابات دەگوازرێتەوە بۆ دڵو دەرونی بینەرانیش. ئەکتەر هەمیشە لەسەر تەختەی شانۆ چێژ بەخۆیان دەبەخشن. تەنانەت ئەو کاتانەش کە خەریکی کوشتنی یەکترن، یاوەخود لە خەمێکی قووڵدان، ئەکتەر چێژ لەو بارودۆخانە وەردەگرن. ئەوەش بەهەمان جۆر وا لە بینەر دەکەن کە (چێژ) لە نەمایش وەربگرن، سەرباری هەموو ئەو شیمانە و ئەگەرانەش کە ڕەنگە قورگیان پڕ لە قوڵپی گریان و چاویان پڕ لە بارانی فرمێسک بێت. ئەکتەر خۆشی لەو پەیوەندییە وەردەگرێت کە بە ئەکتەرەکانی دییەوەی وابەستە دەکاتەوە، تەنانەت ئەگەر ئەو ئەکتەرانە ڕۆڵی کەسانێکش یاری بکەن کە ڕق و کینە لە یەکدی بکێشن. لەبەرئەوەی ئەکتەر بە ڕاستی چێژ لەو ئاڵوگۆڕە دەبینێ کە بەیەکدییەوەیان گرێ دەداتەوە. بینەریش بە گوێگرتن و تەماشاکردنیان هەمان چێژ و خۆشی دەدۆزێتەوە.

ئەکتەرەکان دەبێ لە پێش دەمی بینەردا ئەو شێوازانە بدۆزنەوە کە وا دەکات (ئاڵوگۆڕ کردنی وشەکان) وا بکەونە ڕوو کە لە ڕووی دۆزی شانۆییەوە بڕواپێهێنەر و سروشتییە. وشەکان دەبێت مانایان هەبن، چ وەک لۆژیک و چ وەک هەستو سۆزیش. ئەگەرچی ئەوەندە ئاسان نییە کە وا بکەی وشەکانی پیەسێک تەواو سروشتی و حەتمی بکەونە ڕوو. ئەکتەر دەبێ کاتێکی زۆر تەرخان بکات بۆ تێگەیشتن لە رەگو و ریشەکانی ڕەوانشوناسی کارەکتەر و دیمەنەکان. بەڵام ئەگەر ئەکتەرەکان زۆر بە سادەیی تەماشای سیمای کارەکەیان کرد و ئەوەیان پشتگوێ خست کە چێژی خۆیان ئاوێزانی کارەکەیان بکەن، ئەوا چێژێکی ئەوتۆش بۆ بینەر فەراهەم ناکەن. ئەگەر بمانەوێت یەکەی یەکەی بینەران لەسەر ئاستێکی بنچینەیی مرۆیی و هەروەها لە ڕووی ڕوناکبیریشەوە چێژی لێ ببینن، ئەوا ئەکتەرەکان دەبێت ڕێگاکانی چێژی پەیوەندی و ئاڵوگۆڕ بە هاوڕێ ئەکتەرەکانی دییانەوە بدۆزنەوە. هەردوو ئاستەکەی نەمایشیش پێویستی بەوەیە کە ئاوێزانی یەکدی بن:

وردبینی رەوانشوناسی و چێژی ئەکتەرەکان. ئەو کارەش دەبێت لە ڕێگای پیەس یاوەخود بونیادی شانۆییەکەوە بێتە دی.

بەشێوەیەکی سروشتی، نابێت لەسەر تەختەی شانۆ هەستت بە چی کرد بەو جۆرە هەڵسوکەوت بکەیت، دەبێ تەواو ڕوون و ئاشکرا بیت لەگەڵ ئەو جۆری چیرۆکەی کە بۆ بینەری دەگێڕیتەوە و ڕێزی مەتنی چیرۆکەکە و دونیای دەقەکە بگریت.

نابێت بە هیچ جۆرێک سروشتی گەوهەری کارەکتەرەکەت ون بکەیت، یاوەخود هەقیقەتی دۆزی کارەکتەرەکە پشت گوێ بخەیت. سەرباری ئەوەش، هێشتا دەتوانی چێژ لەو ئازادی ئاڵوگۆڕە لەگەڵ هاوڕێ ئەکتەرەکاندا ببینیت. ژیانی هەقیقی پڕە لە پێشهاتی چاوەڕواننەکراو و بەردەوام بەرەو گەلێک ڕووکار و ئاڕاستەی نائاساییت پەلکێشدەکەن. نەمایشی تۆش دەبێت بە هەمان شێوە تەڕو پاراو بکەوێتە ڕوو. کاتێک

کە دەربارەی (ئاڵوگۆڕ) دەدوێم، لەڕاستیا تەواوێک دڵنیا نیم لەوەی کە لە نێوان ئەکتەرەکاندا چی ئاڵوگۆڕی کردوە، یاوەخود لە کوێوە سەرچاوە دەگرێت. من دڵنیام لەوەی کە بە هەمان شێوەی تێگەیشتنی رەوانشوناسی یان هەستوسۆز نییە. بۆ نموونە کاتێک کە دەنگ ئاڵوگۆڕ دەکەیت، ئەوە ڕوونە کە شتێک زێدەتر لە ژاوە ژاو ئاڵوگۆڕی کردووە. ئیدی لەو دەمەوە کە ئەو ڕاهێنانەی سەرەوە داوات لێدەکات کە بە راستەوخۆیی لەبەرانبەر داواکاری هاوڕێکەتدا بەبێ هیچ وتوێژێکی پێش وەخت وەڵام بدەیتەوە(ئەو شێوازەی -ئەگەر من ئەوە بکەم، ئەوجا تۆ دەتوانیت ئەوە بکەیت-). دەبێت لەسەر ئاستێکی قووڵتر لەو بیرکردنەوەیە کار بکەیت. وەک دەرەنجامێکیش، هەر کاتێک کە تۆ شتێک ئاڵوگۆڕ پێدەکەیت، لەبەرانبەر ئەوەدا شتێک لە ناوەوەی تۆدا دەگۆڕێت. چرکە لە دوای چرکە، تۆ دەگۆڕێیت و وەڵام دەدەیتەوە. بەو شێوەیە، هەر وەکو دەنگ و جووڵە ئاڵوگۆڕ پێکراوەکان دونیای ناوەوەت بە شێوەیەکی بەردەوام جێگۆڕکێ دەکات.

چیرۆکێک دەگێڕنەوە دەربارەی دوو سامۆڕایی کە چەند سەدەیەک لەمەوبەر ژیاون. هەردوکیان دوو هاوڕیی گیانی بە گیانی یەکبوون، بەڵام سەرۆکەکەیان فەرمانیان پێدەکات کە هەر یەکەیان بەرەو هەرێمێکی جیاواز بڕوات. پێیان وایە کە ئیدی جارێکی دی یەکناگرنەوە و بەو دابڕانەش گەلێک دڵپەشێو دەبن. بۆ ئەوەی هاوڕێیەتیەکەیان بپارێزن لەسەر پەیمانێک ڕێکدەکەون. بەرلەوەی لەیەک دابڕێن ڕازێک دەگۆڕنەوە کە لە پاشی ساڵێک کتومت لە هەمان جێگە و لە هەمان چرکەساتدا یەکدی ببیننەوە. ئیدی هەر یەکەیان بەلای کاری خۆیەوە دەڕوات و زۆر بەخێرایی ساڵێک تێدەپەڕی. یەکێک لە سامۆڕاییەکان لە هەمان کاتدا دەگەڕێتەوە بۆ هەمان ئەو جێگەیەی کە دەبێ چاوپێکەوتنەکەی تێدا ڕوو بدات. بۆ قەدەرێک چاوەڕێی دەکا و دواتر دوو دڵی دایدەگرێت. دەبێ چی ڕووی دابێت؟ تۆ بڵێی هاوڕێکەی پەیمانەکەی لەبیر کردبێت؟

بەڵام پاش تێپەڕبوونی چەند خولەکێک دەنگی دەرگە دێ. کە هەڵدەستێ و دەرگاکە دەکاتەوە، دەبینێت هاوڕێکەی لەو دیو دەرگاکەوە روخساری زەرد هەڵگەڕاوە و شەرم تەواو تەنگی پێهەڵچنیوە. پەیتا پەیتا دەستدەکات بە پۆزش هێنانەوە و دەیەوێت ئەوەی بۆ ڕوونبکاتەوە کە زۆر سەرقاڵبووە و بۆینەکراوە لە شوێن و کاتی دیاریکراودا بگاتە شوێنی خۆی. لەسەر پۆزش هێنانەوەی خۆی بەردەوام دەبێ و دەڵێت کە ئیستاش کارێکی زۆر گرنگی لە پێشە و ناتوانێت بۆ ماوەیەکی درێژ لێرە بمێنێتەوە. زۆر پەشێو دەنوێنێ و بۆشی ناکرێ بە هاوڕێکەی بڵێ کە بۆچی دەبێت بەو خێراییە بڕوات. بەڵام سوور دەبێت لەسەر ئەوەی کە هەر دەبێت هەرچی زووترە بڕوات. ئەوەی بۆ ڕووندەکاتەوە کە سەرباری هەموو شتێک نەیویستوە پەیمانەکەی بشکێنێ و زۆری لە خۆی کردووە کە هەر چۆنێکبووە هەر دەبێت ئامادە بێت، ئەگەر بۆ کورتترین ماوەش بووە. ئیدی بۆ دواین جار دواین پۆزشی خۆی بۆ دەهێنێتەوە و دەڕوات. سامۆرایی یەکەم هەست بە بەدبەختییەکی زۆر دەکاو بە دڵتەنگییەوە دەگەڕێتەوە ماڵی خۆی. پاش هەفتەیەک نامەیەکی لە هاوڕێ سامۆڕاییەکەیەوە پێدەگات کە بۆی نوسیوە:

((من دەبێ پۆزش بۆ تۆ بهێنمەوە. ئەوەندە لێبڕاوانە سەرقاڵی کارکردنبووم کە بەتەواوی ڕۆژگارم لە بیرچووبۆوەو لە پڕێکا بەبیرم هاتەوە کە بۆ ئەوەی سەرلەنوێ هاوڕێیەتییەکەمان نوێ بکەینەوە، دەبێ ئەمڕۆ من و تۆ یەکدی ببینینەوە. هەرچیم هێنا و برد، بینیم گەشتی سێ ڕۆژ کەوتبوە نێوان شوێن کارەکەم و شوێنی ژوانەکەمانەوە. ئیدی بۆم ڕونبۆوە کە زۆر دوا دەکەوم. دەمزانی کە رۆحەکان خێراتر لە جەستە گەشتدەکەن، بۆیە بڕیارم دا خۆم بکوژم. بەو ڕێگەیە هیوا دەخوازم کە هەر وەکو پەیمانم پێت دابوو، لەکاتی خۆیدا بگەمە جێ و لە سات و شوێنی خۆیدا ئامادەی دیدارتبم))

دواجار سامۆراییەکە بۆی ڕووندەبێتەوە کە ئەوە رۆحیانەتی

هاوڕێکەی بووە لەوێدا ئامادەبووە و وا بە خێرایی لێی دوور کەوتۆتەوە. ئەوە ڕۆحیانەتی هاوڕێکەی بووە کە توانیویەتی ئەو ڕێگایە ببڕێت کە مەحاڵبووە جەستە بتوانێ ئەوە بکات.

کاتێک کە لێرە و لەوێ پرۆڤەی فرە ئەکتەری یان مەشقی ڕاگوزاری ئەنجام دەدرێت، ئەکتەرێک هاواری لێهەڵدەستێ و ئەکتەرێکی دی بە پچران و دواکەوتنی کارەکەیان تاوانبار دەکات و دەڵێت ئەگەر کارەکەمان ناچێتە پێشێ و گۆڕانکاری بە خۆیەوە نابینێت، ئەوە گوناهی فلاّن و فیسار ئەکتەرە. ئەو جۆرە بیرکردنەوەیە هەرگیزا و هەرگیز یاریدەدەر نەبووە و یاریدەدەریش نابێت.

کاتێک کە کارەکە تووشی تەنگو چەڵەمەیەک دێت، ئەوە گوناهی فلاّنە ئەکتەر نییە؛ بەڵکو ئەوە گوناهی هەردوو لایە، چونکە هەمیشە سەخت و گرانە کە بۆت بکرێ خاڵە لاوازەکانی خۆت ببینیت. کارێکی باشە کە بتوانی بە جۆرێکی دی بڕوانیت. دەبێت بە تەواوی ئەوە لە بیر خۆت بەریتەوە کە دادوەری ئەوە بدەی کە ئەکتەرێکی دی لە تۆ باشترە یان خراپتر. لەوەدا دەکەویتە هەڵەوە و ئەوەش هەرگیز دەستگیرۆیی ئەو پرۆسەیە ناکات. وەک چۆن بیر لە خۆت دەکەیتەوە، ئاواش دەبێت بیر لەوانی دی بکەیتەوە و هەوڵبدەیت لەگەڵیاندا هاوکار بیت. ئەگەر هەر شتێکیش ڕوویدا، بەبێ ئەوەی خۆت بە دادوەرییەوە سەرقاڵبکەیت، تێکڕا پێکەوە تێبکۆشن کە گەشەی پێبدەن.

زیمی، پێ لەسەر گرنگی لێخوردبوونەوە لە کاری خۆت بەشێوەیەکی بابەتیانە و فێربوون لە ئەکتەرەکانی دییەوە، دادەگرێ. تەنانەت باشترین ئەکتەریش خاڵی لاوازی لە خۆ گرتووە، بەلاّم دەبێ ئەو ئەکتەرە چ کوڕ بێت یان کچ؛ وریا بێ و ئەو خالاّنە بناسێت. دەبێ هەوڵ بدەیت وریا و ئاگاداری خاڵە بەهێز و لاوازەکانی خۆت بیت. ئەگەر تۆ بۆت نەکرێ تێبینی خاڵە لاوازەکانی خۆت بکەیت ئەوا دەبیتە ڕێگر لەبەردەم ئەوەی کە وەک ئەکتەرێک گەشە بکەیت. سەرباری ئەوە، هەمیشە دەبێت

بڕوانیته ئەکتەرەکانی دی، تەنانەت ئەوانەش کە لەخۆت کەم تواناترن. لەبەرئەوەی کەم تواناترین ئەکتەریش هەندێک خاڵی بەهێزیان تیایە. لەو ڕێگەیەوە فێربوون لە ئەکتەرەکانی دییەوە، دەستگیرۆییت دەکات کە توانا و دیاردەی نویٚ لە خۆتا گەشە پێبدەیت.

ڕۆژێکیان بە مامۆستای کایەجنەکەمم گووت کە من هاوڕێیەکم هەیە ئارەزوو دەکات لەگەڵما بیٚ و پێکەوە بخوێنین. منیش ئەوەم بۆ ڕوونکردۆتەوە کە وا باشترە دەستبەرداری ئەو ئـارەزووەی بێت. مامۆستاکەم لە پڕێکا لێمی پرسی بۆچی؟

((لەبەرئەوەی تەمەڵە، دڵنیاشم لەوەی کە نایەوێت بەردەوام بێت)) من گووتم.

مامۆستاکەم توڕە بوو، گووتی: ((تۆ کەسێکی لەخۆباییت! هەتا ئەگەر هاوڕێکەت بۆ تەنیا جارێکیش بێت، دەتوانیٚ شتێکی بەکەڵک لەو ئەزمونەی فێر بێت. تۆ دەتەوێت لە شوێنی ئەو بیربکەیتەوە! تۆ کەسێکی لە خۆبابیت، هەر لەبەرئەوەشە کە تۆ ئەکتەرێکی باش نیت!))

من درکم بەوە نەکردبوو کە کەسێکی لەخۆباییم، یاوەخود ئەو هەڵسوکەوتەی من پەیوەندی بەو حەقیقەتەوە هەیە. من پێموابوو ئەگەر بەردەوام بم لەسەر مەشقکردن، لە کۆتاییدا دەبمە ئەکتەرێکی سەرکەوتوو. ئیستا ئەوەم بیست کە ئەوە کەسایەتیە خۆپەرستەکەمە کە وەک ڕێگرێک لەبەردەم پێشکەوتن لەبواری پیشەکەمدا ڕاوەستاوە. دەستمکرد بەوەی کە خۆم بگۆڕم. هەوڵمدا تا دەتوانم بەئاگا بم لەوەی کە دەیڵێم و دەیکەم. تێکۆشام خۆم لە هەر کارێک بەدوور بگرم کە دورو نزیک پەیوەندی بە لەخۆباییبوونەوە هەبیٚ. بەڵام تێبینی ئەوەم کرد کە لێرەدا گەلێک ئەکتەر هەن تابڵێی لەخۆبایین و لەگەڵ ئەوەشا ئەکتەری زۆر باشن. ئەگەر چی، گەلێک خەڵکان هەن کە هەر بە سروشتیان کەسانێکی زۆر شیرین و باشن و کەچی بۆشیان ناکریٚ بە هیچ جۆرێک کاری نواندن بکەن. بۆمدەرکەوت کە ئەو مەسەلەیە گەلێک سەرلێشێوێنەرە، دەستم کرد بە

بیرکردنەوە دەربارەی ئەو گرفتە. خەڵکانێک هەن وادەردەکەون کە لە خۆبایی بن بەڵام لەڕاستیدا وانین. لەوانەیە ئەو کەسە زۆر بەسادەیی بەنێو کارەکەی خۆیدا ڕۆچوو بێت و بەتەواوی بێئاگا بێت لە دونیای دەرەوە و گرنگی نەدات بەو شتە سادانەی کە لە دەورو پشتی ڕوو دەدەن، ئەو ریتواڵەی ژیانی ڕۆژانەی بەلاوە هیچ بێ. لەوانەیە بۆ تەماشاکار ئەوە وەک لەخۆبایی بوون بکەوێتە ڕوو. بەڵام لەبەرئەوەی ئەو خەڵکانە ئەوەندە بە قووڵی بەنێو نەمایشەکانی خۆیاندا ڕۆچوون وا دەردەکەون کە ئەکتەری باشبن. لە لایەنێکی دییەوە، دەشێت ئەو خەڵکانەی کە وا دەکەونە ڕوو میهرەبانن و بەخەمی هەستو سۆزی کەسانی دییەوەن، بە پێچەوانە زۆر خۆویستبن. تا دوا ڕادە بە دوای ئەوەوە بن کە سوپاس بکرێن و زۆر گرنگی بە بیراو ڕاو ڕەخنەی بەرانبەر بدەن. پێیان خۆش نەبێ وەک کەسایەتییەکی دژوار بکەونە ڕوو. بە شێوەیەکی بەردەوام بیر لەوە دەکەنەوە کە چۆن دەربکەون. هەر لەبەرئەوەی کە هەمیشە سەرنجیان خستۆتە سەر ئەو کاریگەرییەی کە لەسەر خەڵکانی دی دادەنێن و بەتەواوی بۆیان ناکرێ ئاگایان لەوە بێت کە لە چواردەوری خۆیان چی دەگوزەرێت. لە ڕووی نواندنەوە ئەو جۆرە کەسانە ناتوانن سەرنجی ئەوە بدەن کە لە چرکەساتەکانی نەمایشدا دەبێ چی ڕوو بدات. لە جیاتی ئەوە هەموو ئاگایی خۆیان ئاڕاستەی دەرەوە دەکەن. ئەوەش کاریگەری لەسەر جۆری نواندنەکەیان بەجێدەهێڵێت. لەگەڵ ئەوەشدا، من گومانم هەیە لەوەی جۆری یەکەم لە ئەکتەر (جۆری لەخۆباییەکە) بۆی بکرێ بە ڕاستی ببێتە ئەکتەرێکی باش. ئەوە تەواوێک ڕوونە کە دەبێت لە شوێنێکی دیاری کراودا شتێک بگۆڕێت. هەرچۆنێک بێت، بۆ ئەوەی ببیتە ئەکتەرێکی سەرکەوتو دەبێت گەشە بەو هاوسەنگییە بدەیت کە دەکەوێتە نێوان خۆت و دونیای دەرەوە. پێویستت بەوەیە کە سەد دەر سەد لە خۆت وردبیتەوە و لەو کارەی کە جێبەجێی دەکەیت، بەڵام لەهەمان کاتدا نابێ بێئاگا بیت لەو دونیایەی کە چواردەوری تەنیوێت.

دەبێت گەشە بەو هوشیارییە بدەیت کە بەرەو دەرەوەی خۆت درێژ دەبێتەوە. بەڵام ئەو هوشیارییەت بەرانبەر بە خەڵکانی دی وەک ئەوە نییە کە پشت بە بیروڕا باشەکانیان ببەستی. بەرانبەر بە رەخنەکانیان خۆت ناشڵەژێنیت و هەوڵیش نادەی کارێکی وا بکەیت هەر بەتەنیا بۆ ئەوەی کە خەڵکی خۆشی بوێیت. لەجێی ئەوە هەوڵبدە هارمۆنیەتێک بدۆزیتەوە لە نێوان سەرنجی ناوەکی خۆت و ئاگاییت لە دونیای دەرەوە. ئەوە بکە کە پێویستە بۆ خۆتی بکەیت، لەهەمان کاتیشا خۆت یەکبخە لەگەڵ کەسانی دیدا. ئەو پرۆسێسە نائاگاییە گەلێک سادەیە و پێویستت بەوە نییە کە بیری لێبکەیتەوە. لەکاتێکا کە بە تەواوی لە ئەرکەکەی خۆت ورد دەبیتەوە، بەشێوەیەکی ناخودئاگایانەش وەڵام بەو کەسانە بدەرەوە کە لە چواردەوەرتا هەن. هاوسەنگییەک هەیە لە نێوان تۆ و کەسانی دیدا.

لە هونەرە جەنگییەکاندا، ئامانجی سەرەکی پاراستنی خودە. ئەگەر تۆ لە جەنگدا بیت، تەنیا ڕێگەیەک بۆ ئەوەی خۆت بپارێزی، بەزاندنی بەرانبەرەکەتە. لە هەندێ وەختی تایبەتیشدا، تەنیا ڕێگەیەک بۆ ئەوەی بەرانبەرەکەت شکست پێبهێنیت ئەوا دەبێت بیکوژیت. ئەگەر لەکاتی پەلاماردانداا تۆ بە تەنیا بیر لە دەربازبوون بکەیتەوە، لەودەمەوەی کە تۆ هەموو سەرنج و لێخوردبوونەوەی خۆتت ئاراستەی جێگەیەک کردبێ کە چ پەیوەندییەکی بە هەڵکشان و داکشانی جەنگەکەوە نەبێت، لەوە ناچێت کە بەهیچ جۆرێک جەنگەگە ببەیتەوە. لەجیاتی ئەوە دەبێت بەناو پەیوەندی خۆت و بەرانبەرەکەتدا شۆربیتەوە خوارێ و بیر لەو جووڵە و وەڵامە سادانە بکەیتەوە، بۆ نموونە (ئەگەر ئەو لەسەرەوە هێرشی بۆ کردم، ئەوا من دەبێت ڕوو بکەمە ئەو لایە. ئەگەر لێرەوە هێرشی بۆ هێنام، ئەوسا دەبێت من چی بکەم) ئەگەر تۆ بیر لەوە بکەیتەوە (چۆن لەو جەنگە خۆم دەرباز بکەم) ئەوا هەرگیز بۆتناکرێ ئەو جۆرە لێخوردبوونەوەیە بە دەست بهێنیت. تۆ بۆت ناکرێ هیچ ڕۆڵێکت لە ئاڵوگۆڕکردنی جەنگەکەدا هەبێت. نهێنی ئەوەش زۆر ئاسانە: تۆ تەنیا

کاتێک دەتوانی سەرکەوتن بەدەست بهێنیت کە بێ سێ و دوو کردن ئامادەبیت بۆ مردن. لە شانۆشدا بەهەمان شێوە. زۆرێک لە ئێمە دەبین بە ئەکتەر لەبەرئەوەی چاوەڕوانی سەرکەوتن دەکەین، یاوەخود پێویستمان بە چەپڵەی بینەرانە. بەڵام ئەگەر بتەوێ چەپڵەت بۆ لێبدرێت، دەبێ ئەو بیرۆکەیە بەتەواوی لەبیر خۆت بەریتەوە. ئەوەش زۆر گرانە، چونکە چەپڵە لێدان بۆ خۆی بەشێکە لە بوونی ئەکتەر.

پەیوەندیمان بە بینەرەوە

ئاڵوگۆڕێکی مرۆیی گرنگی تر لە ئارادایە کە ئەویش دەکەوێتە نێوان ئەکتەر و بینەرەوە. ئەوەش لەکاتێکدا بە ڕوون و ئاشکرایی دیارە کە کارێکی سۆلۆ ئەنجام دەدەیت. لە ئامادەنەبوونی ئەکتەری بەرانبەریشدا، ئەو ئاڵوگۆڕە ڕاستەوخۆ لە نێوان ئەکتەر و بینەردا ڕوو دەدات. وەکو حیکایەتخوان، ئەکتەری سۆلۆ چێژی زیاتر لەو پەیوەندییە بە تەماشاکارەوە دەبینێت و لە دەرەنجامی هەستوسۆزی ئەوانیشدا کاردانەوەی دەبێت. بۆ نموونە، ئەگەر بینەر هەستی بە غەمگینی کرد، ئەوا ئەکتەر دەتوانێ بەرەو غەمگینی زیاتر یاوەخود بە پێچەوانەوە بەرەو مەزاجێکی تەواو جیاواز پەلکێشیان بکات. زیمی سەبارەت بەچونێتی کاردانەوە دەرهەق بە بینەر هەندێک ئامۆژگاری بۆ ئەکتەر فەراهەم دەکات. پێشنیاری ئەوە دەکات کە هەموو ڕۆژێک ئەکتەر بەرلەوەی بچێتە سەر تەختەی شانۆ، دەبێت هەوڵی ئەوە بدات کە (هەست) بەبوونی بینەر بکات، بەو جیاوازییانەشەوە کە ڕۆژانە بە خۆیەوە دەبینێت. بەهۆی نەخشەسازی تازەی شانۆ و ئەو ژمارە بێشومارەی بینەری هاوچەرخەوە، ئەو دادوەرییەش بۆ ئەم ڕۆژگارە گەلێک ئاسانتر بووە، بەڵام سەرباری ئەوەش هێشتا هەر دەبێت هەوڵبدەی کە ئەو دەرک پێبردنە بە دەست بهێنێ کە لەبەردەم کێدا ڕاوەستاویت و بۆ کێ کایە

دەکەیت. هەندێک ڕۆژ پێتوایە کە کاری ئەمڕۆت زۆر دژوار دەبێت، لە کاتێکا هەندێ ڕۆژی تر بۆ خۆت دەزانی کە بینەر وات لێدەکات کە زۆر باش کایە بکەیت. ئەو توانایەت بۆ دەرککردن بە بینەر توانایەکە کە لەڕێی ئەزموونەوە بەدەستی دەهێنیت.

هەر ئەوەندەش نهێنی ئەو دەرککردنەت بەدەستهێنا کە بینەر هەست بە چیدەکات، ئیدی دەبێت بەگوێرەی ئەو پەی پێبردنەت بتوانی نواندنەکەت ڕێکبخەیتەوە. ئەگەر بۆ نموونە، حەشاماتێکی زۆرت لە پێشدەمدایە کە هەر هەموویان سەرقاڵی دەنگە دەنگ و ژاوە ژاون و بەهیچ جۆرێک ڕێگە نادەن هێمنی باڵی بەسەر کەشو هەوای شانۆکەدا بکێشێت. لە بارودۆخێکی لەو چەشنەدا دەبێت کەمێک چاوەڕێ بکەیت، تا ئەو کاتەی کە ئیتر خەڵکەکە دەکەونە سۆراخی ئەوەی کەی نەمایشەکە دەست پێدەکات و لە جێی گفتوگۆی لابەلا، چرکە بە چرکە سەرنجیان دەچێتە سەر تەختەی شانۆکە. کتومت لەو دەمــەدا نەمایشەکەت دەستپێبکە. ئەوەش ڕوون و ئاشکرایە کە هەندێجار بۆنەیەکی وا دێتە پێشەوە، ئەگەر چی ژمارەی بینەرانیش زیاد لە ژمارەی پێویست بێت؛ بە هیچ جۆرێک ناتوانی دەستپێکردنی نەمایش بۆ تاوێکیش دوابخەیت. دەم و ساتی خۆی دێت و تۆش دەبێت دەستپێبکەیت. لەو دەمەدا دەبێت زۆر بە هێز و گوڕەوە دەستپێبکەیت و بەوپەڕی زاڵبوونەوە ئاخاوتنی پیەسەکەت بگەیەنیتە بینەر و ئەوەندی بۆت دەکرێ جووڵە و ئاماژەکانت ڕوون و بینراو بێت. ئەوەش کاریگەرییەکی وا بەجێدێڵێت کە بینەران ئارام بنەوە و سەرنجیان بەرەو نەمایشەکە بگوازنەوە.

بە گوێرەی زیمی، شێوازەکانی کاردانەوەی بینەر پاپەندە بە بیرۆکەی (یەن و یانگ)ە وە. تەنانەت ساتەوەختی ڕۆژ کە نەمایش دەکەی کاریگەری لەسەر شێوازەکەت جێدەهێڵێت. لەکاتێکا کە ساتەوەختی ڕۆژ یانگە، شێوازی نەمایشەکەت دەبێ یەن بێت؛ بۆ ئەوەی هاوسەنگییەکەی گونجاو بێت. بە پێچەوانەوە، ساتەوەختی شەو یەنە، لێرەدا نەمایشەکەت

زیاتر پێویستی بە شێوازی یانگە. بۆ نواندنی یانگ؛ دەبێت بەوپەڕی گوڕ و تواناوە کایە بکەیت و بڕیارەکانت ڕوون بێت کە لەلایەن خۆیەوە وابەستە دەبێتەوە بە هێز و وزەوە. نواندن بە شێوازی یەن، زیاتر ناوەکییە و کەمترین زیادەڕەوی لە گوزارشتا بە خۆوە دەگرێت.

تیمپۆی نەمایشیش دەگوڕێت. لەشەودا دەبێت کەمێک خێراتر نەمایش بکەیت، لە کاتێکا لە ساتەوەختی ڕۆژدا دەکرێ بەرگەی خاوی بگریت. ئەو تیئۆرەیەی یەن و یانگ بۆ نەمایش گەلێگ بەکەڵکن، لەگەڵ ئەوەشدا دەبێت گەلێک وریا بیت و نەکەی بەشێوەیەکی ڕەق و وشک مامەڵەیان لەگەڵا بکەیت. ئەگەر تۆ پێت وا بێت کە ساتەوەختی شەو هەمیشە دەبێت یەن بێت، ئەوا تۆ ئەو هەقیقەتەت لە یاد کردوە کە دەشێ لە ئێوارەیەکی تایبەتدا بینەر سەرشار بێت لە ژیان و زیندەگی (بەمانایەکی تر، دەشێت یانگ بێت) لەو دەمەدا نەمایشەکەت بە هیچ جۆرێک گونجاو نابێت. گرنگترین خاڵێک لێرەدا ئەوەیە کە دەبێت زۆر ئاگادار بیت لەوەی کە کاردانەوەی بینەر لە بۆنەیەکی تایبەتدا چۆنە، تاوەکو بەگوێرەی ئەوە نەمایشەکەی خۆت دابمەزرێنی و بۆتبکرێت هاوسەنگی کارەکەت بپارێزیت.

کاتێک کە من سەرگەرمی نواندنی مەهابەهاراتا بووم، دەبوو زیاد لە پێویست ئاگاداری دۆزی بینەر بم، چونکە ئەگەر خەمسارد بوومایە ئەوا یەکێک لە دیمەنە سەرەکییەکانم بەتەواوی وێران دەبوو. لەو دیمەنەدا کارەکتەرەکەم؛ درۆنا بەشێوەیەکی زۆر لەسەرخۆ و هێمن خۆی دەکوژێت. دیمەنی بەر لەوە، دیمەنێکی تەواو کۆمیدییە. ئەگەر بینەر هەر بەردەوام بێ لەسەر پێکەنینی خۆی (بەمانایەکی دی نوقمی نێو پێکەنینن). کاتێک کە هاتمە سەر شانۆ، بە نیازی ئەوەی بینەر هێمن بکەمەوە و هەستو سۆزیان بەرەو جێیەکی دی ڕابکێشم، چرکەساتەکانی سەرەتای دیمەنەکەم زۆر بە خاوی کایە کرد. ڕێژەی پێکەنین لە شەوێکەوە بۆ شەوێکی دی جیاواز بوو، ئەو شێوازی مامەڵەیەی من لەگەڵ دیمەنەکە

دەیتوانی کاریگەری خۆی هەبێت. هیچ شتێکم نەگۆڕی لەوەی کە دەبێ جێبەجێی بکەم، تەنیا هەر ئەوەندەی تیمپۆی دیمەنەکەم گۆڕی و شێلگیرانە درێژەم دا بە کایەی خۆم تا بۆمبکرێت بە شێوەیەکی گونجاو بینەر بگەڕێنمەوە بۆ دۆخێکی سروشتی. ئیدی بەو شێوەیە بۆیان دەکرێ کاردانەوەیان بەرانبەر بابەتەکە و کەش و هەوای دیمەنەکە هەبێت. بەپێی ئەزمونی خۆم، ئەوە زۆر گرنگە کە بەر لە ساتی نەمایش، کاتی خۆم لە ژووری خۆگۆڕین نەبەمە سەر. بەڵکو دەبێ بڕۆیتە دەرێ و (بۆنی) ئەوە بکەیت کە ئەو شەوە چ جۆرە بینەرێک ئامادەی نەمایشەکەت بووە. بەو جۆرە دەتوانی کاردانەوەت هەبێت. تەنانەت بەرلەوەی پێ بخەیتە سەر تەختەی شانۆ، دەبێ هەوڵبدەی کە هەست بەوە بکەی کە لەسەرەتای شانۆییەکەوە تا دەرکەوتنی تۆ چی ڕوویداوە. هەوڵدەدەم هەمیشە لە باڵەکانی شانۆوە یان لە پشتەوەی بینەرانەوە، تەماشای شانۆییەکە بکەم بەئامانجی ئەوەی کە ئاشنا بم بەوەی کە چی دەگوزەرێت. پیتەر بڕۆک دەڵێ کە نەمایشی شانۆیی هەر وەکو گێرانەوەی چیرۆک وایە، کە چەند کەسێک هاوبەشی هەڵگرتنی ئەو بەرپرسیارێتییە دەکەن. من لەو بیرۆکەیە تێدەگەم، لەو دەمەوەی کەلەپووری چیرۆک گێڕانەوە لە ژاپۆن لەو پەڕی گوڕ و تیندایە (کە یەکێکیشە لەو ناوچانەی کە من مەشقم تیا کردووە). لە ژاپۆن، بە شێوەیەکی ئاسایی تەنیا یەک چیرۆکبێژ هەیە کە بەشێوەیەکی هەمیشەیی ئاگای لە بینەر دەبێ و نەمایش بە شێوەیەک دەبات بەڕێوە کە چیرۆکەکە سیحر و زیندوێتی خۆی بپارێزێت. هەر بۆ خۆی کۆنترۆڵی بینەر دەکات. کاتێک کە بینەر دەگاتە یەن، هەوڵ دەدات زیاتر شێوازی یانگ بەکاربهێنێت و بە پێچەوانەشەوە. شێوازی شانۆی ڕۆژئاوایش هەر بە هەمان شێوەیە، بەڵام ئەو بەرپرسیارێتییەی چیرۆک گێڕانەوە بەسەر کۆمەڵێک ئەکتەردا دابەشبووە. بە شێوەیەکی هەمیشەیی ئەکتەرەکان لە ژووری خۆگۆڕین یاوەخود لە ژووری چاوەڕوانی دادەنیشن تاوەکو ناوەکانیان یەک لە دوای یەک بانگ دەکرێن. هەر

ئەوەندەی کە بەڕێوەبەری شانۆ بانگی کردن، ئیدی بەرەو باڵی شانۆ دەڕۆن تا بۆ چوونە ژوورەوە ئامادە بن. هەر بەتەنیا ئەو پراکتیکە نییە کە وا دەکات هەست کردن بە بینەر گران بێت، بەڵکو هەروەها لە ڕووی گێڕانەوەی چیرۆکێکی باشیشەوە یاریدەر نییە.

هەر بەتەنیا یەک چیرۆکە کە لەلایەن گروپێک لە ئەکتەرەوە دەگێڕێتەوە، نەک دە چیرۆکی جیاواز لەلایەن دە ئەکتەرەوە بیتە گێڕانەوە. لەبەرئەوە، دەبێ تۆ لە سەرەتای چیرۆکەکەوە لەوێ بی لە باڵی شانۆدا، بۆ ئەوەی ئاگادار بیت لەوەی کە ئەکتەرەکانی دی چۆن چیرۆکەکەیان درێژە پێداوە. بەو شێوەیە کە ساتی نواندنی تۆ دەستپێدەکات، دەبێ تۆ ئاگادار بی لەوەی کە چۆن چیرۆکەکە وەردەگری و لە کوێدا ڕۆڵی تۆ دێ و بەرەو کوێی دەبەیت. دەبێت بەوپەڕی وریاییەوە ڕۆڵەکەی خۆت وەربگری و بە جۆرێک کایە بکەیت کە بەهیچ جۆرێک ڕەوتی نەمایشەکە نەشوێنێنیت. بەهەمان شێوە بۆ ئەوەی سەرنجی بینەر بۆ خۆت ڕابکێشیت، دەبێت زۆر بە قووڵیەوە تێکەڵ بە چیرۆکەکە بیت. هیچ یاسایەکی ئەوتۆش لێرەدا نییە، بێجگە لەوەی کە دەبێت چیرۆکەکە زۆر بە باشی و وردییەوە بگاتە شوێنی خۆی. وەک ئەکتەریش دەبێت نەمایشەکەی خۆت ڕێکبخەیتەوە و دڵنیا بیت لەوەی کە ئەو ئەنجامەت پێکاوە. هەر لە ڕێی تەماشاکردن و گوێ گرتنەوە دەتوانی بزانی کە هەر کاتێکی نواندن ئەرکی خۆت چییە.

لە شانۆی نوودا دەگوترێت: ((دەبێت هەزاران چاو پێکەوە کۆ بکەیتەوە)). مانای وایە کە خاڵە بنچینەییەکانی نواندنی تۆ دەبێت هەمان کاریگەری لەسەر کۆی تەماشاکار جێبهێڵێت. دەبێت یەکە بە یەکەیان ڕەزامەند بن لەبەرانبەر ئەوەی کە لە پێش دەمیاندا دەیبینن.

٤

ئاخاوتن

هەناسەدان

لە ژیانی ئاسایی ڕۆژانەماندا هەناسەدان چالاکییەکی نائاگایانەیە، کە تۆ بەبێ ئەوەی بیری لێبکەیتەوە جێبەجێی دەکەیت. هەندێک بەشی جەستەمان بە شێوەیەکی ئاگایانە هاوبەشی لەو پرۆسەیەدا دەکات، لە کاتێکا هەندێکی دییان بەتەواوی لە دەرەوەی دەسەڵاتی هۆشی ئێمەیە. بەشێوەیەکی سروشتی، هەناسەدان یەکێکە لەو کردارە خۆبەخشانەی کە لەهەمان کاتدا بۆ خۆمان دەزانین ئەگەر هەر دەموساتێک بمانەوێت دەتوانین کۆنترۆڵی ئەو میکانیزمە بکەین. ئەوە تەنیا میکانیزمێکە کە بەهەردوو شێوەکە کاری خۆی دەکات. لەڕێی بەکارهێنانی مەشقەکانی هەناسەدانی ئاگایانەوە دەتوانین وابەستە بینەوە بەو چالاکییە نائاگایانەیەوە، کە جارێکی دی ئەویش لەلایەن خۆیەوە گرێمان دەداتەوە بە دونیای نائاگایانەی مێشکەوە. ئەوە ڕەنگە لەبەر ئەو هۆیە بێت کە هەوڵ دەدەین زۆر بە قووڵی هەناسە بدەین و ئەوەش وامان لێدەکات هەست بە ژیان و ئاسودەیی بکەین. لە ژیانی ڕۆژانەماندا زۆر بە کەمی سەرجەم ئاستەکانی سییەکانمان بەکاردەهێنین. کاتێک کە مەشقی ڕاهێنان دەکەیت دەبێت هەوڵ بدەی تا دوا ڕادە پەی بە توانای سییەکانمان بەرین.

کاتێکیش کە دەنوین بەشێوەیەکی بەردەوام هەناسە هەڵدەمژین و هەناسە دەدەینەوە، ئەو ساتەی کە دەمرین ئیدی هەناسەدان دەوەستێت. ئەوەش سێ تەرزی بنچینەیی هەناسەدانە (هەڵمژین، دانەوە، وەستان)

که لە ژیانی ئاساییدا بوونی هەیە و شانۆش هەوڵدەدات ئەو مەشقە هەقیقییەی لێوە بخوازێت. ئەوەش هەمان ئەو سێ تەرزەن کە ئێمە جارێکی دی لەسەر تەختەی شانۆ بەکاریان دەهێنینەوە. دەبێ بیر لەوە بکەینەوە کەی هەناسە هەڵدەمژین و کەی هەناسە دەدەینەوە و لە چ ساتێکیشدا هەناسەدان ڕادەگرین. هەناسەگۆڕکێ کاریگەرییەکی ناوەکی هەیە، ئەوەش هەروا بە ئاسانی یارمەتی ئەوەمان نادات کە دیالۆگێکی درێژ بڵێین بەبێ ئەوەی هەناسەی تەواومان پێ بمێنێت. بۆ ئەوەی بزانی ئەوە چۆن کاری خۆی دەکات، هەوڵ بدە هەناسە هەڵبمژیت، ئەوجا بۆ چەند چرکەیەک هەناسەکەت ڕابگرە و دواتر هەناسەکەت بدەرەوە. ئیستا بە پێچەوانەوە: هەناسەیەک بدەرەوە، هەناسەدان ڕابگرە، ئەوجا هەناسە هەڵبمژە. ئیستا لەوانەیە هەست بەوە بکەیت کە هەستوسۆزی سروشتیت بەتەواوی جیاوازە. کاتێک کە دەڕۆیت، هەوڵبدە جەستەت ڕێک ڕابگریت و بیر لەوە بکەیتەوە کە وابەستەی بکەیتەوە بە هەناسەدانتەوە. بۆ نموونە، بەرلەوەی بکەویتە ڕێ هەناسە هەڵبمژە و کاتێکیش کە دەکەویتە ڕێ هەناسە بدەرەوە. یاوەخود هەناسە بدەرەوە بەرلەوەی دەست بکەیت بە ڕۆیشتن و کاتێکیش کە دەکەویتە ڕێ هەناسە هەڵبمژە، ڕابوەستە و بەدەم وەستانەوە هەناسەکەت ڕابگرە و کاتێک کە دەکەویتەوە ڕێ هەناسەکەت بدەرەوە. ئەوەندەی بۆت دەکرێ شێوازە جیاوازەکان تاقیبکەرەوە، ئەوەت بۆ دەردەکەوێت کە هەر تەرزێک کاردانەوەی بۆ هەست و دۆخێکی جیاواز هەیە.

یەکێک لە تەکنیکە نهێنییەکانی شانۆی نوو سەروکاری لەگەڵ ئەوەدا هەیە کە بزانیت لە چ ساتێکدا هەناسە ڕادەگریت.

بۆ نموونە، کاتێک کە لە دەمی دانیشتن بەرەو بەرزبوونەوە هەڵدەستیت، هێشتا کە لە دۆخی دانیشتنایت هەناسەهەڵبمژە و ئەوجا هەناسەکەت ڕابگرە و بەبێ ئەوەی هەناسە بدەیتەوە

بەرزبەرەوە. جارێکیان لەسەردەمی کۆندا، ئەکتەرێکی پیری نوو لە ئەنجامی بەکارهێنانی ئەو تەکنیکەدا، لەسەر تەختەی شانۆ گیانی دەرچوو؛ بۆیە تا بۆت دەکرێ لەکاتی بەکارهێنانی ئەو تەکنیکەدا وریا بە. بەڵام ئەو خاڵە دەبێت ڕۆشن بێت کە نواندن هەر بەتەنیا سەروکاری لەگەڵ هەناسە هەڵکێشان و هەناسەدانەوەدا نییە، بەڵکو سەروکاریشی لەگەڵ بەکارهێنانی ئەو هەناسە ڕاگیرکراوەدا هەیە. لەڕووی جووڵەی دراماتیکییەوە فێڵەکە لەوەدایە کە دەبێ کتومت ئەو چرکەساتە بزانیت کە هەناسەکەی تیا ڕادەگریت. بەشێک لە پیەسێک هەڵبژێرە، هەر ئەوەندەی یەک دوو دێرێک و لەگەڵ تەرزی ئەو هەناسە هەڵکێشانەدا تاقیبکەرەوە. هەناسەیەک هەڵبمژە و ئەمجا زۆر بە هێواشی لەوکاتەی کە هەناسەکە دەدەیتەوە وشەکان بڵێ. لە داهاتوودا، هەوڵبدە بە هێواشی هەناسە بدەیتەوە، خێرا هەناسە هەڵبمژە و ئەوجا بدوێ. هەر کاتێک ئەو پەیوەندییە لە نێوان ئاخاوتن و هەناسەداندا ڕێکدەخەیت، بۆت دەردەکەوێت کە ئەو هەستە جیاوازە بۆ خۆی زۆر بەسروشتی دەکەوێتە ڕوو. هەناسەدان زۆر لە نزیکەوە وابەستەیە بە هەستوسۆزەوە، هەر گۆڕانێکیش لە تەرزی هەناسەداندا ڕوو بدات دەبێتە هۆی ڕێکخستنەوەی کاردانەوەی هەستوسۆزیش. لە ڕووی نواندنیشەوە دەکرێ کەڵک لەو تێگەیشتنە وەربگریت تاوەکو لە بەرهەم هێنانی کاردانەوەیەکی قووڵدا بێتە هانات. بۆ نموونە، ئەگەر تۆ بتەوێ وێنای جووڵەیەک بکێشیت کە خەنجەر وەشاندنە لە کەسێک، وردترین تەرزێک بۆ خولقاندنی ئەو جووڵەیە ئەوەیە کە (هەناسەیەک هەڵبکێشیت و دەست بوەشێنیت) هەڵکێشانی ئەو تەرزی هەناسەیە کارێکی وا دەکات کە بینەر هەست بە ڕاست و دروستی ئەو جووڵەیە بکات. (لەوانەیە هەستوسۆزێکی هەقیقیش لەو ساتو وەختەدا بێتە هانای، یاوەخود هاوئاهەنگی ئەو جووڵەیە بکات). بێگومان ئەگەر تۆ ئەو تەکنیکە بەکاردەهێنیت، ئەوا دەبێت بۆ هەر چالاکییەک تەرزی

هەناسەدانێکی ڕاست و دروست بە خۆی بدۆزیتەوە، دەنا بە هیچ جۆرێک سەرکەوتوو نابێت. بۆ ئەوەی یاریدەی هەناسەدانمان بدەین، کۆمەڵێک مەشق هەن کە دەتوانین بەکاریان بهێنین. ئەو مەشقانە لە کەلەپوری کۆمەڵاتییەوە وەرگیراون و هەندێکجار پەنا دەبەنە بەر ئەندێشە. یەکێک لەوانە سەروبەندی لەگەڵ بیرکردنەوە لەگەڵ پێستماندا هەیە.

بەوپەڕی ئاسودەگییەوە دابنیشە یاوەخود بە پێوە ڕابوەستە بەمەرجێک پشتت ڕێک ڕاگرتبێت، زۆر بە هێواشی لە ڕێی لووتەوە هەناسەیەک هەڵبمژە، لە ڕێی دەمەوە هەناسەکە بدەرەوە؛ بەڵام کاتێک کە هەناسەکە دەدەیتەوە ئەندێشەی ئەوە بکە کە هەوا لە کونیلەکانی سەر ڕووی پێستەوە دەچێتە دەرەوە. بۆ چەند خولەکێک ئەو مەشقە دووبارە بکەرەوە. بۆ ئەوەی ئەو مەشقە گەلێک واوەتر ببەیت، ئەندێشەی ئەوە بکە کە هەوا لە ڕێی ناوکتەوە دەڕژێتە ناو جەستەتەوە و لەڕێی کونیلەکانی پێستەوە دەچێتە دەرەوە. ئێستا دەکرێ ئەندێشەیەکی دی بۆ ئەو مەشقە زیاد بکەیت: کە هەوا لە جەستەوە دەڕواتە دەرێ، لە شێوەی هەڵمێکی سپیدا لە کونیلەکانی سەر ڕووی پێستەوە بەرەو دەرەوە دەڕوات. ئەوە ڕوونە کە تۆ بەردەوام لە ڕێگەی لووت و دەمەوە هەناسە دەدەیت، بەڵام لەوە دەکات بە وێناکردنی هەناسەدان لە پارچە جیاوازەکانی تری جەستەوە دەروازە بۆ کرانەوەی گەلێک گریمانەی دی واڵا بکەیت.

گووتەزایەکی کۆن هەیە دەڵێت: ((خەڵکانی ئاسایی لەڕێی سنگیانەوە، خەڵکانی هۆشمەند لەڕێی هاراوە، خەڵکانی کارامەش لەڕێی قاچیانەوە هەناسە دەدەن.))

(کەسی هۆشمەند) دەگەڕێتەوە بەرەو قووڵاییەکانی پراکتیکی لێخوردبوونەوە، ئەگەر تۆ ئەو ڕێگەیە هەڵبژێریت؛ هەناسەدانت پشت بە هارا دەبەستێت، ئەو ناوچەیەی کە کەوتۆتە خوار ناوکتەوە.

(کەسی کارامە) کەسێکە کە جەستەی لەسەر ئاستێکی زۆر فراوان و پێشکەوتوو بەکاردەهێنێت، وەک ئەکتەر یاوەخود ئەوانەی شارەزای هونەرە جەنگییەکانن. خەڵکانی ئەو بوارە خاوەنی ئەو ئەندێشەیەن کە بۆ بەهێز بوونی خۆیان وزە لە زەوییەوە دەخوازن.

ئەوە بهێنە بەر چاوی خۆت کە هەوا لەڕێی پێکانتەوە دێتە ناو جەستەتەوە و دواتر بەرەو هارا گەشت دەکات. هەناسە بدەرەوە و پێشبینی ئەوە بکە کە هەوا لە ڕێگەی تانتینەوە لە جەستەوە دەڕواتە دەرێ (تانتین، ناوجەرگەی ئەو بەشەی هارایە، کە سێ سانتیمەتر لە خوار ناوکەوەیە) و بەرەو دورایی ناو بۆشایی ئاسمان دەڕوات.

جارێکی دی تۆ لەسەر دوو ئاست کاری خۆت ئەنجام دەدەیت: سروشتی هەناسەدان و دەرکردنە دەرەوەی هـەوا لە ڕێگەی سییەکانەوە و ئەو وێنەیەش کە بەکارتهێناوە کاتێ سەرگەرمی هەناسەدان بوویت.

مەشقێکی دی دەنگێکی ئەندێشەکراو بەکاردەهێنێت. کاتێک هەناسە هەڵدەمژیت، ئەندێشەی ئەوە بکە کە دەڵێی ئێێێێا وە کاتێک کە هەناسە دەدەیتەوە دەنگی ئمممممم یان ئۆمممم بەکاردەهێنێت. دەکرێ ئەو دەنگەش پێچەوانە بکەیتەوە؛ لەگەڵ هەناسە دانەوە ئێێێێا و لەگەڵ هەناسە هەڵکێشان ئمممم بەکاربهێنیت. دەتوانیت ئەو مەشقانە تێکەڵ بکەیت: بۆ نموونە، لە کاتێکدا کە دەنگی ئەندێشەکراوی ئێێێێا دەردەهێنێت، لە ڕێی ناوکەوە هەناسە هەڵبمژە و لەگەڵ دەنگی ئەندێشەکراوی ئمممم لەڕێی کونیلەکانی سەر ڕووی پێستەوە هەناسە بدەرەوە.

ئیستا دەتوانیت لەگەڵ هەناسەدانەوەدا بە دەنگێکی هەقیقی ئەو مەشقە تێکەڵاوانە هەموو تاقیبکەیتەوە. بۆ نموونە، لەگەڵ دەنگی ئەندێشەکراوی ئمممممم لەڕێی ناوکەوە هەناسە هەڵبکێشە و لەگەڵ دەنگی هەقیقی ئێێێێا لەڕێی ناوکەوە هەناسە بدەرەوە. (لەم مەشقەدا،

دەم بە هەقیقی دەنگی ئمممم دەردەهێنێت، بەڵام لە ئەندێشەی خۆتدا لە ڕێی ناوکەوە دەردەکەوێت. ل. م). لێرەدا گەلێک شیمانەی جیاواز لەئارادایە: کات تەرخان بکە بۆ دۆزینەوەی هەر یەکێکیان بە تەواوی و تێبینی ئەو جیاوازییە ورد و سەرنجنەدراوانەی نێوانیان بکە.

سەرباری ناوک و تاندین، گەلێک جێگەی تری دی هەن کە دەکەونە سەر جەستە و دەکرێ بۆ هەناسەدان سەرنجیان بخرێتە سەر، کە یەکێک لەو جێگایانە قەفەزەی سنگە. بە دانانی پەنجە تووتەت لەسەر ناوکت و کشانی دەستت بۆ سەرەوە تا کەڵەموستت بەتەواوی دەگاتە سەر قەفەزەی سنگت، ئەو جێگەیە لەسەر سنگت بدۆزیتەوە. ئەو خاڵەی کە کەڵەموستت لەسەر جێگیر کردووە، ئەو جێگەیەیە کە دەکرێ بۆ هەناسەدان سەرنجی بخەیتە سەر.

مەشقێکی دی هەیە کە سەرنج ئاڕاستەی لوتت دەکات، لەڕێی کونە لووتی چەپتەوە هەناسە هەڵبمژە و لەڕێی کونە لووتی ڕاستەوە هەناسە بدەرەوە، دواتر پێچەوانەی بکەرەوە: لەڕێی کونە لووتی ڕاستەوە هەناسە هەڵبمژە و لەڕێی کونە لووتی چەپتەوە هەناسەکە دەربکە دەرەوە. دەتوانی ئەو مەشقە لەڕێی وێناکردنەوە، یاوەخود دەکرێ پەنجەیەکت لەسەر لوتی پێچەوانەت دابنێی بۆ داخستنی ئەو بەشەی لووتت. ئەو زنجیرە مەشقەی هەناسەدان گەلێک شێوەی بەرجەستەکراو بەکاردەهێنێت بۆ دڵنیابوون لە پەیوەندی ناوەکی.

هەناسەیەک هەڵبکێشە، هەر کاتێک کە سییەکانت پڕ بوون لە هەوا، هەناسەکەت ڕابگرە و ئەوجا فشار بخەرە سەر کۆمت. لەو ساتەدا، ئەندێشەی ئەوە بکە کە ئەو هەوایەی تازە هەڵتمژیوە لەگەڵ ئەو هەوا بەکارهاتووەی کە بۆ خۆی لەناو جەستەدا هەیە تێکەڵ بەیەک دەبن. هەناسەکە دەر بکە درەوە و ئەوە بهێنە بەرچاوی خۆت کە ئەو هەوا تێکەڵەیەی تاوێک لەمەوبەر لەناو جەستەدا بوو دەڕواتە دەرەوە. بەردەوام بە لەسەر ئەو مەشقە تاوەکو هەست دەکەی هەموو ئەو

هەوا کۆن و بەکارهاتووەی کە لەناو جەستەدایە دەگۆڕێت بە هەوای سازگار و تازە. لەگەڵ ئەوەشدا، کاتێک کە هەناسە وەردەگریت بە هیچ جۆرێک ئەندێشەی ئەوە مەکە کە شتێک هەڵدەمژیت یاوەخود دەگریت، بەڵکو ئەوە بهێنە بەرچاوی خۆت کە جیهانێکی گەورە و لە بننەهاتوو لە وزە لە پێش دەمتا ئامادەیە و زۆر ئازادانە هەوات پێدەبەخشێت. تۆ پێشوازی لە هەواکە دەکەیت، هەواکە وەرناگریت. لەوانەیە ئەوە بۆ خۆی جۆرێک بێ لە یاری کردن بە وشە، بەڵام لێرەدا لە ڕووی کاریگەرییەوە؛ جیاوازییەکی زۆر گەورە خۆی مەڵاس داوە.

هەنگاوی داهاتوو، سێ مەشقە کە لە (تایی چیی) وە وەرمانگرتوە. (تایی چیی، ڕێبازێکی تایبەتە بە گەلانی چیین، کە مەشقی دەروونی و هونەرە جەنگییەکانی لە خۆ گرتووە. لە ڕوویەکەوە مەشقی بەرگری کردنە لە خودی خۆت و لە ڕوویەکی دییەوە گەلێک کەڵکی تەندروستیت بۆ فەراهەم دەکات. و. کوردی) بە جۆرێک ڕابوەستە کە قاچەکانت هێندەی پانایی شانەکانت بڵاو ڕاگرتبێت، کەمێک قاچەکانت بنوشتێنەرەوە، بەڵام پشتت ڕێک ڕابگرە. بە هێواشی هەناسە هەڵبکێشە و هەناسە بدەرەوە. کاتێک کە هەناسە هەڵدەمژیت، ئەندێشەی ئەوە بکە کە هەوا لە زەمینەوە و لە ڕێگەی قاچەکانتەوە دێتە سەرەوە. کاتێکیش کە هەناسە دەدەیتەوە ئەوە بهێنەرە بەرچاوی خۆت کە هەواکە (هەر لەڕێی قاچەکانتەوە) دەگەڕێتەوە بۆ هەمان ئەو شوێنەی کە لێوەی هاتوە. مەشقێکی هاوچەشنی ئەوە داوای ئەوەت لێدەکات کە پێشبینی ئەوە بکەیت کە لە ساتەوەختی هەناسەداندا هەوا بەرەو بڕبڕەی پشتت هەڵدەکشێت. کاتێک کە هەناسە هەڵدەمژیت، هەوا لەڕێی بڕبڕەی پشتەوە بەرەو کاسەی سەرت سەردەکەوێت تا دەگاتە نێوانی هەردوو ئەبرۆت. ئەمجا لە کاتێکا کە هەناسە دەدەیتەوە ئەندێشەی ئەوە بکە کە هەواکە دادەبەزێ و چاڵایی نێو دەمت جێدەهێڵێت، قەفەزەی سنگت دەبڕێت بەرەو ناوک دەڕوات و زۆر بە سادەیی دەچێتە دەرێ. کە

هەناسە هەڵدەمژیتەوە، هەمان سوڕی بازنەیی سەرلەنوێ دەست پێدەکاتەوە.

مەشقی داهاتوو بەهەمان خولی بازنەیی دەست پێدەکاتەوە و ئەمجارە بە قاچەکانت کۆتایی دێت: هەوا لە زەمینەوە دێت و بەرەو پشتت گەشتی خۆی دەست پێدەکات و بەرەو کەللەی سەرت هەڵدەکشێ و ڕووە و تاندین دێتە خوارێ تاوەکو بە ئێجگاری وندەبێت.

هەروەها دەتوانیت بۆ بزواندنی هەناسە دەنگیش بەکاربهێنیت، ئەو دەنگانە هەڵبژێرە کە درێژبوونەوە لەگەڵ خۆی دەهێنێت یاوەخود وەکو شەپۆلی دەریا وان و دووبارە دەبنەوە، یان ئەو دەنگە ناسکانە بەکاربهێنە کە وەک نۆتەی مۆسیقا وان.

ئەوجا ئەندێشەی ئەوە بکە کە لەگەڵ هەناسە هەڵکێشاندا ئەو دەنگانە لەڕێی کونیلەکانی سەر ڕووی پێستەوە دەرژێنە نێو جەستەتەوە و کاتێکیش کە هەناسە دەدەیتەوە هەوا لەڕێی دەمتەوە یان تاندینەوە دەڕواتە دەرێ. یان دەتوانیت پێچەوانەی بکەیتەوە و لەکاتی هەناسەداندا هەوا بێتە ژورەوە و لەکاتی هەناسەدانەوەدا دەنگ بڕواتە دەرەوە. دەتوانی بەئارەزووی خۆت ئاڵوگۆڕیان پێبکەیت. ئەگەر چی هەر شێوەیەکیان بۆ خۆی جیاوازە، بەڵام هەر یەکەشیان کەڵکی خۆی هەیە. تەنیا هەر ئەوەندەیە کە تاقیانبکەیتەوە و تێبینی ئەوە بکەیت کە چی ڕوو دەدات. ئەوانە تارادەیەک بۆ خۆیان ئەو مەشقە ئاڵۆزانەی هەناسەدانن، ئاسانترینیان ئەوەیە کە بە سروشتی هەناسە بدەیت و زۆر بەسادەیی تێبینی خۆت بکەیت کە هەناسە هەڵدەکێشیت. هەروەها پێشنیار دەکەم کە بڕوانیتە منداڵی ساوا کە چۆن هەناسە دەدات. منداڵی ساوا زۆر قووڵ و لەسەرخۆ هەناسە هەڵدەکێشێت و لەوە دەکات لەکاتی هەناسەداندا زۆر بە نەرمی سکی بکشێت. بەوەش نموونەیەکی زۆر باشمان دەخەنە پێش دەم تاوەکو شوێن پێیان هەڵبگرین. ئێستاش دەچینە سەر مەشقێکی زۆر ئاڵۆزی

هەناسەدان کە لە دەم و کاتی بەردەوامی مەشقەکەدا دەبێت دەستت لە شوێنی زۆر تایبەتدا بەکاربهێنیت. دابنیشە، یاوەخود بە پێوە ڕابوەستە، دەستت بە ئاسۆیی و بە جۆرێک بۆ بەردەمی خۆت درێژ بکە کە هەردوو ناولەپی دەستت دوو سەنتیمەترێک دوور لەیەکتر ڕوویان کردبێتە یەکتری و هەردوو کەڵەموستت بەرەو بنمیچەکە ڕاگرتبن. کاتێک هەناسە هەڵدەکێشیت، هەوا لە سەری پەنجەکانتەوە دێنە ژورێ و لەڕێی باڵەکانتەوە درێژە بە گەشتێک دەدەن بەرەو جەستەت. کاتێکیش کە هەناسە دەدەیتەوە ئەو پرۆسەیە پێچەوانە دەبێتەوە. هەروەها کاتێک کە هەناسە هەڵدەکێشیت و هەناسە دەدەیتەوە، نیگات ئاڕاستەی خاڵێکی نێوان هەردوو لەپی دەستت بکە و لەوانەیە هەست بەوە بکەیت کە دەستتەکانت بەرەو لای یەکتری دەکشێن. کاتێکیش ئەگەر هاتوو ئەوە ڕووی دا چاوەکانت بنوقێنە و بەردەوام بە لەسەر ئەو شێوازەی کە لەوەوبەر هەناسەت پێی دەدا. بۆ تەواوکردنی ئەو مەشقە، هەناسەیەکی قووڵ هەڵبکێشە، بۆ چەند چرکەیەک هەناسەکەت ڕابگرە، ئارام بگرە و تەواوێک خاوبەرەوە و ڕێگە بدە هەردوو باڵت شۆڕببنەوە خوارێ و هەردوو ناولەپی دەستت بەرەو ئەم لاو لای جەستەت بگەڕێنەوە. ئەوجا چاوەکانت بکەرەوە و بەکردنە دەرەوەی هەناسەکەت مەشقەکەت دوایی پێبهێنە.

لە ئەنجامدانی هەر هەموو ئەو مەشقانەدا، زۆر گرنگە کە ڕێک و ڕەوان و بەوپەڕی ئارامیەوە بمێنیتەوە، تەنانەت ئەو کاتانەش کە دانیشتویت. بڕبڕەی پشتت و ملت بەوپەڕی نەرمییەوە ڕاگرتبێ، دەبێ هەوڵبدەیت بەگوێرەی ئەو زەمینەیەی کە لەسەری وێستاوی جەستەت ئەستونی بێت. ئاسانترە ئەگەر چاوەکانت نوقاندبن، تاوەکو کەم و زۆر خۆت لە هەر جموجۆڵ و ڕوداوێک بپارێزیت کە لە دەرەوەی ئەو شوێنەی کە مەشقی تیا دەکەیت ڕوو دەدەن. بەو جۆرە تۆ ئەگەری زیاترت لەبەردەمدایە کە تادوا ئەندازە لێبڕاو بیت بۆ لێخوردبوونەوە

لە ئەندێشە و هەناسەدانت. یان ئەگەر پێت باشبوو کە چاوەکانت هەر کراوە بن، ئەوا نیگات کەچبکە تا بۆت بکرێ سەرنجت بە گۆشەی چل و پێنج ئاڕاستەی نزیکترین خاڵێک بکەی لەڕووی زەمینەوە. هەروەها ئەوەش یاریدەت دەدات خۆت لە چواردەوەرت دابڕیت.

ئەو مەشقانە دەکرێ بە کۆمەڵێک باری جیاواز ئەنجام بدرێن: بەپێوە ڕاوەستان، لەسەر کورسی دانیشتن، یاوەخود لەسەر زەوی دانیشتن. بەڵام لە هەر بارێک لەو بارانەی کە خۆت هەڵیدەبژێریت، دەبێت تەواوێک بەئاگا بیت لەجۆری ڕاگرتنی بەشی سەرەوەی جەستەت. من لەوەوبەر سەرنجم بۆ ئەو تێبینییە ڕاکێشایت کە دەبێت سەد دەر سەد ئەستونی بێت. (هەوڵ مەدە شل و شێوا بێت) هەروەها ئەوەش گرنگە کە جەستەت هاوسەنگ بێت (هەوڵمەدە پێچی خوارد بێت یان بە لایەکدا نوشتابێتەوە) هەندێک دابونەریت، داوای ئەوەمان لێدەکەن کە لە جۆرێک لە مەشقەکانی هەناسەداندا جەستەمان گرێ بدەینەوە بە سەرچاوەی وزە دەرەکییەکانەوە، بۆ ئەو مەبەستەش دەبێت باری جەستەمان تەواوێک دروست بێت. هەر چۆنێک بێت باری ئەستونی بارێکی جەستەیی ئارامە و شێوازێکی بنچینەیی بەکەڵکە بۆ هەر کەسێک بەگشتی و بەتایبەتیش زۆر یاریدەدەر و بە نرخە بۆ ئەکتەر. دواین تێبینی بۆ بەکارهێنانی هەناسەدان، لە مەشقی گشتیدا ئێمە لەڕێی لووتەوە هەناسە دەدەین و لەڕێی دەمەوە فڕێی دەدەینە دەرەوە. بەڵام لە هەردوو بواری مەشقی یۆگا و کەلەپوری سەمای ئەفریکیدا دەبێت دەم بە درێژایی هەموو کاتەکان داخراو بێت، بۆ ئەوەی گونجاو بێت کە هەوا لەڕێی لووتەوە هاتوچۆی خۆی ئەنجام بدات. یەکێکی دی لە کەڵکی مەشقەکانی هەناسەدان ئەوەیە کە بەرەو ئارام بوونەوەت دەبات، تەنانەت لەوکاتانەشدا کە هەست بە ترس دەکەیت. بۆ هەر کاتێک کە تۆ لەسەر شانۆیت، هەمیشە ترس لەگەڵتا دەژی. مێژووی دورو درێژی ترسی من زۆر لە کۆنەوە دەستی

پێکردووە، دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕۆژگارەی کە تازە دەستم کرد بوو بە نواندن؛ بۆ ئەوکاتەی کە تەمەنی من هێشتا هەر پانزە ساڵێک دەبوو. هەرگیزا و هەرگیز بۆ تۆزقاڵێکیش چییە هەست کردن بە شپرزەیی لە گیانی مندا نەبوو. بەڵام هەر ئەوەندەی بڕیارم دا کە بەلێبڕاوانە نواندن بکەمە پیشەیەکی بەردەوام و هەمیشەیی خۆم، ئیدی ترس پەیدا بوو. یەکەم پەلاماری ترس ئەوکاتە شالاوی بۆ هێنام کە نەمایشەکە کۆتایی پێهاتبوو. لە ڕاستیا هەر لەو کاتەدا کە من هێشتا هەر لەسەر تەختەی شانۆ بووم، هیچ یادەوەرییەکم نەبوو لەوەی کە چی ڕوویداوە، بەڵام لە دوایدا، لە نێوان تەواو بوون و ئەو دەمو ساتەی کە دەچووم بنووم، تێبینیم کرد سەرتاپای گیانم دەلەرزێ. ترسی لەڕادەبەدەر بۆ خۆی گرفتە، کە وات لێدەکات لە پەلوپۆت دەخات و هەرچی هیوایەکت هەبێ تیادا ناهێڵێت، ناتوانیت بەتەواوی بجوڵێیت و نواندنێکی باشیشت بۆ ئەنجام نادرێت. ئەگەر بەو ڕادەیە پەرێشان بوویت و بۆت ناکرێ بەسەر ترسەکەتا زاڵ بیت، کارێکی زۆر باش دەکەیت کە لە شانۆ دوور بکەویتەوە و پیشەیەکی وا بدۆزیتەوە کە ئەوەندە (ترسی) لەگەڵ خۆیدا هەڵنەگرتبێت. بەڵام لەڕاستیا من گومانم هەیە لەوەی کە ترس زۆر لە خۆشییەوە نزیک بێت. خەڵکانێک هەن دەڵێن، ئەگەر ترست نەبێت ئەوا نواندنەکەت زۆر سەرکەوتوترە. من بەهیچ جۆرێک لەگەڵ ئەو ڕایەدا جووت نایەمەوە؛ من بۆ خۆم گەلێک ئەکتەرم دیوە کە ئەوی نیگەرانی بێت لە گیان و ڕۆحیاندا نەبووە، کەچی تا دوا ڕادە بێزارییان بۆ بینەر خوڵقاندوە و نەمایشەکەیان بەڕادەیەک سارد و سڕ و مردوو بوە کە بەهیچ جۆرێک وزە لەسەر تەختەی شانۆ بوونی نەبووە. هەندێک ئەکتەری دیم دیوون کە ترس بە جۆرێک دایگرتبوون کە زۆر بە دژواری بۆیان کراوە پێ بنێنە سەر تەختەی شانۆ، کەچی نواندنەکەیان ئەوەندە ئەفسوناوی بوە کە تا دوا ڕادە سەرنجیان ڕاکێشاوە. مەرج نییە کە ترس کردەیەکی خراپ بێت، بەڵکو

دەبێت هاوشانی ترس هەنگاو بنێی. (ئەو ترسەش وابەستەیە بە سک ئێشەوە) .

جێگەی بایەخە کە بزانیت بۆچی بەرەو ڕووی ترس دەبینەوە. کاتێک کە ئەکتەرێکی لاو بووم، پێموابوو کە هەمیشە هەڵە دەکەم، ئیدی ئەوەش بۆ خۆی تووشی شڵەژانی دەکردم. خەڵکانی دی ئارەزوویەکی زۆریان هەیە بۆ ئەوەی سەرکەوتووبن بەڵام بەدەستهێنانی سەرکەوتن پشت بە بیرو ڕای خەڵکانی تر دەبەستێت دەربارەی ئەو کارەی کە تۆ دەیکەیت، ئیدی لێرەوەیە کە تۆ هەست بە دڵەڕاوکێ دەکەیت دەربارەی ئەوەی کە ئەوان بیر لە چی دەکەنەوە. ئێمە هەموومان ئەو هەقیقەتە باش دەزانین کە نابێ بەخەمی ئەوەوە بین کە کەسانی دی بیر لە چی دەکەنەوە، بەڵام بەداخ و کەسەرێکی زۆرەوە هەر گرنگی پێدەدەین. هەر ئەوەشە وامان لێدەکات کە بترسین. باشە چۆن دەتوانین کارێکی وا بکەین کە ئەو ترسە بخەینە ژێر ڕکێفی خۆمانەوە؟ بەر لە دەستپێکی نەمایشەکە، پەرداخێک ئاو بخۆرەوە، بچۆرە تەوالێت، هەندێک مەشقی هەناسە بکە و لەبەردەمی ئاوێنە ڕابوەستە و بە خۆت بڵێ:

((من ئەکتەرێکی زۆر باشم، من ئەکتەرێکی زۆر باشم، من ئەکتەرێکی مەزنم))

دەشێ ترس وزەیەکی نائاساییت بۆ فەراهەم بکات، خۆتی لێبەدوور مەگرە: بەڵکو هەوڵبدە باوەشی بۆ بکەیتەوە و کەڵکی لێوەربگریت. هەوڵبدە ئەو ترسە پێچەوانە بکەیتەوە و بیگۆڕیت بۆ دەروازەیەکی پڕ لە دڵنیایی: بۆ جۆش و خرۆشێکی شانۆیی.ماڵی هاوسێکەتان ئاگری تێبەر بووە، هەر پاش ئەوەی کە هەموو ئەو زیندەوەرانەی کە لەماڵەکەدا بوون ڕزگـارت کردون و بەرەو جێگەیەکی پڕ لە دڵنیاییت گواستونەتەوە، جارێکی دی خۆت دەکەیتەوە بەناو کڵپەی ئاگرەکەدا و دەتەوێت هەرچی شتێکی گرانبەها کە لەماڵەکەدایە لە سووتان دەربازیان بکەیت، قەنەفەیەک و تابلۆیەکی گەورەی سەر

مێز هەڵدەگری و دەیانهێنیتە دەرەوە. دوای دوو کاتژمێر، هەر ئەوەندەی کە ئاگرەکە کوژایەوە، دەتەوێت ئەو کەرەسانەی کە لە سووتان دەربازت کردون بۆ شوێنێکی باشتر بیانگوازیتەوە. بەڵام هەرچی دەکەیت قەنەفەکە ئەوەندە قورسە کە بە هیچ جۆرێک بۆت بەرز ناکرێتەوە. نیگەرانی و ترسی ئەو چرکەساتە ترسناکانە هێز و توانایەکی سیحراوی پێبەخشیت. تۆقین، هەر وەکو ئەندێشە، توانای گۆڕینی جەستەتی هەیە.

کاتێک کە لە ئەفەریقا بووم، ڕووبەڕووی ئەزموونێکی لەو جۆرە بوومەوە. پیتەر برۆک بۆ لێکۆڵینەوە لەوەی کە شانۆ لە دەرەوەی کۆمەڵگای ڕۆژئاوایی چ کاریگەرییەک دەخوڵقێنێت، بەرەو بیابانەکانی ئەفەریقا کۆمەڵێک ئەکتەری بۆ گەشتێکی دوور و درێژ برد. وەک بەشێک لەو گەڕان و لێکۆڵینەوەیە، لەپێش دەم خەڵکانێکی ئەو گوندە دوورە دەستانەدا کە بە هیچ جۆرێک لە زمانی یەکدی تێنەدەگەیشتین، هەندێک مەشقی ڕاگوزارییمان پێشکەشکردن. ڕۆژێکیان، تەواو نوقمی دونیای نێو ئەو مەشقانە ببووم کە بەتەواوی خۆم لە یاد کردبوو، لە پڕێکا خۆم هەڵگێرایەوە و سەرمەوقولاتێکم دا. من نازانم چۆن سەرمەوقولات بدەم. ئەوە بە هیچ جۆرێک لە ئاست و توانای مندا نەبووە. بەڵام هەرچۆنێک بێت ئەوە ڕوویدا. لەو کاتەدا کە لە پێش دەمی ئەو خەڵکە گوندییانەدا سەرقاڵی بازدان بووم بیرم لەوە دەکردەوە کە دەبێت شتێک بکەم! زۆر بێئاگایانە جەستەم ئەو شێوازەی دۆزییەوە کە زۆر بەئاسایی لە دەرەوەی ویست و ئیرادەی من جووڵەیەک بکات.

دەنگ

ئێستا هەوڵدەدەین هەنگاوێک بنێین بەرەو لێخوردبوونەوە لە دەنگمان. بارێک هەڵبژێرە کە بۆ خۆت پێتخۆش بێت. هەر ئەوەندەی

کە ڕانەکشابیت، ئیدی ئەوە گرنگ نییە کە بە پێوە ڕادەوەستیت یان دادەنیشیت. هەمیشە ئەو هەستەت هەبێت کە بڕبڕەی پشتت لە نێوان ئاسمان و چەقی زەمیندا هێڵێکی گەیەنەرە. ئەوجا چاوت بنوقێنە و ئەندێشەی ئەوە بکە کە تۆ هەر ئیستا لە دایکبوویت، تەنیا چەند چرکەیەک دەبێ و نابێ لە هەناوی دایکت بەربوویتەوە خوارێ. تۆ تەواو بێگوناهیت و ئەوەی هوشیاری و زانیاری بێت لە دونیادا نییتە، هەر وەکو ئاو. کاتێک کە مناڵ دەنوێت، بەتەرزێکی زۆر قووڵ و هێواش هەناسە دەدات. تۆش تێبینی هەمان تەرزی هەناسەدان بۆ جەستەی خۆت بکە. لاسایی مناڵ مەکەرەوە، یاوەخود هەوڵمەدە وەک مناڵ ڕەفتار بکەیت. بەڵکو تۆ هەر کەسایەتی خۆتت هەیە، بەڵام بە هەناسەدانێکەوە کە وەک هەناسەدانی مناڵە. پاش قەدەرێک، وردە وردە بەشێوە دەنگێکی نەرم پەرە بە هەناسەدانەکەت بدە. هەر کاتێک کە هەناسە دەدەیتەوە، ڕێگە بدە دەنگی سسسسسس بێتە دەرەوە. پاشان، هەر لە دوای خولەکێک یان کەمێک زیاتر، دەنگی سسسسس بەرەو دەنگی مممممم دەگۆڕێت. بەڵام هەر بە هەمان ئەو دەنگە ئارام و بێگوناهەی سەرەتاوە. پاش ئەوەی کە ماوەیەک ڕێگە دەدەیت دەنگی مممممم برژێتە دەرەوە، تا ئەو شوێنەی کە ڕوخسارت بە تەواوی دەڕوانێتە ئاسمان، زۆر بە نەرمی سەرت بەرەو دواوە بەرە. هەر ئەوەندەی کە سەرت بەرەو دواوە وەرگـەڕا، ئیدی دەمت بە شێوەیەکی سروشتی دەکرێتەوە و دەنگەکەش بۆ خۆی دەگۆڕێت بۆ ئئئئئا. کاتێک کە هەناسە هەڵدەکێشیت، سەرت بەرەو باری ئاسایی خۆی بگەڕێنەرەوە (ڕوخسارت بەرەو پێشەوە دەڕوانێت) ئیستاش، هەوڵ دەدەین کار لەسەر ئەندێشە بکەین. هەوڵبدە هەست بەوە بکەیت کە دەنگی ئئئئئا لە ناو جەستەی تۆوە ناخوڵقێت، بەڵکو ئەو دەنگە لە شوێنێکی گەلێک دورەوە، لە شوێنێکی ئاسمانەوە دێت. دەنگێکی هێندە قەبە و زلە کە بۆ چەندین سەدەیە لەوێوە بەبەردەوامی دێت و بوونی

هەیە. ئەوجا ئەندێشەی ئەوە بکە کە ئەو دەنگی ئئئئئا تایبەتەی تۆش بەرەو ئاسمان دەڕوا و بۆ خۆی تێکەڵ بەو دەنگی ئئئئئا دەبێت کە بۆ خۆی لە دێر زەمانەوە بەردەوامە و درێژەی هەیە. هەوڵ نادەیت ئئئئئا کە بگۆڕیت بۆ (پرۆژەیەک) کە جووڵەیەکی ماسولکەیی لە خۆ بگرێت، بەڵکو ئەوە تەنیا ئەندێشەیە کە بەو کارە هەڵدەستێت. هێزە سروشتییەکان ئەندازەیەکیان هەیە، بۆیە وا باشترە کە ئەندێشە و ئیرادەت بخەیتە کار کە بە هیچ جۆرێک سنور و ڕێگرییەکیان لەبەردەمدا نییە. ئێمە ئێستا بە شێوازێکی جیاوازتر کار دەکەین، دەنگی مممم لە باری ئاسایی خۆیدا دەربهێنە. (ڕوخسارت بەرەو پێشەوە دەڕوانێت) دواتر ڕێگە بدە کە سەرت بەرەو ئاڕاستەی زەمین شۆر بێتەوە خواریٚ.

لە کاتێکا کە پێویست دەکات دەمت بکرێتەوە ئەوا شەویلگەت فشار دەهێنێت و دەنگەگە دەگۆڕێت بۆ دەنگی ئیییی. کاتێک کە دەنگی ئیییی دەردەهێنیت ئەندێشەی ئەوە بکە کە ئەو دەنگی ئیییەی تۆ لەگەڵ ئەو دەنگی ئیییە قەبە و زەبەلاحەی کە لە دێر زەمانەوە لە نێو جەرگەی زەمینەوە دێتە دەرەوە یەکدەگرن. بەمانایەکی تر، دەنگی ئیییی دەنگێکی دروستکراوە: ئەگەر کۆششێکی هۆشیارانەی سەد دەر سەد لە پشتیەوە نەبێت، هەرگیز ڕوو نادات. وەک دەنگی ئئئئئا نییە، کە دەنگێکی تەواو سروشتییە: منداڵانی هەموو دونیا بەشێوەیەکی خۆرسکانە ئەو دەنگە دەردەهێنن.

جێگای سەرنجە کە تێبینی ئەوە بکرێت کە لە گەلێک لە کلتورەکانی دونیادا مانایەکی هاو واتا دەلکێنن بەو دەنگەی دا دا یەوە (لە دەقە ئینگلیزییەکەدا دەنگی ما ما یە، و. کوردی) کە منالّ لەو قۆناغە تایبەتییەدا دەریدەهێنێت. لە ئەوروپا دەیلکێنن بە بیرۆکەی دایکەوە، لە کاتێکا لە ژاپۆن ما ما مانای خواردن دەدات. منداڵ هەمیشە بە دەنگی ئئئئئا دەست پێدەکات نەک بە دەنگی ئیییی کە بۆ جەستە ئاسانتر

بەرهەم دەهێنرێت. ئیستا ئێمە تەنیا دوو دەنگمان هەیە:

دەنگی ئئئئئا ڕووە ئاسمان و دەنگی ئییی ڕووەو زەمین. بەڵام بۆچی ئەو دوو دەنگە پێچەوانە ناکەینەوە؟

بۆ ئەوەی وەڵامەکەی بزانیت، دەتوانیت تاقیبکەیتەوە. بەشێوەیەکی سروشتی ڕابوەستە و کەسێک یان دوو، پەیدا بکە کە بەشێوەیەکی مەحکەم جەستەت بگرن و لەسەر ڕووی زەمینت بەرز بکەنەوە، ئیدی تۆ چی دی قاچەکانت لەسەر ڕووی زەمین نەماون. جاری یەکەم، تەنیا بەشێوەیەکی سروشتی تاقیبکەرەوە تاوەکو دڵنیا بیت لەوەی کە قورسایی سروشتی خۆت لە چ ئاستێکدایە. بۆ جاری دووهەم، هەر کە بەرزیان کردیتەوە دەنگی ئئئئئا دەربهێنە. (پێویست بەوە ناکات کەللەی سەرت بەرەو دواوە بەریت، هەر ئەوەندە کیفایەتە کە دەنگەکە دەربهێنیت). کاتێک کە دەنگی ئئئئئا دەردەهێنیت، ئەندێشەی ئەوە بکە کە تۆ لەگەڵ ئەو دەنگی ئئئئئا بەرز و قەبەیەی کە لە ئاسمانەوە دێت تێکەڵ دەبیت. ئیستا قاچەکانت بخەرەوە سەر زەمین و با جارێکی دی سەرلەنوێ لەسەر زەمینت بەرز بکەنەوە، بەڵام ئەمجارە دەنگی ئییی دەربهێنە.

ئەوکاتەی کە دەنگی ئییی دەردەهێنیت، زۆر بە قووڵی تێکەڵاوی ئەو دەنگە بە کە لەناو جەرگەی زەمینەوە دێتە دەرێ.

خۆشت و (ئەوانەش کە بەرزیان کردویتەتەوە) لەوانەیە بۆتان دەرکەوێت کە جەستەت لەگەڵ دەرهێنانی دەنگی ئییی دا قورستر دەبێت، بە جۆرێک کە گەلێک گرانە بۆیان بکرێت لەسەر زەمینت بەرز بکەنەوە. لەبەرانبەر ئەوەشدا جەستەت لەگەڵ دەرهێنانی دەنگی ئئئئئا دا لەو قورساییە سروشتیەی کە خۆت هەتە خۆشتر و سوکتر دەبێت. هیچ لۆجیکێکی هەقیقی بۆ ئەو دیاردەیە لەئارادا نییە، بەڵام بەپێی ئەو دەنگەی کە بەرهەمی دەهێنیت شتێک دەگۆڕێت، ئەو گۆڕانکارییەش پەیوەندی هەیە بەو ئاڕاستە تایبەتیانەوە کە لە بۆشاییدا هەن.

لەژیانی ڕۆژانـــەدا، دەکرێت ئەو دەنگانە بەکاربهێنیت بۆ بەرزکردنەوەی کەرەستە قورسەکان. کاتێک کە شتێک لەسەر ڕووی زەمینەوە بەرزدەکەیتەوە دەنگی ئییییئئئا دەربهێنە. دەنگەکە لە زەمینەوە بەرەو ئاسمان دەگوازرێتەوە و لە دۆخێکی لەو جۆرەدا هاوسۆزی لەگەڵ ئەو کارەدا دەخولقێنێت کە لەو کاتەدا ڕایدەپەڕێنیت. ئەگەر تۆ دەنگت بەکارهێنا تاوەکو بە هاناتەوە بێت، ئەوا کارەکە زۆر بەئاسانی خۆی دەدات بەدەستەوە. هەر کاتێک شتێک بەرەو خوارەوە کێش بکەیت ئەوا دەنگی ئئئاییی لێرەدا زۆر بەکەڵکە. ئەگەر هەوڵ بدەیت پێچەوانەکەی ئەو کارە تاقیبکەیتەوە، ئەوا هەست بە جیاوازییەکەی دەکەیت. دەنگی ئئئاییی دەربهێنە و هەوڵبدە لەگەڵیدا شتیک بەرز بکەیتەوە، هەست دەکەیت زۆر ناسروشتییەو گەلێک گرانە لەوەی کە بتوانی لەسەری بەردەوام بیت. هەرچۆنێک بێ، دەنگەکە خۆت و جەستەت دەگۆڕێت. بڕوانە ئەو تەرزە گشتیەی دەنگ و ئاڕاستە، ئێمە دەنگی ئئئئئا مان هەیە کە وابەستەی رووەو ژوورووە، دەنگی ئیییی مان هەیە کە وابەستەی ڕووەو خوارووە. هەروەها دەنگی سەرەتایی مممم (یاوەخود دەنگی نەرمی ووووو بە لێوێکی خاوەوە) لە ناخی ناخەوەت دەرسکێ، خۆیی و ناوەکییە، هەر وەکو خەونی منداڵ. بەڵام دوو دەنگی دی هەن کە دەبێ گرنگیان پێبدەین: ئۆۆۆۆ کە هەر وەکو پیتی ئۆی ئینگلیزی دەوترێت. ئێ کە هەر وەکو پیتی ئێی ئینگلیزی دەوترێت. ئاڕاستە یان ڕووکاری دەنگی ئۆۆۆۆ چل و پێنج پلە دەکەوێتە خوارووی ئاڕاستەی دەنگی ئئئئئا وە.

بەو جۆرە، دەنگی ئۆۆۆۆ لە هەوادا لە نیوەی ڕێـدا، لە نێوان ڕووکاری ئاسۆیی و ئاسماندا دەبڕێت. دەنگی داهاتووی ئێ نزیکەی دە پلە دەکەوێتە خوارووی ئاڕاستەی ئاسۆییەوە. ئێستاکە چوار ئاڕاستەمان هەیە: لار بوونەوە لە ئاسمانەوە بەرەو ڕووی زەمین، کە ئەوانیش دەنگی ئئئئئا و ئۆۆۆ و ئێ و ئییی ن.

کاتێک کە تەماشای ئەو وشانە دەکەیت کە لە ریتواڵێکی ئایینیدا بەکارهاتوون، زۆرجـار وا دەکەونە ڕوو کە کلیلی دەنگەکان و ئاڕاستەکان تێکەڵاوی یەکدەبن. لە زمانی ژاپۆنیدا وشەی ((کامی)) کە بۆ خوا بەکاردێت و وەک (کاهـ ـ می) دەخوێنرێتەوە. دەنگەکە لە ئاسمانەوە بەرەو ناوەوەی قسەکەر گەشت دەکات و پاشان بەرەو زەمین شۆڕ دەبێتەوە.

(ک ـ اهـ ـ مم ـ یی). هەمان وشەی خوا لە زمانی عیبریی دا جەهۆڤا یە کە بە (جە ـ هۆ ـ ڤا) دەخوێنرێتەوە. لە خوارووی هێڵی ئاسۆییەوە دەستپێدەکات و ئەوجا بە هێڵێکی لار بەرەو ئاسمان بەرز دەبێتەوە. ووشە لاتینیەکە ئامینە کە بە (ئاااامی ین) دەخوێندرێتەوە و لە ئاسمانەوە دێت و تێکەڵ بە قسەکەر دەبێت و جارێکی دی بەرەو جیهانی دەرەوە دەڕواتەوە دەرێ. تەنانەت لە ژیانی ڕۆژانەشماندا، هەمان ڕێسا بەکاردەهێنین. هەر کلتورێک بۆ خۆی رستێک گۆڕانی و سروتی خۆی هەیە کە لە سات و وەختی خۆشی و ناخۆشی و کارکردن دا یاریدەی دەدات. ئەو ئەرکەش لەڕێگەی ئاوازێکەوە کاریگەری خۆی لەسەر گروپێک جێدەهێڵێت، بەڵام ئەو دەنگانەی کە بۆ ئەو مەبەستە بەکاردێن ئامادە دەبن بۆ تێکەڵاو بوون بەو ئاڕاستانەی کە لەسەرەوە باسکراون. لە زمانی ئینگلیزیدا وشەی (هیڤ) کە بەمانای بڵندکردنەوە دێت باشترین نمونەی ناسراوە، دەنگی ئەو ووشەیە درێژ دەبێتەوە بۆ (هیییییڤ) و بەکاردێت بۆ هەموو ئەو کارانەی کە زۆرترین ئەرکی جەستەیی دەخوازێت. لە دۆزێکی ئاوادا، لەوە دەکات لەڕێی دەنگی ئییی یەوە سەرنج خستنە سەر هێزی لەبننەهاتووی زەمین کارەکە گەلێک ئاسانتر بکات. لەو ساتەوەی ئەو دەنگانەی کە هەڵدەبژێردرێن بۆ یاریدەدانی جووڵەی جەستەیی، وا دەکەونە ڕوو کە جۆرێک لە وزە تێکەڵاو بەو پەیوەندییە ببن.

لە شانۆی کلاسیکی ژاپۆنیدا، دەنگ؛ بەشێوەیەکی جیاوازتر لە

ڕۆژئـاوا، دروست دەکرێ و بەکاردەهێنرێت. لە هەردوو شانۆی کابووکی و نوودا، کاتێک پیەس؛ ئاخاوتن بەکاردێنێت ئەوا پەنا دەباتە بەر زمانێکی کۆن و تەرزێکی بەرزی ئاخاوتن. لە شانۆی نوودا، زمان ئەوەندە شێوزارێکی کۆن بەکاردەهێنێت کە زۆر بە کەمی خەڵکانی سادەی ژاپۆنی لە ووشە و ماناکانیان تێدەگەن. سەرباری ئەوەش، دەنگەکان درێژ دەکرێنەوە و بەشێوەیەکی زۆر نائاسایی بەرز و نزمیان پێ دەکرێت. کە ڕۆژئاواییەکان بە ئاخاوتنی سروشتی ناوزەدی دەکەن و لە شانۆی کەلەپوریدا بەکاریان نەهێناوە. لەوانەیە هەندێک پارچەی شانۆییەکە بە (گۆرانی) بگوترێت، ئەگەرچی ئەوەش وەک چڕینی گۆرانی خۆی دەخاتە ڕوو نەک وەکو ئۆپێرای ڕۆژئاوایی. لە هەردوو شانۆی کابووکی و نوودا، هەندێک ئامێری مۆسیقی هاوبەشی نواندن دەکات و مەودای ئاوازی ئەو ئامێرانەش هەمان مەودای دەنگی مرۆیین. بەو شێوازەش، دەبنە گەشەپێدەر و بەهێزکەری دەربڕینەکانی دەنگی ئەکتەر، کە بۆیان بلوێ جۆرە دەنگێکی سروشتی ئەوتۆ بخوڵقێنن تەواوێک ئاوازدار نەبن، هەروەها ئاخاوتنێکی ئاسایش نەبن. بیرۆکەی ژاپۆنی دەربارەی دەنگ خۆشی تاڕادەیەک جیاوازترە لەو نموونە ڕۆژئاواییەی کە هەیە. ئەوەش سادەییەکی خاوێن نییە، یان ئاهەنگێکی خۆش نەوا نییە، بەڵکو سەرباری ئەوەی کە بەرز دەنرخێنرێت؛ توانای داواکـاری زیاتر دەخاتە ڕوو لە بەرز و نزمی خوڵقاندنی هەستو سۆز و کەشو هەواو و مەزاجی جیاواز. لەنێو ئایینە دەروونییەکانی ژاپۆن دا، دەنگ و سرووتەکان ڕۆڵێکی زۆر گرنگ و کارا لە پرۆسەی گەشەسەندنی ڕۆحیدا دەگێڕن، کە بەشێکی ئەوەش دووبارەکردنەوەیە و لە شوێنێکی ئەم پەرتوکەدا یۆشی لەسەر ئەو هەقیقەتە دواوە، لەگەڵ ئەوەشا هۆیەکی دیش لە ئارادایە. بەپێی هەندێک کەلەپوری ئایینی (بۆ نمونە لە ئایینزای شنگۆنی بودایی دا) هەندێک دەنگ تایبەتمەندی خۆی هەیە و لەڕێی دووبارەکردنەوەی ئەو دەنگانەوە گۆڕانکاری دەروونی

ڕوو دەدات. هەندێکجار ئەوەش لە دووبارەکردنەوەی تاکە دەنگێک، یان وشەیەک، یاوەخود برگەیەکی پیرۆزدا ڕوو دەدات. کاتێک بەپێی هەر کەلەپورێکی ژاپۆنی بێت، کە مەشقی دەنگی دەکەیت، ئەوەت لەیاد بێت کە دەنگە بزوێنەکان هەمیشە خاوێنن. (واتە نابێت بە هیچ جۆرێک جووتە بزوین بەکاربهێنرێت) لێرەدا پێنج دەنگی بزوێن هەن. دەنگی ((ا)) کە بە ((ئا)) دەخوێندرێتەوە؛ وەک لە ووشەی ((فار))ی ئینگلیزیدا هەیە. دەنگی ((ۆ)) کە بە ((ئۆ)) دەخوێندرێتەوە، وەک لە ووشەی ((ئۆر))ی ئیگلیزیدا هەیە. دەنگی ((و)) کە بە ((وو)) دەخوێندرێتەوە، ژاپۆنییەکان ئەم دەنگەیان نییە هەر وەک چۆن لە ووشەی ((سوون)) ی ئینگلیزیدا هەیە؛ کە بە کەوانەی جووتە لێو دەوترێت. دەنگی ((ئێ)) هەر وەک لە ووشەی ((سێت))ی ئینگلیزیدا هەیە. دەنگی ((ئی)) هەر وەکو لە ووشەی ((سی)) ئینگلیزیدا هەیە. (ڵ. م)

هەروەها دەتوانی ئەم مەشقی ڕاگوزارییە بەکاربهێنیت. هەوڵبدە ئەندێشەی باری جەستەیی ئئئئئا بکەیت. دەکرێت بۆ وەرگرتنی ئەو فیگۆرە سەرتاپای جەستەت یان هەر بەتەنیا بەشێکی جەستەت بەکاربهێنیت، وەک بەکارهێنانی دەستێک یاوەخود هەر بەتەنیا پەنجەیەکت. ئەوجا هەوڵبدە لەبەرانبەر گاریگەری دەنگی ئییی دا فیگۆرێکی دی بخوڵقێنیت و دواتریش فیگۆرێکی دی بۆ دەنگی ئۆۆۆ. دەبینیت کە تایبەتمەندی هەر دەنگێک جۆرە فیگۆرێکی تایبەت دەخوازێت و هەر یەکێکیش لەو فیگۆرانە لە یەکدی جیاوازترن. ئەو فیگۆرانەی کە لەڕێی دەنگەکانەوە بەرهەم دێن لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی دی دەگۆڕێن، واتە شێوازێکی چوونیەک نییە. وەڵامدانەوەی هەر کەسێک بۆ دەنگەکان تاکە کەسی و تایبەتمەند و بێهاوتایە. هەروەها هەر دەنگ و فیگۆرێک بۆ خۆی جۆرە (هەستو سۆزێکی) ناوەکی جیاواز دەخوڵقێنێت. کاتێک کە دەڵێم (هەست و سۆز) مەبەستم زیاتر ئاماژە کردنە بۆ (کاریگەری جەستە) نەک بۆ هەستو سۆزێکی

سادە و ساکار.

هەر کارێک کە تۆ دەیکەیت و دەیڵێیت بۆ خۆی (تام و بۆیەکی) ڕوون و جیاوازی هەیە و ئەو تام و بۆیەش هەمان ئەو هەست و سۆزە یان بارە دەرونییە نییە کە هەیە. بەڵکو دەنگدانەوەیەکی ناوەکی ئەو کارەیە کە جەستە پێیهەڵدەستێت. هەر کاتێکیش کە جەستە باری خۆی دەگۆڕێت ئەو تام و بۆ ناوەکیەش لەگەڵی دا دەگوڕێت.

لە کاتێکا کە ئەو دیاردەیە جێگای بایەخە بخوێندرێت، هەروەها زۆر گرنگە کە وەک ئەکتەرێکیش بتوانی بە کردەیی جێبەجێیان بکەیت. هەر بۆ نموونە، لە کاتێکا کە هەردوو دەنگی ئئئئئا و ئیییی تایبەتمەندی جیاوازی خۆیان هەیە، لەهەمان کاتدا کاریگەری سروشتی جیاوازی خۆشیان هەیە. سەروەختێک کە ئەو دەنگانە دروست دەکەیت، چێژیان لێ ببینە و تێبینیان بکە کە چۆن رەهەندی ناوەکیان دەگۆڕێت. تێبینی کارەکتەری هەر دەنگێک بە جیاوازی بکە و ئەوجا دەکرێت دەنگی تری بۆ زیاد بکەیت وەکو (ت، س، ک) بە نیازی دروست کردنی دەنگی (کا، کی، ما، می)و بەو جۆرە بەردەوام بە تا بۆت دەکرێت.

بەگوێرەی ئەو پیتە بێدەنگەی کە تۆ هەڵیدەبژێریت، هەست کردن بە دەنگی ئئئئئا دەگۆڕێت: ((تا، کا، ما، سا))

جارێکی تر، دەبینین گەلێکی زۆر لە زمانە جیاوازەکان ئەو دەنگە بنچینەییانە تێکەڵاو بە ووشەکانی خۆیان دەکەن، بە تایبەتی فەرمانەکان. ئەمەش نموونەیەکە، ئەم دوو وشانە بۆ چەند جارێک دووبارە بکەرەوە و بەڕاستی چێژ لەو کاریگەرییە سروشتییەیان ببینە کە لەسەرتی جێدەهێڵێت: (ئۆۆ ـ سۆۆ) و (هیی ـ کۆۆ) بۆ ماوەیەکی درێژ دووبارەیان بکەرەوە.

لە ڕاستیا ئەو ووشانە هەمووی لە زمانی ژاپۆنی دا فەرمانن. یەکێکیان بە مانای (پاڵنان) و ئەوی دییان بە مانای (ڕاکێشان) دێت. هەوڵبدە سوسەی ئەو ووشانە بکەیت کە کامیان یەکێک لەو مانایە

دەبەخشێت. خەڵکانێکی زۆر سوسەی ئەوە دەکەن کە (ئۆۆ ـ سۆۆ، وەرگێرانی وشەی ئۆسۆیە) کە مانای پاڵنان دەدات و (هیی ـ کۆۆ، وەرگێرانی ووشەی هیکۆیە) کە مانای راکێشان دەدات. بەڵێ ئەوە ڕاستە، پەیوەندی هەیە لە نێوان چێژی دەنگ و هەستکردن بەو مانایەی کە ووشەکە هەیەتی. کاتێک کە ئەو ڕاهێنانە ئەنجام دەدەیت دەبێت لە خاڵێکدا زۆر بە ئاگا بیت، دەبێت لە ڕێگای ماسولکەکانی جەستەوە و لە ڕێگەی ئەو دەنگدانەوەیەی کە لە نێو هەست و سۆزا دەیخوڵقێنێت، چێژی تایبەتمەندی ئەو دەنگە بکەیت. ئەوەش بیرۆکەیەک نییە دەربارەی ئەوەی کە ئەو دەنگە چ مانایەک دەدات.

ئەگەر خۆتت وا بینییەوە کە شتێک دەڵێی هەر وەک ئەوەی (جۆرێک لەو دەنگە دەربهێنیت کە کەسێک لە کاتی پاڵناندا دەریدەهێنێت) ئەوا تۆ بەهەڵەدا چوویت. ئەوە بیرۆکەیەکی ڕۆشنگەرییە دەربارەی دەنگ، سەرباری ئەوەش کە وەڵامدانەوەیەکی سروشتی ڕاستەوخۆشە بەو وزە تایبەتەی کە لەئارادایە. بەوپەڕی سادەییەوە وەریبگرە. (ل. م).

بەگوێرەی ئایینزای دەرونبینی بوودایی، لەگەڵ سات و وەختی لەدایکبوونتا هەر وەکو خواوەند دەنگێکی پاکو ڕۆشنی ئئئئئا لە قورگتەوە دێتە دەرێ. لەگەڵ تێپەرینی ڕۆژگـار دا و کاتێک کە دەبیتە کەسێکی خوێندەوار و شارەزای ئەوە دەبیت چۆن وەڵام بە داواکارییەکانی کۆمەڵگەکەت بدەیتەوە، دەبیتە خاوەن کەسایەتیەک بە دەنگێکی تایبەتی خۆتەوە. ئیدی ئەو دەنگە پاکو ڕۆشنەی ئئئئئایە، بۆ هەتا هەتایە لە دەست دەدەیت و هەموو ڕۆژگارەکانی تەمەنی خۆت وێڵ دەبیت بەدوای ئەوەدا کە چۆن ئەو ئئئئئایەی سەرەتای لەدایکبوونت بگەڕێنیتەوە. هیوا دەخوازیت کە سەرلەنوێ ئەو خوداییبوونە خۆرسکانەیەی خۆت بەدەست بهێنیتەوە.

پیەس

زانایانی زمان جارێکیان ئەو ڕاستییەیان درکاند کە لە سەرەتادا، سەرلەبەری مرۆڤایەتی لەسەر ڕووی زەمین بە تاکە زمانێک دواون. ئیدی لە دواجـاردا و لەگەڵ بەرەو پێشەوە چوونی کلتورەکاندا، زمانەکانیش لێکجودا بوونەتەوە. هەرچۆنێک بێت من پێموایە کە ئەو هەقیقەتە ڕاستییەکی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە، لەبەرئەوەی ئەگەر تۆ مانای ووشەیی پیتەکانیش نەزانیت هێشتا هەر بۆت دەکرێ لەو دەنگ و هەستە بنچینەییەی زمان تێبگەیت. دەنگەکان خاوەنی لەرینەوە یاوەخود مانای خۆیانن. نوسەری چاک، ئەگەر چی بە ئاگاییەوە بێت یان بێئاگاییانە، کاتێک کە دەنوسێت لە چیرۆک واوەتر، لە ئاخاوتن و دیالۆگ واوەتر، دەنوسێت. نوسەری چاک دەنگەکان هەڵدەبژێرێت. دەمێک کە ووشەکانی نوسەرێکی گەورە دەخوێنیتەوە (بۆ نموونە نوسەرێکی وەک شەکسپیر) تەنانەت ئەگەر لە زمانەکەشی تێنەگەیت، هەست بە شتێک دەکەیت، لەبەرئەوەی دەنگە تەواوەکانی هەڵبژاردووە. کاتێک کە سەرقاڵی نواندنین دەبێت وەک بەشێک لە کارکردنمان لەگەڵ پیەسدا ئەو ڕێز لێنانەمان لە ووشە لەلا برسکێت. هەنگاوی داهاتوو، چەند دێرێک لە کارێک هەڵبژێرە و ئەو ئەزموونە تاقیبکەرەوە. بەرلەوەی کە مانای هیچ پەرەگرافێک لێکبدەیتەوە، یاوەخود بەدوای ناواخنی دەرونی، یان دۆزی کۆمەڵایەتی دا بگەڕێی، هەوڵبدە زۆر بەسادەیی چێژی دەنگەکان بکەیت. ئەگەر نوسەرەکە ئەو دەنگانەی هەڵبژاردبێت، ئەوا دەبێت ڕێزی لێ بنێین. بەڵام ئەگەر تۆش شوێن هەستو سۆز کەوتبیت، ئەوا ڕەنگە بۆت نەکرێ بیر لەو ڕەهەندە بکەیتەوە.

ڕێگەم بدە با نموونەیەکی سادەت دەربارەی کاریگەری دەنگەکان

بۆ بهێنمەوە. ئەو ڕاهێنانەی پێشترت لەیادە کاتێک کە دەنگی ها ها هات دەردەهێنا؟

ئەگەر کەمێک زیاتر لەسەر ئەو ڕاهێنانە بەردەوام بی هەست بە ئاسودەیی دەکەیت. لەڕاستیا، لە شانۆیی کایەجن دا، ئەوە شێوازێکە بۆ ئەوەی کە فێربیت چۆن لەکاتی نواندندا پێکەنین بەرهەم بهێنیت. تۆ تەنیا ئەوەیە کە دەنگی ها ها ها دەردەهێنیت و ئامادە دەبیت بۆ ئەوەی کە هەست بە خۆشی بکەیت. بە هەمان شێوە دەنگی شای شای شای بەکاردێت بۆ دروستکردنی خەمگینی. من هەروەها تێبینی ئەوەم کردوە کە دەنگی ئیییی خولقانی بێزاری و داخران و هەستو سۆزی دەرونی پر لە ئازار دەهەژێنێت.

ڕەنگە ئەوە لەبەرئەوە بێت کە لە زمانی ئینگلیزیدا ئەو دەنگە لە ووشـەی (کیینینگ ـ بەواتای شیوەنگێران) بەکاردەبەن بۆ گوزارشتکردن لەو دەربڕینە دەنگییەی (مۆڕنینگ ـ واتە ماتەم) هەروەها لە ووشەی (گرییف ـ واتە غەمگینی) یشدا.

(ل. م)

ئەوانە نموونە گەلێکی سادەن، هەموو وشەکان بەو شێوە تەرزەدا تێناپەڕن. گەلێک لەو وشانەی کە ئێمە لە ژیانی ڕۆژانەماندا دا بەکاریان دەبەین تەنیا تەکنیکین و پەیوەستبوونێکی سۆزگەراییان پێکەوە نییە. زۆر بەسادەیی گوزارشت لە شتێک دەکەن، یاوەخود زانیارییەک دەبەخشن. سەرباری ئەوەی، گەلێک لە ووشەکان لەگەڵ تێپەربوونی ڕۆژگاردا ماناکانیان گۆڕانیان بەسەردا هاتووە، هەر پەیوەستبوونێکیش کە لە نێوان دەنگ و دەنگدانەوە ناوەکیەکەیدا هەبووبێت لە دەستیان داوە. لەگەڵ ئەوەشا هێشتا سەدان ووشە هەن کە لەنێو دەنگەکانی خۆیاندا ئەو لەرینەوە سۆزگەراییەیان هەڵگرتووە. هەر وەکو لەسەرەوە ئاماژەم پێدا، نووسەری سەرکەوتوو ئەو رەهەندانە لە نێو پیەسەکانی خۆیدا دەتوێنێتەوە. هەر لەبەر ئەو

هۆیە، کە هەمیشە دەبێت هەوڵبدەیت چێژ لە دەنگی ووشەکانی نووسەر وەربگریت، چونکە هیچ دوور نییە کە ئەو پەیوەندییە بۆی بکرێ بەرەو دونیای سۆزگەرایی دەقەکەت پەلکێش بکات. کاتێک کە تیپەکەمان لەگەڵ پیتەر برۆک دا سەرقاڵی پرۆڤەی مەهابەهاراتا بوو، کاتێکی زۆرمان لەگەڵ ئەکتەرە ئیگلیزەکان دا بە پەراوەی دەقە ئینگلیزییەکەیەوە بردە سەر.

وەک سەرچاوەیەک بۆ مەشقەکان؛ ئەو چەند بەشێکی لە شەکسپیر خواستبوو. من بۆم نەدەکرا لە مانای ئەو ووشانە تێبگەم، بەڵام لەڕێگەی وتنی ئەو دەنگانەوە هەستم بەوە کرد کە خەریکە لەگەڵ دونیای شانۆییەکەدا و لەگەڵ کارەکتەرەکانی شەکسپیردا دەستو پەنچە نەرم دەکەم.

هەتا ئەگەر لەگەڵ نووسەرێکی خراپیشدا کار بکەیت، ئەوا دەبێت هەمان ڕێگە پەیڕەو بکەیت. دەبێت ڕێز لە دونیای دەنگی پیەسەکە بگریت و لەبەراییەوە، بریارێکی پێش وەختت نەبێت بۆ چۆنێتی نەمایش کردنی شانۆییەکە. کەسانێکی زۆر هەن کە بە خۆیان دەڵێن:

((من ئاوا لە شەکسپیر تێدەگەم، بۆیە ئاخاوتنەکان بەو جۆرە دەڵێم کە خۆم دەمەوێت))

یاوەخود

((ئەوە نووسەرێکی باش نییە، بە نیازی ئەوەی دەقەکە جوانبکەم هەوڵدەدەم بەو ڕێگەیە کاری تیا بکەم))

ئەگەر بەوجۆرە بیر بکەیتەوە ئەوا بە هیچ جۆرێک ڕێز لە دونیای دەقەکە نانێیت.

تۆ دەبێت شوێن مەبەستی نووسەرەکە بکەویت، هەروەها ڕێز لە دەنگی ئەو ووشانە بنێیت کە ئەو هەڵیبژاردوون. ئەوجا دەتوانی لەودیوو سەمتی چیرۆکەکەوە شتێکی دی بدۆزیتەوە. لەو وەختەوە کە دەنگی ووشەکان جیهانێکی سۆزگەرای توندو تۆڵیان لەخۆ

گرتووە، کایە کردنی هەمان پارچە بە زمانێکی جیاواز هەستێکی جیاواز لە خۆ دەگرێ. هەندێک لە بەرهەمەکانی پیتەر برۆک؛ لە نموونەی مەهابەهاراتا و ئەو پیاوەی کە، بە هەردوو زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی نەمایشکران و من لە هەردووکیاندا هەمان ڕۆڵم کایە کرد. ووشەکانی دەقەکە هەمان مانایان هەبوو بەڵام بەتەواوی جیهانێکی دەنگی گەلێک جیاوازیان لەخۆ گرتبوو، ئەوەش کارێکی حەتمییە کە نواندنەکەم گۆڕان بەخۆوە ببینێت. هەر لەبەرئەوەیە کە سروشتی دەنگ سنوردارت دەکات و لەهەمان کاتیشا ڕاڤە کردنەکانت بەرجەستە دەکات. بۆ نموونە لە شانۆیی هاملێت دا لەزۆر جێگەدا ووشەی (ڤێنژنز ـ تۆڵە) بەکارهاتووە، کە هەمان ووشە لە زمانی ژاپۆنی دا پێیدەگوترێت (هیوکشو) بەڵام دەنگەکانیان گەلێک جیاوازە. تۆ بۆت ناکرێ هیوکشو بەهەمان ئەو ڕۆخ و کەنارەوە کایە بکەیت کە ڤێنژنز لە خۆی دەگرێت. دەنگی جیاواز کاریگەرییەکی ناوەکی جیاواز بەخۆیەوە دەگرێت و بە گوێرەی ئەو جیاوازییەش نەمایشەکەت گۆڕان بەخۆوە دەبینێت.

لەبەرئەوە، چۆنێتی وەرگێران کاریگەری خۆی لەسەر کۆی بەرهەمەکە جێدەهێڵێت. خراپی وەرگێران هەر ئەوە نییە کە ڕەوتی چیرۆکەکە بگۆڕێت یان بشوێنێت و کۆمەڵێک گوزارشتی ئەوتۆ بەرهەم بهێنێت کە بۆ وتنی ئەکتەر قورس بێت، بەڵکو ئەو ووشانەش کە بۆ وەرگێران بەکاریدەهێنێت کاریگەری لەسەر سروشتی ناوەکی ئەکتەر دەخولقێنیت. لێرەدا کارکردێکی دیش لەبەردەمماندا خۆی قووت دەکاتەوە: دەنگی ووشەکانیش بۆ خۆی جارێکی دی لەسەر تێگەیشتنی بینەر بۆ کارەکتەرەکە گۆڕانکاری دروست دەکات. بەدڵنیاییەوە هیچ شتێک لەئارادا نییە هێندەی کارەکتەر قورسایی خۆی هەبێ، ئەوە هەر بە تەنیا خەرمانەی وردەکارییەکانە کە بینەر وەک نیشانێکی تایبەتمەندی دیاریکراو شرۆڤەی دەکات. ئەو وردەکارییانەش هەموو ئەو زانیارییانەی لە خۆ گرتووە کە ئەو کەسە چۆن ڕادەوەستێ و

دەجولێت، لەنێو خۆیاندا چ ووشەگەلێک بۆ ئاڵوگۆڕ بەکاردەهێنن، چۆن ڕواو ڕووی هەموو ئەو پێشهاتانە دەبنەوە کە دێتە ڕێگەیان و بەو جۆرە. ئیدی وردە وردە بینەر لەڕێی بەکارهێنانی ئەو کارکردانەوە وێنایەکی لەلا دەخولقێت کە وای لێدەکات دونیای خۆی لە نێو ئەو کەسێتیەدا ببینێتەوە. کاتێکیش کە ئەو وردەکارییانە گۆڕانکارییان بەسەرا دێت ئیدی بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی ئەو شرۆڤانەش وەک خۆیان نامێننەوە. ئەگەر وەرگێرانەکەش خراپ و بێکەڵک بوو، هیچ ڕێز و بایەخێکی بۆ دەنگ نەهێشتەوە ئەوا ووشەکان بەتەواوی دەبنە خاوەنی جۆرە لەرینەوەیەکی دی و بینەر سیمای کەسێتییەکی دییان لەلا دەخولقێت. تەنانەت لە دۆزێکی وادا کە تەنیا یەک چیرۆک لە ئارادایە (تاکە بەرهەمێک) بە هەردوو زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی، کتومت هەستو سۆزێکی جیاوازی نەمایش لە ئارادایە. بێگومان شێوەزارێکیش بۆ خۆی ڕوانینێکی جیاواز دەخولقێنێت. کاتێک کە تۆ دەڕوانیتە دوو نەمایشی ئەکتەرێک کە بەشێوەیەکی زۆر جوان بە هەردوو زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی دەدوێت، ئەو ڕوانینەت لە لا دەخولقێت کە سەرلەبەری کەسایەتییەکە لە نێوان ئەو دوو زمانەدا گۆڕراوە. لەڕاستیا ئەوە کەسایەتییەکە نییە کە گۆڕراوە، بەڵکو خۆی وا دەخاتە ڕوو؛ لەبەرئەوەی وردەکارییەکان وەک خۆیان نەماونەتەوە. (ل. م)

کاتێک وەک بەشێک لە مامەمەڵە کردن لەگەڵ پیەسدا، سەرقاڵی ئەزمونکردنی دەنگ و هەستو سۆزیت ناکرێت تێبینی و سەرنجی خۆت بۆ سەر لۆژیکی بونیادی هەر ڕستەیەک نەگوازیتەوە. دەبێت ووشەکان هەمیشە مانایان هەبێت، ئەوە گرنگ نییە چ گۆڕانگارییەک بەسەر دەنگ و سۆزتا دەهێنیت. من هەمیشە هەموو توانا زۆرو زەوەند و لەبننەهاتووە دەنگییەکان تاقیدەکەمەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا زۆر بە وریاییەوە شوێنپێی ڕێزمانیش هەڵدەگرم، تا تەواوێک دڵنیابم

لەوەی کە من لەو ڕێگەیەوە پەیامێکی زۆر تایبەتم هەیە کە بیگەیەنم. ووشەکان موڵک وماڵی منن نەک هەر بەتەنیا ئاڵوگۆڕێکی زمانەوانی مردوو بن.

لەبەرئەوەی من دەترسم بە زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی بدوێم، بۆم ناکرێ ڕۆڵی گەورە لەبەرهەمەکانی پیتەر برۆکدا بگێڕم. کە خۆم ئاوا هەژار دەبینمەوە لە ڕووی زمانەوانییەوە، جارناجارێک توشی بێزاربوون دەبم، بەڵام وەک بێگانەیەکیش کاتێک کە لە پیەس نزیک دەبمەوە، هەندێک کەڵکی لێدەبینم. سەروەختێک کە دێڕەکان لە زمانێکی بێگانەدا دەڵێم، دەبێت سەرنجێکی لێبڕاوانە ئاڕاستەی لۆژیکی داڕشتن بدەم، ئەگەر وا نەکەم؛ لێی تێناگەم. دەبێت بە وردی لە ڕێزمان بڕوانم و پێویستم بەوەیە کە بزانم ڕستەکان چۆن بیناسازییان تیا کراوە. بەڵام کاتێک کە بە ژاپۆنی دەدوێم، هەست ناکەم پێویستم بەوە بێت کە لە ڕێزمان و لۆژیکی داڕشتن وردببمەوە، زۆر بە سروشتی دێرەکان دەخوێنمەوە و ئەوانیش بۆ خۆیان وەکو ئاوازێک دەردەکەون کە ئیدی لەوێدا هەموو کلێشە خراپەکان و ڕەوشەکانی شانۆییەکی بێ دەرەتان کۆدەبنەوە و تێکەڵ بەیەکدەبن. ئەوەش بۆ خۆی دەبێتە جۆرێک لەلاسایی و دووبارەبوونەوە، سەرباری ئەوەی کە جۆرێکیشە لە وەڵامدانەوە مرۆییە ڕەسەنەکەی خۆم. زۆر بەسادەیی من لاسایی ئاوازی کەسێکی دی دەکەمەوە کە لەژیانی ڕۆژانەدا گوێبیستی بووم، یاوەخود هەمان کەلەپورێکی شانۆیی بەرهەم دەهێنمەوە. ئەگەر تۆ ئاوازێک دووبارە بکەیتەوە بەبێ ئەوەی بکەویتە شوێن لۆژیکی بن دێرەکان، رەنگە بۆت بلوێ کە بینەر تەفرە بدەیت، بەڵام هەرگیز بۆتناکرێ هەستو سۆز و مانایەکی مرۆیی قووڵ بەرهەم بهێنیت. ساڵانێک لەمەوبەر گەڕامەوە بۆ ژاپۆن بۆ ئەوەی کار لە فلیمێک دا بکەم، کە لەوێدا ڕۆڵی جەنگاوەرێکی پیری سامۆراییم کایە دەکرد. هەر ئەوەندەی کە دەستنووسەکەم وەرگرت؛ دەمتوانی هەموو ئەو شێواز

و کلێشە کۆنانەم گوێ لێ بێت کە لە زۆرینەی فلیمە سامۆراییەکاندا هەن. زۆر گرانە کە بۆت بکرێ خۆت لەو شێوازی ئاخاوتنە دوبارە و سونەتییە بە دوور بگریت. کەس نازانێ ئەو جەنگاوەرە کۆنانە سێ سەد ساڵ لەمەوبەر چۆن دواون، هەموو ئەوەی کە دەربارەی ئەو دۆزە هەمانە ئەو بیرورا باو و بڵاوانەیە کە لە رێی تیڤی و فلیمەکانەوە پێمانگەیشتوون و بە هیچ جۆرێک پەیوەندییەکی راستەوخۆی بە راستو دروستی ئەو بارودۆخەوە نییە. لەراستیا بۆ ئەوەی خۆم لەو کلێشانە بە دوور بگرم و بۆمبکرێ ئەو ئاخاوتنانە بە زیندویی بدەم بەدەستەوە، دەبێت کارێکی تاقەتپڕوکێن ئەنجامبدەم. ئەگەر تۆ لە بەشێکی دیاریکراوی پیەسێکدا کار دەکەیت، کاتێک کە دێرەکان دەڵێیت، هەوڵبدە لە رێی گۆڕینی هەناسە و ئەندازە و قەبارەی دەنگەوە جۆرێک لە یاریکردن پەیرەوی بکەیت. بەگوێرەی ئەوەی کە چ کارێک لەگەڵ دەنگتا ئەنجام دەدەیت (بە نەرمی یاوەخود بە هێواشی بدوێ، بە جیاوازی لە شێوازی هەناسەداندا) بۆت دەردەکـەوێ کە چۆن کاریگەری و دۆزی جیاواز خۆی دەخاتە روو.

دەتوانی بە هەمان شێوەش مامەڵە لەگەڵ سۆزگەرایی دا بکەیت. بۆ نموونە، دەتوانی ئەو دێڕانەی کە لەبەر دەستن بە جۆرێک بیانڵێیت کە ئەو رووداوانەی لێیان دەدوێیت وات لێدەکەن خەمبار بیت. ئەمجارە هەمان ئەو دێڕانە دووبارە بکەرەوە، وەک ئەوەی کە تووڕەییت تیا بوروژێنێت، یاوەخود بە جۆرێک بیانڵێ کە هەموو ئەوەی روویداوە بێجگە لە چیرۆکێکی پێکەنینهێنەر چی دی نییە. ئەوەش بۆ خۆی پرسیار، یان نیگەرانیی نییە دەربـارەی رەنگرێژکردنی پیەس بە باراناوی هەستوسۆز، بەڵکو واوەتر لەوە پەیپێبردن و دۆزینەوەی کاردانەوەی سۆزگەراییە بەرانبەر بەو رووداوانەی کە پیەس لێیان دەدوێت.

بەشێوەیەکی سروشتی، کاتێک کە ئەکتەر دێرەکانی خۆی دەڵێت

تەنیا یەک جۆر شیمانەی سۆزگەرایی لەبەردەمدایە، ئەویش ئەو شیمانەیەیە کە تێگەیشتن لە سایکۆلۆژیەتی دیمەنەکە دەیخاتە ڕوو. بەڵام بەرلەوەی بەو شێوازە کاریگەری سۆزگەرایی خۆت دیاری بکەیت، هەوڵبدە ئەزموونی هەڵبژاردە جیاوازەکان یەک لە دوای یەک تاقیبکەیتەوە و بزانی هەر یەکێک لەوانە چیت دەخاتە بەردەم.

لە ژاپۆن دەوترێت، حیکایەتخوانی باش پێویست ناکات دەنگێکی خۆشی هەبێت. ئەگەر دەنگێکی خۆشت هەبێت، هەست بە دڵنیایی دەکەیت و لەبەرانبەر ئەوەشدا هەوڵی زۆر نادەیت بۆ ئەوەی چیرۆکەکەت پەیامی خۆی بگەیەنێت.

چیرۆکێک دەربارەی بانروکوی حیکایەتخوان هەیە، کە سەد ساڵێک لەمەوبەر لە ژاپۆن ژیاوە. لەو ڕۆژگارەدا هەندێک بیروڕای شانۆی سروشتی ڕۆژئاوایی خۆی خزاندبووە نێو نەمایشی ژاپۆنییەوە. بە گوێرەی پراکتیکی کەلەپوری حیکایەتگێڕانەوە، حیکایەتخوان زۆر بە سادەیی هەوڵیدەدا دێڕەکانی خۆی بە دەنگێکی بەرز و خۆش و سەرنجڕاکێش بگوتنایە. بەڵام ئەو پیاوە دەنگێکی لەرزۆک و هەژاری هەبوو، ئەو بیرۆکە ڕۆژئاواییانە دەستگیرۆیی کرد بۆ ئەوەی کە دەروازەیەک بۆ چارەسەرکردنی ئەو کەموکوڕییانەی خۆی پەیدا بکات. لە جێی ئەوەی بە دەنگێکی پڕ لە سەلیقە و لەرینەوەوە قسە بکات، هەوڵی دەدا هەر کارەکتەرێک بە جۆرێک بەرهەم بهێنێت کە هەستوسۆزێکی دورتر لە شێوازی سایکۆلۆژیەتی ریالستیکی خۆیان پێببەخشێت. ئیدی لەو دەمەوەی کە ڕوناکبیرانی ئەو سەردەمەی ژاپۆن ئەوەیان بە دیاردەیەکی نوێ دەدایە قەڵەم، ئەو بۆی ڕەخسا ببێتە ئەستێرەیەکی درەوشاوە.

ڕەنگدانەوەی هەقیقەت

جیاوازی و هەمەڕەنگی کارێکی سەرەکییە بۆ بینەر، لەو چرکەساتەوەی کە نەمایش لەسەر تاکە ئاستێکی دیاریکراو بە داخراوی بمێنێتەوە؛ ئیدی هیچ زامنییەک لە ئارادا نییە بۆ ئەوەی بینەر بۆی بکرێ درێژە بە تەماشاکردنی خۆی بدات. لەگەڵ ئەوەشا پێویستی بە جیاوازی زۆر لەوە قووڵترە کە مەبەست لێی هەر بەتەنیا سەرگەرمی کردنی بینەر بێ. کارێکی پێویستە شانۆییەک بخولقێنیت کە لە ژیانی مرۆییەوە نزیک بێت یاوەخود تەواو ڕاستگۆ بێت. ژیانی ڕۆژانەمان سەرشارە بە دونیایەک گۆڕانکاری لە ڕیتم و خێرایی و ئاڕاستەکاندا. ڕەنگە بۆ چەند خولەکێک بەئارامی دابنیشین و دواجار زۆر بەخێرایی بۆ تاوێک بکەوینە گورگە لۆقە، یاوەخود خۆمان بکەین بە ناندینەکەدا و کوپێک چایی ئامادە بکەین. تەنانەت لە ماوەیەکی زۆر کورتخایەندا گەلێک فەرمان و کار و کاردانەوەی هەمەڕەنگ ڕوو دەدات. بەمەبەستی ئەوەی کە شانۆ ڕاستگۆ بێت، دەبێت بەشێوەیەکی بەردەوام ئەو هەمەڕەنگییە ڕەنگپێبداتەوە. سەرباری ئەوەش کە شانۆ فشار بۆ کات دەهێنێ و گردی دەکاتەوە. ڕووداوگەلێک کە دەیان ساڵ بێ ڕوویان دا بێت، دە مانگ، یاوەخود چەند ڕۆژێک بێ؛ زۆرجار لە نەمایشێکدا گرد دەکرێنەوە بۆ چەند کاتژمێرێک. ئەوەی لەسەر شانۆ بەرهەمدەهێنرێتەوە گەوهەری ڕووداوەکانە نەک یەک بە یەکی وردەکاریەکان. تەنانەت شانۆ نووسێکی وەک چیخەف کە وەک نوسەرێکی سروشتی گریمانەی بۆ کراوە، لە ڕۆژگاری هەقیقی خۆیدا نانوسێت بەڵکو تەنیا وەک حیلەیەک ئەوە دەخولقێنێت. بەشێوەیەکی نائاگاییانە بینەر دەزانێت ئەوەی کە لەپێش دەمیدا ڕوو دەدات بەرهەمهێنانەوەیەکی کتومتی ڕووداوەکان نییە، ئەوەندەی پوختەی

ڕووداوەکانە. لەو دەمـەوەی کە تێپەڕینی تاکە ڕۆژێـک بۆ خۆی دونیایەک کار و فەرمان لەگەڵ خۆی دەهێنێت، بەرهەمێک پێویستی بەوەیە کە ئاستێکی هاوشێوەی هەمەڕەنگی تۆنەکان لەگەڵ خۆیدا هەڵبگرێت. ئەوەش نەمایشێک دەخوڵقێنێت کە وەک ڕەنگدانەوەیەکی ڕاستگۆیانەی ژیانی هەقیقی ئەزموونکراوە. هەتا ئەگەر لە ژیانی ڕۆژانەدا ئێمە زۆر بە هێواشی بجوولێین، پاشان بۆ کاتێکی درێژ خایەن وچان بگرین و دواتر بە هێواشی دەستبکەینەوە بە جووڵە، ئەوە لەسەر تەختەی شانۆ ڕاستگۆیانە دەرناکەوێت؛ لەبەرئەوەی پێچەوانەی ئەو گۆڕانکاری و جێگۆڕکێیانەیە کە بینەر وەک ژیانی هەقیقی دەیناسێتەوە. ئیدی لێرەوە کاتێک کە ئەکتەر نەمایشی خۆی بنیاد دەنێت، پێویستی بەوەیە کە لە بایەخی ڕیتم و خێرایی تێبگات. ڕەنگە بەرهەمهێنانەوەی کتومتی چرکە ساتێکی سۆزگەرایی بۆ ئەکتەر زۆر ڕاستگۆیانە بێت، بەڵام بەهیچ جۆرێک پێویست ناکات بۆ تەماشاکار ڕاستگۆیانە بکەوێتە ڕوو. بەرلەوەی بیر لەوە بکەیتەوە کە هەستو سۆز بەرهەم بهێنیت، دەبێت ئەوە تاقیبکەیتەوە کە لە ڕووی کات و ڕیتمەوە پێویستت بە چی هەیە. لەڕاستیا ئەگەر ڕیتمەکەت بەشێوەیەکی تەواو داڕشتبێت، ئەوا هەستو سۆزەکەشت بە شێوازێکی گەلێک ئاسان بۆ بە دەستەوە دێت. کارێکی گرنگە کە شانۆ مامەڵە لەگەڵ کاتی کورتکراوەدا بکات، سەرباری ئەوەش کە زۆر بە سادەیی بەشێکت لە ژیان هەیە کە کەرت کراوە و خراوەتە بەر بینین. خەڵکان بەردەوام ژیانی ڕۆژانە دەبینن، هیچ پێویستییەکیان بەوە نییە کە بۆ بینینی ئەوەی لەبەردەمیاندایە ڕوو بکەنە شانۆ. ئەوان بە نیازی چاوەڕوانییەکی زیاتر ڕوو دەکەنە شانۆ.

وەک ئەکتەرێک پێویستم بەوەیە کە لەبەرانبەر دەقدا ئازاد بم. لە کاتێکا کە سەرگەرمی نەمایشم نامەوێ نیگەرانبم لەوەی کە چ دێرێک لە پێشدا دێت. ئەگەر پیەسێکی درێژمان لەبەردەمدا بێ، کارێکی گرنگە

کە لە بیناسازی سەرەکی دەقەکە تێبگەین. لە کوێوە دەست پێدەکات؟ کامە بەشی سەرەکییەتی؟ کۆتایی لە کوێدایە؟ تۆ بۆت ناکرێ بەو جۆرە بە نێو دونیای دەقێکدا درێژە بە هەنگاوەکانت بدەیت هەر وەکو ئەوەی کە هەموو بەشەکانی هاوچەشنی یەکبن. هەر وەک ئەوەی چۆن ڕۆمانێکی هونەری ساختومانی خۆی هەیە. هەر وەک ئەوەی ڕۆمانێکی هونەری کە زۆرجار یاریدەدەرە لە کۆتاییەکەی بڕوانیت بەئامانجی ئەوەی بۆتبکرێ بە دەروازەکانی سەرەتای ڕۆمانەکە ئاشنا بیت. هەر وەکو مەتەڵێک وایە، ئەگەر کۆتاییەکەی ئاوا بێت، کەواتە پێویست دەکات سەرەتاکەی ئەمە بێت و هەنگاوی دواتر بەو جۆرە بێت. بەڵام دەکرێ بەتەماشاکردنی کۆتاییەکەی فیلێک ئەنجامبدەیت بەو نیازەی کە چۆن چارەسەری بکەیت. لە کۆتاییەوە بۆ سەرەتا و دواتر بەرەو ناوەند هەنگاوێکی زۆر سەرکەوتوانەیە بۆ تێپەڕین.

دەمەوێت ئەوە بڵێم، کە بۆ من زۆر ئاسانە کە لە بەرهەمەکانی پیتەر برۆک دا کار بکەم، لەبەرئەوەی بۆ فراوانکردنی ئەندێشە، گەلێک بابەت دەخاتە بەردەم ئەکتەر. هەموو جۆرە بابەتێک؛ وێنە، مۆسیقا، مێژوو، خوێندنەوەی یادەوەری، ئەزموونی ڕاستەوخۆ، سەرباری خواردنیش. ئیدی بەبێ ئەوەی بە خۆت بزانیت، لەڕێی ئەو زانیارییانەوە بەدنیای شانۆییەکە ئاشنا بوویت. دواتر، هەر ئەوەندەی کە لە دیمەنە هەقیقیەکاندا دەستت بەکارکردن کرد، هەر چۆنێکبووە ئەو بابەتانەی کە پێشتر تیا قاڵبوویت و دەربارەیان خوێندنەوەت هەبووە؛ بەبێ ئەوەی پێویستت بەوە بێت کە بیریان لێبکەیتەوە هەڵدەقوڵێن و دێنەوە ئارا. هەست بەوە دەکەیت کە دەزانیت چی ڕوو دەدات، لەبەر ئەوە کارت بەوە نییە بە هیچ جۆرێک نیگەرانی ئەوە بیت کە چۆن دیمەنەکان کایە بکەیت: زۆر بە سادەیی تۆ لەوێیت لە نێو دیمەنەکاندایت. شتێک لە ناخدا دەبزوێت، لە دەرەنجامدا هەست بەوە دەکەیت کە نواندن وەکو مەشقێکی ڕاگوزاری وایە. بێگومان تۆ هەمیشە بە شوێن پیەسەوەیت

و ڕێز لە ئاراستەکانی تەختەی شانۆ دەگریت. بەڵام لە هەمان کاتدا زۆر بە قووڵی هەست بەوە دەکەیت کە دەزانیت چی ڕوو دەدات.

سەر وەختێک کە ڕۆڵێک ئامادە دەکەیت، لە جێی ئەوەی کە نیگەرانی ئەوە بیت کە چۆن دێرەکانی دەخوێنیتەوە، یاوەخود لە کوێدا دەجوڵێیت، باشتر وایە خۆت تێکەڵاوی دونیای پیەسەکە و کارەکتەرەکەت بکەیت. ئەوەندەی بۆت دەکرێ زانیاری دەربارەی کارەکە کۆ بکەرەوە. کتێب بخوێنەرەوە، لەگەڵ ئەوەشدا لەگەڵ خەڵکیدا گفتوگۆ دابمەرزێنە، تەماشای وێنە و تابلۆ بکە و سەردانی دیمەنی سروشتی/ شوێنەوار یان کاتو شوێنی شانۆییەکە بکە. ئەگەر تۆ بەتەنێ کار لەسەر پیەسەکە بکەیت، بڕوا ناکەم هیچ خزمەتێکی ئەوتۆت بکات. ووشەکانی پیەسەکە تەنیا بەشێکی زۆر بچکۆلەی ئەو کارەکتەرەیە کە تۆ وێنای دەکەیت، یان بەشێکی زۆر کەمی ئەو چیرۆکەیە کە تۆ دەیگێڕیتەوە. دەق وەکو ئەو بەشەی سەرەوەی بەستەڵانە، کە تۆ بەتەنیا توێژاڵی سەرەوەی دەبینیت و هیچی دی؛ بەڵام لە ژێر ڕووکاری بەستەڵانەکەدا ڕووبەرێکی فراوان خۆی حەشارداوە کە بە تێبینی نەکراوی ماوەتەوە. ئەگەر بتەوێت مانایەک بۆ ڕۆڵەکەت هەر بەتەنیا لە دەقەکەوە بەرهەم بهێنیت، ئەوا بەرهەمێکی زۆر کەم و کورت و دیاریکراو دەدرویتەوە کە کەڵکی هیچ ناگرێت. تۆ کارت بەوەیە کە پەی بە هەموو ئەو بابەتانە بەریت کە نەکەوتونەتە ناو دەقەکەوە. ئەگەر تۆ لە بەراییەوە بەو جۆرە کار بکەیت، ئەوا لە ساتەوەختی پەراوەدا پیەسەکە زۆر بە ئاسانی خۆیت بۆ دەکاتەوە. لەوانەیە تۆ بیر لەوە بکەیتەوە کە چرکە بە چرکەی سەرنجڕاکێشانی بینەرت بەلاوە جێبایەخ بێت، بەڵام بە هیچ جۆرێک مەسەلەکە لێرەدا نییە. ئەوە هەرگیز گونجاو و جێ بڕوا نییە کە خەڵکی بۆیان بکرێت بۆ ماوەی کاتژمێرێک یان زیاتر بە شێوەیەکی بەردەوام لێخوردبوونەوە و سەرنجی تەواویان لەسەر شوێنێک ڕابگرن. دەبێت بە دوای ڕێگایەکدا بگەڕێیت کە تاو نا تاوێک

کەمێک پشوو یان ئارامیان پێببەخشیت. ئەکتەر دەبێت تاوێک بواری هەناسە هەڵکێشان بۆ بینەران فەراهەم بکەن، هەتا ئەگەر لە ناسکترین چرکەساتی بەرهەمەکەشدا بوو بێت. من لەو کاتەدا پەیم بەوە برد کە سەرقاڵی فێربوونی هونەرەکانی کەلەپووری حیکایەتگێرانەوە بووم. مامۆستاکەم بە هیچ جۆرێک ئامۆژگاری ئەوەی نەکردووم کە چۆن بەباشی کایە بکەم، بەڵام جارناجارێک پێیدەگووتم:

((لەم ساتەوەختەی گێڕانەوەدا پێویستت بەوەیە کە بە خراپی کایە بکەیت))

لەڕاستیا، تۆ بە هیچ جۆرێک پێویستت بەوە نییە کە بیر لەوە بکەیتەوە چۆن بەباشی کایە بکەیت. بێگومان ئەوە بۆ خۆی بە شێوەیەکی سروشتی ڕوو دەدات. بەڵام هەندێک کات دەبێت بە دوای ئەوەدا بگەڕێی کە لە کوێدا زۆر بە سادەیی کایە دەکەیت. ئەگەر تۆ هەمیشە باشبیت، ئەوا بینەر بەشێوەیەکی بەردەوام زۆر لە خۆیان دەکەن کە سەرنجیان بۆ سەر وشەکانت بگوازنەوە و پاشی ماوەیەک هەست بە ماندووبوون دەکەن و شکست دەهێنن لەوەی کاردانەوەیان هەبێت بەرانبەر ئەوەی کە لەڕاستیا وتراوە. سەرباری ئەوە؛ ئەگەر تۆ هەمیشە باشبیت، ئەوا زۆر ناخایەنێت کە بینەر لەگەڵت ئاشنا دەبێ و چرکەساتە سەرەکییەکانی نواندنەکەت دەرناکەوێت. هەموو ئەو کاریگەرییەی کە هەیانە وندەبێت. هەمان ئەو ونبوونە خێرایەی هاوسۆزییەیە کە لە هونەری چێشت لێنان دا هەیە. ئەگەر چێشتلێنەرێک ژەمێک خواردنی بەتام بۆ میوانەکانی ئامادە بکات، هەموویان بە جارێ دەڵێن: ((بەڕاستی خواردنێکی بەتام و خۆش بوو!)).

بەڵام ئەگەر چێشتلێنەر لە تاوێکدا جۆرەها خواردنی سووک و گران پێکەوە دروست بکات، ئەوا زۆر نابات کە لە کارەکەی سارد دەبێتەوە و سەرکەوتوو نابێت. چێشتلێنەری زیرەک بەشێوەیەکی زۆر سادە و ڕۆژانە ژەمە خواردنێکی ناوازە و بەتام ئامادە دەکات، بۆ

ئەوەی چێژ بخوڵقێنێ و ئارەزووی خواردنت تیا بوروژێنێت. بەهەمان شێوە نابێت ئەکتەر بە کایەکردنێکی جوان و ناوازەی بەردەوام، بینەر ماندوو بکات؛ پێویستە کە چرکەساتی ئەوتۆشی هەبێت کە تیایدا نواندنێکی خراپ کایە بکات بۆ ئەوەی کە جارێکی دی توانای سەرسامبوون و کاردانەوەیان تیا بەئاگا بهێنیتەوە. با ئەوەت لا ڕوون و ئاشکرا بێت، کاتێک کە دەڵێم نواندنێکی خراپ مەبەستم لەوە نییە کە بەڕاستی نواندنێکی بێکەڵک و لە خۆباییانە و ترسناک کایە بکەیت. تەنیا ئەوەندەیە کە پێویستت بەوەیە کە چرکەساتێکت هەبێت زۆر سادە و ساکار و تێپەر بێت. بۆ نموونە ئەگەر تۆ مۆنۆلۆگێکی دور و درێژت لەبەردەمدا بێت، وا خۆت ئامادە بکە کە پەی بەوە بەریت لە کوێوە دەستپێدەکەیت و چۆن درێژەی پێدەدەیت و لە کوێشدا کۆتایی پێدەهێنیت. هەنگاوی داهاتوش ئەوەیە بڕیاری ئەوە بدەیت کە دەربڕینە سەرەکییەکانی کامانەن. ئەوانە زۆر گرنگن و دەبێت زۆر بە باشی کایەیان بکەیت. پاشان بەر لە دەربڕینە سەرەکییەکان تەماشای دێرەکان دەکەیت. ئەوەش نابێت زیادەڕەوییان تیادا بکرێ دەنا لە کاریگەری ئەوانەی دی کەم دەکاتەوە کە بە دوایدا دێن. دەبێت هەوڵبدەیت ئەو دێڕانە بە شێوازێکی زۆر ئاسایی بڵێیت. ئەگەر وا نەکەیت بینەر لە توانای دا نابێت لەگەڵ قسەکاندا ببزوێت و بە هیچ جۆرێکیش کاردانەوەی بەرانبەر چرکەساتە گرنگەکان نابێت.

لە زمانی ژاپۆنی دا، ووشـەی (مـا) هەیە کە ئاماژەیەکە بۆ خاڵیبوونەوە لە شوێن و کات. ما، هیچی لە خۆ نەگرتووە؛ چرکەساتێکە ڕێگەت پێنادرێت هیچ شتێک بڵێیت و هیچ شتێک بکەیت. ئەو بیرۆکەیە تا دوا ئەندازە بۆ شانۆ جێی بایەخە، لەو کاتەدا کە نائامادەیی هەر چالاکییەک دەتوانرێت وەک سازکردنی جۆرە چوارچێوەیەک بە کاربهێنرێت بۆ ڕۆشنکردنی چرکەساتە گرنگەکان. ئەو نائامادەییەی کردار دەبێ وا تەماشا بکرێت کە بەشێکی تەواوکەری شانۆیە، نەک

چرکەساتێک بێ کە (هیچ شتێکی تێدا ڕوونەدات). لە کاتێکا مۆسیک لە دەنگ و بێدەنگی پێکهاتووە، کەواتە ئەوە نواندنە. هەروەها ما ئاماژەیەکە بۆ ئەو پەیوەندییە گونجاوەی کە لە نێوان بابەت و ڕوداودا هەیە. ئەکتەری باش دەتوانێت زۆر سەرکەوتوانە چارەسەری ما بکات. هەروەها دەتوانێت هەست بە پەیوەندییەکی دروست لە نێوان دوو چرکەسات، دوو کەس، دوو کردار، دوو ڕستەدا بکات، هەروەها لە نێوان بینەر و تەختەی شانۆشدا. ما، شتێکی ڕاوەستاو نییە، بەڵکو پڕە لە پەیوەندی.

ئەو هوشیارییە لەبارەی بەراوردکارییەوە لەو کاتەشا کاری خۆی ئەنجام دەدات کە لە نێو ئاخاوتنەکاندا وچانێک دەدەیت. ئەگەر وچانێکی درێژ بدەیت، دێڕی دواتر ناتوانی بە هێواشی بڵێیت؛ بەڵکو دەبێت تەواوێک بەخێرایی کایە بکەیت. ئەگەر وا نەکەیت بینەرەکانت لە دەست دەدەیت. (ئەندێشەی ئەوە بکە: ئاخاوتنێکی هێواش، درێژ، بە دوای دا وچانێکی کاریگەر، ئەوجا دوای ئەوەش رستێک وشەی کاریگەری دی...)

لە هەموو کارەکانمدا من هــەوڵــدەدەم پــەی بە شتگەلێکی دەگمەن و ناوازە بەرم (هەر وەکو ئەوەی زیمی وەسفی کردووە). دووبارەکردنەوە دوژمنی سەرسەختی ئەکتەرە، دەبێت کاری تاقەتپروکێن ئەنجام بدەیت بۆ ئەوەی لە ساتەوەختی یاریکردنی ڕۆڵی کارەکتەرێکدا خۆت بەدوور بگریت لەوەی بکەویتەوە ناو شێوازی کلێشە کارییەوە. ئەگەر هاتوو ئەوە ڕوویدا ئەوا تۆ بۆت نەکراوە وێنای مرۆڤێکی هەقیقی بکێشێیت، بەڵکو پێویستت بەوەیە کە بەدوای ئەو وردبینی و جیاوازییانەدا بگەڕێی کە هەستێکی هەقیقی دەبەخشێتە کارەکەت. کارەکتەرە دووبارەبوەوەکان هەڵگری تاکە رەهەندێکن. خەڵکانی هەقیقی هەڵگری ئاڵۆزین و گەلێک نهێنی و جیاوازییان لەخۆ گرتووە. لەگەڵ ئەوەشدا ناکرێ بەنیازی ئەوەی جیاواز بیت، هەوڵبدەی

هەندێک کاری شاز و ناساز بخوڵقێنیت. خوڵقاندنی جیاوازی هەر لە پێناوی جیاوازیی دا نییە.

چەند ساڵێک لەمەوبەر، ڕۆڵی گۆنزالۆم لە شانۆیی گەرداودا بینی کە یەکێکە لە بەرهەمەکانی پیتەر برۆک. کاتێک کە پیەسەکە دەخوێنیتەوە، درک بەوە دەکەیت کە هەموو کارەکتەرەکانی نێو شانۆییەکە وەسفی گۆنزالۆ دەکەن بەوەی کە پیاوێکی میهرەبان و هۆشمەندە. ئیدی تۆ لێرەوە وێنەیەکی کۆن و نەریتئامێزت بۆ پیرەمێردێکی هۆشمەند لەلا دەخوڵقێت. من دەبوو بە دوای ڕێگایەکدا بگەڕێم کە گۆنزالۆیەک وێنا بکەم ڕاستگۆ بێت و زۆر بە سادەیی لە کلێشەی ئەو وێنانەوە نەگوازرابێتەوە. لەسەرەتادا، کاردانەوەم هەبوو بەرانبەر بەو تەرزی ڕوانینەی کە ئەو کارەکتەرە هۆشمەند و میهرەبان بێت. لەگەڵ پەلهاویشتن و گەشەکردنی شانۆییەکەدا کە بینەر کار و کاردانەوەی گۆنزالۆیان بینی، ئیدی بۆ خۆیان گەیشتنە ئەو دەرەنجامەی کە ئەو پیاوە چ پیاوێکە. لە کۆتاییدا ئەو بڕیارەیان دا کە گۆنزالۆ پیرەمێردێکی هۆشمەندە بەڵام هەر بە هەوڵی خۆیان گەیشتنە ئەو بڕیارە. گومانی تێدا نییە، هەر یەکێک لە ئێمە ئەندێشەی ئەوەی هەیە کە پیرەمێردێکی هۆشمەند چۆن دەڕوانێ و قسە دەکات. منیش بە دەستی ئەنقەست خۆم لە هەموو ئەو وێنە باو و سواوانە بە دوور گرت. ئەگەر منیش هەر لە بەراییەوە لەسەر ئەو شێوازە وێنای گۆنزالۆم بکێشایە، ئەوا بینەر زۆر بە سادەیی دەیگووت: ((ئەوە پیرەمێردێکی هۆشمەندە)). ئیدی چاوپۆشییان لێدەکرد و بەهیچ جۆرێک کار و کردەوەی ئەو کەسایەتییە سەرنجی ڕانەدەکێشان. نەک هەر بەتەنیا نواندن؛ بەڵکو هەر سیمایەکی تری شانۆ دەبێت ئامانجی ئەوە بێت کە دەگمەن و ناوازە بێت. بەرهەمەکە بۆ خۆی پێویستی بەوەیە هەمەڕەنگ بێ و چاوەڕوانی جیاوازی لێبکرێت. پێویستی بەوەیە سەرسامبوون بخوڵقێنێت و چرکەساتی دەگمەن و گۆڕانی لەناکاو لەخۆی بگرێت.

جارێکی دیش ئەوە دووبارە دەکەمەوە ئەوە کارێکی ئەوەندە ئاسان نییە کە بۆ ڕاچڵەکاندنی بینەر پەنا بەبەر حیلە و فێڵی سادە ببرێت. لە پێناوی ئەوەی شانۆ ڕووە ڕاستەقینەکەی خۆی بە زیندوێتی ڕابگرێت، دەبێت هەوڵی ئەوە بدرێت پەی بە شێوازی ڕەسەن و ڕاستگۆ ببەیت. ئامانجمان پێشکەشکردنی بەرهەمی دەگمەن و ناوازە نییە، بەڵکو ئەو ڕوانینە دەگمەن و ناوازەیە بەکاربهێنین کە بەرهەمەکە ڕۆشن دەکاتەوە. دەگمەن و ناوازە ئەو شێوازانەن چیرۆکەکەی پێدەگێڕینەوە نەک دەرەنجامی کۆتایی. زیمی دەربارەی گرنگی تازەگەری ڕادەوەستێ و تێبینی ئەوە دەکات کە هیچ شتێک نییە لە سروشت دا بۆ هەتاهەتایی وەک خۆی بمێنێتەوە. درەخت چرۆ دەردەکاو دواتر گوڵ و گەڵا و میوە دەگرێ و ئەوجا تا بەهارێکی دی دەچێتە قۆناخێکەوە کە هەر بە قۆناخی مردن دەچێت. دەرکەوتنی گوڵی تازە لەبەرئەوەی کات ناکاتێک دەردەکەوێت، هەمیشە بە جوانی و گەشانەوەکەی سەرسامامان دەکا و ڕاماندەگرێت. ئەگەر درەخت بە درێژایی ساڵ بەو گوڵ و چرۆیەی خۆیەوە بەردەوام بوایە، ئەوەندە جێ بایەخی ئێمە نەدەبوو. بەهەرحاڵ ئەو جوانییەی گوڵ هەیەتی لە شانۆشدا بەهەمان جۆرە. ئەگەر وەک ئەکتەرێک، هەمیشە هەمان ئەو کەرەستانەی گوزارشتکردن بەکاربهێنیتەوە (هەرچەندە ناسک و هونەرمەندانەش بێت) ئەوا هیچ گومانی تیا نییە هەموو تواناکانت لە سەرنجراکێشان و سیحر لێکردنی بینەردا لەدەست دەدەیت. وا پێویست دەکات لەسەر ئەو تەرزە کۆن و سواوەی کە هەتە و بەکارتهێناوە بەردەوام نەبیت، بەڵکو بەدوای ڕێگا و شێوازی تازەدا بگەڕێی بۆ ئەوەی پەیوەندی بە بینەرەوە گرێ بدەیت. دەمەوێ ئەوە ڕوون بکەمەوە بیرۆکەی تازەگەری ئەوە ناگەیەنێ کە بەدوای نەمایشی غەریب و سەیر و سەمەرەدا بگەڕێی. گۆڕانکاری هەر لەپێناوی گۆڕیندا نییە. گەڕانە بەدوای ئەو شێوازانەدا کە کارەکەت تەڕ و تازە و زیندوو دەکات. بەپێی ڕوانینی بینەر، ئەو

نەمایشەی هەڵگری تازەگەرییە بە هیچ جۆرێک پێویست بەوە ناکات سەیر و نامۆ بکەوێتە ڕوو. بەڵکو بە پێچەوانەوە بینەر تێکەڵاوی دەبێت و کاریگەری لەلا جێدەمێنێت و هەرگیزیش ئەو هەقیقەتە فەرامۆش ناکات کە نەمایشێکی باش و سەرکەوتووی بینیوە. زیمی لەوە واوەتر دەڕوات و پێیوایە ئەگەر بینەر هەستی بەوە کرد نەمایشێکی تازە دەبینێت، ئەوا ئەکتەر بەهیچ جۆرێک کارامە نییە. ئەو گوڵەی کە پیشەی ئەکتەری لەگەڵ خۆی هەڵیگرتووە دەبێت بەنهێنی بپارێزرێت، ئەو کارامەییەی تازەگەری دەخولقێنێت، وەک ئەو زەمینەیە وایە کە گوڵەکەی تیا دەڕوێت. نابێت کەس لەتوانای دا بێت ئەوە ببینێت کە لەڕاستیا چی ڕوو دەدات. ئیدی لێرەوە تەماشاکار ئەو بیروڕایەی لەلا دەخولێت و بە خۆی دەڵێت لەڕاستیا ئەوە داهێنانە یاوەخود ئەوە چ ئەکتەرێکی کارامە بوو. کارێک نییە کە لە ئاستی هەرە بەرزی نواندنا بێت. زینی مامۆستا جارێکیان بۆ تەماشاکردنی نەمایشێک دەڕوات کە لەلایەن حیکاتخوانێکی زۆر بەناوبانگەوە پێشکەش دەکرێت کە هەر کەسێک دەربارەی چاکی ئەو دەدوان. لەدوای تەواوبوونی نەمایشەکە، حیکایەتخوانەکە ئەوە دەبیستێت زینی مامۆستا لەناو بینەراندا بووە، بەرەو لای ئەو دەڕوات تاکو بیروڕای دەربارەی نەمایشەکەی لێ وەربگرێت. زینی گەورە مامۆستا دەڵێت:

((بەڵێ، زۆر باش بوو، بەڵام تۆ بە دەم قسەت دەکرد)).

حیکایەتخوانەکە دەڵێت: ((سوپاس بۆ ئاماژەکەت، من پێمخۆشە بێم و لەسەر دەستی تۆ فێرببم)).

دوای ئەوەی بۆ ماوەیەک لەگەڵ زینی مامۆستا کاری دەستپێکرد، حیکایەتخوانەکە جارێکی دی داوای ڕای ئەوی کردەوە لەسەر نواندنەکەی. زینی مامۆستا گووتی:

((باشە، ئیستا تۆ حیکایەت دەگێڕیتەوە بەبێ ئەوەی کە زمانت بەکاربهێنیت)).

٥

فێربوون

لە ژاپۆن نموونەیەک هەیە دەڵێ واباشترە سێ ساڵ بەگەڕان بەدوای مامۆستایەکی باشدا ببەیتە سەر، لەوەی هەمان ئەو کاتەت بە مەشقکردن لەگەڵ کەسێکی کەم ئەزموندا بەفیڕۆ بدەیت. دەبێت مەشق بکەیت بۆ ئەوەی گەشە بکەیت. بەڵام ناکرێ لەگەڵ هەر کەسێکدا مەشق بکەیت. دەبێ مامۆستایەکی لێوەشاوە بدۆزیتەوە. لەڕاستیدا ئەوە گرنگ نییە کە چ شێواز و تەکنیکێک فێر دەبیت. لەهەقیقەتا تۆ دەتوانیت لەگەڵێک بواری هەمەجۆردا خۆت سەرقاڵی مەشق بکەیت؛ جۆدۆ، ئاکیدۆ، بالییە، پانتۆمایم، وە هەمان سود و کەڵکیشیان لێوەربگریت. لەبەرئەوەی تۆ شتێک فێر دەبیت کە کەوتۆتە ئەودیووی تەکنیک و کارامەییەوە. کاتێک تۆ لەگەڵ مامۆستاکەتدا سەرقاڵی ڕاهێنانیت، کارامەیی بۆ خۆی بە تەنیا زمانی تێگەیشتنە، نەک ئامانج. لەبەرئەوەی تۆ شتێک لەودیووی تەکنیکەوە فێر دەبیت، بابەت بە ڕێژەیەکی ئەوتۆ جێی بایەخ نییە. لە هونەرە جەنگییەکاندا، ئامانجی مەشقکردن ئازاد بوونە. لەگەڵ ئەوەشدا ئەوە بەمانای ئەوە نییە کە هونەرە جەنگییەکان بەشێوەیەکی ئۆتۆماتیکی باشترین ڕێگە بێت بۆ ئەوەی فێر بیت کە چۆن ئازادی دەدۆزیتەوە. لەڕاستیا هەر سیستەمێکی مەشقی جەستەیی کاریگەری خۆی جێدەهێڵێت. هەر هەموو ئەو شێوازانە بۆ ئەوە ڕێکخراون کە یاریدەت بدەن ئەوە تاقیبکەیتەوە کە چۆن جەستە و دەنگت وەک کلیلێک دەروازەت بۆ والا دەکەن لەڕێی مەشقی سروشتییەوە ئازادی بدۆزیتەوە. بێگومان شیکاری دەروونی و ڕوونی بیرکردنەوە یاریدەی ئەوەت دەدەن کە لەڕووی بیرکردنەوەوە ئازاد بیت، بەڵام جووڵە

بەتەنیا ڕێگایەک نییە بۆ ئەوەی وات لێبکات لەڕێی هوشیارییەوە ئازاد بیت. بەگوێرەی زیمی، سودی زۆری دەبێت ئەگەر لە تەمەنی حەوتساڵیەوە دەست بە مەشقی سەما و گۆرانی بکەیت (سیستەمی ڕۆژئاوایی بۆ تەمەن لێرەدا جیاوازە و ئەو لە تەمەنی شەش ساڵیەوە دەستپێدەکات) لەکاتێکا منداڵ لەو تەمەنەدا بە هیچ جۆرێک لە ڕووی ئاگاییەوە گەشەیان نەکردووە و هێشتا هیچ ئارەزوویەکیان نییە و هیچ هەستێکی خۆنواندیش لەلایان چەکەرەی نەکردووە، یاوەخود حەزی سەرکەوتن. هەست بە هیچ جۆرە فشارێکی ناوەکی ناکەن و کاتێکیش کە نەمایش دەکەن شتێکی سەرنجڕاکێش دروست دەبێت. جوانییەکی دڵگیر.

زیمی ئەو تایبەتمەندییەی ناو ناوە هانا، (گوڵی) نەمایش، لەگەڵ ئەوەشدا هەڵگری مانای ئەفسون و تازەگەریشە.

ئەفسون؛ هەر هەمان ئەو ئەفسونە سادەیە نییە کە ئێمە لە ژیانی ڕۆژانەدا بەرەو ڕووی دەبینەوە، کە جۆرێکە لە سادەیی کۆمەڵایەتی و هەروەها ئەو جوانییە سروشتیەش نییە کە هەیە، بەڵکو بەشێوەیەکی زۆر تایبەتی پاپەندە بەو ناوازەییەی نەمایشەوە لەسەر تەختەی شانۆ. (ڵ. م)

زیمی تێبینی ئەوەی کردووە کە چۆن خودی ئەم ((هانا)) یە لەگەڵ تێپەڕینی ئەکتەر بەنێو قوناخە جیاوازەکانی پیشەکەی خۆیدا ئەویش گۆڕانی بەسەردا دێت. هەروەها دەڵێت منداڵ ئەو گوڵە سروشتییەیان هەیە کە کارێکی وا دەکات تاڕادەیەک هەرچییەک دەیکەن جێگای سەرنج و لێوردبوونەوە بێت و ئەوەش تا تەمەنی شانزە و حەڤدە ساڵی درێژە دەکێشێت. پیرە ئەکتەرێکی بەئەزموون دەڵێت:

((واباشترە کە هەرگیز لەگەڵ منداڵان و ئاژەڵاندا کایە نەکەیت، چونکە بەردەوام ئەوانە سەرنجی بینەر بۆ خۆیان دەدزن)) بەدڵنیاییەوە ئەوانە سەرنجڕاکێشن بۆ تەماشاکردن؛ بەڵام بۆچی نیگاکانی ئێمە

بەرەو لای ئەوان کێش دەبێ و لەسەریان دەنیشێتەوە؟ ئەمە بۆ خۆی نهێنییەکی لەگەڵ خۆیا هەڵگرتووە.

زیمی تێبینی ئەوەی کردووە لەبەرایییەکانی تەمەنی هەرزەکاریدا، ئەکتەر دەشێ بۆی بلوێ کە ئاستێکی بەرز و باڵای تەکنیک نیشان بدات (ئەمە لە کاتێکا کە ئەو ئەکتەرە کچە یان کوڕە لە تەمەنی شەش یان حەوت ساڵییەوە دەستی دابێتە مەشق کردن) ئەوەش لەگەڵ ئەو گوڵە سروشتییەدا کە بۆ خۆیان هەیانە، یەک دەگرێ و دەبێتە جێگای ئەوەی سەرنجڕاکێش بن. وەک ئەکتەرێکی لاو، ئەو ئەفسونەی کە هەتە هەموو خاڵە لاوازەکانی نواندنت بۆ دادەپۆشێت. لێرەشەوە دەبێت گەلێک وریا بیت، ئەگەر کەسێک دەربارەی نواندنە جوانەکەت هاواری لێکردیت؛ بەهیچ جۆرێک تەفرە نەخۆیت، چونکە هەموو ئەکتەرێکی لاو ئەو ئەفسونەی هەیە. هەرگیز نەکەی بەوە هەڵبخەڵەتێیت کە تۆ دیارییەکی گەورەیت و خودا بۆ شانۆی ناردویت. لەجیاتی ئەوە وا پێویست دەکات بەڕاستی بکەویتە گەشە پێدانی تواناکانت: چۆن دەنگی خۆت بەهێز دەکەیت و تواناکانی زیاد دەکەیت، چۆن جەستەی خۆت بەکاردەهێنیت، بۆ ئەوەی کارێکی وا بکەیت ئەو ئەفسونەی کە هەتە بۆ درێژترین ماوە کاری خۆی بکا و خۆیت لێنەشارێتەوە.

کاتێک کە پێ دەنێیتە تەمەنی شانزە ساڵی و بەرەو سەرەوە، ئیدی هاتویتە نێو دژوارترین سەردەمی شانۆییەوە. چ وەک دەنگ و چ وەک جەستەش، تۆ وەک گەورەیەک دەنوێنیت: جەستەت گۆڕانی بەسەردا هاتووە و دەنگیش گۆڕاوە یاوەخود بەرەو قۆناخی گۆڕان دەگوازێتەوە. بەهەمان شێوە، تەرزی بیرکردنەوەشت وەک خۆی نەماوە و ئیدی وەک گەورەیەک هەڵسوکەوت دەکەیت. لەبەرئەوە، بینەریش وەک گەورەیەک لێتدەڕوانێ و وەک گەورەیەکیش حوکم بەسەر کارەکەت دا دەدات. چاوەڕوانی ئەوەت لێدەکەن کە نواندنەکەت ڕەنگرێژ بکەیت و تۆش لە ڕووی هونەرییەوە ئەوەت بۆ ئاسان نایەتەوە.

ئەو گوڵەی منداڵیت لە دەست چوو، بەڵام هێشتا لەبواری پیشەکەشدا وەک وەستا و کارامەیەک لەسەر هەردوو پێی خۆت ڕانەوەستاویت. بەڕاستی ئەوە قوناخێکی گەلێک دژوارە و تاقە دەروازە و کەڵکێکیش کە لێرەدا هەبێت ئەوەیە خۆت تەرخان بکەیت بۆ دونیای مەشقکردن. ئەگەر خۆتت وا بینییەوە کە زۆر خراپ کایە دەکەیت، زۆر نیگەران مەبە؛ تەنیا ئەوەیە درێژە بەکارکردنی خۆت بدە. ئەو قۆناخە دژوارە؛ لەتەمەنی بیست و سێ و بیست و چوار ساڵیدا دەگاتە کۆتایی دەرەنجامی خۆی. لەو دەمەدا تۆ پێدەنێیتە نێو گرنگترین ڕۆژگاری ژیانی پیشەیتەوە، هەتا ئیستاکێ جەستەت بەکردەیی قۆناخی گۆڕان و گەشەکردنی خۆی تەواو کردووە و تۆ ئیدی لە ڕووی جەستەییەوە ئامادەی بۆ هەزمکردنی هەموو ئەو زانیارییانەی کە تا ئەم چرکەساتە فێرییان بوویت. هەر وەک چۆن میوەیەک پێدەگات، ئاوا مەشقکردن و گەشەکردنی سروشتیت پێکەوە جووت دێنەوە. ئەگەر لەم تەمەنەتدا، ڕۆڵی گەنجێک کایە بکەیت، بۆ نموونە؛ ڕۆڵی ڕۆمیۆ یان ژۆلێت، ئەوا خەڵکانێکی زۆر پێت سەرسام دەبن و تەواو باوەڕ بەوە دەهێنن تۆ ئەکتەرێکی زۆر باشیت. ئەوە هیچ گومانی تیا نییە و بە بەراورد بە ئەکتەرە بەتەمەنەکان، تۆ زۆر باش دەکەویتە ڕوو و لەوانەشە زیاتر بڕوا بە بینەر بهێنیت؛ بەڵام ئەو سەرکەوتنەش زیاد لە پێویست فریووت نەدات. ئەوەش بۆ خۆی جۆرێکە لە ڕێکەوت: لە کاتێکی دروست دا ڕۆڵێکی دروست کایە بکەیت. ئەوەش ئەندازەیەکی سەد دەر سەد نییە بۆ نواندنێکی کارامە. کاتێک کە خەڵکی پێت دەڵێن تۆ لەو تەمەنەدا زۆر باشیت، لەوانەیە ئەوە ڕاست بێت کە تۆ بەهرەت هەیە، بەڵام دەبێت فێری ئەوە بیت بەوپەڕی بەرچاو ڕوونییەوە لێیبڕوانیت. ئەگەر ئەو پیاهەڵگوتنانە لە خشتەیان بردی و خۆت وا هاتە بەرچاو تۆ بلیمەتێکی شانۆییت، ئەوا هەر بەهرەیەکیش کە هەتە زۆر بە ئاسانی لەدەستی دەدەیت. دەبێ ئەوەی هەتە بە شێوەیەکی بابەتیانە لێی بڕوانیت نەوەکو

بەشێوەیەکی خودپەرستانە. ئەگەر وا لێی تێگەیشتیت ئەوا زۆر بە خێرایی دەگەیتە ئەو هەقیقەتەی کە ئەو سەرکەوتنە بەراییە بۆ خۆی جۆرێکە لە ڕێکەوت و ئەو سەرکەوتنەش هیچ گرنتییەکی نییە بەوەی درێژە دەکێشێت و لەگەڵت دەمێنێتەوە یان نا.

زیمی پێیوایە تەمەنی سی و سێ و سی و چوار ساڵی گەشاوەترین قۆناخی ژیانی ئەکتەر بێت. دەتوانی بەرو بوومی هەموو ئەو مەشقانەت ببینیت و ئەگەر ئاستێکی لەبەرچاو و تێگەیشتنێکی تەواوت لەکارەکەتدا بە دەستهێنا، ئیدی ئەوە هەمیشەیی دەبێت. ئەوەش تاڕادەیەک ڕاستە ئەگەر تۆ لەو تەمەنەتدا وەک ئەکتەرێکی پلە دوو کارت کرد، ئیتر ئەستەمە ئەوە لە داهاتوودا بگۆڕێت. لەتەمەنی بیست و چوار ساڵیدا هەموو شتێک شیاوە: دەکرێت لە پڕێکا لە ئەکتەرێکی مامناوەندییەوە ببیتە ئەکتەرێکی زۆر لێهاتوو؛ بەڵام لەدوای بیست و چوار ساڵییەوە پەرجوو بەئاستەم ڕوو دەدات.

دەبێت زۆر ڕاستگۆ بیت لەگەڵ خۆتا و بابەتیانە تواناکانی خۆت شیبکەیتەوە. سەربارى ئەوەی ئەگەر لەو تەمەنەدا بۆت نەکرا بگەیتە ئاستێکی باڵا لە تەکنیکی هونەرییدا؛ ئەوا دڵنیابە لەوەی کە گرفتێکت هەیە. ئیدی لە ماوەی دە ساڵی داهاتودا توانا هونەرییەکانت بەرەو شۆڕبوونەوە دێتە خوارێ (لە نێوان تەمەنی چل و پێنج ساڵی دا). کەواتە ئەگەر لە تەمەنی سی و پێنج ساڵیدا تەکنیکی تەواوت بە دەست نەهێنا بوو، ئەوا بوارێکی ئەوتۆت لەبەردەم دا نەماوەتەوە بۆ کار کردن. بەڵام ئەگەر لە تەمەنی سی و پێنج ساڵیدا بۆت کرا و توانیت ئەفسونی خۆت لەسەر بینەر جێبهێڵیت، ئەوا نەک گوڵی نازکی لاوی، یاوەخود ڕێکەوت؛ بەڵکو گوڵی ڕاستەقینەی هونەری خۆت بەدەستەوە گرتووە، کاڵای دروست و ڕەسەن.

بەهەرحاڵ، ئەگەر هاتوو بۆت نەکرا لە تەمەنی سی و پێنج ساڵیدا ئەو ئەفسونە بەدەست بهێنێت، ئەوا دەبێت زۆر بە وریاییەوە بڕوانیتە

داهاتووی خۆت و ئەوەندەی بۆت دەلوێ و زێدەتر بە تەنگ داهاتووی کارەکەی خۆتەوە بێیت، یاوەخود ئەوەیە کە دەست لە کار بکێشیتەوە. سەرباری هەر شتێک، دەبێ زۆر بە ڕۆشنی ئەوە هەڵبسەنگێنی کە چۆن و کەی بڕیار لەسەر ئەوە دەدەیت کە درێژە بە کار کردن لەشانۆدا بدەیت. زیمی تێبینی ئەوەی کردوە کە لە تەمەنی سی و سێ و سی و چوار ساڵیدا، جارێکی دی دەکەویتەوە بەردەم ڕەشەبای گۆڕانێکی دی، جوانییە سروشتییەکەت بەرەو خوارەوە دادەبەزێ و وزە و ئاستەکانی جەستەت بەرەو فەوتان دەڕوات. لە تەمەنی سی و چوار ساڵیدا بۆت دەکرێ زۆر بە ئاسانی گەلێک جووڵە و کاری ناوازە ئەنجام بدەیت، کە لەکاتێکا تۆ لە تەمەنی چل و چوار ساڵیدا بە هیچ جۆرێک بۆت ناکرێ هەمان کار و کردەوە بە هەمان ڕێگا ڕایی بکەیت. ئەوە بە مانای ئەوە نییە کە تۆ هیچ شتێکی ئەوتۆت پێ نەبێت بۆ بینەرەکەتی بخەیتە ڕوو، لە جێی ئەوەی کە توانا بەرز و باڵاکانی خۆت نەمایش بکەیت، بەوپەڕی وریاییەوە سەرنجی خۆت دەخەیتە سەر ئەوەی کە دەیڵێیت و دەیکەیت. ڕاستە لە گوزارشتە دەرەکییەکانی خۆت کەم دەکەیتەوە، بەڵام لەهەمان کاتدا پاریزگاری دەکەیت لە کەماڵی جووڵە و کردەوەکانی خۆت. تۆ چیدی پشت بە جوانی سروشتی خۆت نابەستی، بەڵام سەرباری ئەوە هێشتا بینەر هەست بە شتێکی نازک و هەستەوەر دەکات کە لە قوڵایی ناوەوەت هەڵدەقوڵێ و دێتە دەرێ. ئەوەش جارێکی دی گوڵی ڕاستەقینەی توانا و لێوەشاوەیی ئەکتەرە. زیمی جارێکی دیش لێرەدا هەڵوێستەیەک لەسەر ئەوە دەکات کە زۆر گرنگە لەو تەمەنەدا زۆر بە وریاییەوە لەوە بکۆڵیتەوە کە چیت پێدەکرێ و چیت پێناکرێت. هەروەها دەست لە فێربوون هەڵنەگریت. ئەوەش گرێدانەوەی هەردوو وزە و توانای بەخودا چوونەوە و خۆ پەروەردەکردنی ئەکتەرە لاوەکانە (ئەوەش گفتوگۆیەکی بێچەند و چوونە کە لە نێوانی ئەو دوو چالاکییەکەدا ڕوو دەدات) کە وات لێدەکات

وەک ئەکتەرێک تا ئەو ڕۆژگارەی بەرەو دونیای پیری شۆر دەبیتەوە لە گەشە کردن دوانەکەویت. لە دوای تەمەنی پەنجا ساڵییەوە، زیمی هەستی بەوە کردوە کە تاڕادەیەکی ئەوتۆ مەحالە کە ئەکتەر بۆی بکرێ لەڕووی جەستەییەوە ئەوەی لە ڕابردوودا ئەنجامی داوە، جارێکی دی بەرهەمی بهێنێتەوە.

لەو تەمەنەدا، هێزی سەرنجڕاکێشانی بینەر پشت بە توانا دەرەکییەکان نابەستێ. لەجێی ئەوە نواندن پشت بە زەمینەیەک دەبەستێ کە دەکەوێتە ناوەوە: ئەو بەشە نەبینراوەی نواندن. ئەگەر ئەوە بوونی هەبێ، ئەوا ئاسانە سەرنجی بینەر لەسەر نواندنەکەت بە گەرم و گوڕی بهێڵیتەوە. ئەگەر ئەکتەر بەدرێژایی هەموو ئەو ساڵانەی کە دەکەوێتە پێش ڕۆژگاری پەنجا ساڵی تەمەنییەوە، نواندێکی تەواو هەقیقی فێر بووبێت، ئیدی هەتا ئەگەر درەختەکە پیر و گرفتاریش بوو بێت و بەم لاو لاشدا پێچی خواردبێتەوە، هێشتا هەر بۆی دەکرێ گوڵی خۆی بەرهەم بهێنێت. ئەگەرچی ئەوە سەرگەرمی ئەفسون نییە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا جوانییەکی قووڵ و هەمیشەییە. بۆ پیرە ئەکتەرێک کە بە هەقیقی خاوەن ئەزمونە، دەشێ دەنگ کەمێک لاواز بێت، جەستە بۆی نەکرێ جموجۆڵێکی چالاکانە ئەنجام بدات، بەڵام هێشتا شتێکی پڕ بایەخ، بڕوا پێهێنەر، ئەفسونگەر، بزوێنەر لە کارەکەیدا خۆی حەشارداوە و زیو زیندووە. لە دۆزێکی ئاوادا تاڕادەیەک نواندن بە پڕاو پڕی دەکەوێتە ناوەوە.

لە خاڵێکی ئاوادا دەبێت ئەوە بە یادی خوێنەر بهێنمەوە ئەو بیروڕایانە دەربارەی شانۆ پێنج سەد ساڵ لەمەوبەر لەلایەن زیمییەوە گوزارشتی لێکراوە و بەتەنیاش دەربارەی ئەکتەری نێرە (لە کاتێکا لەو قۆناخەی مێژووی ژاپۆن دا بە هیچ جۆرێک ژن بۆی نەبووە لە نەمایش دا هاوبەشی بکات) کە بە دوو جیاوازییەوە نەبێ تا بە ڕۆژگاری ئەمڕۆمان دەگات بە دڵنیاییەوە کاریگەرییان بەسەر شانۆوە هەر ماوە.

بە گوێرەی ڕوانینی من خاڵی گۆڕانی ئافرەتان کەمێک زووتر لە پیاوان ڕوو دەدات. ئەوەش زۆر بەکەڵکە کە بە یادی خۆتانی بهێننەوە کە ئەو؛ شانۆی لە زۆر ڕووەوە واوەتر لە دەقێکی باو کە بۆ شانۆ ئامادە کرابێت، وەکو سەما لەڕووی جەستەییەوە وەسف کردووە. سەرباری ئەوە، لەودەمەوە تا بە ڕۆژگاری ئەمڕۆمان دەگات تەندروستی و خۆراکی هاوچەرخیش بە شێوەیەکی گشتی تەمەن و چونێتی ژیانی مرۆیی بەرەو باشتر بردووە، کە دەبێت ئەوەش وەک خاڵێکی گەش ئاماژەی بۆ بکرێ. لەو ڕۆژگارەدا کە ئەو سەرقاڵی نوسین بووە، پەنجا ساڵی وەک تەمەنی پیری دانراوە، بەڵام هێشتا هەموو مەسەلەکە لێرەدا خۆی نادات بەدەستەوە. بەڵکو پێشنیارێک وەک تێبینی دێتە ئاراوە، ئەو قۆناخەی کۆتایی تەمەن کە ئەو ئاماژەی بۆ دەکات پێویستی بەوە هەیە کە بۆ ماوەی دە ساڵێک دەستکاری بکرێت. کاتێک کە ئەو لەمەڕ ئەکتەرێکەوە دەدوێت کە تەمەنی چل و پێنج ساڵە، ئەوا زۆر بە وردتر ئاماژە بۆ ئەکتەرێک دەکات کە بەپێی ڕۆژگاری هاوچەرخی ئێمە کەوتبێتە پەنجا و پێنج ساڵی تەمەنی خۆیەوە. ساڵە بەراییەکان (لە هەرزەکارییەوە بۆ تەمەنی چل ساڵی) تا ڕادەیەک لەوە دەچێت لەگەڵ ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا زۆر جیاوازی نەبێت. ئەگەر هاتوو ئەو تەمەنە لە ڕووی ساڵەوە ڕێک بخرێتەوە (ئەوا شانزە ساڵی دەکاتە چواردە یان پانزە ساڵی تەمەنی هاوچەرخی ئێمە) ئەوەش بە هۆی کاریگەری بەرەو پێشەوە چوونی سیستەمی خۆراک کە وای کردووە هەمان پێگەیشتنی جەستەیی ڕوو بدات. ئەوەش لەچاو خۆیدا جیاوازییەکی زۆر کەمە و بەپێی ئەو ڕۆژگارەی کە زیمی تێبینییەکانی خۆی تیا نوسیوە تا ئێستاش گەرمو گوڕی خۆیان بەم سەردەمەی ئێمەوە پاراستوە.

من حیکایەتێکم دەربارەی پاڵەوانێکی بەناوبانگی سێرک بیستوە، هەر دوای ئەوەی لە نەمایشێکی سەرکەوتووی خۆی دەبێتەوە، دەگەڕێتەوە بەردەم بینەرەکانی و پێیان دەڵێت:

((کوڕێکم هەیە کە تەمەنی شەش ساڵ دەبێت. بۆ ماوەی دوو ساڵ دەچێت سەرقاڵی ئەوەیە فێربێت چۆن لەسەر تەناف دەڕوات. دەمەوێت ئەمشەو پێشکەش بە ئێوەی بکەم، کە بۆ یەکەم جارە لەبەردەم بینەردا نەمایش بکات. بێگومان چاوەڕوانی ئەوەی لێمەکەن نەمایشێکی زۆر بەرز و باڵاتان پێشکەش بکات، بەڵام تکاتان لێدەکەم بە گەرمییەوە بەخێرهاتنی بکەن.))

دواجار کوڕە بچکۆلەکەی هات و دەستی کرد بە ڕۆیشتنێکی کورت لەسەر تەنافەکە، زۆر بە سەختی بۆی دەکرا هاوسەنگی خۆی لەسەر تەنافەکە بۆ رابگیرێت. لە خاڵێکدا ئەوەندەی نەمابوو بکەوێتە خوارەوە، بەڵام هەرچۆنێک بوو خۆی ڕێکخستەوە. لەدواجار لە نێو چەپڵەڕێزانی بینەراندا، خۆی گەیاندە ئەوبەری تەنافەکە. ئەوە چەپڵەڕێزانێکی هەقیقی بوو، نەک هەر لەبەرئەوەی کە تەنافەکەی لەمسەرەوە بۆ ئەوسەری بەتەواوی بڕی، بەڵکو توانی لەماوەی نەمایشەکەیدا سەرنج و ئاگایی بینەرەکانی بۆ خۆی کێش بکات. لەڕاستیا، لە ڕوویەکی دییەوە نەمایشەکەی زۆر لە نەمایشەکەی باوکی سەرنجڕاکێشتر بوو. هەرچونێک بێت ئەوەی وایکرد نەمایشەکەی سەرنج ڕابکێشێت؛ ئەوە نەبوو لەو بوارەدا هونەرمەندێکی لێهاتوو بوو بێت، یاوەخود شێوازێکی تازەی بە ڕۆیشتن لەسەر تەناف داهێنابێت، بەڵکو شتێکی تر بوو، منداڵەکە هەموو تەمەنی منداڵی خۆی لەنێو نەمایشا بردبووە سەر، لەکاتێکا باوکی تەنیا هەر ئەوە بوو کە تەکنیکێکی جوانی هەبوو.

زینی گەورە مامۆستا جارێکیان تێبینی ئەوەی کردوە، کە لە چرکەساتی لەدایکبوونەوە هەر مرۆڤێک تۆوێکی تایبەت بە خۆی هەیە گەشە دەکات و دەگۆڕێت بۆ گوڵێکی خوداوەندانە. وەک جۆرێک لە باران بیر لەو جووڵە خوداییە بکەرەوە کە وا دەکات ئەو تۆوە بڕوێت و گەشە بکات. تێگەیشتن لە بوونی خودایی وەک گوڵێک وایە کە ئەویش لەلایەن خۆیەوە میوەی ڕۆشەنبیری دەگرێ. هەمان ئەو گوڵەی ئەکتەر

بهێنەرەوە پێشچاوی خۆت؛ ئەگەر هەر ئەوەندەی هاتوو لە منداڵیەکی زووەوە گەشەت بە خوێندنت دا، ئیدی بۆ هەر قۆناخێکی تەمەنت تێگەیشتنێکی قووڵ و نوێت پێدەبەخشێت، بۆ ئەوەی وەک ئەکتەرێک باوەش بۆ داهاتوو بگریتەوە. بە شێوازێکی بابەتیانە لە خۆت بڕوانە، پیشەکەت ڕاڤە بکە و پەرە بە مەشق و ڕاهێنانی خۆت بدە، لە خودی خۆت وردبەرەوە و خوێندنەوەت فراوانتر بکە. هەر کاتێک گوڵەگەت گەشایەوە، ئیدی درێژە بە کۆششی خۆت بدە کە تا ئەوەندەی بۆت دەکرێ بە زیندوویی بیهێڵیتەوە. بەردەوام بە لەسەر پەروەردەکردنی تاوەکو وشک نەکاو نەمرێ. بۆ ئەوەی بۆت بکرێ گوڵێکی جوان بەرهەم بهێنیت، دەبێت لەوە تێبگەیت کە دونیای ڕەگ لە چی پێکهاتووە. پێموایە گوڵێکی جوان لە قوڵایی ڕۆحەوە سەر دەربهێنێت، گوڵێکی جوان لەسەر ئەو زەمینەیە ڕادەوەستێ کە تۆ چۆن مامەڵە لەگەڵ دونیای ناوەوەتدا دەکەیت. لە کاتێکا کە دونیای نواندنت ڕەنگدانەوەی ئەو کاریگەرییە بەهێزە بێت، ئەوا دەبێت بزانیت ئەو کردەیە چۆن ڕوو دەدات. ئەگەر تۆ دڵێکی بەهێز و کراوەت بەرهەم هێنا، هەتا ئەگەر بێتو جەستەشت هەنگاو بەرەو پووکانەوە و پیربوونیش بنێت، ئەوا دەکرێ شتێکی زۆر ڕۆشن و جوان سەر دەربهێنێت، ئەوەش نهێنییەکە خۆی لەو دیووی تەکنیکەوە حەشار داوە.

بۆ ئەوەی لە پیشەی ئەکتەری تێبگەیت، زیمی سێ بیرۆکە دەخاتە ڕوو، کە ئەو سەرچاوانەش بە پێست و گۆشت و ئێسقان ڕاڤە دەکات. پێست ئەو پێکهاتە جوانیەیە کە ڕووکاری دەرەوەی ئەکتەر پێکدەهێنێت و گۆشتیش ئەو جوانیەیە لەڕێگەی مەشقەوە دەخولقێت و دێتە ئاراوە، ئێسقانیش سروشتێکی پێداویستی هەر کەسێکە و بۆ خۆشی جۆرێکە لە جوانی ڕۆح. هەندێک لە ئەکتەرەکان هەر لە ئەزەلەوە بۆ خۆیان بەو تایبەتمەندیەوە لەدایکبوون، ئەوەش پەیکەری سەرەکی پیشەکەیانە. دواتر مەشق ئەو گۆشتەیان بۆ فەراهەم دەکات کە سەرچاوەیەکی

دی ئەکتەرە و لە کۆتایشدا ئەوەی کە دەمێنێتەوە و لە ڕووکاری دەرەوە خۆی نیشانی بینەر دەدات، بریتییە لە پێست. بۆمان دەکرێ بە شێوازێکی دیش ڕاڤەی ئەو دەربڕینەی سەرەوە بکەین، ئەویش (تەماشاکردن، گوێگرتن، هەستکردنە) بینەر تەماشای ئەکتەر دەکات، ئەو جوانییەی کە لەبەردەمیدا دەیبینیت؛ پێستە. ئەمجا ئاهەنگی نەمایش، کات و هارمۆنیەتی ئەو گوزارشتەی تۆ گوێت لێیە بریتییە لە گۆشت. لە کۆتاییدا نەمایشی ئەکتەر زۆر بە قووڵی تا ڕادەیەک بەرەو ئاستێکی میتافیزیکی پەلکێشت دەکات: کە ئەویش پەی بردنە بە دونیایەکی گەلێک قووڵ و لە بننەهاتوو، ئەو پێستەش خودی پیشەی هونەرمەندەکەیە.

ئەوە جوانی جەستەیە، جوانی نواندنە، جوانی هۆشە، کە بەهەر هەموویان لەسەر تەختەی شانۆ نەمایشیان پێکهێناوە.

بۆ ئـەوەی ببیتە ئەکتەرێکی باش، هەر یەک لەو سەرچاوانە پێداویستیان بەوەیە کە لە ئاستێکی زۆر باڵادا ڕایانبگریت و بیانهێڵیتەوە. کاتێک من دەربارەی جوانی دەدوێم؛ مەبەستم لە قەشەنگی یان ئەو جوانییە باوە نییە بە مانا کۆمەڵایەتییەکەی. ئەگەر هاتوو ڕۆحت (پێست) جوان بوو، ئیدی ئەوەیە لە ڕووکاردا خۆی نیشان دەدات.

جارێکیان سامۆراییەکی گەنج خۆی تا دوا ڕادە و بێئەندازە ماندوو کردبوو، بەجۆرێک هەموو خەڵکی بە تاسووقەوە دەربارەی دەدوان، لەکاتێکا گەلێک تەکنیکی بەشێوازێکی ڕوون و ئاشکرا وەرگرتبوو، ئیدی پێیان وابوو کە دەبێت زۆر بەتوانا و کارامە بێت. ڕۆژێکیان لە دوای ئەوەی لە گۆڕەپانی مەشق دێتە دەرەوە، ڕوو دەکاتە چێشتخانەیەک و لەوێ ژەمێک خواردن و پێکی شەراب دەخواتەوە. لە کاتێکا کە بەرەوماڵەوە دەکەوێتە ڕێ، دونیا تەواو تاریکی کردووە و بۆی ناکرێت بەردەمی خۆی بە باشی ببینێت. هەرچۆنێک بێت، بەهۆی ئەو ئاگایی و هەستیارییەی کە وەک بەشێک لە مەشقی سامۆرایی لە خۆیدا گەشەی پێدا بوو؛ بۆی دەکرێ لەسەر ڕێگا تاریکەکە درێژە بە ڕۆیشتنی خۆی

بدات. زۆری پێناچێت ڕووبارێک دێتە بەردەمی و لەو ئانو ساتەدا کە دەگاتە ئەو پردەی بەرەو ئەو بەرەوەی ڕووبارەکەی دەبات، خۆی دەکێشێت بە کەسێکا و هێندەی یەکو دوو دەست بۆ شمشێرەکەی دەبات، بەڵام تا ئەو شمشێرەکەی ئامادە دەکات، بەرانبەرەکەی دێتە دەست و شمشێرەکەی دەنێتە سەر گەرووی. ئیدی هیچی بۆ نامێنێتەوە و دەستەپاچە دەوەستێ.

کابراکەی بەرانبەری پێیدەڵێت: ((من وامبیستووە ئێوە جەنگاوەرێکی بەناوبانگن، بەڵام وادیارە ئەوە ڕاست نەبێ و ئەوەندە هێز و تواناتان نەبێت. ئەوەتا بۆت ناکرێ بەرانبەر بە شمشێرەکەی من پارێزگاری لە خۆتان بکەن. ئێوە گەلێک بەوەدا دەنازن کە دونیایەک هونەر فێربوون، بەڵام دەتبینم دەستە و ئەژنۆ داماویت و هیچت بۆ ناکرێت. پێم وابێ باشترین شتێک ئەوە بێ کە هەر لێرەدا گیانت دەرکێشم.))

شمشێرەکە کەمێک زیاتر لەسەر قورگی دەچێتە خوارێ. دواتر لە جووڵەیەکی چاوەڕواننەکراودا، گەنجە سامۆراییەکە خۆی فڕێ دەداتە ناو ڕووبارەکەوە. ئەگەرچی کات دەمەو چلەی زستانە و ئاوی ڕووبارەکە شلوێیە، بەڵام بۆی کرا ژیانی خۆی لە مردن دەرباز بکات. لەوێوە هاوار بۆ جەنگاوەرە هێرشبەرەکە دەکات و دەڵێت: ((تۆ گەلێک قارەمانیت، تکا دەکەم ناوی خۆتم پێ بڵێیت.))

پیاوە نەناسەکە، وەڵامی دەداتەوە و دەڵێ: ((نەخێر من نامەوێت ناوی خۆمت پێ بڵێم، بەڵام تۆ ئەگەر لەبەرانبەر ئەو کردارەی ئێستا نواندت هەست بەشەرمەزاری بکەیت، ئەوا من هەندێک ئامۆژگاریت دەکەم. گرنگی بە ئیرادە و جیهانی ناوەوەت بدە. تەکنیک بەتەنیا کەڵکی هیچ ناگرێت. ئەگەر بتوانی لەسەر ئەوە خۆت ڕابهێنێیت کە بگەیتە ئەودیووی سنوورەکانی تەکنیک؛ ئەوا گەلێک بەهێز دەبیت. بەڵام تۆ لە دەموساتی ئێستادا زۆر دەنازی بەو تێگەیشتنەی بەرانبەر تەکنیک هەتە و پێت وایە ئەوە هێز و توانات دەداتێ. بەڵام تۆ هەڵەیت. دەبیت خۆت

بگەیەنیتە ئەودیوو سنورەکانی تەکنیک.))

((چی لەودیوو تەکنیکەوە هەیە؟))

((بوونێکی دی. لەنێو سروشتی بوون دا، بوونێکی دی هەیە. کاتێک خۆت لە ڕواوڕووی دا دەبینیتەوە ئەوجا دەتوانیت لێی تێبگەیت.))

ئیدی لە دوای ئەوە پیاوە نەناسەکە ڕۆی. گەنجە سامۆراییەکە لە ڕووبارەکە هاتە دەرێ و بڕیاری دا کە بڕوات لە دێرێکی زین دا سەرقاڵی خوێندن بێت.

من لەڕاستیدا پێم وا نییە بتوانیت فێری نواندن ببیت. لەوانەیە هەندێک تەکنیک لە ئارادا بن کە یارمەتی ئەوەت بدەن لە هەندێک بارودۆخدا نەمایش ساز بکەیت، بۆ نموونە؛ چۆن دەتوانیت لە کاری تیڤی دا باش بیت، یاوەخود لە جۆرە شێوازێکی وەک کابووکی یان ئۆپێرای پەکین دا نەمایش بکەیت، بەڵام بە تەنیا و تەنیا لەو زەمینەیەدا کاریگەری خۆی هەیە و هیچی دی. لەڕاستیدا، هەر بەرهەمێک داوای میتۆدێکی نەمایشی تایبەت بەخۆیت لێدەکات. هەروەها، ئەگەر هاتوو تۆ سەرگەرمی ئەوە بووی کە سەرلەبەر شانۆیەکی تازە بخولقێنیت، ئەوا دەبێت لەهاوپاڵیدا جۆرێکی تازەی لە نواندن بۆ بەرهەم بهێنیت. لەو کاتو ساتەوە هەر بەرهەمێک داوای میتۆدێکی نواندنی تەواو تایبەت بە خودی خۆیت لێدەکات، ئەوا ئیدی لەو ڕوانگەیەوە زۆر گرانە بۆت بکرێ میتۆدی نواندن، وەک توانایەکی گشتی فێری خەڵکان بکەیت. سەرباری ئەوە، وەک هونەرمەندێک بۆ ئەوەی بزانی کە لێرەدا و ئەمڕۆ چیت پێویستە، دەبێ ئارەزووی ئەوەت هەبێت هەر میتۆدێکی پێشووتری نواندت هەیە تێکی بشکێنیت. کاتێک کە تۆ لەسەر تەختەی شانۆیت، دەبێ هەرچیت هەیە دەربارەی تیئۆر، هەرچیت هەیە دەربارەی فەلسەفە، دەربارەی هەر تەکنیکێکی ئارەزوومەندانە، لەیادی بکەیت. دەبێ جێبەجێی بکەیت.

بەرلەوەی دەست بکەم بە کاری نواندن، پێموابوو من زۆر بەهرەوەرم. بڕوایەکی وام هەبوو کە ببمە باشترین ئەکتەری ژاپۆن.

لە بەختی ڕەشم کاتێک کە دەستم بە کارکردن کرد، خەڵکی هاتن و پێیان گووتم من زۆر باش نیم. لەڕاستیا من بێڕادە خراپبووم. کە دڵنیابووم لەوەی کە ئەو داهێنەرەنیم خۆم خەونی پێوە دەبینم، ئەوە بۆ من داچڵەکینێکی تەواو کاریگەر بوو، بەڵام کاتێک لەشانۆدا کارم کرد، هەستم بەوە کرد کە دەبێت لێینەبمەوە. تا ڕادەیەک بە خۆدا نازین بوو، نەمدەویست دان بەو ڕاستییەدا بنێم کە من لە هەڵبژاردنی پیشەکەمدا بە هەڵەدا چووم. لەهەمان کاتدا هەستم بە نائومێدییەکی زۆر دەکرد کە بەڕاستی بۆمدەرکەوت بە هیچ جۆرێک بەهرەوەر نیم. لەگەڵ ئەوەشدا درێژەم بە کارەکەم دا و دەستم کرد بە بیرکردنەوە، ئەگەر من بەهرەم نەبێ؛ ئەی چی دی لەئارادایە؟

من ئەگەر بۆمنەکرا داهێنەر بم، ئەوا بۆمدەکرێ مەشق وەربگرم. بێئەندازە دەستم دایە کاری تاقەتپروکێن و هەوڵمئەدا تا ئەوەندەی بۆم دەکرێ توانامەندبم. پاش ماوەیەک، خەڵکان هەمدیسان هاتن و پێیان گووتم کە هێشتا هەر باشنیم.

ئیدی بیرم لەوە دەکردەوە دەستبەرداری شانۆ بم. بێگومان دانیان بەوەدا نا کە من رەنجی زۆر دەدەم و خۆم تەواوێک تەرخان کردوە، بەڵام هێشتا هەر بۆمناکرێ ببمە جێ سەرنجی خەڵکی. چەند ساڵێک دواتر، من ئیدی کەوتبوومە سەر کەڵکەڵەی ئەوەی بە تەواوی دوور بکەومەوە و وازبهێنم. دانم بەوە ڕاستیەدا نا کە من ئەکتەرێکی باش نیم و بوارێکی ئەوتۆم لەبەردەمدا نییە بۆ سەرکەوتن. بەڵام بێگومان، من گەیشتبوومە قۆناخێکی ئەوتۆ کە لە دواجاردا خەڵکی دانیان بەوەدا دەنا کارەکەم تا ڕادەیەک وای لێهاتووە کە زۆر خراپ نەکەوێتە ڕوو.

مەهابەهاراتا؛ پرۆژەیەکی گەورەی پیتەر برۆک بوو ماوەی چوار ساڵی دەخایاند، لەڕاستیا تەواوێک سەرنجی ڕاکێشا بووم و دەمویست بزانم چۆن برۆک ئەو جیهانە دژوارە دەهێنێتە نێو چوارچێوەی چیرۆکێکی شانۆییەوە. جارێکی دی بڕیارم دا وا باشترە درێژە بە کاری

نواندن بدەم، ئەگەر وا نەکەم ئەوا بۆم نالویٚ چاودیتێکی ئەو دونیایە بم. پرۆژەکە ڕێ و شوێنی خۆی گرتە بەر. بۆ من پرۆسەی ڕاهێنان دونیایەکی گەلێک سەرنجڕاکێشبوو. بۆ من ئەوپەڕی ئەفسونبوو بڕوانم چۆن دەرهێنەرێکی ئاوا مەزن کار لە پیەسێکی بەو ئەندازەیە گەورەدا دەکات. چێژم لە چرکە بە چرکەی ڕۆژانی پرۆڤە دەبینی. لە بەدبەختی من، دوای دە مانگ کارەکە گەیشتە کۆتایی و بەرهەمەکە ئامادە بوو و منیش دەبوو خۆم بۆ کاری نواندن تەرخانبکەم. لە دوای کاتە باشەکان، خراپیشی تێکەوت: بۆ دوو ساڵ؛ ڕۆژ لە دوای ڕۆژ هەمان نواندن دووبارە بکەرەوە.

ئەگەر ڕۆژ لە دوای ڕۆژ هەمان تەرزی کارکردن دووبارە بکەمەوە، ئەوا هیچ دوور نییە لەگەڵ ئەو بێزارییەدا بەرەو شێتبوون بڕۆم. بۆ ئەوەی خۆم لەو گرفتە بەدوور بگرم، هەوڵم دا پەنا بەرمە بەر شێوازێکی تری نواندن. بڕیارم دا چی دی بیر لەوە نەکەمەوە کە ئایا من باشم یان خراپ، زۆر بەسادەیی هەوڵمدەدا لەسەر تەختەی شانۆ چێژ و خۆشی بۆ خۆم دەستەبەر بکەم. هەموو ڕۆژێک بەوپەڕی لە خۆ ڕازیبوونەوە هەوڵمدەدا خۆشی لە نەمایشەکەم پەیدا بکەم. ئیدی لە ناکاوێک خەڵکان هاتن و پێیان گوتم کە گەلێک لەجاران باشترم.

دواتر کارم لە شانۆی (ئەو پیاوەی کە) کرد. لەم شانۆیەشدا جارێکی تر من گۆڕام؛ چی دی گرنگیم بەوە نەئەدا ئایا خۆشی لێدەبینم یان نا، گوێشم بەو هەقیقەتە نەئەدا کە من جار لە دوای جار هەمان نەمایش دووبارە دەکەمەوە یان نا. لە ڕاستیا من بایەخم بە هیچ نەئەدا. لەجێی ئەوە من سەرنجم خستبوە سەر وردەکارییەکان: دەستی ڕاست بۆ سەرەوە، ملم وەرچەرخێنم، دیالۆگێک بڵێ و بەدوایدا دیالۆگێکی دی. هەر وەکو ریتواڵێک، ریتواڵێک لە ژیانی ڕۆژانە. من پێم وابوو کە تەواوێک هەر لە مەراسیمی کەلەپووری چایچێتی دەچێت. لەو مەراسیمەدا گەلێک وردەکاری دژوار لەئارادایە. هەر جووڵەیەک بۆ خۆی تەرزێک

لە ڕێوشوێنی تایبەت بە خۆی هەیە. چۆن پیاڵەکە دەشۆیت، چۆن ئاگرەکە دەکەیتەوە، چۆن ئاوەکەی تێدەکەیت: هەر هەموو ئەوانەش زۆر بە ئاگاییەوە نەخشەی بۆ کێشراوە. بە مەرامی ئەوەی کوپێک چایی پێشکەش بە میوانەکەت بکەیت، هەنگاو بە هەنگاو شوێن ئەو کردارە دژوارە دەکەویت، لەڕاستیا تۆ هیچ کارێکی تایبەتمەندت ئەنجام نەداوە؛ هەر ئەوەندەیە کوپێک چاییت ئامادە کردووە. هیچ هونەرێکی تیا نییە، بەڵام ئەو ئامادەکردن و خزمەتکردنە خۆشییەکی زۆری لەخۆ گرتووە. جارێکیان ئەو مەراسیمی چایی ئامادەکردنەم لەبەردەم وەستایەکی بەناوبانگدا ئەنجام دا. لەپڕێکا بەهەر هۆیەک بوو، بەرانبەر ئەو هاڕاوە سەوزەی چا وشکەکە، هەستم بە هەستو سۆزێکی پڕ لە خۆشی کرد و بە خۆشەویستیەکی لە بنەهاتوەوە لەنێو لەپما، زۆر بە ناسکییەوە دەستم کرد بە وردو خاش کردنی. ئەو هەستکردنە بە ڕێزو خۆشەویستی تا کۆتایی مەراسیمەکەی خایاند. گوێم لە گیزە گیزی ئاوی سەماوەرەکە گرتبوو کە دەکوڵا. کاتێک کە ئاوی ساردم تێکردەوە، تێبینی ئەو گۆڕانەم کرد کەبەسەر ئاوازی ئاوەکەدا دێت. لە کۆتاییدا، کوپێک چام خستە بەردەمی وەستاکە، پێیگووتم: ((ئیستا لەوەدەکات کە چایەکی بەتام بێت.))

قوتابییەکی شمشێرباز، یەکەم ڕۆژی مەشقکردنی بوو؛ کاتێک کە مامۆستاکەی هات بۆ لای و تێبینیەکی پێدا:

((تۆ زۆر باشی، بەڵام هەرچۆنێک بێت ئەوە هەموو شتێک نییە. هەستم دەکەم شتێک ونە.))

قوتابییەکە زۆر بە وردی بیری لەوە کردەوە کە مامۆستاکەی پێیگووتبوو، هەرچی هێنا و بردی، بەڵام پەی بە هیچ شتێکی ئەوتۆ نەبرد. چەند ڕۆژێک دواتر لە مامۆستاکەی نزیک کەوتەوە و پێیگووت:

((من بۆمنەکرا بە هیچ جۆرێک پەی بەو شتە بەرم کە ونە، بە دڵنیایی نهێنیەکی گەورە لەم هونەری شمشێربازیەدا هەیە من بۆمناکرێ تێبگەم.))

لەگەڵ ئەوەشا بڕیاری ئەوەی دا دەربارەی ئەوەی چۆن شمشێرەکەی دەگرێت بەدەستەوە، بەهیچ جۆرێک خۆی نیگەران نەکات. هەرچی بیرۆکەیەک پەیوەندی بە چەکەکەیەوە هەبوو خستیە ئەو لاوە و لە شوێنی خۆیدا مایەوە و بەتەنیا کەوتە ڕوانینی مامۆستاکەی. بە شێوەیەکی سروشتی لە ژاپۆن، کاتێک کە ڕواو ڕووی مامۆستایەکی مەزن ڕادەوەستیت، ئەو زۆر گەورە دەکەوێتە ڕوو و خۆشت گرگن دەبینیت. بەڵام لە ناکاوێک گەنجەکە سۆزێکی سەیری تیا خولْقا و هەستی بەوە کرد کە جەستەی زۆر زەبەلاحە و مامۆستاکەشی تا بێت بچوک و بچوکتر دەبێتەوە. لەو ساتەدا مامۆستاکەی بزەیەک کەوتە سەر لێوی و گووتی:

((ئەوەتا دۆزیتەوە! پەیت بە نهێنی جەنگ و زۆرانبازی برد.))

ئەوە لە کاتێکا ڕووی دا کاتێک کە شمشێرەکەت خستە لاوە. ئەو خۆ خاڵی کردنەوەیە نیشان لێگرتنەوەیەکی جوانە، بەڵام چۆن نیشانەکە دەپێکین؟

بەڵام بەداخەوە، لێرەدا هیچ نەخشە و پلانێک لە ئارادا نییە، تەنیا ئەوەندەت لەبەردەمدایە کاتێک کە نیشانەکە دەپێکیت، بۆ ئەوە بڕوانیتەوە کە چۆن پێکاوتە.

کاتێک ئاوڕ بۆ دواوە دەدەیتەوە، دەتوانیت بڵێی: ((ئۆو، ئەوە وەرچەرخانێکی هەقیقییە)) یاوەخود ((ئەو دەستەواژەیە بوو کە لەپڕێک هەموو بەراییەکانی منی گۆڕی)) یاوەخود بڵێی ((پێموابوو من ئەوە دەکەم، بەڵام لەڕاستیا من ئەمەم دەکرد)) یان تەنانەت ((ئەو هەموو ڕوداوە وردانە چی بوون منیان تەفرە داو بەرەو ئێرەیان کێشکردم، من لە کاتی خۆیا تێبینی هیچم نەکرد بوو)) هەموو ئەوەی کە ڕوویدا ئەوە بوو، کاتێک سەرگەرمی ڕێگە بڕین بووی؛ بۆت نەکرا ڕێگەکەببینیت. بەڵام بە تەنیا لەڕێی بەخۆداچوونەوەوە (لێرەدا مەبەست لە بەخۆداچوونەوە دەرککردنی ڕاستیەکە لە دوای ڕوودانی،

و. کوردی) نەخشەکەت بۆ ڕوون دەبێتەوە. (ل. م)

کاتێک دەربارەی خۆ فێرکردن دەدوێم. دەربارەی پرۆگرامێکی ڕۆشنبیری نادوێم بۆ مەشق پێکردن، یاوەخود ئامادەبوون و کرانەوەیەکی گشتی بەرەو گەشەسەندن. ئەوە خێرایی کاریگەری و بەدەنگەوە هاتنە نەک لە ئاستیا وشک هەڵگەڕان.

جارێکیان زانایەکی چینی سەرقاڵی وەڵامدانەوەی قوتابییەکانی دەبێت، لەپڕ پرسیارێک ڕایدەوەستێنێت. ((من کێم؟))

زاناکە وەڵامی دەداتەوە: ((تۆ دەفرێکیت))

لە مەراسیمی ئایینزا ڕۆژهەڵاتییەکاندا دەفرێکی تایبەت بەکاردەهێنرێت بۆ ئەوەی ئەو قوربانیایانەی لەسەر دابنرێ کە بۆ خودا نەزر دەکرێن. ئەو دەفرانە بابەتی زۆر بەنرخ لە خۆدەگرن. زاناکە بە مەبەست ڕەمزی دەفر و نەزری هێنا بۆ ئەوەی ئەو جیاوازییەی پێ ڕوونبکاتەوە کە دەکەوێتە نێوان یو بوون و مو نەبوونەوە. بوون وەک دیاردەیەک بریتییە لە ڕووکارە کاریگەر و بینراوەکەی کردار. ئێمە بۆمان دەکرێ تەماشای بکەین، گوێی لێبگرین، بیناسینەوە. هەر وەکو ئەو بابەتە بە نرخانەیە کە نەزری خودا دەکرێن. مو؛هەر وەکو شێوە وایە، دژوارە لەوەی پەی پێبەریت. لەگەڵ ئەوەشا هەمەرەنگی دەبەخشێتە دیاردەکان. بە وەسفکردنی قوتابیەکەی بە دەفرێک، زاناکە ویستی ئەو ئاستە قووڵەی بەبیر بهێنێتەوە کە بوون هەیەتی. بەهەمان شێوە، ئەو بەشە نەبینراوەی ئەکتەر ئەو دەفرەیە کە هۆکارێک و پاڵپشتێکە بۆ ڕووکارە بینراوەکەی نەمایش. تۆ تێبینی ئامادەبوونی ناکەیت، تەنیا ونبوونی نەبێت. لەوە خوردبەرەوە هارت ساترا لە بودییزمدا دەڵێت:

((دیاردە خاڵیبوونە، خاڵیبوونیش دیاردەیە)) بەمانایەکی دی، هەموو شتێک لە خاڵیبوونەوە دێت، یاوەخود لە نەبوونەوە. تۆ سەرسامی بە پشکوتنی چرۆی درەختێک، ئەگەر درەختەکە توێژاڵ توێژاڵ هەڵبکۆڵیت

بۆ ئەوەی بزانیت ئەو جوانییە لە چییەوە هاتوە، بە دڵنیاییی هیچ شتێک نادۆزیتەوە، یاوەخود دەگەیتە نەبوون و هیچ کەسێک یان ئەفسونێک لەودیوو ئەو گەشانەوەیەوە نییە، تەنیا هەر ئەوەندەیە کە دارە. ئەگەر بیر لە سروشت بکەیتەوە بەو هەموو هەمەڕەنگی و شکۆیەوە کە هەیەتی ئەوا دووچاری سەرسوڕمان دەبیت. درەخت، گووڵ و گوڵزار، بەفر، گژ و گیا؛ ئەمانە هەمووی دەرکەوتەکانی ئەو دونیایەن ئێمە پێیدەڵێین سروشت. بەڵام سروشت بۆ خۆی چییە؟ لە کوێیە؟ ناکرێ بیدۆزینەوە. بۆ خۆی ئەو نەبوونەیە کە بێشومار دیاردە دەخوڵقێنێت. دەکرێت بەهەمان شێوەش بڕوانینە نواندن. وەکو سروشت، دڵی ئەکتەر بۆی دەکرێ ژیان بە هەر شتێک ببەخشێت. وەکو سروشت جۆرێکە لە نەبوونی پڕ پیت و فەڕ.

وەکو ئەکتەر کاتێک مامەڵە لەگەڵ هەموو ئەو بیرۆکانەی (دیاردە)و (نەبوون)دا دەکەیت، دەبێت کەمێک وریا بیت. ئەوانە هەندێک بیرۆکەی ڕۆشبیرین، ئەگەر زۆر بە وشکو برنگی پێیانەوە بلکێی دوور نییە سەرت لێبشوێنن. ئەگەر تۆ بە شێوەیەکی هوشیارانە بیر لە خاڵیبوونەوە بکەیتەوە، ئیدی ئەوە بە هیچ جۆرێک خاڵیبوونەوەیەکی هەقیقی نییە؛ بەڵکو ئەندێشەیەکە و خۆی وەک خاڵیبوونەوە ناساندوە، کە بۆ خۆی لە خۆیدا جۆرێکی دییە لە (دیاردە). خاڵیبوونەوەی هەقیقی خۆی لەودیووی بیرکردنەوەوە حەشارداوە و تا دوا سنوریش بۆ خۆی ئازادە. ئەگەر بێتو هۆگر و هەڵوەدای بیرۆکەی خاڵیبوونەوەش بیت یاوەخود بە شێوەیەکی هەمیشەی بتەوێ نەبوون بەدەستبهێنیت، ئەوەش بۆ خۆی جۆرێکی دییە لە زیندان و کۆتو پێوەندێکە لە نواندنتەوە دەئاڵێت. هەموو ئەوانە گرانن بۆ ئەوەی لێیان تێبگەیت و دژوارن بۆ ئەوەی بیانهێنیتە نێو پراکتیکەوە. نەبوون کەوتۆتە ئەودیووی بیرکردنەوەوە، بەڵام چۆن دەتوانین بەدەستی بهێنین بەبێ ئەوەی بیری لێبکەینەوە؟

پێم وایە دەبێت سەرنجی خۆمان بگوازینەوە بۆ سەر شتێک زیمی

پێیدەڵێت: (یوو ڕاکوو شوو دو فوو کێن))

که بەم جۆره وەریدەگێرین: ((بە ئازادانه بکەوەره یاریکردن، له ڕێگەکه وردبەرەوە، ئیدی بۆ خۆت ڕەشەباکه دەبینیت)).

ماندووبوون، مەشقکردن، کارکردن و لێکۆڵینەوە، ئەو شتانەن دەبێت دەستو پەنجەت لەگەڵیان نەرم بکەیت. له پاشی قوناخێک له کارکردنی بێوچان، جۆرێک له ئازادی دەردەکەوێت. ئیدی چیدی بیر لەوه ناکەیتەوه چی بکەیت، یاوەخود چۆن ئەو کاریگەرییانه بەدەست بهێنیت. ئەمایش زۆر بەئەسپایی بۆ خۆی ڕوو دەدات. ئەو ئازادییەش بۆ خۆی نەبوونی ئەکتەره، له ئاستێکی باڵاتردا وەکو ئەوه وایه منالّ بووبیتەوه. هیچ شتێک نەخشەی بۆ نەکێشرا، یاوەخود بەشێوەیەکی ئاگایانه پێکهێنرا بێت، بەڵام بیرکردنەوه و هەستو سۆزت بەوپەڕی زیندوێتی و تا دواڕاده ڕۆشن کەوتونەته هەڵقوڵین.

لەسەدەکانی ناوین دا له ژاپۆن، جەنگاوەرێکی بەناوبانگ هەبوو ناوی میوسشی میایامۆتۆ بوو. بەوه ناسرا بوو که له جێی (شمشێری دەبان) شمشێری دارینەی مەشقکردنی بەکاردەهێنا. تەنانەت لەو کاتانەشدا که دوژمنەکانی به شمشێری دەبانەوه هێرشیان بۆ دەهێنا، ئەو به ڕادەیەک بەوه ناسرابوو که لەو چرکه ساته قورس و ناسکانەشدا چاوەڕوانی سەرکەوتنی لێبکرێت. له ساتو وەختی کۆتایی زۆرانبازییەکی لەو جۆرەدا، کەسێک لێی پرسی بۆچی لەجێی شمشێری دەبان، شمشێری دارینەت هەڵبژارد بۆ ئەو بەرەنگاربوونەوەیه. میوسشی له وەڵامدا دەڵێت:

((ئەگەر بهاتایه شمشێری دەبانم هەڵبژاردایه ئەوا به هیچ جۆرێک ئەوەنده به خەم زۆرانبازییەکەوه نەدەهاتم. لەو دەمەدا من به شمشێره دەبانەکەمەوه پشتئەستور دەبووم که هەموو کارەکەم بۆ ڕاپەڕێنێت، ئیدی بوونی من لەوێدا به هیچ جۆرێک ئەوەنده گرنگ نەدەبوو. کتومت وەک ئەوه وایه من لەوێدا نەبم، یاوەخود هەر بوونم نەبێت. بەڵام به

شمشێرێکی دارینەوە، دەبێت بەوپەڕی ئاگاییەوە بچمەوە ناو خۆم و بەهێز و تواناوە ڕەفتار بکەم، بۆیە شمشێرێکی دارینم پێ باشترە))

سەرباری ئەوەش، بۆ ئەوەی ببێتە جەنگاوەرێکی لێهاتوو، میایامۆتۆ ساڵانێکی تەرخانکرد بۆ خوێندنی فەلسەفە و یاسا بنەڕەتییەکانی هونەرە جەنگییەکان. پاشی ساڵانێک گەیشتە ئەو سەرنجامەی کە ((هەر سیستەمێک، هەر هزرێک، هەر تەکنیکێک و بیرکردنەوەیەکی فەلسەفی ئاماژە بۆ هەمان خاڵیبوونەوە دەکەن. هەر هەموو شتەکان یەک خاڵیبوونەوەن))

بێگومان، لەو سەردەمەدا کەس لەوە تێنەگەیشت کە میایامۆتۆ دەربارەی چی دەدوا. خاڵیبوونەوە زۆر دژوارە بتوانرێت شیبکرێتەوە. لەگەڵ ئەو لێوردبوونەوەیەدا کە زین لێی دەدوێت هاوچەشنن. ئەوانەی سەرگەرمی پراکتیکی بوون ڕواوڕووی ئەزموونێک بوونەوە پێیدەگوترا (ساتوری)، کە تا ڕادەیەک مەحاڵە بتوانرێت وەسفی بکرێت.

کاتێک دەربارەی فێرکردن دەدوێین، زۆر بەسادەیی ئەوە ئەزموونی کەسێکی دییە. مامۆستاکەت بەر لە تۆ بەو ڕێگایەدا تێپەڕیوە و تۆش لە نێو ئەو تەپوتۆزەدا بۆ شوێن هەنگاوەکانی ئەو دەڕوانیت. لەوانەیە هەندێک ئاماژەت بۆ بکەن دەربارەی ئەوەی کە هەنگاوی داهاتوو دەبێ چی بکەیت. بەڵام ئەو ڕێچکانە ڕابردووی کەسانێکی ترن، ئەوانە بە هیچ جۆرێک داهاتووی تۆ نین. هەموو کتێب و وانەکان زۆر بە سادەیی ڕابردووی کەسانێکی ترن. تێبینیان بکە و بەکاریان بهێنە، بەڵام هەمیشە ئەوەت لە یاد بێت ڕێگای تۆ جیاوازە، ئەوەش ئەو ڕێچکە تایبەتەی تۆیە کە دەبێت بیگریتە بەر. هەوڵمەدە کوتومت بەو جۆرەی هەیە ڕێگای کەسانێکی دی هەڵبگری و لاساییان بکەیتەوە. زانیارییەکانیان بەکاربهێنە، بەڵام تەواوێک بە ئاگابە لەوەی کە دیمەنی سروشتی ئەو ڕێچکە تایبەتەی خۆت گەلێک ناوازەیە. هەرچۆنێک بێت، پارادۆکسەکە لێرەدایە: دەبێت ئەو ڕێچکەیە بدۆزیتەوە کە تایبەتە بە خۆت، بەڵام لەو

دەمەدا کە ڕێگەکە دەگریتە بەر بۆتناکریَ تێبینی بکەیت، تاوەکو نەگەیتە کۆتایی.

لەم کتێبەدا، زۆر بە درێژی دەربارەی ئەوە دواوم کە خەڵکانێکی جیاواز گووتویانە. بەڵام نابێت هەرچییەک لێرەدا نوسراوە بەبێ ئەوەی نەبێتە جێی گومان و پرسیار بڕوایان پیبکەیت. لە هەقیقەتا، ئەگەر بێتو بڕوا بە هەر چییەک بکەیت کە لێرەدا دەیخوێنیتەوە، واباشترە کە هەر هیچ نەخوێنیتەوە. ئەکتەرێکی بەناوبانگی کابووکی هەبوو، پەنجاساڵێک لەمەوبەر کۆچی دوایی کرد؛ دەیگووت:

((من دەتوانم ئەو تەرزی ئاماژەیەت فێربکەم کە نیشانەیەکە (بۆ تەماشاکردنی مانگ). دەتوانم ئەو جووڵەیەشت فێر بکەم کە چۆن دەکەویتە سەر نووکی پێت، بۆ ئەوەی تەواوێک ئاماژەکردن بۆ ئاسمان نیشان بدەیت. بەڵام لەسەری نووکی پێتەوە بۆ مانگ ئەوە بەرپرسیارێتی خۆتە.))

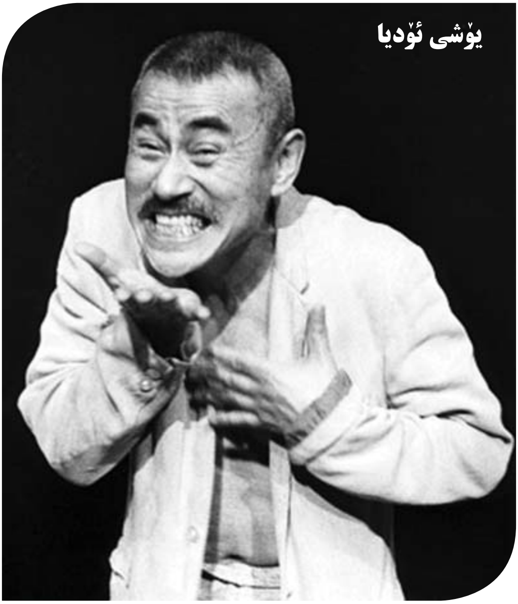

لە ساڵی ١٩٣٣ دا لە ژاپۆن لەدایکبووە.

یەکێکە لە گرنگترین ئەکتەر و دەرهێنەر و فێرکارە گرنگەکانی شانۆی ژاپۆنی.

بەهەرسێ زمانی ژاپۆنی و ئینگلیزی و فەرەنسی دەدوێت.

زانکۆی کیۆیی لە ژاپۆن تەواوکردووە و ماستەری لە فەلسەفەدا هێناوە.

لە ساڵی ١٩٦٨ دا ڕوو دەکاتە پاریس و لەڕێی جان لۆی بارۆوە هاوڕێیەتی پیتەر برۆک مسۆگەر دەکات و بۆ یەکەم جار لە شانۆیی گەرداوەکەی ولیەم شەکسپیردا کە لەلایەن پیتەر برۆکەوە کاری بۆکرابوو، هاوبەشی دەکات و تا بەئەمرۆمان دەگات بەردەوامە لە کارکردن.

زنجیرەی كتێبی گۆڤاری شانۆ

١ـ زانستی دەنگ و ئاخافتن، نووسینی: ئەحمەد سالار، ٢٠٠٦.

٢ـ سەردنپاڵ، نووسینی: د. خەزعەل ئەلماجدی، وەرگێڕانی: ئەحمەد سالار، ٢٠٠٧.

٣ـ چەپكێك دەقی شانۆیی، كۆمەڵێك نووسەر، ٢٠٠٧.

٤ـ شانۆی كوردی، ئەرشیفو تێكست، نمایشو بینەر، نووسینی: یاسین قادر بەرزنجی، ٢٠٠٧.

٥ـ شانۆی كوردی لەنێوان دەقی خۆماڵیو بیانیدا، نووسینی: د. ئیبراهیم ئەحمەد سمۆ، ٢٠٠٧.

٦ـ ئەزموونكاری لەشانۆدا، ئامادەكردنو وەرگێڕانی: شۆڕش محەمەد حسین، ٢٠٠٧.

٧ـ دەروازەیەكی رەخنەیی درامای نوێی كوردی، نووسینی: محەمەد تەیمور، ٢٠٠٨.

٨ـ تەوژمەكانی نوێگەری لەشانۆی جیهانیدا، نووسینی: بورهان قەرەداخی، ٢٠٠٨.

٩ـ شانۆگەریی باخ، نووسینی: ئەحمەد سالار، ٢٠٠٨.

١٠ـ اسئلة الحداثة في المسرح، یاسین النصیر، ٢٠٠٨.

١١ـ میناو دوو شانۆگەریی وەرگێڕدراو، نووسینو وەرگێڕانی: ئەحمەد سالار، ٢٠٠٩.

١٢ـ شانۆو دەرهێنان، وەرگێڕانی: رەزا مەنوچەهری، ٢٠٠٩.

١٣ـ مەشقە سەرەتاییەكانی ئەكتەر، گەزیزە، ٢٠٠٩.

١٤ـ رەوتە نوێگەرییەكانی شانۆی جیهانی، بورهان قەرەداخی، ٢٠٠٩.

١٥ـ هارۆڵد پینتەر.. ژیان و شانۆ، دانا رەووف، ٢٠٠٩.

١٦ـ سیمیا لە شانۆدا، سەڵاح جەلال، ٢٠٠٩.

١٧ـ مەملەكەتی دایك، حەمە سوار عەزیز، ٢٠١٠.

١٨ـ ثلاثة نصوص، محي الدین زةنطةنة، ٢٠١٠.

١٩ـ مقالات نقدیة في المسرح الكردي، كمال غمبار، ٢٠١٠.

٢٠ـ شانۆی سویدی، دانا رەووف، ٢٠١٠.

٢١ـ قەل و رووتە، تەڵعەت سامان، ٢٠١٠.

٢٢–مسرح ضد مسرح، أ.د.فاضل خلیل، ٢٠١٠

٢٣–وانەوانی هونەری نواندن، ئەحمەد سالار، ٢٠١٠.

٢٤–سیناریوهات صوریة، عزلة في الكرستال، أ.د. صلاح القصب، ٢٠١٠.